

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Π. ΠΑΠΑΝΗ
ΦΥΣΙΚΟΥ

γεωγραφία

β' γυμνασίου

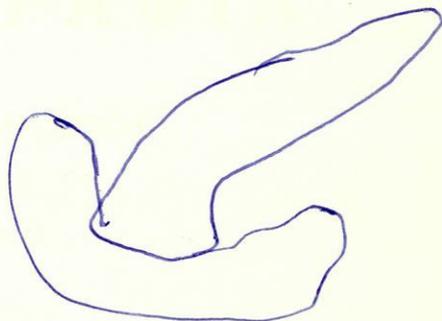
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1978

Ψηφιοποιήθηκε από το Ίνστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δεύτερα Φυσική
Τρίτη Χιμεία
Πέμπτη Γεωγραφία
Παρασκευή Φυσική

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ δι-
δακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυ-
κείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως
Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

Εικόνα του εξώφυλλου:
Άλπικό τοπίο.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ Π. ΠΑΠΑΝΗ
ΦΥΣΙΚΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

Δοιναβίς

Ρυθμός χύνεται Βόρεια Θάλασσα
Βόρειες μεθιάνες

Όρεινός νότος

Άπεις Βασυρία

Βιοτεχνία, χειροτεχνία,

1) Κεραμεία, πορσελάνη
2) Αντίσημ. εμπορίου

Βιομηχανία Φακοί
Κεντρική

Γεωργία Σημυτράκη, Πατάτες

Βιομηχανία

Άνθρακας

Κοιλάδα Ροβρ
ατμομηχανές

Μάρμα

Βερολίνο 4 ζώνες

ΕΥΡΩΠΗ

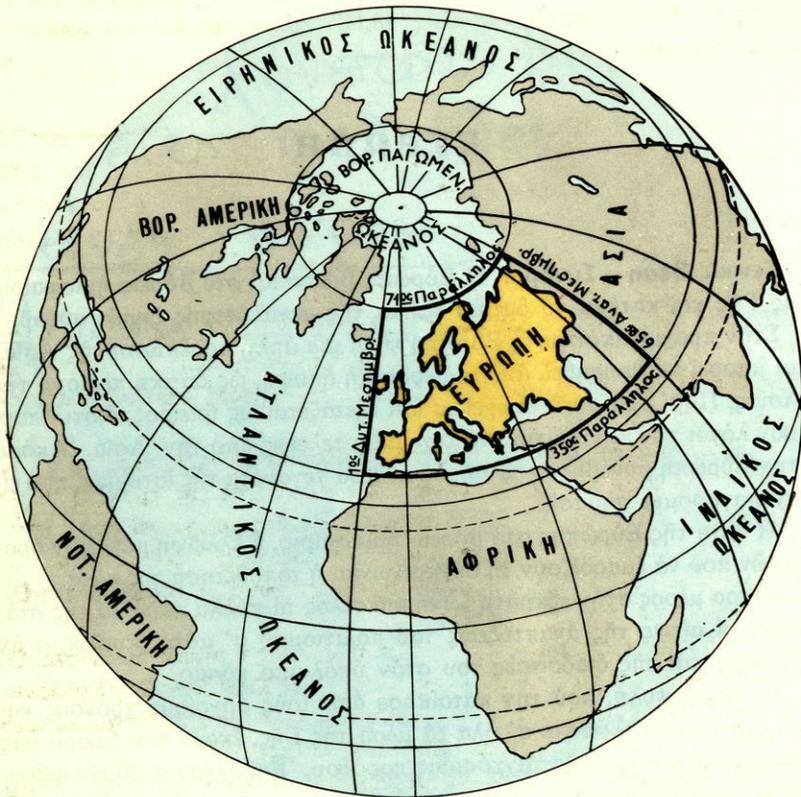
Γενικά: Θέση – Σύνορα. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται στο Βόρειο ἡμισφαίριο τῆς Γῆς καὶ κατέχει τὸ δυτικὸ τμῆμα τῆς μεγαλύτερης ξηρᾶς αὐτοῦ.

Στὴν πραγματικότητα ἡ Εὐρώπη εἶναι μίᾳ ἀπλῆ προέκταση τῆς Ἀσίας καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ, ἀπὸ γεωγραφικὴ ἀποψη, ὡς δυτικὴ περιοχὴ τῆς Ἀσίας. Παρ' ὅλα αὐτὰ θεωρεῖται καὶ ἐξετάζεται ὡς ἡπειρος, διότι ὑπάρχουν λόγοι ποὺ τὴν κάνουν νὰ ξεχωρίζεται τελείως ἀπὸ τὴν Ἀσία. Ἀκόμα στὴν Εὐρώπη συνέβησαν τὰ σπουδαιότερα γεγονότα τῆς ἱστορίας, ποὺ εἶχαν παγκόσμια σημασία.

Ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης στο βόρειο ἡμισφαίριο, ἡ ἔλλειψη μεγάλων ὀροσειρῶν ποὺ νὰ ἐμποδίζουν τὴ συγκοινωνία, ἡ τοποθέτησή της κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος στὴν εὐκρατὴ ζώνη καὶ τέλος τὰ πολλὰ παράλιά της στάθηκαν οἱ αἰτίες τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ σ' αὐτὴ (κυρίως στὴν Ἑλλάδα) καὶ τῆς διαδόσεώς του στὸν ὑπόλοιπο κόσμο.

Ἡ λευκὴ φυλὴ, ποὺ τὴν κατοίκησε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ποὺ ἀργότερα ἀπλώθηκε σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Γῆς, ἔκαμε τὴν ἡπειρὸ μας πραγματικὴ δύναμη τῆς παγκόσμιας προόδου. Ἐπὶ πλέον ἡ Εὐρώπη θεωρεῖται ἰδιαιτέρη ἡπειρος, διότι μορφολογικὰ διακρίνεται ἀπὸ τίς ἄλλες ἡπείρους ἐξαιτίας τῶν ἀκτῶν της ποὺ σχηματίζουν πολλοὺς κόλπους καὶ γενικότερα ἐξαιτίας τῆς διαπλάσεως τοῦ ἐδάφους της.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει σχῆμα τριγώνου μὲ τὴ βάση του στὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν κορυφὴν του στο νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς Ἰσπανίας. Περιέχεται μεταξὺ τῶν παραλλήλων τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, $71^{\circ} - 35^{\circ}$, καὶ τῶν μεσημβρινῶν, 1ου δυτικὰ τοῦ Γκρήνουιτς καὶ 65ου ἀνατολικά αὐτοῦ. Ἀπὸ τὰ βόρεια ὀρίζεται μὲ τὸ Βόρειο παγωμένον ὠκεανόν, στὰ δυτικὰ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν ὠκεανόν, τὴ θάλασσα τῆς Νορβηγίας, τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ τὴ Βαλτικὴ, στὰ νότια βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ τὰ πελάγη της, Τυρηνικόν, Ἀδριατικόν, Ἰόνιον καὶ Αἰγαῖον, στενὰ Ἑλλησπόντου, θάλασσα Προποντίδας, στενὰ Βοσπόρου καὶ τὸν Εὐξείνου Πόντου. Τὰ πρὸς τὰ ἀνατολικά σύνορά της ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ Βόρειο παγωμένον ὠκεανόν, περ-

Χάρτης 1. Ἡ θέση τῆς Εὐρώπης στὸ Β' ἡμισφαίριο

νοὺν ἀπὸ τὰ Οὐράλια δρῆ σὲ μιὰ γραμμὴ πού ἔχει μῆκος 4.500 Km, τὸν Οὐράλιη ποταμὸ, τὶς δυτικὲς δὐχτες τῆς Κασπίας θάλασσας, ἀπὸ τὴν περιοχὴ μεταξὺ Κασπίας καὶ Εὔξεινου, στὰ νότια τοῦ Καυκάσου, καὶ σταματοῦν στὸ Μπατούμ τοῦ Εὔξεινου Πόντου.

Ἔκταση. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἥπειρος ἔχει συνολικὴ ἔκταση 10.459.165 Km², ἐπιφάνεια ἴση μὲ τὸ 1/12 τοῦ συνολικοῦ ἐμβαδοῦ τῆς ξηρᾶς τῆς Γῆς. Εἶναι ἴση μὲ τὸ 1/4 τῆς Ἀσίας, τὸ 1/3 τῆς Ἀφρικῆς, τὸ 1/4 τῆς Ἀμερικῆς, λίγο μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Αὐστραλία καὶ ἀρκετὰ μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἀνταρκτικὴ. Ἀπὸ τὸ βορειότερο ἄκρο της, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἄκρω-

τήριο τῆς Νορβηγίας, ἕως τὴν Κρήτη ἔχει μῆκος 3.885 χιλιόμετρα. Τὸ μήκος τῶν ἄκτῶν τῆς εἶναι περίπου 38.000 χιλιόμετρα καὶ διαμορφώνονται σ' ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ χερσονήσων.

Ὅριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμός. α) **Ὅριζόντιος.** Οἱ ἄκτεις τῆς Εὐρώπης ἔχουν τοὺς περισσότερους κόλπους ἀπὸ ὄλες τῆς ἠπείρου. Ἡ βόρεια, ἡ δυτικὴ καὶ ἡ νότια Εὐρώπη χαρακτηρίζεται ἀπὸ πολύμορφο θάλασσο, δηλαδὴ ὀριζόντιο, διαμελισμό. Ἡ θάλασσα **Μπάρεντς** εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴ βόρεια Ρωσία καὶ σχηματίζει τὴ λευκὴ θάλασσα ποὺ εἶναι παγωμένη ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο ὡς τὸν Ἰούνιο.

Ἀπὸ τὴ βόρεια θάλασσα εἰσερχόμαστε στὴ Βαλτικὴ μὲ μιὰ σειρά πορθμῶν, τοῦ **Σκαγεράκη**, τοῦ **Κατεγάτη**, τοῦ **Σούντ** μὲ πλάτος 2,9 Km, τοῦ **Μεγάλου Μπέλτ** μὲ πλάτος 16,4 Km καὶ τοῦ **Μικροῦ Μπέλτ** μὲ πλάτος 0,8 Km (ἀπὸ κάθε πλευρὰ τῆς Φιονίας).

Ἡ Βαλτικὴ εἶναι ἐσωτερικὴ ἀβαθῆς θάλασσα καὶ λίγο ἀλμυρὴ. Οἱ ἄκτεις τῆς ἀνήκουν σὲ πολλὰ κράτη, ἀλλὰ τὰ κλειδιὰ τῆς κρατᾶ ἡ Δανία ποὺ κατέχει τὰ στενά τῆς. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴν ξηρὰ, σχηματίζει μεγάλες χερσονήσους καὶ περιβρέχει πολλὰ νησιά. Ἡ Μεσόγειος μέσω τοῦ Αἰγαίου πελάγους συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Προποντίδα, τὸ Βόσπορο καὶ τὸν Εὐξείνιο Πόντο.

Οἱ χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης χωρίζουν μεγάλες ἢ μικρὲς θάλασσες. Οἱ σπουδαιότερες ἀπὸ τῆς χερσονήσους εἶναι: 1) **Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος**, ποὺ βρέχεται δυτικὰ ἀπὸ τὴ Νορβηγικὴ θάλασσα καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα (Βοθνικός, Φινικός κόλπος).

2) **Ἡ Ἰσπανικὴ** ποὺ βρίσκεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου. 3) **Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος** ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ πελάγη Τυρρηνικὸ καὶ Ἀδριατικὸ. 4) **Ἡ Βαλκανικὴ** (Ἑλληνικὴ ἢ χερσόνησος τοῦ Αἴμου) ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ Ἀδριατικὸ, Ἰόνιο καὶ Αἰγαῖο Πέλαγος, Προποντίδα καὶ Εὐξείνιο Πόντο.

Μικρότερες χερσόνησοι εἶναι: 1) Ἡ χερσόνησος **Κόλα** ἀνάμεσα στὴ Λευκὴ θάλασσα καὶ τὴ θάλασσα Μπάρεντς. 2) Ἡ χερσόνησος τῆς **Γιουτλάνδης** (Δανία) ἀνάμεσα στὴ Βόρεια καὶ Βαλτικὴ θάλασσα. 3) Ἡ χερσόνησος τῆς **Κριμαίας** ἀνάμεσα στὸν Εὐξείνιο καὶ τὴν Ἀζοφικὴ θάλασσα. 4) Ἡ χερσόνησος τῆς **Βρετάννης** ἀνάμεσα στὸ Βισκαϊκὸ κόλπο καὶ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης. 5) Ἡ χερσόνησος τῆς **Λιθουανίας** ἢ Κουρλανδίας στὴ Βαλτικὴ καὶ τέλος ἡ χερσόνησος **Κανίν** στὴ θάλασσα Μπάρεντς.

Τὴν πολύμορφη διάρθρωση τῶν ἄκτῶν συμπληρώνουν τὰ νησιά ποὺ ἀ-

Χάρτης 2. Ή Ευρώπη.

νάλογα με τὸ μέγεθός τους εἶναι 1) ἡ **Μεγάλη Βρεταννία**, 2) ἡ **Ἰρλανδία**, 3) ἡ **Σικελία**, 4) ἡ **Σαρδηνία**, 5) ἡ **Κύπρος**, 6) ἡ **Κορσική**, 7) ἡ **Κρήτη**, καὶ 8) οἱ **Βαlearίδες**. Στὸ ἑλληνικὸ ἀρχιπέλαγος βρίσκονται οἱ **Κυκλάδες**, οἱ **Σποράδες**, ἡ **Εὐβοία** καὶ τὰ **Δωδεκάνησα**. Στὸ Νορβηγικὸ ἀρχιπέλαγος βρίσκονται τὰ νησιά **Λοφότεν**. Στὸ Δανικὸ τὰ νησιά **Ἄαλαντ**, **Γκότλαντ** καὶ **Ὀλαντ**. Ἄλλα νησιά, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἡ **Κέρκυρα**, **Κεφαλληνία**, **Ζάκυνθος**, **Ἰθάκη**, **Μπράτς**, **Λεξίνα**, **Κούρτουλα**, **Κεσίνα**, στὸ Ἴόνιο καὶ τὴν Ἀδριατικὴ, συμπληρώνουν καὶ ἀυξάνουν τὴν πολυμορφία τῶν ἀκτῶν. Στὸ στενὸ Σικελίας - Ἀφρικῆς βρίσκεται τὸ νησί **Παντελλερία** καὶ νοτιότερα ἀπὸ τὴ Σικελία ἡ **Μάλτα**.

Οἱ ἀκτὲς διαμορφωμένες με αὐτὸ τὸν τρόπο συντελοῦν, ὥστε ὅλη ἡ Εὐρώπη νὰ μετέχει στὰ ἀγαθὰ τῆς θάλασσας.

Οἱ εὐρωπαϊκὲς ἀκτὲς εἶναι πολὺ διαφορετικὲς μεταξύ τους. Ἔτσι οἱ νορβηγικὲς ἀκτὲς εἶναι ψηλὲς καὶ κατεβαίνουν με ἓνα χαρακτηριστικὸ τρόπο ἀπότομα στὴ θάλασσα, πού εἰσχωρεῖ βαθιὰ στὴν ξηρὰ καὶ σχηματίζει θαυμάσιους πολὺμορφους ὄρμους (φιόρδ). Τὸ **Σόνιεφιόρδ** εἶναι τὸ μεγαλύτερο φιόρδ καὶ εἰσχωρεῖ στὴν ξηρὰ σὲ μήκος 140 Km. Ἡ ἀκτὴ αὐτὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ πολυάριθμα νησιά καὶ νησάκια πού τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ Λοφότεν. Στὴ Βαλτικὴ θάλασσα οἱ φιλανδικὲς καὶ σουηδικὲς ἀκτὲς εἶναι καὶ αὐτὲς ἀπότομες, ἀλλὰ χαμηλότερες. Στὴ Βόρεια θάλασσα οἱ ἀγγλικὲς ἀκτὲς εἶναι γενικὰ χαμηλότερες, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιοχὴ πού βρίσκονται τὰ ὄροπέδια τῆς Σκωτίας. Οἱ γερμανικὲς ἀκτὲς εἶναι πολὺ χαμηλὲς καὶ συνοδεύονται ἀπὸ πολλὰ μικρὰ νησιά. Στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ οἱ γαλλικὲς ἀκτὲς εἶναι μακριὲς καὶ εὐθύγραμμες πρὸς τὰ νότια, ἐνῶ κατὰ μήκος τῆς Βρετάννης καὶ τῆς Νορμανδίας, πρὸς τὰ βόρεια, εἶναι περισσότερο πολὺμορφες. Οἱ ἰσπανικὲς καὶ πορτογαλικὲς ἀκτὲς εἶναι γενικὰ χαμηλὲς καὶ με λίγους κόλπους. Στὴ Μεσόγειο ὑπάρχουν ἀκτὲς με ἀμμονδερὲς καὶ ὠραῖες παραλίες, καθὼς καὶ ἀκτὲς ψηλὲς καὶ βραχώδεις. Στὸν Εὐξείνιο Πόντο οἱ ἀκτὲς εἶναι γενικὰ ὁμαλές. Στὰ βόρεια τοῦ Δέλτα τοῦ Δούναβη εἶναι χαμηλὲς καὶ ἐπίπεδες, ἐνῶ πρὸς τὰ νότια εἶναι ψηλὲς καὶ βραχώδεις. Στὴν Κασπία οἱ ἀκτὲς εἶναι πολὺ χαμηλές.

β) Κάθετος διαμελισμός. Ὁ κάθετος διαμελισμὸς τῆς Εὐρώπης παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον, διότι ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ ὑδρογραφία, τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστηση.

Οἱ πεδιάδες, οἱ λόφοι καὶ τὰ ὄρη δίνουν στὴ γεωμορφολογικὴ ἐμφάνιση τῆς Εὐρώπης μιὰ μεγάλη ποικιλία. Οἱ πεδιάδες σκεπάζουν τὴ μεγαλύτερη

έκταση τής Εύρώπης με αποτέλεσμα τὸ μέσο ὑψόμετρο νὰ εἶναι χαμηλότερο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι στὶς ἄλλες ἠπείρους. Διακρίνουμε ὀρισμένες μεγάλες ζῶνες ποὺ φανερώνουν τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τῆς ἠπείρου.

1) Βόρεια ζώνη. Περιλαμβάνει τὰ ὄρη τῆς βόρειας Ἰσλανδίας, τῆς Σκωτίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τὶς Σκανδιναυικὲς Ἄλπεις. Εἶναι τὰ πιὸ παλαιὰ ὄρη, ἀπόκρημνα καὶ μονότονα, ποὺ κόβονται ἀπὸ βαθεὲς κοιλάδες. Γενικὰ εἶναι ἀφιλόξενα ὄρη. Σχηματίστηκαν ἀπὸ πτυχώσεις τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς κατὰ τὴν πρωτογενὴ περίοδο (παλαιοζωικὸς αἰώνας).

2) Ἡ μέση ζώνη. Εἶναι κυρίως ἐπίπεδη καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ ρωσικὸ ὄροπέδιο ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη πρὸς τὶς πεδιάδες τῆς Πολωνίας, Γερμανίας, Γαλλίας καὶ νότιας Ἀγγλίας. Τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πλατιᾶς αὐτῆς ζώνης σκεπάζονται ἀκόμα ἀπὸ ἀβαθεῖς θάλασσες (Μάγχι, Βόρεια θάλασσα, Βαλτικὴ θάλασσα). Ἡ ζώνη αὐτὴ σχηματίστηκε κατὰ τὴ δευτερογενὴ (Μεσοζωικὸς αἰώνας) καὶ τριτογενὴ περίοδο ἀπὸ τὴ λάσπη ποὺ ἀπέθεσαν τὰ τρεχούμενα νερὰ σὲ μεγάλες κοιλότητες ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν καθίζηση τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς.

Οἱ διάφορες περιοχὲς τῆς πεδιάδας διαμορφώθηκαν κατὰ τὴν τεταρτογενὴ περίοδο, ὅταν ἓνα πυκνὸ στρώμα πάγου, στὶς ἀρχὲς τῆς περιόδου, σκέπασε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς βόρειας Εὐρώπης. Ἐφτανε ὡς τὴ μέση Ρωσία, μέση Γερμανία, τὶς ἐκβολὲς τοῦ Ρήνου καὶ σκέπαζε τὰ βρετανικὰ νησιά ὡς τὶς ἐκβολὲς τοῦ Τάμεση. Οἱ παγετῶνες μὲ τὴ μετακίνησή τους καὶ τὴ διαβρωτικὴ τους ἐνέργεια διαμόρφωσαν ἀνάλογα τὶς πλευρὲς καὶ τοὺς πυθμένες στὶς κοιλάδες. Ἐπίσης διάσκορπισαν σὲ διάφορες περιοχὲς ὄγκους πετρωμάτων ποὺ ἀποσποῦσαν καὶ παρέσερναν.

Τὰ νερὰ ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὸ λειώσιμο τῶν πάγων παρέσυραν τὸ ὑλικὸ καὶ τὸ μετέφεραν ἄλλου. Ἔτσι σχηματίστηκαν τὰ ψαμμιτικά στρώματα, ποὺ σκεπάζουν καὶ ἀποτελοῦν τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη τῆς Β. Γερμανίας καὶ ὀλόκληρης τῆς Ὀλλανδίας. Τὶς ἐποχὲς τῶν παγετῶνων τὶς διαδέχτηκαν θερμότερες ἐποχὲς καὶ μετὰ τὸ λειώσιμο τῶν πάγων καὶ τὴν ἐξάτμιση τῶν νερῶν ἔμεινε ἓνα στρώμα ἀπὸ σκόνη (Λαίς). Αὐτὴν οἱ ἄνεμοι τὴ μετέφεραν καὶ τὴν ἀπέθεσαν νοτιότερα στὴ μέση Γερμανία, στὴν περικορπᾶθιο χώρα, στὴ νότια Ρωσία καὶ ἄλλου.

Ἔτσι ἡ πεδιάδα τοῦ Βορρᾶ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφη, μολονότι ἔχει γενικὰ ἐπίπεδη μορφή. Πρὸς τὸ νότιο τμῆμα ὑπάρχουν ὄρη μὲ μέτριον ὕψος, μὲ ἀπότομες πλαγιὲς καὶ δάση, ποὺ σχηματίστηκαν κατὰ τὸ τέλος τῆς πρωτογενοῦς περιόδου. Αὐτὰ στὴν ἀρχὴ ἔπαθαν διάβρωση καὶ ἰσοπέδωση, ἀλλὰ

άνυψώθηκαν πάλι κατά την τριτογενή περίοδο με τις τεκτονικές κινήσεις της περιόδου αυτής, για να διαβρωθούν και πάλι και να σχηματίσουν χαμηλά δρη, λεκανοπέδια και δροπέδια.

Τέτοια δρη είναι τα **Πέννινα**, τα **Γαλλικά κεντρικά δρη**, τα **Βόσγια**, ο **μέλας Δρυμός**, οι **όρεινοι όγκοι της Ρηναίας** και ο **Βοημικός Δρυμός**. Τα δρη αυτά διασχίζονται από παλυάριθμες διαβάσεις και έτσι δέν αποτελούν εμπόδιο στη διαβίωση των ανθρώπων. Είναι από τα αρχαιότερα δρη της Ευρώπης.

3) 'Η νότια περιοχή. Περιλαμβάνει την 'Αλπική και Μεσογειακή ζώνη. Είναι το τμήμα με τα ψηλότερα και πιό απόκρημνα δρη της Ευρώπης, με την ψηλότερη κορυφή, το Λευκό δρος των 'Αλπεων, που έχει ύψος 4.807 μ.

'Η 'Αλπική ζώνη και το Μεσογειακό τμήμα σχηματίστηκαν από πτωχώσεις, που έγιναν κατά τον καινοζωικό αιώνα και άνηκουν σ' αυτές τα νεώτερα δρη της Ευρώπης. Οι όροσειρές αυτές περιλαμβάνουν βραχώδεις πυρήνες που φτάνουν σε μεγάλα ύψη με ασβεστολιθικούς, σχιστολιθικούς ή και ψαμμολιθικούς σχηματισμούς. Οι τοπικοί παγετώνες κατά την τεταρτογενή περίοδο λάξευσαν τα δρη αυτά και τα διαμόρφωσαν με αίχμηρες και απόκρημνες κορυφές. Το κεντρικό τμήμα, ή ράχη της όροσειράς των 'Αλπεων, εκτείνεται από τη Γένουα ως την Αύστρια και άνηκουν στο όρεινό αυτό συγκρότημα οι όροσειρές των Πυρηναίων, οι Ισπανικές Σιέρες, τα δρη του Γιούρα, τα 'Απέννινα, οι Διναρικές 'Αλπεις και ή Πίνδος. Το ίδιο συγκρότημα πρὸς τα ανατολικά σχηματίζει το τόξο των Καρπαθίων, τις Τρανσυλβανικές 'Αλπεις και τις διακλαδώσεις τους. 'Ανάμεσα στα όρεινά αυτά συγκροτήματα υπάρχουν κοιλάδες σκαμμένες βαθιά από τους παγετώνες ή πεδιάδες που σχηματίστηκαν από τη λάσπη, όπως ή Ούγγρική πεδιάδα και ή πεδιάδα του Πάδου. 'Η Μεσογειακή περιοχή σείεται συχνά από σεισμούς. Σ' αυτή συναντούμε τα ένεργα ήφαίστεια του Βεζούβιου και της Αίτνας.

Υδρογραφία. Ποταμοί. 'Αν φέρουμε μιὰ νοητή γραμμή από το Γιβραλτάρ και μέσα από την 'Ισπανία, τα Πυρηναία, τις 'Αλπεις, τα Καρπάθια, ως τη μέση των Ουραλίων, μπορούμε να χωρίσουμε την Ευρώπη σε δύο τμήματα, με βάση τα ποτάμια συστήματα.

1) Το Βόρειο και Βορειοδυτικό τμήμα. Αυτό έχει κλίση πρὸς το Βόρειο

παγωμένο ωκεανό, τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ πρὸς τὶς θάλασσεσ πού προέρχονται ἀπ' αὐτόν.

2) Τὸ Νότιο τμήμα. Αὐτὸ ἔχει κλίση πρὸς τὴ Μεσόγειο, τὸν Εὐξείνιο Πόντο καὶ τὴν Κασπία θάλασσα. Οἱ εὐρωπαϊκοὶ ποταμοὶ ἔχουν τεράστια σημασία ἀπὸ συγκοινωνιακὴ καὶ βιομηχανικὴ ἄποψη. Εἶναι ποταμοὶ πεδιάδων καί, ὅπως εἶδαμε, οἱ μεγάλεσ πεδιάδεσ βρίσκονται στὸ κέντρο τῆσ ἡπείρου. Ἡ διάταξη τῶν ποταμῶν τῆσ Εὐρώπησ εὐνοεῖ τὶσ συγκοινωνίεσ καὶ τὸ ἐμπόριο, διότι οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺσ εἶναι πλωτοὶ σὲ μεγάλεσ ἀποστάσεισ. Ἀπὸ τὶσ ἄλλεισ πηγάζουν οἱ περισσότεροὶ ποταμοὶ τῆσ Εὐρώπησ, ἐνῶ ἀπὸ τὰ Πυρρηναία, Ἀπέννινα, Καρπάθια, Βαλκάνια (Αἴμο), Ροδόπη κ.τ.λ., πηγάζουν ποταμοὶ μὲ μικρότερο μῆκος καὶ φτωχότεροὶ σὲ παροχὴ νεροῦ. Τὸ κλίμα ἐπίσεισ ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ὑδροκριτικὴ κατάσεισ τῶν ποταμῶν.

Οἱ ποταμοὶ τῆσ Εὐρώπησ σὲ σύγκριση μὲ τοὺσ ποταμοὺσ τῆσ Ἀσίασ, Ἀφρικῆσ καὶ Ἀμερικῆσ εἶναι μικρότεροὶ σὲ πλάτοσ, μῆκοσ καὶ παροχὴ νεροῦ.

Ποταμοὶ πού χύνονται στὸ Βόρειο καὶ Βορειοδυτικὸ τμήμα τῆσ Εὐρώπησ εἶναι: 1) Ὁ **Πετσόρασ** καὶ ὁ **Βόρειοσ Ντβίνασ** πού χύνονται στὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανό. 2) Ὁ **Δυτικὸσ Ντβίνασ** πού χύνεται στὴ Βαλτικὴ. Στὴν ἴδια θάλασσα χύνονται ὁ **Βιστούλασ** πού πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ ὁ **Ὁδερ** πού πηγάζει ἀπὸ τὰ Σουδητικὰ ὄρη τῆσ Βοημίας. Αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ διαρρέουν τὴν ὄρεινὴ περιοχὴ, ἀλλὰ γρήγορα κατεβαίνουν στὴ χαμηλὴ καὶ πλατιὰ πεδιάδα. 3) Ὁ **Ἐλβασ** καὶ ὁ **Βέζερ** πού πηγάζουν ἀπὸ τὶσ νότιεσ ὄροσειρέσ τῆσ Γερμανίας καὶ διασχίζουν τὶσ ἀνοιχτέσ καὶ χαμηλέσ πεδιάδεσ τῆσ βόρειασ Γερμανίας. Αὐτοὶ χύνονται στὴ Βόρεια θάλασσα. 4) Ὁ **Ρῆνοσ** μὲ κατεύθυνση βορειοδυτικὴ, πηγάζει ἀπὸ τὶσ ἄλλεισ καὶ χύνεται στὴ Βόρεια θάλασσα. 5) Ὁ **Μόζασ** κατεβαίνει ἀπὸ τὰ Βόσγια καὶ χύνεται μαζί μὲ τὸ Ρῆνο, ἀφοῦ πρῶτα περάσει ἀπὸ τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο καὶ τὴν ὄρεινὴ περιοχὴ τῆσ Ὀλλανδίας. Οἱ ποταμοὶ **Σηκούνασ, Λείγηρασ, Γαρούνασ** χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό καὶ γενικὰ ἀκολουθοῦν δυτικὴ κατεύθυνση.

Στὴ Νοτιοδυτικὴ Εὐρώπη. Στὸν Ἀτλαντικὸ χύνονται οἱ ποταμοὶ: **Ντοῦροσ, Τάγοσ, Γκουαντιάνα** καὶ **Γκουνταλκιβῆρ.** Στὴ Μεσόγειο χύνονται οἱ ποταμοὶ **Ἐβροσ** καὶ **Χοῦκαρ** τῆσ Ἰσπανίας.

Στὴ Νότια Εὐρώπη. Στὴ Μεσόγειο χύνονται οἱ ποταμοὶ **Ροδανὸσ** καὶ ὁ

παραπόταμός του Σῶν. Στην Ἀδριατική οἱ ποταμοὶ **Πάδος** καὶ **Ἀδίγης**.

Τῆ **Νοτιοανατολικῆ** **Εὐρώπῃ** διασχίζει ὁ ποταμὸς **Δούναβης**, ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὴ Γερμανία – Αὐστρία – Οὐγγαρία – Γιουγκοσλαβία – Βουλγαρία – Ρουμανία. Παραπόταμοὶ του εἶναι ὁ **Δράβος**, **Δρίνος**, **Μοράβας**, **Προῦθος** κ.ἄ. ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὶς ἄλπεις, τὶς Τρανσυλβανικὲς ἄλπεις καὶ τὰ Καρπάθια. Οἱ περισσότεροὶ ποταμοὶ ποὺ διασχίζουν τὰ Βαλκάνια χύνονται στὸ Αἰγαῖο, ὅπως ὁ **Ἀξιός**, ὁ **Στρυμόνας**, ὁ **Ἐβρος** καὶ μερικοὶ στὸ Ἴόνιο, ὅπως ὁ **Ἀῶς**. Οἱ ποταμοὶ **Δούναβης**, **Δνείπερος** καὶ **Ντόν** χύνονται στὸν Εὐξεινο, ἀφοῦ διασχίσουν χαμηλὲς πεδιάδες μὲ νοτιοανατολική ἢ νότια κατεύθυνση. Ἡ κοίτη τῶν ποταμῶν αὐτῶν δὲν εἶναι εὐθεία, ἀλλὰ σχηματίζει πολλὲς ἀκανόνιστες καμπύλες καὶ τόξα. Μόνο ἡ κοίτη τοῦ Δνείπερου εἶναι εὐθεία. Ἀκόμα οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ σχηματίζουν Δέλτα στὶς ἐκβολὲς τους.

Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ **Βόλγας**. Χύνεται στὴν Κασπία θάλασσα. Ἐκεῖ χύνεται καὶ ὁ **Οὐράλης** ποὺ καθορίζει τὰ σύνορα τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Ρωσίας.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ κυρίως αὐτοὶ ποὺ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ τροφοδοτοῦνται τὸ χειμῶνα ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὴν ἄνοιξη ἀπὸ τὰ χιόνια ποὺ λειώνουν. Οἱ ποταμοὶ τῆς Μεσογείου ξεχειλίζουν συνήθως κατὰ τὴν περίοδο τῶν βροχῶν, ἐνῶ τὸ καλοκαίρι ἡ στάθμη τους κατεβαίνει πολὺ. Ἐκεῖνοι ποὺ τροφοδοτοῦνται ἀπὸ τὰ χιόνια τῶν ἄλπεων ἔχουν ἀκανόνιστη ροή. Οἱ ἀνατολικοὶ ποταμοὶ ποὺ ρέουν πρὸς τὰ βόρεια παγώνουν τοὺς χειμερινοὺς μῆνες.

Στὴ Βόρεια θάλασσα οἱ παλίρροιες εἶναι συχνὲς καὶ ἔτσι ἡ θάλασσα ἀνεβαίνει καὶ εἰσχωρεῖ στὴν κοίτη τῶν ποταμῶν ποὺ ἔχουν ροὴ σταθερὴ καὶ κανονικὴ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δημιουργοῦνται στὶς ἐκβολὲς ἀμμουδερὲς ἀκτὲς, ὅπου σχηματίζονται καλοὶ λιμένες, ὅπως τοῦ **Ἀμβούργου**, τῆς **Βρέμης**, τοῦ **Ρότερνταμ**, τοῦ **Λονδίνου**.

Λίμνες. Ἡ Εὐρώπη ἔχει πάρα πολλὲς λίμνες ποὺ τὶς καταθέσαμε σὲ δυὸ ζῶνες: 1) στὴ Βαλτικὴ καὶ Σκανδιναυικὴ περιοχὴ καὶ 2) στοὺς πρόποδες τῶν ἄλπεων, σὲ τόπους δηλαδὴ ὅπου οἱ παγετῶνες δημιούργησαν βαθεῖς κοιλάδες ποὺ σκεπάστηκαν ἀπὸ τὰ νερά.

Κάτω ἀπὸ τὶς Σκανδιναυικὲς ἄλπεις καὶ στὰ δυτικὰ τῆς Βαλτικῆς ὑπάρχουν οἱ λίμνες: **Βέττερν**, **Βένερ**, **Μαίλαρεν** τῆς Σουηδίας. Πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς Βαλτικῆς, στὴ Φινλανδία, ὑπάρχουν ἐπίσης πάρα πολλὲς

λίμνες. Ἀκόμα σπουδαιότερες λίμνες τῆς πρώτης περιοχῆς εἶναι οἱ: 1) **Ὀνέγκα** τῆς Ρωσίας, 2) **Λαντόγκα** τῆς Ρωσίας, ἡ μεγαλύτερη τῆς Εὐρώπης με ἐπιφάνεια 18.130 Km², 3) **Πεΐπους** τῆς Ἑσθονίας Ρωσίας. Στὴν περιοχή τῶν Ἄλπεων σπουδαιότερες λίμνες εἶναι τῆς **Γενεύης, Ζυρίχης, Κωνσταντίας** (Ἑλβετία - Γερμανία) καὶ οἱ ἰταλικές **Λάγκο Μαντζόρα, Λάγκο ντι Γκάρτα καὶ Λάγκο ντι Κόμο**.

Στὴν οὐγγρική πεδιάδα εἶναι ἡ λίμνη **Μπάλατον** ποὺ ἔχει μῆκος 75 Km καὶ ἐπιφάνεια 635 Km².

Διώρυγες. Τεχνητὲς διώρυγες ποὺ συνδέουν τοὺς ποταμοὺς ἐξυπηρετοῦν τὶς ἐσωτερικὲς συγκοινωνίες καὶ διευκολύνουν τὴ διακίνηση τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

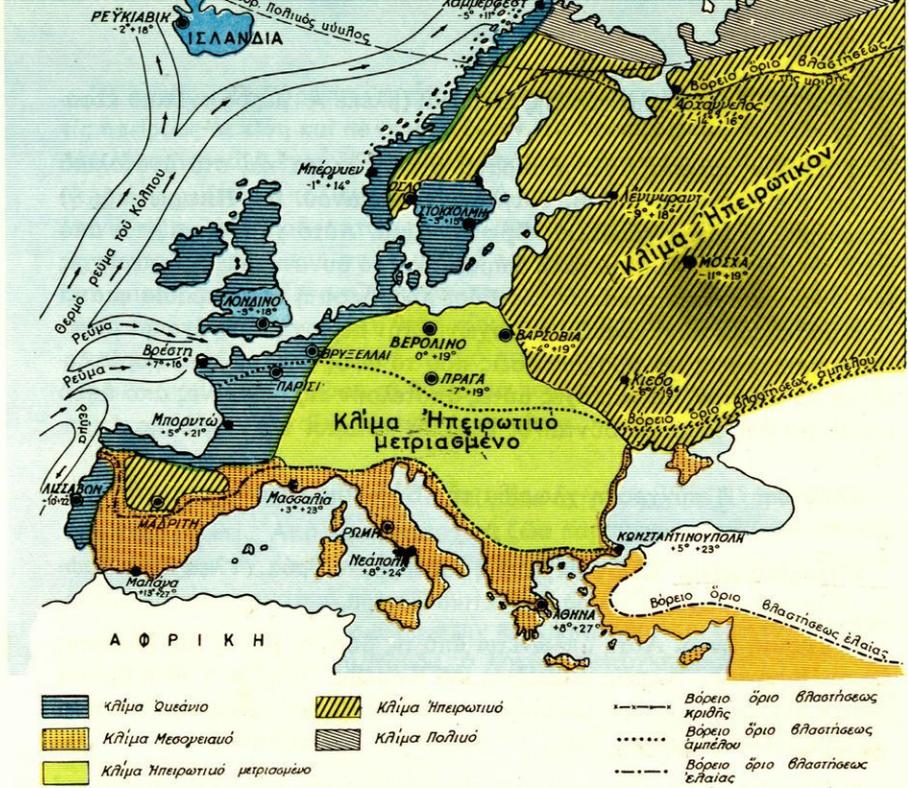
Διώρυγες ὑπάρχουν στὴ Γερμανία, Γαλλία, Κάτω Χῶρες, Σκανδιναβία, Ἀγγλία, Βόρεια Ἰταλία, Ἰσπανία καὶ Ἑλβετία. Χάρη στὶς διώρυγες οἱ Γερμανοὶ συγκοινωνοῦν ἀπὸ τὸ Ρῆνο ὡς τὴ Ρωσία. Ἡ Κασπία συγκοινωνεῖ με τὸν Εὐξείνιο Πόντο χάριε στουὺς ποταμοὺς Βόλγα καὶ Ντόν, ποὺ ἐνώνονται με διώρυγες. Ὁ Εὐξείνιος συγκοινωνεῖ με τὴ Βαλτική καὶ τὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ χάριε στὴν Ἀζοφική, τὸ Ντόν καὶ τὸ Δνεῖπερο, ποὺ ἐνώνονται με τοὺς ποταμοὺς, ποὺ ρέουν πρὸς τὰ βόρεια, με διώρυγες. Στὴ Βαλκανική χερσόνησο δὲν ὑπάρχουν διώρυγες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μικρὴ διώρυγα τῆς Κορίνθου.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς παραλλήλους ποὺ ἔχουν βόρειο πλάτος 35° καὶ 70°. Ἡ μεγαλύτερη ἑκτασὴ τῆς βρίσκεται σχεδὸν στὴ μέση τῆς περιοχῆς μεταξύ πόλου καὶ ἰσημερινοῦ (55ος-35ος παράλληλοι).

Αὐτὸ εἶναι σημαντικό, διότι ὀλόκληρη σχεδὸν ἡ Εὐρώπη βρίσκεται στὴν βόρεια εὐκρατὴ ζώνη, ὅπου ἡ μέση ἐτήσια θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξύ 10° C - 20° C καὶ ὅπου ἀνάμεσα στοὺς χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι παρεμβάλλονται ἡ ἀνοιξη καὶ τὸ φθινόπωρο. Παρ' ὅλα αὐτὰ στὴν Εὐρώπη παρατηροῦμε μιὰ ποικιλία κλιμάτων ποὺ ἡ διαμόρφωσή τους ὀφείλεται στοὺς ἐξῆς λόγους:

1) Ἡ Εὐρώπη βρίσκεται σὲ ζώνη μεταβλητῆ ὡς πρὸς τὸ πλάτος, ὅπου ὁ ψυχρὸς ἀέρας τῶν πολικῶν περιοχῶν συναντᾷ τὸ θερμὸ ἀέρα τῶν τροπικῶν περιοχῶν.

2) Ἡ Εὐρώπη περιβρέχεται σὲ μεγάλη ἑκταση ἀπὸ θάλασσα ποὺ ἡ ἐπίδρασή τῆς στὴ διαμόρφωση τοῦ κλίματος εἶναι μεγάλη. Οἱ ὑγροὶ ἀνεμοὶ

Χάρτης 3. Κλιματικός χάρτης της Ευρώπης

πού φυσούν από τον 'Ατλαντικό προς τις πεδιάδες της Γαλλίας και Γερμανίας μπορούν να φτάσουν δίχως να βρουν εμπόδια ως τις ανατολικές πεδιάδες. Έτσι εξασθενούν οι μεγάλες μεταβολές της θερμοκρασίας, τὸ καλοκαίρι γίνεται δροσερό και ὁ χειμώνας ἥπιότερος. Ἡ εὐεργετική ἐπίδραση τοῦ 'Ατλαντικοῦ μεγαλώνει ἀπὸ τις θερμὲς μάζες θάλασσας πού φτάνουν στις νορβηγικὲς ἀκτὲς με τὸ θαλάσσιο ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικου (Γκόλφ Στρήμ). Ἡ ἐπίδραση τῆς Μεσογείου εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ 'Ατλαντικοῦ και γίνεται αἰσθητὴ μόνο στὰ νότια τμήματα τῆς Εὐρώπης.

3) Ἡ Εὐρώπη συνδέεται με τὴν ἐκτεταμένη Ἄσια πού ἡ ἐπίδρασή της εἶναι τεράστια και ἐξηγεῖ τὴ μεγάλη διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ τοῦ χειμώνα και τοῦ καλοκαιριοῦ καθὼς και τὴ μείωση τῶν βροχῶν.

Στην Ευρώπη έχουμε τα εξής κλίματα: (βλέπε Α' μέρος σχετικό κεφάλαιο).

α) Σχεδόν πολικό. Αυτό επικρατεί στη Λαπωνία και στο ανατολικό τμήμα της περιοχής του Β. Παγωμένου Ωκεανού. **β) Ήπειρωτικό.** **γ) Ωκεάνειο.** **δ) Μεσογειακό.** **ε) Όρεινό κλίμα.** Αυτό χαρακτηρίζεται από πολύ ψυχρό χειμώνα με μεγάλη διάρκεια και το συναντούμε στις περιοχές των όρεινων συγκροτημάτων της Ευρώπης, όπου η θερμοκρασία φτάνει τη θερμοκρασία των πολικών περιοχών. Στην περιοχή αυτή έχουμε μεγάλες χιονοπτώσεις και βροχοπτώσεις που το ύψος τους πολλές φορές ξεπερνά τα 2 μέτρα. Οι περιοχές αυτές αποτελούν τις δεξαμενές από όπου πηγάζουν και τροφοδοτούνται οι μεγάλοι ποταμοί της Ευρώπης.

Χλωρίδα. Η σύγχρονη χλωρίδα της Ευρώπης κατανέμεται στις εξής ζώνες:

α) Πολική ζώνη. Έδω επικρατεί η τούνδρα, τα βρύα, οι λειχήνες, πόδη φυτά και ελάχιστα μικρά καχεκτικά δέντρα.

β) Δασική ζώνη. Αυτή άπλώνεται από τις βόρειες χώρες της Ευρώπης ως τα Πυρηναια, Άλπεις, Βαλκάνια και Καπάθια. Στη ζώνη αυτή έχουμε δασικά δέντρα κωνοφόρα (Σουηδία - Φινλανδία), την προύμνη, το έλατο, τις δξιές (Πολωνία), τις δρύς, τη σφένδαμο, την καστανιά κ.ά.

γ) Ποντική ζώνη. Περιλαμβάνει τις πεδιάδες της κάτω Ουγγαρίας και τη νότια Ρωσία ως τον Καύκασο και τις στέπες. Στη ζώνη αυτή έχουμε τα ίδια με την προηγούμενη ζώνη δέντρα, άφθονούν όμως τα μικρά δέντρα και οι θάμνοι.

δ) Μεσογειακή ζώνη. Στην περιοχή αυτή εϋδοκιμούν μεγάλα και μικρά δέντρα, όπως η συκιά, η δάφνη, η ελιά, το πεύκο, η λεύκα, η φιλύρα, ο πλάτανος, η εϋκάλυπτος, η καρυδιά, η δρύς, η φτελιά, η καστανιά, τα έσπεριδοειδή, το άμπέλι, διάφορα όπωροφόρα και άλλα ποώδη και κρυπτόγαρα φυτά.

Η όρεινη περιοχή της Μεσογειακής ζώνης αρχίζει από ύψος 1.200 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, όπου σχηματίζονται μεγάλα και έκτεταμένα δάση από δρύς, έλατα, πεύκα κ.τ.λ. Η ζώνη των στεπών περιλαμβάνει τις έκτασεις μεταξύ Σιέρας Νεβάδας και Γουαδιάνα ποταμού, καθώς και τις περιοχές της Βαλκανικής που βρίσκονται κοντά στον Έβρο. Στη ζώνη αυτή συναντούμε διάφορα μικρά και μεγάλα δέντρα, θάμνους και άγροστοειδή.

Ἡ πανίδα. Ἡ Εὐρώπη ὡς πρὸς τὴν πανίδα εἶναι φτωχότερη ἀπὸ ὄλες τὶς ἡπείρους σὲ εἶδη καὶ σὲ ἀριθμὸ ζώων. Τὰ πρωταρχικὰ εἶδη ἔχουν σχεδὸν ἐξαφανιστεῖ ἢ ἔχουν γίνεи πολὺ σπάνια. Αὐτὸ ὀφείλεται περισσότερο στὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ καὶ στὸ κυνήγι. Τὸ ἴδιο μπορούμε νὰ ποῦμε γιὰ τὰ πολλὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ, ποὺ δὲ βρίσκουν πιά τὰ σημεῖα ποὺ συγκεντρώνονταν μέσα στὰ ἔλη ἢ τὰ δάση, διότι οἱ περιοχὲς αὐτὲς ἄλλαξαν μορφή ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Μέσα στὴ διαφοροποιημένη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο βλάστηση, στὴ θέση τῶν ζώων μιᾶς παλιᾶς ἐποχῆς, ζοῦν σήμερα πολλὰ οἰκιακὰ ζῶα, ποὺ τὰ πιὸ πολλὰ προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἀσία. Τὰ γιδοπρόβατα, οἱ χοῖροι, τὰ βόδια, τὰ πουλερικὰ ζοῦν σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πολὺ βόρειες περιοχὲς.

Στὴ νότια Ρωσία ζεῖ ἡ καμήλα καὶ μέσα στὴν τουνδρα ὁ τάρανδος, ποὺ ἔχει ἐξημερωθεῖ. Ἀπὸ τὰ πρωταρχικὰ ζῶα παραμένουν καὶ ζοῦν γύρω ἀπὸ τὶς παγωμένες ἀρκτικές θάλασσες ἢ λευκὴ ἀρκούδα, ἢ πολικὴ ἄλεπού, πολλὰ μεγάλα ποντίκια (ἀρουραῖοι) καὶ ἡ φώκια.

Ὁ βόνασος σπανίζει σήμερα στὴν κεντρικὴ Εὐρώπη, ἐνῶ ἄλλοτε ἦταν πολὺ συχνός. Ἡ καφὲ ἀρκούδα, ὁ λύκος, οἱ λύγκες βρίσκονται ἀκόμα στὶς ὄρεινὲς περιοχὲς καὶ κυρίως στὰ Οὐράλια. Ὑπάρχουν ἀκόμα αἰγαγοὶ στὶς Ἀλπεις καὶ ἀγριόχοιροι σὲ μερικὲς μεσογειακὲς χῶρες. Ἀπὸ τὰ ἐντομοφάγα ζοῦν ὁ σκαντζόχοιρος, ὁ ἀσπάλακας κ.ἄ.

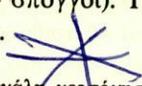
Ἀπὸ τὰ χειρόπτερα, ἡ νυχτερίδα, ἀπὸ τὰ τρωκτικὰ, ὁ σκίουρος, ὁ κάστορας καὶ ὁ λαγός. Τὰ πτηνὰ ἀντιπροσωπεύονται μὲ πολλὰ εἶδη ποὺ τὰ περισσότερα ἀποδημοῦν τὸ χειμῶνα στὴν Ἀφρικὴ.

Ἀπὸ τὰ ὠδικὰ πτηνὰ ζοῦν διάφορα εἶδη σπίνων, ἢ σουσουράδα, τὸ ἀηδόνη, τὸ κοράκι, ὁ κότσυφας, ὁ ἀετομάχος, τὸ χελιδόνι καὶ διάφορα ἄλλα πτηνὰ, ὅπως ἡ κουκουβάγια, ὁ γύπας, τὸ γεράκι, ὁ ἀετός, τὸ περιστέρι, ἡ πέρδικα, τὸ ὄρνυκι, ὁ πελαργός κ.ἄ.

Τὰ ἔρπετα καὶ τὰ ἀμφίβια ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ ἐλάχιστα εἶδη. Αὐτὰ εἶναι ἡ χελώνα, ἡ σαύρα, ἡ ἔχιδνα (ὄχια), ὁ βάτραχος, ἡ σαλαμάνδρα κ.ἄ.

Τὰ ἔντομα ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη. Ἐκεῖ ποὺ ὁ ἄνθρωπος δὲν μπόρεσε νὰ φέρει διαφοροποίηση στὰ ζῶα εἶναι ἡ θάλασσα. Ἀνάλογα μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὴν ἐποχὴ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ἀφθονοῦν οἱ ρέγγες καὶ οἱ βακαλαοὶ στὴ βόρεια θάλασσα, οἱ τόννοι καὶ οἱ σαρδέλες στὴ μεσογειακὴ. Ἀκόμα συναντοῦμε τὸ λαβράκι, τὴ συναγρίδα, τὸν κέφαλο, τὴ μαρίδα, τὸ γαῦρο, τὸ χέλι, τὸν καρχαρία κ.ἄ. Τέλος ἀφθονοῦν τὰ μαλάκια (σουπιὰ κ.ἄ.), τὰ μαλακόστρακα, τὰ ἐχινόδερμα (ἀστερίας), τὰ

κοιλεντερωτά (κοράλλια - μέδουσες - σπόγγοι). Τα πρωτόζωα αντιπροσωπεύονται από πολλά γένη και είδη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ. Ἡ Εὐρώπη ἀποτελεῖ μιά μεγάλη χερσόνησο τῆς Ἀσίας. Ἐξετάζεται ὁμως ὡς ἡπειρος ἐπειδὴ ὑπῆρξε ἡ ἕδρα τῶν σπουδαιότερων γεγονότων τῆς ἀρχαίας, τῆς μεσαιωνικῆς καὶ τῆς σύγχρονης Ἱστορίας. Ἀκόμα ὑπῆρξε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ κοιλίδα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου.

Βρίσκεται σὲ ἴση περίπου ἀπόσταση ἀπὸ τὸ βόρειο πόλο καὶ τὸν Ἴσημερινό. Τὰ ὠκεῖνα καὶ τὰ ἡμικηπειρωτικά κλίματα, καθὼς καὶ τὸ μεσογειακό, δυναμώνουν τὴν ἀνθρώπινη δραστηριότητα, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει καμιά περιοχή τῆς Εὐρώπης πού νὰ εἶναι τελείως ἀκατοίκητη. Βρέχεται σὲ μεγάλη ἔκταση ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ οἱ ἀκτές τῆς παρουσιάζουν πλουσιότατο διαμελισμό. Σχηματίζουν κόλπους, λιμάνια καὶ ὄρους πού διευκολύνουν τὴ ναυσιπλοΐα καὶ συγκοινωνία. Ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους τῆς ποικίλλει. Περιλαμβάνει παλαιὰ καὶ νέα ὄρη καὶ ἐκτεταμένες πεδιάδες. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ σὲ μεγάλη ἔκταση καὶ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν ἀρδευση τῶν πεδιάδων πού τὶς κάνουν εὐφορότατες. Ἀκόμα οἱ διώρυγες πού ἐνώνουν τούς ποταμούς πυκνώνουν τὸ ἐσωτερικὸ συγκοινωνιακὸ δίκτυο καὶ διευκολύνουν πάρα πολὺ τὸ διαμετακομιστικὸ ἐμπόριο.

Ἡπειρωτικὸ: Ψυχρὸς χειμῶνας, Ἰεστό καλοκαίρι, λίγες βροχές
Ἰσπανικὸ: Ἠλιο χειμῶνας, ὀρθοκέρω καλοκαίρι, ἀφθονές βροχές
Πολιτικὸ: Δριμύ ψυχρὸς, χιονοπτώσεις, βροχές
Μεσογειακὸ: Ἠλιο ὀρθοκέρω χειμῶνας, Ἰεστό καλοκαίρι.
Ἰσπανικὸ: Πολὺ ψυχρὸς χειμῶνας μὲ μεγάλη διάρκεια, χιονοπτώσεις, βροχές πολλές.

I. ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά. Ἡ νότια Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλες χερσονήσους. 1) τὴν **Βαλκανική**, 2) τὴν **Ἰταλική** καὶ 3) τὴν **Ἰσπανική** (Ἰβηρική). Οἱ τρεῖς αὐτὲς χερσονήσοι βρίσκονται ἀνάμεσα στὸν 36^ο καὶ 46^ο παράλληλο. Ἔχουν ἔκταση 1.300.000 Km² καὶ πληθυσμὸ πᾶνω ἀπὸ 120.000.000. Παρουσιάζουν μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ κάθε ἄποψη.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. Παλιὰ καὶ νέα ἠφαιστειώδη ὄρη καὶ ὄροσειρές, πεδιάδες καὶ λεκανοπέδια σχηματίζουν μία πολὺπλοκη, ἀνώμαλη καὶ πολὺμορφη ἐδαφικὴ ἐπιφάνεια.

Παλαιὰ ὄρη συναντοῦμε στὰ Βαλκάνια (Ροδόπη), τὴ νότια Ἰταλία, τὴ Σαρδηνία καὶ τὴν Ἰβηρική χερσονήσο. Νέα ὄρη εἶναι οἱ Διναρικές Ἄλπεις, τὰ Ἀπέννινα, οἱ Ἄλπεις, τὰ Πυρρηναῖα, ἡ Σιέρρα Νεβάδα κ.ἄ. πού τὰ πετρώματά τους εἶναι κυρίως ἀσβεστολιθικά. Ὅρη πού προέκυψαν ἀπὸ ἠφαιστεια εἶναι ἡ Αἴτνα, τὸ Στρόμπολι καὶ ὁ Βεζούβιος. Εἶναι ἐνεργὰ ἠφαιστεια καὶ οἱ περιοχὲς τους ἀποτελοῦνται ἀπὸ πλούσια ἐδάφη καὶ γι' αὐτὸ εἶναι πυκνοκατοικημένες.

Μεγάλες πεδιάδες δὲν ὑπάρχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, πού εἶναι ἀνοιχτὴ πρὸς τὴ θάλασσα. Ὑπάρχουν πολλὰ μικρὰ λεκανοπέδια, ἀπομονωμένα ἀνάμεσα στὰ ὄρη, καὶ μικρὲς παράλιες πεδιάδες. Ἐτσι τὸ ἔδαφος στὴ νότια Εὐρώπη τὸ διαμορφώνουν μὲ τὴν ἐναλλαγὴ τους τὰ ὄρη, οἱ λόφοι, οἱ πεδιάδες καὶ τὰ μικρὰ ἢ τὰ μεγάλα λεκανοπέδια.

Οἱ ἀκτὲς εἶναι κυρίως βραχώδεις. Συχνὰ οἱ ὄροσειρὲς κατεβαίνουν ὡς τὶς ἀκτὲς καὶ ἐμποδίζουν τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὸ ἐσωτερικὸ, διότι σχηματίζουν ψηλὸ τεῖχος. Ἡ ἔλλειψη παλίρροιας εὐνοεῖ τὸ σχηματισμὸ Δέλτα στὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν (Ἐβρος, Ἀξιός, Πάδος) ἀπὸ τὰ ὑλικά πού φέρνουν καὶ ἀποθέτουν οἱ ποταμοί. Οἱ προσχώσεις τῶν νερῶν στὶς χαμηλότερες περιοχὲς σχηματίζουν λουρίδες Γῆς πού ἀπομονώνουν στὸ ἐσωτερικὸ λίμνες μὲ μικρὸ βάθος ἢ σχηματίζουν ἔλη. Αὐτὸ τὸ εὐνοεῖ καὶ πάλι ἡ ἔλλειψη παλίρροιας, πού, ἂν ὑπῆρχε, θὰ μετέφερε τὰ ὑλικά τῶν προσχώσεων πολὺ μακριά.

Κλίμα. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα, πού βρίσκεται ἀνάμεσα σέ τρεῖς μεγάλες ἡπείρους καί εἶναι γεμάτη ἀπό μικρά ἢ μεγάλα νησιά καί ἀρχιπελάγη, εἰσχωρεῖ βαθιά στήν ξηρά καί περιβρέχει τή Βαλκανική, τήν Ἰταλική καί τήν Ἰσπανική χερσόνησο. Ἡ ἐπίδρασή της ἐπομένως στή διαμόρφωση τοῦ κλίματος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι βασική. Ἡ Μεσόγειος δημιουργεῖ ἰδιαίτερο κλίμα πού ὀνομάστηκε μεσογειακό. Χαρακτηρίζεται ἀπό σχετικά ἥπιο χειμῶνα καί καλοκαίρι. Ἐχει οὐρανὸ διαυγῆ καί καθαρὸ τὸν περισσότερο χρόνο, θερμοκρασία ἴση ἢ καί πολλές φορές ἀνώτερη ἀπὸ τή θερμοκρασία τῶν τροπικῶν περιοχῶν, ἀρκετὰ ἤρεμη ἀτμόσφαιρα καί περιόδους ξηρασίας πού συχνὰ διαρκοῦν πολλοὺς μῆνες. Οἱ βροχές πέφτουν ἀπὸ τὸ φθινόπωρο ὡς τήν Ἀνοιξη σέ σημαντικές ποσότητες, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο εὐεργετικές, διότι εἶναι σύντομες καί πολλές φορές καταρακτώδεις μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκχωματώνουν τίς πλαγιές. Τὸ καλοκαίρι εἶναι σχεδὸν ξηρό. Στὸν τύπο αὐτοῦ τοῦ κλίματος ἔχουμε παραλλαγές πού προκύπτουν ἀπὸ τή διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους καί ἀπὸ ἄλλες τοπικὲς συνθήκες. Τὰ ὄρη αὐξάνουν σημαντικά τή βροχὴ καί περιορίζουν τήν ἐπέκταση τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, πού δὲ φτάνει στίς μεγάλες κοιλάδες τῶν μεσημβρινῶν Ἀλπεων. Τὰ ὄρη ἐπίσης ἐνισχύουν τοὺς τοπικοὺς ἀνέμους πού περνοῦν πάνω ἀπὸ τίς χιονοσκεπασμένες περιοχές τους καί γίνονται ψυχρότεροι. Ἔτσι ὁ χειμῶνας παύει νὰ εἶναι ἥπιος.

Παρατηροῦμε ἐπίσης ὠκεάνιο κλίμα στίς παραλίες τοῦ ὠκεανοῦ (Πορτογαλία, Ἰσπανία) μὲ περισσότερες βροχές, καθὼς καί ἡπειρωτικὸ στίς ἐσωτερικότερες περιοχές. Γενικά ὅσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τή θάλασσα καί ἀνεβαίνουμε πρὸς τὰ ὄρη τὸ μεσογειακὸ κλίμα χάνεται βαθμιαῖα. Ἔτσι τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, οἱ πεδιάδες τοῦ Δούναβη, ἡ πεδιάδα τοῦ Πάδου, τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Ἰταλίας καί τὰ ὄροπέδια τῆς κεντρικῆς Ἰσπανίας ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικό.

Νερά — Βλάστηση. Τὸ κλίμα ἐπηρεάζει τή βλάστηση καί τοὺς ποταμοὺς πού ἔχουν λίγο νερό, ἀλλὰ στήν περίοδο τῶν βροχῶν πλημμυρίζουν καί προξενοῦν καταστροφές. Μόνο οἱ μεγάλοι ποταμοὶ πού πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη, ὅπως ὁ Πάδος, ὁ Ἀξιός, ὁ Ἐβρος κ.ἄ., ἔχουν νερό κατὰ τὸ καλοκαίρι. Ἡ βλάστηση εἶναι φτωχή. Ἡ χρονικὴ διάρκεια της εἶναι σύντομη καί παρουσιάζεται σ' ὄλο της τὸ μεγαλεῖο τήν Ἀνοιξη. Τότε γίνονται λαϊκὰ πανηγύρια καί γιορτές. Τὰ φυτὰ γιὰ νὰ προφυλαχτοῦν ἀπὸ τή μεγάλη ξηρασία τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔχουν βαθὺ ριζικὸ σύστημα καί ἀναζητοῦν τήν ὑγρασία βαθιά μέσα στὸ ἔδαφος. Ἐχουν φύλλα μικρὰ πού σκεπάζουν

ται σε πολλές περιπτώσεις από κηρώδη επιδερμίδα, για να ελαττώνεται ή εξάτμιση κατά τη διαπνοή. Τα δάση σχηματίζονται από φελλόδρους, δρυς, κυπαρίσσια, ψηλά πεύκα, παραθαλάσσια πεύκα και αγριελιές. Η περιοχή όπου φτάνει ή καλλιέργεια της έλιάς θεωρείται και δριο του μεσογειακού κλίματος.

Η θαμνώδης βλάστηση που λέγεται **μακκίας** κατέχει τις μεγαλύτερες εκτάσεις στις χώρες της Μεσογείου και αποτελεί μερικές φορές αδιάβατο σύδεντρο από μικρά δέντρα με σκληρά φύλλα, από πυκνούς θάμνους και φυτά με άγκάθια. Τη συναντούμε σε έδαφη με πυριτικά πετρώματα. Η στέπα, **γκαρπικ**, σχηματίζεται από άραιοιους και καχεκτικούς θάμνους. Τη συναντούμε σε έδαφη με χαλίκια και άσβεστολιθικά πετρώματα.

Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

Όφείλουμε να μιλήσουμε ιδιαίτερα γαι τη Μεσόγειο θάλασσα που περιβρέχει τις χώρες της Ν. Ευρώπης. Η Μεσόγειος είναι μιá κλειστή θάλασσα μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής, που έχει διέξοδο πρὸς τὸν Ἀτλαντικό με τὸ στενὸ τοῦ Γιβραλτάρ, πρὸς τὸν Ἰνδικὸ με τὸ στενὸ τοῦ Σουέζ και τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα και πρὸς τὸν Εὔξεινο Πόντο με τὸ στενὸ τοῦ Ἑλλησπόντου (Δαρδανέλλια). Ἔχει μήκος 4.000 Km, εἶναι θερμὴ και πολὺ ἄλμυρὴ και γεμάτη ἀπὸ μεγάλα νησιά και ἀρχιπελάγη, λείψανα μιᾶς ξηρᾶς που χάθηκε. Οἱ ἀκτὲς εἶναι συχνὰ ἀπότομες και ψηλές. Στὴ Μεσόγειο ἔχουμε μεγάλη εξάτμιση και τὸ νερὸ που εξατμίζεται δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπληρωθεῖ ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς και τῶν ποταμῶν που χύνονται σ' αὐτή. Ἔτσι δέχεται νερὰ ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό και τὸν Εὔξεινο, διότι ἡ στάθμη τῆς εἶναι χαμηλότερη. Ἡ ἀλιεία τῆς εἶναι περιορισμένη σὲ σύγκριση με τὶς βόρειες θάλασσες, όπου υπάρχουν ἀφθονα ἀλιεύματα. Ἡ Μεσόγειος δίνει τὸ χαρακτήρα τοῦ κλίματος σ' ὄλες τὶς παραλίες τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν. Με τὴ διάνοιξη τῆς διώρυγας τοῦ Σουέζ στὰ 1869 ἀπὸ τὸ γάλλο μηχανικὸ Λεσσὲν ἡ Μεσόγειος ἔγινε ἕνας ζωτικὸς δρόμος τοῦ μεγάλου διεθνοῦς ἐμπορίου μεταξύ τῶν χωρῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ και τῶν χωρῶν τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Γενικὴ ἐπισκόπηση και συμπεράσματα

Στὶς Μεσογειακὲς χώρες τὰ ὄρη ἀποτελοῦν εὐνοϊκὴ περιοχή γιὰ νὰ ἐκτρέφονται γιδοπρόβατα, ἐνῶ ταυτόχρονα ἐπιδροῦν στὴ διατήρηση δροσε-

ρου κλίματος. Στους λόφους γίνονται οι πιο αποδοτικές καλλιέργειες. Καλλιεργούνται τα όπωροφόρα δέντρα, ή ελιά, όπου ευδοκιμεί, τα αμπέλια κ.ά.. Η ζώνη αυτή είναι ή περισσότερο πυκνοκατοικημένη και υγιεινή περιοχή. Οι πεδιάδες αποτελούν εκτάσεις με πλούσιες καλλιέργειες βιομηχανικών φυτών, ψυχανθών κ.ά. Οι καλλιέργειες είναι δύο ειδών. Η καλλιέργεια των περιοχών που άρδεύονται και επιτρέπουν με το θερμό τους κλίμα μεγάλη απόδοση και σε πολλές περιπτώσεις διπλή συγκομιδή κάθε χρόνο. Τα προϊόντα που παράγονται είναι: δημητριακά, κηπευτικά, όπωρικά. Στις περιοχές που δεν άρδεύονται επικρατεί ή ξηρή καλλιέργεια με ενδιάμεση άγρανάπαυση.

Οι μεσογειακοί λαοί ασχολούνται με το ναυτικό επάγγελμα και το εμπόριο. Γενικά οι μεσογειακές χώρες έχουν χαρακτήρα γεωργικό εκτός από όρισμένες περιοχές, όπως π.χ. ή Β. Ίταλία. Στα τελευταία χρόνια καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες για την έπιστημονική και συστηματική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων καθώς και για την ανάπτυξη της βιομηχανίας με σκοπό την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των λαών. Οι μεσογειακές χώρες με το εύχριστο κλίμα τους, με τα όμορφα τοπία, τη θάλασσα κ.τ.λ. προσελκύνουν τους βόρειους λαούς της Εύρώπης, που τις έπισκέπτονται κατά χιλιάδες. Έτσι δημιουργείται ένα ρεύμα από περιηγητές που τις ώφελούν οικονομικά.

Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Η Βαλκανική χερσόνησος μοιάζει με τρίγωνο που ή βάση του σε μεγάλο πλάτος συνδέεται με την ξηρά. Τα βόρεια σύνορα της Βαλκανικής αρχίζουν από τον Εύξεινο Πόντο και καταλήγουν στο ΊΑδριατικό πέλαγος, ανατολικά από την πόλη Τεργέστη. Στη μεγαλύτερή τους έκταση καθορίζονται από τους ποταμούς Δούναβη και Δράβο.

Τα ανατολικά σύνορα καθορίζονται από τον Εύξεινο Πόντο, το Βόσπορο, τον Έλλησποντο και το Αιγαίο πέλαγος. Νότια βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα (Κρητικό πέλαγος) και δυτικά από το Ίόνιο και ΊΑδριατικό πέλαγος.

Η Βαλκανική χερσόνησος είναι γενικά χώρα όρεινή. Τα όρη της δεν αφήνουν περιθώρια παρά μόνο για να σχηματίζονται μικρά βαθύπεδα, κοιλάδες και μικρές πεδιάδες ή και μικρές παραλιακές πεδιάδες στο βάθος των κόλπων. Μεγάλες πεδιάδες είναι ή πεδιάδα του Δούναβη, του Σάβου,

τοῦ Ἑβρου (Θράκη). Ἡ κυρίως πεδιάδα τοῦ Δούναβη βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὰ φυσικὰ σύνορα τῆς χερσονήσου, διότι περικλείεται βόρεια ἀπὸ τὶς Τρανσυλβανικὲς Ἄλπεις καὶ νότια ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰ τοῦ Αἴμου. Τὰ ὄρη αὐτὰ ἀποτελοῦν ἓνα ἡμικυκλικὸ ὄρεινὸ συγκρότημα ποῦ διασχίζει ὁ Δούναβης στὶς λεγόμενες Σιδηρῆς Πύλες. Τὸ δεύτερο ὄρεινὸ συγκρότημα εἶναι τὸ συγκρότημα τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων, ποῦ θεωρεῖται συνέχεια τῶν Ἄλπεων. Ἡ ὄρεινὴ μάζα τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων προεκτείνεται ἀπὸ τὰ βορειοδυτικὰ πρὸς τὰ νοτιοανατολικά, συνεχίζεται μὲ τὴν Πίνδο καὶ φτάνει ὡς τὴν Κρήτη. Ἐνα τρίτο ὄρεινὸ συγκρότημα ἀρχίζει ἀνατολικά τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων ἀπὸ τὸ ὄρος Σκάρδος καὶ προχωρεῖ ἀνατολικά πρὸς τὸ κέντρο τῆς Βαλκανικῆς ὡς τὴν ὄροσειρὰ τῆς Ροδόπης. Οἱ ἄκτεις τῆς Βαλκανικῆς σχίζονται σὲ πολλοὺς μικροὺς ἢ μεγάλους κόλπους, μὲ πολλὰ ἀκρωτήρια. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν οἱ ἄκτεις τοῦ Εὔξεινου καὶ τῆς Ἀλβανίας.

Στὶς Δαλματικὲς ἄκτεις τὰ ὄρη φτάνουν ἀπότομα στὴ θάλασσα. Γύρω ἀπὸ τὶς ἄκτεις τῶν βορειοδυτικῶν καὶ νοτιοανατολικῶν παραλίων ὑπάρχουν διάφορα ἀρχιπελάγη. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου πελάγους θεωροῦνται κατάλοιπα τῆς ξηρᾶς (Αἰγαΐδας χώρας), ποῦ ἔνωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴ Μικρασιατικὴ χερσόνησο σὲ πολὺ παλιὰ γεωλογικὴ ἐποχὴ.

Ἵδρυογραφία. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ ρέουν πρὸς τὰ ἀνατολικά ἢ νοτιοανατολικά. Αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ὄρογραφικὴ διαμόρφωση τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ εἶναι: ὁ **Δούναβης** ποῦ χύνεται στὸν Εὔξεινο, ὁ **Ἑβρος**, ὁ **Νέστος**, ὁ **Στρυμόνας**, ὁ **Ἄξιός**, ὁ **Ἀλιάκμονας** καὶ ὁ **Πηνειός** ποῦ χύνονται στὸ Αἰγαῖο πέλαγος, ὁ **Ἄωος** καὶ ὁ **Δρίνος** ποῦ χύνονται στὴν Ἀδριατικὴ.

Οἱ μεγαλύτερες λίμνες εἶναι: τῆς **Ἀχρίδας**, τῶν **Ἰωαννίνων**, τῆς **Πρέσπας** (μικρὴ καὶ μεγάλη), τῆς **Σκόδρας** καὶ τῆς **Δοϊράνης**.

Κλίμα. Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος βρίσκεται ἀνάμεσα στὶς χώρες ποῦ ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικὸ εὐρωπαϊκὸ κλίμα, στὴ ζώνη ποῦ ἐπικρατεῖ τὸ κλίμα τῶν ἀσιατικῶν στεπῶν καὶ στὴν περιοχὴ ποῦ ἐπικρατεῖ τὸ μεσογειακὸ κλίμα. Τὸ μεσογειακὸ κλίμα ἐπηρεάζει μιὰ στενὴ παραλιακὴ περιοχὴ καὶ εἰσχωρεῖ στὸ ἐσωτερικὸ μέσα ἀπὸ τὶς κοιλάδες, ὥσπου νὰ συναντήσῃ ὄρεινὰ φράγματα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ παράλια ἢ ὑπόλοιπη Βαλκανικὴ χερσόνησος ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸ. Ὁ χειμῶνας, ἂν καὶ εἶναι σύντομος, εἶναι συ-

Ἡ θέση τῆς Βαλκανικῆς. Ἡ Βαλκανικὴ χερσονήσος βρίσκεται μεταξύ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ὅπου διασταυρῶνεται οἱ θαλάσσιοι καὶ οἱ ἠπειρωτικοὶ δρόμοι. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χερσονήσου κόβεται ἀπὸ κοιλάδες, ὅπως τοῦ Μοράβα, τοῦ Ἀξιοῦ, τοῦ Ἐβρου κ.ἄ. πού πάντοτε διευκόλυναν τὶς συγκοινωνίες καὶ συνέδεαν τὶς παραδουνάβιες χῶρες καὶ τὶς περιοχὲς τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων μὲ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου μὲ τὰ Δαρδανέλλια καὶ τὸ Βόσπορο ἀνοίγει τὸ δρόμο πρὸς τὴ Ρωσία καὶ τὸν Καύκασο, ἐνῶ μὲ τὴν Ἀδριατικὴ ἐκτείνεται πρὸς τὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου δημιουργοῦν μιὰ γέφυρα μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ἐξαιτίας τῆς θέσης τῆς ἡ Βαλκανικὴ χερσονήσος ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους ὁ χῶρος τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν λαῶν. Ἔτσι ἐγκαταστάθησαν σ' αὐτὴ πολλοὶ λαοί. Ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, οἱ μικρὲς πεδιάδες καὶ οἱ στενὲς κοιλάδες πού περικλείονται ἀπὸ ὄροσειρές, ἐπέτρεψαν στοὺς λαοὺς πού ἐγκαταστάθηκαν νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικούς ἐθνικοὺς χαρακτῆρες τους. Παλαιότεροι κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ (Ἄλβανοί).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς προϊστορικές μεταναστευτικὲς κινήσεις ἡ πρώτη εἰσβολὴ ξένων λαῶν ἐγινε κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἀπὸ τὶς σλαβικὲς φυλές, πού ἄλλαξε τὴν ἐθνογραφικὴ καὶ πολιτικὴ διαμόρφωση τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΔ' αἰῶνα μ.Χ. ἡ Βαλκανικὴ γνώρισε μιὰ ἄλλη εἰσβολή, τὴν εἰσβολὴ τῶν Τούρκων, πού τὴν ἀναστάτωσε κυριολεκτικά. Οἱ μετακινήσεις ἐξακολούθησαν σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας, πού κράτησε τέσσερις περίπου αἰῶνες.

Ἀποτέλεσμα ὄλων αὐτῶν τῶν μετακινήσεων καὶ εἰσβολῶν ἦταν νὰ σχηματιστοῦν πολυάριθμες ἐθνότητες μὲ διαφορετικὲς γλώσσες καὶ θρησκείες. Οἱ εἰσβολὲς καὶ οἱ πόλεμοι δὲν ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία σὲ μιὰ συνεχῆ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ ἀξιοποίηση τῆς Βαλκανικῆς. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἐπίσης ἡ βιοτεχνία εἶναι ἀρκετὰ σημαντικὴ.

Ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου οἱ βαλκανικὲς χῶρες εἰσέρχονται σὲ μιὰ περίοδο πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀξιοποίηση τῶν φυσικῶν πόρων καὶ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς πολύμορφης βιομηχανίας.

Χάρτης 5. Ευρωπαϊκή Τουρκία

ΕΥΡΩΠΑ-Ι-ΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ (΄Ανατολική Θράκη)

- Έκταση: 23.623 Km²
- Πληθυσμός: 2.840.000
- Θρήσκευμα: Μωαμεθανοί
- Γλώσσα: Τουρκική
- Νόμισμα: Λίρα Τουρκίας

Θέση – Σύνορα. Η Ευρωπαϊκή Τουρκία ή ΄Ανατολική Θράκη κατέχει τὸ νοτιανατολικὸ ἄκρο τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀσία μὲ τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου. Ἀνατολικά βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο πόντο, νότια ἀπὸ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, δυτικά συνορεύει μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ βόρεια μὲ τὴ Βουλγαρία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι πεδινὸ ποὺ σὲ μερικὰ μέρη ἔχει λόφους. Χαμηλὲς παραλιακὲς ὄρσειρές περιβάλλουν τὴν πεδινὴ περιοχή. Οἱ σπουδαιότερες εἶναι τῆς **Στράντζας**,

Εικ. 6. Ὁ Ναός τῆς Ἁγίας Σοφίας

στά παράλια τοῦ Εὔξεινου πόντου, καί τοῦ **Ἱεροῦ ὄρους** πού σχηματίζει τή χερσόνησο τῆς **Καλλιπόλεως** στά παράλια τῆς Προποντίδας. Ἡ ὄροσειρά τῆς Στράντζας στήν προέκτασή της σχηματίζει τὸ ὄροπέδιο τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὕψος 250 m).

Κλίμα. Τὸ κλίμα στά νότια παράλια εἶναι μεσογειακό, στό ἐσωτερικό ἐπικρατεῖ τὸ ἠπειρωτικό.

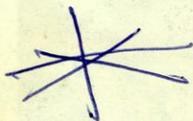
Ὑδρογραφία. Ποταμοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι: ὁ **Ἔβρος**, πού χωρίζει τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη ἀπὸ τὴ Δυτική, καί ὁ **Ἐργίνης**, πού εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Πολιτικὴ εξέταση. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη καί τὰ νησιά **Ἰμβρος** καί **Τένεδος** ἦταν πάντοτε ἑλληνικά ἐδάφη πού τὰ κατέχου οἱ Τοῦρκοι. Τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη τὴν ἀπελευθέρωσε ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς τὸ 1920, ἀλλὰ τὸ 1923, μετὰ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφή, τὴν κατέλαβαν πάλι οἱ Τοῦρκοι. Οἱ Ἕλληνες διώχτηκαν ἀπὸ ἐκεῖ ἐκτὸς ἀπὸ 50 χιλιάδες περίπου πού ἔμειναν στήν Κωνσταντινούπολη.

Πόλεις. Ἡ Κωνσταντινούπολη (1.467.000 κάτοικοι). Βρίσκεται στη νότια ἄκρη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μέρους τοῦ Βοσπόρου, στὸν Κεράτιο κόλπο. Ἄλλοτε ἦταν πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (330–1453 μ.Χ.).

Σ' αὐτὴ ὑπάρχει ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ Κιβωτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἱερὸ σύμβολο τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχη τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς. Τὴν Κωνσταντινούπολη τὴν κατέλαβαν οἱ Τούρκοι στὶς 29 Μαΐου τοῦ 1453. Ἄλλες πόλεις εἶναι: **ἡ Ἀδριανούπολη, ἡ Ραιδεστός, ἡ Συλυβρία, ἡ Καλλίπολη** κ.ἄ. πού κάποτε ἦταν σπουδαῖες ἑλληνικὲς πόλεις.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἐκταση: 110.912 Km².

Πληθυσμὸς: 8.580.000 κάτ.

Πολίτευμα: Λαϊκὴ Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι

Γλῶσσα: Βουλγαρικὴ

Νόμισμα: Λέβα

Πρωτεύουσα: Σόφια μὲ 876.943 κατ.

Θέση – Σύνορα. Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Νότια συνορεύει μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἀνατολικά βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο πόντο, βόρεια συνορεύει μὲ τὴ Ρουμανία καὶ δυτικὰ μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὰ βαλκανικὰ ὄρη (Αἶμος) χωρίζουν τὴ Βουλγαρία σὲ δύο περιοχές: α) τὴν περιοχὴ, βόρεια τοῦ Αἶμου (παραδουνάβεια περιοχὴ) καὶ β) τὴν περιοχὴ νότια τοῦ Αἶμου (νότια Βουλγαρία), πού ἀπλώνεται ὡς τὴν Ἑλλάδα. Στὴ νότια Βουλγαρία σχηματίζονται δύο ἀκόμα ὄροσειρές, τοῦ Ὁρβηλου καὶ τῆς Ροδόπης.

Πεδιάδες. 1) Ἡ πεδιάδα τοῦ κάτω Δούναβη. Βρίσκεται μεταξὺ τοῦ Δούναβη καὶ τοῦ Αἶμου. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ εὐφορότερη πεδιάδα τῆς

Χάρτης 6. Βουλγαρία

Βουλγαρίας. 2) Ἡ πεδιάδα τοῦ Ἑβρου. Βρίσκεται μεταξύ τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Αἴμου. 3) Ἡ κοιλάδα τῶν Ρόδων. Βρίσκεται νότια τοῦ Αἴμου καὶ μεταξύ αὐτοῦ καὶ μιᾶς μικρότερης ὄρσειρᾶς, τῆς ὄρσειρᾶς τῶν Ἀντιβαλκανίων ἢ τοῦ νότιου Αἴμου.

Ὑδρογραφία. Ποταμοί: Ὁ Δούναβης, πού ἔχει μῆκος 400 χιλιόμετρα. Ὁ Δούναβης καθορίζει τὴ συνοριακὴ γραμμὴ Βουλγαρίας – Ρουμανίας καὶ ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸ βόρειο σύνορο τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Ὁ Δούναβης εἶναι πλωτὸς καὶ ἐξυπηρετεῖ τὴ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Στὴ νοτιοανατολικὴ Βουλγαρία ρεεὶ ὁ **Ἑβρος** πού ἔχει μῆκος 430 χιλιόμετρα. Πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Ρίλο καὶ χύνεται στὸ Αἶγαῖο. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Στρυμόνας** καὶ ὁ **Νέστος**. Ρέουν στὸ νοτιοδυτικὸ τμῆμα τῆς χώρας καὶ χύνονται στὸ Αἶγαῖο. Ὁ **Ἄρδας** καὶ ὁ **Τούνζας** εἶναι παραπόταμοι τοῦ Ἑβρου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶναι γενικὰ ἠπειρωτικὸ. Τὸ βόρειο τμῆμα τὸ προσβάλλουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι καὶ ὁ χειμώνας του εἶναι ψυχρὸς καὶ μὲ μεγάλη διάρκεια. Ἡ θερμοκρασία ἐδῶ φτάνει τοὺς 15–20 βα-

Χάρτης 7. Βουνά, ποταμοί, πεδιάδες της Βουλγαρίας

θμούς κάτω από το μηδέν. Στά νότια της χώρας και τις ανατολικές περιοχές, προς τη θάλασσα, το κλίμα είναι ήπιότερο και μοιάζει με το μεσογειακό. Οί βροχές είναι αρκετές και κάνουν το έδαφος εύφορο. Η κοιλάδα των ρόδων ανάμεσα στα όρη του Αίμου και του Άντσιαϊμου έχει ήπιο κλίμα, γιατί προφυλάγεται από τους ανέμους και έχει υγρασία την Άνοιξη και τις άρχές του Καλοκαιριού. Το ήπιο κλίμα και η υγρασία ευνουούν την καλλιέργεια των ρόδων στην περιοχή αυτή.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Καλλιεργούνται σιτάρι, άραβόσιτος, κριθάρι, σίκαλη, καπνός, βαμβάκι, πατάτες, δσπρια και κτηνοτροφικά φυτά που δίνουν στην κτηνοτροφία τη δυνατότητα για ανάπτυξη. Έκτρέφονται βόδια, άλογα και γιδοπρόβατα. Άρκετά αναπτυγμένη είναι ή σφηροτροφία, ή μελισσοκομία και πιό πολύ ή κτηνοτροφία.

Δασικός πλούτος. Υπάρχουν δάση από κωνοφόρα και δρυς που σκεπάζουν τα 26% της χώρας. Από τα δάση παίρνουν άφθονη ξυλεία.

Όρυκτος πλούτος. Υπάρχουν ορυχεία από τα οποία εξορύσσουν μόλυβδο, χαλκό, σίδηρο, γαιάνθρακα και βωξίτη.

Βιομηχανία. Υπάρχουν εργοστάσια που επεξεργάζονται τα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, δηλαδή τον καπνό, τις ύφαντικές ύλες, τα ζαχαρότευτλα, το απόσταγμα από τα ρόδα, τα δέρματα κ.ά. Είναι ακόμα αναπτυγμένη και η κεραμευτική μικροβιομηχανία.

Εμπόριο. Η Βουλγαρία εξάγει κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα και διάφορα μεταλλεύματα. Εισάγει χημικά προϊόντα, φάρμακα, μηχανές, γεωργικά εργαλεία κ.ά.

Συγκοινωνία. Χάρη στο Δούναβη επικοινωνεί με πολλά κράτη της Ευρώπης. Η χώρα διασχίζεται από σιδηροδρομικές γραμμές και αυτοκινητοδρόμους. Επίσης έχει και αεροπορική συγκοινωνία.

Τουρισμός. Η τουριστική κίνηση παρουσιάζει ενδιαφέρον σε ορισμένες περιοχές, όπως το Τύρνοβο που είναι παλιά μεσαιωνική πόλη κ.ά. Αξιόλογη είναι η τουριστική κίνηση στις παραλιακές πόλεις του Εύξεινου πόντου, όπου υπάρχουν ωραία τουριστικά ξενοδοχεία.

Εικ. 7. Άποψη Σόφιας

Πολιτική εξέταση. Οι Βούλγαροι πήραν το όνομά τους από τον ποταμό Βόλγα (Ουκρανία), όπου ξφτασαν από τη Μογγολία και εγκαταστάθηκαν για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Αργότερα και κατά τον 7ο αιώνα μ.Χ. εγκαταστάθηκαν στα παράλια του Εύξεινου άπ' όπου ήρθαν στη χώρα που κατέχουν σήμερα και που την κατοικούσαν τότε Σλάβοι. Από τους Σλάβους πήραν τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα και διατήρησαν μόνο το όνομά τους. Βούλγαροι ονομάστηκαν και οι Σλάβοι της χώρας.

Πόλεις. Η Σόφια, που έχει καλή ρυμοτομία και είναι το πνευματικό, οικονομικό και διοικητικό κέντρο της χώρας. Είναι η πρωτεύουσα του βουλγαρικού κράτους και το κέντρο των σιδηροδρομικών συγκοινωνιών προς την Κεντρική Ευρώπη και την Κωνσταντινούπολη. Άλλες πόλεις είναι: η Πλόβντιβ (Φιλιπούπολη), που άλλοτε ήταν μεγάλο ελληνικό κέντρο με ελληνικά εκπαιδευτήρια κ.τ.λ., Μπουργκάς (Πύργος) και Νέσμπορ (Βάρνα) που είναι καλοί λιμένες στον Εύξεινο πόντο. Στην κεντρική Βουλγαρία βρίσκονται οι πόλεις Στάρα Ζαγκόρα και Καζανζίκ, βορειότερα δέ το Τύρνοβο.

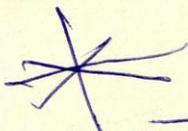
Σχέσεις με την Ελλάδα. Τώρα οι σχέσεις μας με τη Βουλγαρία είναι φιλικές και ευρύνονται περισσότερο στον εμπορικό και πολιτιστικό τομέα.

Η Ελλάδα, η Σερβία ή Βουλγαρία και η Ρουμανία το 1912 συμάχη-

Εικ. 8. Μιά εκκλησία της Σόφιας

σαν έναντίον τῶν Τούρκων. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ Βουλγαρία μετὰ τὸ νικηφόρο ἐκεῖνο πόλεμο θέλησε νὰ κρατήσῃ δικά της ἑλληνικά καὶ σερβικά ἐδάφη, ἐγίνε ὁ πόλεμος τοῦ 1913. Τότε οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Σέρβοι νίκησαν τοὺς Βουλγάρους. Στους δύο παγκοσμίους πολέμους (1914–1918, 1940–1945) οἱ Βούλγαροι πολέμησαν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Ἐκταση: 255.804 Km²

Πληθυσμός: 20.770.000 κάτ.

Πολίτευμα: Ὁμοσπονδιακὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Οἱ περισσότεροι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι

Γλώσσα: Σερβοκροατικὴ

Νόμισμα: Δηνάριο

Πρωτεύουσα: Βελιγράδι μὲ 772.000 κατ.

Θέση – Σύνορα. Ἡ Γιουγκοσλαβία βρίσκεται στὸ βορειοδυτικὸ μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Ἀνατολικά συνορεύει μὲ τὴ Βουλγαρία καὶ Ρουμανία, βόρεια μὲ τὴν Οὐγγαρία καὶ Αὐστρία, δυτικά μὲ τὴν Ἰταλία καὶ Ἀλβανία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα. Πρὸς τὰ νότια συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανία καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι χώρα ὄρεινῃ. Τὰ 2/3 περίπου τοῦ ἐδάφους της σκεπάζονται ἀπὸ ὄρη. Διακρίνουμε τὶς ἐξῆς περιοχές:

1) **Παννονικὸ λεκανοπέδιο.** Πῆρε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν ἀρχαία ρωμαϊκὴ ἐπαρχία Παννονία. Αὐτὸ ἀπλώνεται δυτικά ἀπὸ τὶς Ἄλπεις καὶ φτάνει ὡς τὰ ὄρη τῆς Τρανσυλβανίας. Κατὰ τὴν τριτογενῆ περίοδο ἀποτελοῦσε μεγάλη λίμνη, πού τὸ πλεόνασμα τοῦ νεροῦ της χυνόταν στὸν Εὐξεινο πόντο. Τὰ νερά της ἀδειασαν ἀργότερα μὲ τὸ Δούναβη, ὅταν μὲ τὴ διάβρωση σχηματίστηκε ἀνάμεσα στὰ ὄρη ἓνα στενὸ πού λέγεται **Σιδηρὲς Πύλες.**

2) **Ἀνατολικές, Σλοβενικὲς ἢ Ἰουλιανές Ἄλπεις.** Αὐτὲς συνεχίζουν τὶς εὐρωπαϊκὲς Ἄλπεις μὲ ψηλότερη κορυφὴ τὸ **Πρέγκλαβ** πού ἔχει ὕψος

Χάρτης 8. Γιουγκοσλαβία

2.820 μ. Έχουν διεύθυνση από τη Δύση προς την Ανατολή. Οι τοπικές καθιζήσεις σχημάτισαν πολύ εύφορες κοιλάδες, όπως είναι του Μάρμπορ και το λεκανοπέδιο της Λουμπλιάνας.

3) Διναρικές Άλπεις. Η νοτιότερη ορεινή ζώνη είναι διαφορετική. Αποτελείται από όροσειρες παράλληλες προς την παραλιακή γραμμή που έχουν κυρίως άσβεστολιθικά πετρώματα. Στα παράλια οι όροσειρες κατεβαίνουν απότομα, ενώ ανατολικά και στην περιοχή του Σάβου κατεβαίνουν ομαλά. Ανάμεσα στις όροσειρες σχηματίζονται ψηλά οροπέδια.

4) Παραλιακή ζώνη. Ένα μεγάλο μέρος από τις παραλιακές εκτάσεις καταποντίστηκε στη θάλασσα και σχηματίστηκαν χαρακτηριστικές χερσόνησοι καθώς και πολλά νησιά. Στα νησιά και στις στενές περιοχές της ζώνης αυτής υπάρχουν εύφορες εκτάσεις. Η παραλιακή ζώνη χωρίζεται

από την άγονη έσωτερικότερη άσβεστολιθική περιοχή με άποκρημνες άκτές και ύψώματα. Το κλίμα τής ζώνης αυτής είναι μεσογειακό. Δεν είναι όμως τό ίδιο σ' όλες τις περιοχές, διότι ένας τοπικός άνεμος, ο Μπόρας, φυσά τό χειμώνα από τις χιονοσκεπασμένες Δυναρικές Άλπεις προς την Άδριατική και επηρεάζει τό κλίμα στις περιοχές που βρίσκονται βόρεια του Κατάρου.

5) Νότια περιοχή. Η περιοχή αυτή έχει τά μεγαλύτερα και πιό εύφορα λεκανοπέδια και κοιλάδες. Τά λεκανοπέδια και οι κοιλάδες βρίσκονται εκεί όπου στην παλιά έποχή σχηματίστηκαν με την καθίζηση του έδάφους λίμνες, που άργότερα άποξηράθηκαν. Στα βαθύτερα σημεία υπάρχουν και σήμερα λίμνες, όπως ή Πρέσπα, ή Άχρίδα και ή Δοϊράνη. Τά δρη τής περιοχής έχουν μεγάλο όγκο και αυτά είναι **ό Βόρας και ό Σκάρδος**. Τά δρη που είναι δυτικά από την κοιλάδα του Άξιου συνεχίζονται με τά δρη τής Δυτικής Μακεδονίας, ενώ τά ανατολικά με τά δρη τής Ανατολικής Μακεδονίας. Στα δρη αυτά υπάρχουν πολλά καλοκαιρινά λιβάδια.

Στά έλληνικά σύνορα είναι τά δρη **Βαρνούς, Καϊμακτσάλαν και Μπέλες**.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ό Δούναβης εισέρχεται από την Ούγγαρία, διασχίζει ένα τμήμα της στο άνατολικό μέρος και βγαίνει στη Ρουμανία από τις άνατολικές **Σιδηρές Πύλες**. Μεγάλοι παραπόταμοι του Δούναβη είναι ό **Σάβος, ό Δράβος, ό Τίσσας** και ό **Μοράβας** από τά νότια. Στη νότια περιοχή ρέει: ό **Άξιός**, που πηγάζει από τό Σκάρδο και χύνεται στο Θερμικό κόλπο.

Λίμνες. Οι μεγαλύτερες λίμνες σχηματίζονται στο νότιο τμήμα. Αυτές είναι: ή **Σκόδρα** και ή **Άχρίδα** που ένα μέρος τους άνηκει στην Άλβανία, ή **Μεγάλη Πρέσπα** στα σύνορα Γιουγκοσλαβίας - Ελλάδας - Άλβανίας και ή **Δοϊράνη** στα σύνορα Ελλάδας - Γιουγκοσλαβίας.

Παράλια - Λιμάνια. Η Γιουγκοσλαβία βρέχεται μόνο από τό Άδριατικό πέλαγος. Κοντά στις άκτές του άπλώνονται πολυάριθμα νησιά. Τά σπουδαιότερα λιμάνια είναι: **Φιούμε, Σπαλάτο, Ντουμπρόβνικ** και **Κάτταρο**.

Κλίμα. Το κλίμα τής Γιουγκοσλαβίας είναι ήπειρωτικό με ψυχρό χειμώνα. Οι όροσειρές που είναι κατά μήκος των Δαλματικών άκτών έμποδίζουν τους θαλάσσιους δυτικούς άνεμους νά φτάσουν στο έσωτερικό τής χώρας, ενώ τά βορειοανατολικά μέρη είναι άνοιχτά στους βόρειους ψυ-

χρους άνέμους. Τό καλοκαίρι είναι ζεστό σ' όλη τή χώρα και ή θερμοκρασία εξαρτάται από τό ύψόμετρο. Οί βροχές είναι άρκετές και πέφτουν κατά τή διάρκεια όλου του έτους. Έξαιρέση παρουσιάζουν οι άκτες που έχουν μεσογειακό κλίμα.

Χλωρίδα. Τό κλίμα και τό έδαφος βοηθοϋν στην ανάπτυξη τών δέντρων. Είναι ή χώρα με τά μεγάλα δάση από δρυς, πευκα και έλατα.

Οικονομική ζωή. Γεωργία. Κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι ό άραβοσίτος, τό σιτάρι, οι πατάτες, τό κανάβι, τό λινάρι, τά ζαχαρότευτλα, ό ήλιανθος, τό βαμβάκι, ό λυκίσκος, τά όσπρια, τό κρασί και τά δαμάσκηνα. Η Γιουγκοσλαβία είναι ή τρίτη χώρα τής Εϋρώπης σε παραγωγή άραβόσιτου και ή πρώτη στα δαμάσκηνα.

Η κτηνοτροφία. Είναι πολύ άναπτυγμένη. Εκτρέφονται γιδοπρόβατα, βόδια και άλογα.

Η άλιεία. Είναι άρκετά άνεπτυγμένη στα δυτικά παράλια. Τά ψάρια καταναλίσκουν οι κάτοικοι τής περιοχής.

Δασικός πλοϋτος. Ο δασικός πλοϋτος τής χώρας είναι μέγало. Τά δάση της δίνουσιν άφθονη ξυλεία που ένα μέρος της εξάγεται.

Ορυκτός πλοϋτος. Τό έδαφος είναι πλούσιο σε άνθρακα, μόλυβδο, βωξίτη, χαλκό, ψευδάργυρο, άντιμόνιο, μαγγάνιο, χρώμιο, ύδραργυρο κ.ά.

Βιομηχανία — Έμπόριο. Από τό 1947 έως σήμερα έγινε μεγάλη πρόοδος στην ανάπτυξη τής βιομηχανίας. Η παραγωγή ήλεκτρικής ενέργειας και ό μέγало ορυκτός πλοϋτος, κυρίως γαιάνθρακες, αποτέλεσαν τίς βάσεις για τήν ανάπτυξη τής βαριάς βιομηχανίας. Σήμερα τά 55% του πληθυσμού τής χώρας ζοϋν από τή βιομηχανία. Η άγροτική οίκονομία έπαψε να είναι ό βασικός παράγοντας τής έθνικής οίκονομίας τής χώρας. Υπάρχουν εργοστάσια που έπεξεργάζονται τό ξύλο, κατασκευάζουν μηχανές και παράγουν χημικά προϊόντα, υφάσματα και άλλα. Στόν τομέα του έμπορίου εξάγουν κτηνοτροφικά, γεωργικά προϊόντα και πρώτες ύλες, εισάγουν πετρέλαιο και όρισμένα βιομηχανικά προϊόντα.

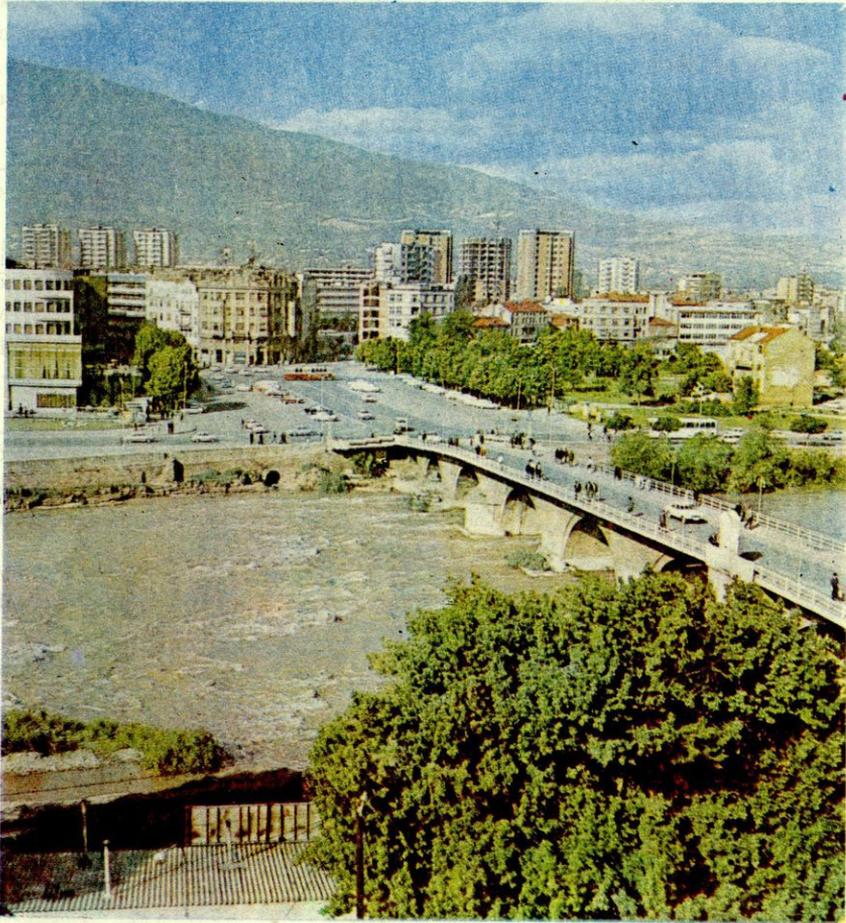
Συγκοινωνία. Σχετικά είναι άναπτυγμένη και κυρίως στο πεδινό βορειοανατολικό τμήμα της. Ο Δούναβης και οι παραπόταμοί του Σάβος, Δράβος και Τίσσας είναι πλωτοί και έξυπηρετοϋν τή συγκοινωνία τής χώρας. Ο έμπορικός στόλος είναι άξιόλογος. Στο λιμάνι τής Θεσσαλονίκης διατηρεί έλεύθερη ζώνη για τήν έξυπηρέτηση του έμπορίου της.

Εικ. 9. Άποψη Βελιγραδίου· τμήμα της καινούργιας πόλεως

Τουρισμός. Τα νησιά τῶν Δαλματικῶν ἀκτῶν, τὰ γραφικὰ φιόρδ, ἡ λίμνη τῆς Ἀχρίδας, οἱ φυσικὲς ὀμορφιές καὶ τὸ κλίμα στὰ παράλια, δημιουργοῦν ἓνα ἀξιόλογο τουριστικὸ ρεῦμα πρὸς τὴ Γιουγκοσλαβία.

Πολιτικὴ εξέταση. Στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο ἐγκαταστάθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα μ.Χ., ἀφοῦ ἦλθαν ἀπὸ τὴ Ρωσία. Ἔως τὸ 12ο αἰῶνα ἦταν κάτω ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ κυριαρχία. Τὸ 1459 ὑποτάχτηκαν

Είκ. 10. Σκόπια

στούς Τούρκους. Τò 1878 έγινε ανεξάρτητο κράτος Σερβίας με τή βοήθεια τής Ρωσίας. Κατά τούς βαλκανικούς πολέμους 1912–1913 ή Σερβία κατέλαβε τή βόρεια Μακεδονία. Τò 1919 σχηματίστηκε ή σημερινή Γιουγκοσλαβία με τή βοήθεια τής Γαλλίας. Ό πληθυσμός της είναι 41% Σέρβοι, 24% Κροάτες και 9% Σλοβένιοι. Οί υπόλοιποι είναι Άλβανοί, Ούγγροι, Μαυροβούνιοι και λίγοι Έλληνες και Έβραιοι.

Οί Μαυροβούνιοι πού κατοικούν στά βόρεια τής λίμνης Σκόδρας δέν

είναι Σλάβοι. Αποτελούσαν ανεξάρτητο κράτος ως το 1918 με πρωτεύουσα την Κετίγνη. Στις πόλεις **Μοναστήρι**, **Σκόπια** και **Νίσσα** ζούσαν ως το 1918 πολλοί Έλληνες. Σήμερα ζουν πολύ λίγοι. Οί πόλεις αυτές ήταν άλλοτε σπουδαία ελληνικά κέντρα.

Γλώσσα — Θρησκεία. Οί Γιουγκοσλάβοι μιλούν πολλές γλώσσες: τή Σερβική, τήν Κροατική, τή Σλοβενική, τήν Ούγγρική, τή Γερμανική, τή γλώσσα του Μαυροβούνιου και τήν Άλβανική. Ός πρός τή Θρησκεία είναι όρθόδοξοι χριστιανοί, υπάρχουν όμως και αρκετοί καθολικοί καθώς και λίγοι διαμαρτυρόμενοι, έβραιοί και μωαμεθανοί.

Διοίκηση — Πολίτευμα. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο σχηματίστηκε ή «Όμοσπονδιακή Λαϊκή Δημοκρατία τής Γιουγκοσλαβίας» με τίς έξις χώρες: Παλαιά Σερβία, Κροατία, Σλοβενία, Βοσνία, Έρζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και τή λεγόμενη Σερβική Μακεδονία.

Πόλεις. Διοικητικό και πνευματικό κέντρο τής χώρας είναι το **Βελιγράδι**, πού βρίσκεται στή συμβολή του Σάβου και του Δούναβη. Είναι κέντρο σιδηροδρομικών, ποταμοπλοϊκών και αεροπορικών συγκοινωνιών. Έχει σπουδαίο ποτάμιο λιμάνι. Άλλες πόλεις είναι το **Ζάγκρεμπ**, πρωτεύουσα τής Κροατίας, ή **Λουμπλιάνα**, πρωτεύουσα τής Σλοβενίας, το **Σεράγεβο**, πρωτεύουσα τής Βοσνίας, το **Τίτογκραντ**, πρωτεύουσα του Μαυροβούνιου, και τά **Σκόπια** πρωτεύουσα τής νότιας Σερβίας. Μεγάλες πόλεις είναι και ή **Νίσσα**, πού είναι στά νότια του Βελιγραδίου και υπήρξε ή πατρίδα του Μ. Κωνσταντίνου, το **Μοναστήρι**, πού άλλοτε ήταν καθαρά ελληνική πόλη, και ή **Σουμποτίστα** στά σύνορα τής Ούγγαρίας.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Έκταση: 28.748 Km²

Πληθυσμός: 2.290.000

Πολίτευμα: Λαϊκή Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Μωαμεθανοί 69%, οί υπόλοιποι όρθόδοξοι και καθολικοί

Νόμισμα: Λέκ

Πρωτεύουσα: Τά Τίρανα με 169.300 κατ.

Θέση - Σύνορα. Η Άλβανία βρίσκεται στο δυτικό μέρος τής Βαλκανικής χερσονήσου. Δυτικά βρέχεται από το Άδριατικό πέλαγος. Πρός τά

βόρεια και ανατολικά συνορεύει με τη Γιουγκοσλαβία και προς τα νοτιοανατολικά και νότια με την Ελλάδα..

Μορφολογία του εδάφους. Το έδαφος της Αλβανίας είναι κατά 90% όρεινό. Διακρίνουμε α) την **παραλιακή πεδινή** περιοχή και β) την **όρεινη** περιοχή. Στην παραλιακή περιοχή υπάρχουν φυσικά λιμάνια, όπως της Αβλώνας, του Δυρραχίου και των Αγίων Σαράντα. Η σπουδαιότερη πεδιάδα στην περιοχή αυτή είναι η πεδιάδα της Μουζακιάς, που απλώνεται κατά μήκος της Αδριατικής παραλίας. Στην όρεινη περιοχή έχουμε τις **Αλβανικές Άλπεις**, που συνεχίζουν τις Διναρικές Άλπεις και κατέχουν το βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα της χώρας. Στο κέντρο απλώνονται τα **Κανδαούια όρη**. Νοτιότερα είναι ο **Τόμαρος**, ή **Τρεμπσίνα** (Τεπελένι) και ο **Μοράβας**. Δυτικά βρίσκονται τα **Ακροκεραύνια** όρη και ανατολικά ή **Όστροβίτσα**. Τα όρη αυτά είναι γνωστά από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940-1941, διότι εκεί ο στρατός μας νίκησε τους Ιταλούς.

Οι σπουδαιότερες περιοχές της όρεινης ζώνης είναι οι κοιλάδες των ποταμών και το λεκανοπέδιο της Κορυτσάς.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο **Δρίνος**. Έχει δύο κλάδους, το Λευκό Δρίνο, που πηγάζει από το όρος Σκάρδος και το Μέλανα Δρίνο που πηγάζει από τη λίμνη Άχριδα. Ο **Γενούσος** (Σκούμπης) ποταμός χωρίζει τη χώρα στη μέση. Ο **Αώος**, που ένα μέρος του ανήκει στην Ελλάδα, πηγάζει από την Ήπειρο. Τέλος ο **Σεμίνι** με παραπόταμους τον Άψο και το Δεβόλη. Όλοι οι ποταμοί χύνονται στο Αδριατικό πέλαγος.

Λίμνες. Λίμνες είναι η **Σκόδρα** και **Άχριδα** στα αλβανογιουγκοσλαβικά σύνορα, ή μεγάλη **Πρέσπα**, που ανήκει σε τρία κράτη (Αλβανία - Ελλάδα - Γιουγκοσλαβία), και η **Μαλίκ**.

Κλίμα. Η παραλιακή περιοχή έχει κλίμα μεσογειακό. Οι βροχές είναι αρκετές και πέφτουν κυρίως το χειμώνα. Στην όρεινη περιοχή, στις κοιλάδες και στο λεκανοπέδιο της Κορυτσάς, το κλίμα είναι ήπειρωτικό. Οι βροχές είναι απότομες και πέφτουν το χειμώνα.

Οικονομική ζωή. Η Αλβανία είναι κυρίως χώρα γεωργική και κτηνοτροφική.

Γεωργία. Στις πεδιάδες του Έλβασάν και της Μουζακιάς καλλιεργείται το ρύζι, το σιτάρι και οι πατάτες. Στην περιφέρεια της Κορυτσάς το κριθάρι, ο άραβόσιτος, ή βρώμη κ.ά. Στα ψηλότερα μέρη καλλιεργούνται όπω-

ροφόρα δέντρα και στά χαμηλότερα ό καρπός και τό βαμβάκι. Στους λόφους τών παραλιακών περιοχών ευδοκιμεί ή έλιά και καλλιεργούνται και τά έσπεριδοειδή.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι πολύ αναπτυγμένη, διότι και ή όρεινή περιοχή και ή πεδινή έχουν μεγάλα λιβάδια και συντηρούν μεγάλα ζώα και κοπάδια. Έκτρέφονται γιδοπρόβατα, χοίροι, βόδια, άλογα, πουλερικά, ίνδιάνοι.

Άλιεία. Η άλιεία είναι καλά οργανωμένη από την εποχή τών Ίταλών.

Δασικός πλούτος. Τά 35% του έδάφους της σκεπάζονται από δάση με δρυς, όρεινά πεύκα, έλατα κ.ά. Τά δάση όμως μένουν ανεκμετάλλευτα, διότι δέν είναι άρκετά αναπτυγμένη ή συγκοινωνία.

Όρυκτός πλούτος. Ό όρυκτός πλούτος είναι ανεκμετάλλευτος στο σύνολο του. Ύπάρχουν κοιτάσματα με γαιάνθρακα, λιγνίτη, σίδηρο, χαλκό και πετρέλαιο.

Έμπόριο. Η Άλβανία εξάγει πετρέλαιο, λιγνίτη, κρέατα, δέρματα, κινό, λάδι καί όσπρια. Εισάγει χημικά προϊόντα, φάρμακα και μηχανήματα.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία δέν είναι άρκετά αναπτυγμένη.

Πολιτική εξέταση. Οι Άλβανοί κατάγονται από τους άρχαίους Ίλλυριούς που μαζί με τους Έλληνες άποτελούν τους άρχαιότερους λαούς της Βαλκανικής. Άνήκουν στην Ίνδοευρωπαϊκή φυλή.

Άλβανικό ανεξάρτητο κράτος ίδρύθηκε μετά τους πολέμους του 1912-1913 με την ύποστήριξη της Αύστριας και της Ίταλίας. Στο κράτος αυτό δόθηκε ή Β. Ήπειρος, χώρα καθαρά έλληνική, μολονότι έλευθερώθηκε από τόν έλληνικό στρατό τό 1913.

Πόλεις. Οι σπουδαιότερες πόλεις στο βόρειο τμήμα είναι τά **Τίρανα**, τό **Δυρράχιο** και ή **Σκόδρα**. Στο νότιο τμήμα είναι τό **Άργυρόκαστρο**, ό **Αυλώνας** ή **Χειμάρρα**, οι **Άγιοι Σαράντα**, ή **Πρεμετή**, τό **Βεράτιο**. Οι πόλεις αυτές έχουν έλληνικό πληθυσμό.

Στά 1940-41 στά άλβανικά όρη γράφτηκε τό νεώτερο άθάνατο έλληνικό έπος. Όλο τό νότιο τμήμα της Άλβανίας είναι ή **έλληνικότατη Β. Ήπειρος**, που για τρίτη φορά έλευθερώθηκε από τους Έλληνες τό 1940-41.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ ἰταλική χερσόνησος βρίσκεται μεταξύ τῆς βαλκανικῆς καὶ ἰβηρικῆς χερσονήσου. Ἐχει διεύθυνση νοτιοανατολική καὶ χωρίζει τὴ Μεσόγειο θάλασσα σὲ ἀνατολική καὶ δυτικὴ Μεσόγειο. Συνορεύει δυτικά μὲ τὴ Γαλλία, βόρεια μὲ τὴν Ἑλβετία καὶ Αὐστρία καὶ ἀνατολικά μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία. Βρέχεται στὰ ἀνατολικά ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ καὶ Ἰόνιο πέλαγος καὶ στὰ δυτικά ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος.

ΙΤΑΛΙΑ

Ἐκταση: 301.225 Km²
Πληθυσμὸς: 54.350.000 κατ.
Πολίτευμα: Δημοκρατία
Θρησκεία: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ
Γλῶσσα: Ἰταλική
Νόμισμα: Λιρέττα
Πρωτεύουσα: Ρώμη μὲ 2.755.000 κατ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Διακρίνουμε τρία μεγάλα τμήματα, πὺ χωρίζονται φυσικὰ μεταξύ τους, **Α' Βόρεια Ἰταλία, Β' Χερσονησιακὴ Ἰταλία, Γ' Νησιωτικὴ.**

1. Βόρεια Ἰταλία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴς Ἄλπεις, τὴ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Βενετίας. Οἱ πεδιάδες αὐτὲς περιβάλλονται πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴς Ἄλπεις καὶ πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα. Εἶναι χαμηλὲς μὲ μικρὰ μόνο ὑψώματα καὶ λόφους. Οἱ Ἄλπεις μὲ ἓνα μεγάλο ἡμικύκλιο χωρίζουν τὴν Ἰταλία ἀπὸ τὴ Γαλλία, Ἑλβετία, Αὐστρία καὶ Γιουγκοσλαβία. Οἱ ψηλότερες κορυφές πρὸς τὰ δυτικὰ εἶναι τὸ **Μόντε Βίτσο** καὶ πρὸς τὰ ἀνατολικά τὸ **Μόντε Νεβόζο**. Ἄλλα ψηλὰ ὄρη εἶναι τὸ **Μόντε Ρόζα** (4.640 μ.), ἡ **Μπερνίνα** (4.000 μ.), **Μπρένερ**, κ.ἄ. Μὲ πολλὲς διαβάσεις, πὺ ὑπολογίζονται στὴς 232, ἡ Ἰταλία συγκοινωνεῖ μὲ τὴς γειτονικὲς χώρες. Τέτοιες διαβάσεις εἶναι: ἡ Σεμπλὸν σὲ ὕψος 2.009 μ. μεταξύ κοιλάδας Ροδανοῦ καὶ Τότσε, τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου ἀπὸ τὸ Μαρτινὺ τῆς Ἑλβετίας στὴν Ἀόστα τῆς Ἰταλίας, ἡ Μπρένερ-διάβαση στοῦ Τυρόλο καὶ σὲ ὕψος 1.370 μ., γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἑ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποχή τῶν Ρωμαίων. Ἀπὸ ἐκεῖ περνᾷ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὸ ἔτος 1867.

2. Ἡ Χερσονησιακὴ Ἰταλία – Κυρίως Ἰταλία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μὴ μεγάλη ὄροσειρά, τὰ Ἀπέννινα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ἰταλίας καὶ τὴ διασχίζει ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρο ὡς τὸ ἄλλο. Ἐχει μῆκος 1.400 Km καὶ πλάτος ἀπὸ 37 ἕως 135 Km. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ εἶναι τὸ **Γκράν Σάσσο ντ' Ἰτάλια** ποὺ ἔχει ὕψος 2.921 μ. καὶ βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου.

Τὰ Ἀπέννινα καταλήγουν στὶς **Καλαβριανὲς Ἄλπεις**, στὴ χερσόνησο τῆς Καλαβρίας. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ εἶναι τὸ **Σίλα** καὶ τὸ **Ἀσπρομόντε**, ὅπου τελειώνει ἡ χερσόνησος. Ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς τῶν Ἀπεννίνων σχηματίζονται πολλὲς πεδιάδες. Οἱ κυριότερες πεδιάδες πρὸς τὴν Ἀδριατικὴ εἶναι ἡ **Ταβολιέρε**, τῆς **Ἀπουλίας** καὶ τῆς **Χερσονήσου Ὀτράντο**, ὅπου καταλήγει πρὸς τὰ ἀνατολικά ἡ ἰταλικὴ χερσόνησος. Πρὸς τὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος εἶναι ἡ πεδιάδα τῆς **Τοσκάνης**, **Ρώμης** καὶ **Καμπανίας**. Οἱ Καλαβριανὲς Ἄλπεις εἶναι ἠφαιστειογενὴ ὄρη μὲ ἐνεργὰ ἠφαιστεια ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μεγαλύτερο εἶναι ὁ **Βεζούβιος**. Αὐτὸ μὲ τὴν ἐκρηξή του τὸ 79 π.Χ. σκέπασε τὶς πόλεις **Πομπηία**, **Σταβία** καὶ **Ἡράκλειο** (περιοχὴ Νεαπόλεως).

3. Νησιά. Ἡ Ἰταλία ἔχει δύο μεγάλα νησιά, τὴ **Σικελία** καὶ **Σαρδηνία**, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα μικρότερα στὰ δυτικὰ παράλια. Ἡ Σικελία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἰταλία μὲ τὸν πορθμὸ τῆς Μεσσήνης, ποῦ ἡ μικρότερη ἀπόστασὴ του εἶναι 3Km. Πάνω σ' αὐτὴ ὑψώνεται τὸ ἠφαιστειο τῆς Αἴτνας μὲ ὕψος 3.500 μ. Μὲ τὴν ἐκρηξή του, τὸ 1923, χάθηκαν 100.000 ἄνθρωποι. Ἄλλα νησιά εἶναι: Ἡ **Ἐλβα**, ὅπου ἐξορίστηκε ὁ Μ. Ναπολέων, ἡ **Στρόμπολι**, τὸ **Κάπρι** στὸν κόλπο τῆς Νεαπόλεως, περίφημο γιὰ τὶς φυσικὲς καλλονές του. Τὰ γειτονικά νησιά **Κορσικὴ** καὶ **Μάλτα** δὲν ἀνήκουν στὴν Ἰταλία.

Διαμόρφωση ἁκτῶν. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα παραθαλάσσια μὲ ἐκτεταμένους ἁκτὲς ποὺ φθάνουν τὰ 7.000 Km. Οἱ ἁκτὲς τῆς Ἰταλίας παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία στὸ σχῆμα καὶ στὸ ὕψος. Πρὸς τὰ ἀνατολικά, στὸ βάθος τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, εἶναι ὁ κόλπος τῆς **Βενετίας** μὲ τὰ λιμάνια τῆς **Τεργέστης** καὶ τῆς **Βενετίας**. Βρίσκονται ἀκόμη πρὸς τὴν πλευρὰ αὐτὴ τὰ λιμάνια **Μπάρι** καὶ **Μπρίντεζι**. Νοτιοανατολικά σχηματίζεται ὁ μεγάλος κόλπος τοῦ Τάραντα ἀπὸ τὴ χερσόνησο τῆς Ἀπουλίας καὶ τὴ χερσόνησο

της Καλαβρίας. Στο Τυρρηνικό πέλαγος συναντούμε, καθώς πλέουμε τα παράλια προς το Βορρά, τα λιμάνια **Σαλέρνο**, **Νεαπόλεως** και **Λιβόρνο**. Βορειότερα σχηματίζεται ο κόλπος της **Γένουας** στις άκτες της Λιγουρίας. Οι άκτες εδώ παρουσιάζουν πολλές πτυχώσεις, απότομους βράχους, ασφαλής λιμανάκια και θαυμάσιες τοποθεσίες. Στην περιοχή αυτή έχουμε διαρκή άνοιξη, που οφείλεται στο ότι τα δρη κατεβαίνουν ως τη θάλασσα. Οι δύο πλευρές του κόλπου είναι γνωστές ως Ιταλική Ριβιέρα. Το λιμάνι της Γένουας είναι από τα εμπορικότερα λιμάνια της Μεσογείου.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο μεγαλύτερος ποταμός της Ιταλίας είναι ο **Πάδος**. Πηγάζει από το όρος Βίτσι, διευθύνεται από τα δυτικά προς τα ανατολικά και διασχίζει την πεδιάδα του Πάδου. Χύνεται στο Αδριατικό πέλαγος, όπου σχηματίζει Δέλτα και μεγαλώνει την πεδιάδα.

Άλλοι ποταμοί της περιοχής είναι ο **Ίζόντζο**, **Πιάβε** και ο **Αδίγης** στα βόρεια του Πάδου. Ο Αδίγης είναι ο δεύτερος ποταμός της Ιταλίας και κατεβαίνει από τις Άλπεις ακολουθώντας τη διάβαση «Μπρένερο». Χύνεται στον κόλπο της Βενετίας. Από τα Απέννινα πηγάζουν πολλοί ποταμοί που χύνονται στο Αδριατικό ή το Τυρρηνικό πέλαγος. Το μήκος τους είναι μικρό. Στη μέση της δυτικής παραλίας της χερσονήσου χύνεται ο **Τίβερης**, που διασχίζει τη Ρώμη.

Λίμνες. Οι μεγαλύτερες και περισσότερες λίμνες βρίσκονται στη βόρεια Ιταλία και στους πρόποδες των Άλπεων. Οι σπουδαιότερες είναι: **Ματζόρε**, **Ντι-Κόμο** και **Γκάρντα** με εξαιρετικές φυσικές καλλονές.

Κλίμα. Η Ιταλία έχει γενικά ήπιο και ομοιόμορφο μεσογειακό κλίμα, διότι περιβρέχεται από θερμές θάλασσες και προστατεύεται από το Βορρά με τις Άλπεις. Τα Απέννινα προκαλούν άφθονες βροχές και εμποδίζουν την ξηρασία κατά το καλοκαίρι. Το βόρειο και μέσο τμήμα δέχεται άφθονες βροχές. Χιόνι πέφτει στην κοιλάδα του Πάδου και νοτιότερα. Το νοτιότερο τμήμα είναι θερμότερο και πιο ξηρό κατά το καλοκαίρι. Η πεδιάδα του Πάδου έχει ιδιαίτερο κλίμα με σχετικά ψυχρούς ανέμους το χειμώνα και ζεστά καλοκαίρια. Το κλίμα αυτό γίνεται πιο ψυχρό στην Αλπική περιοχή.

Οικονομική ζωή. Η γεωργία είναι πολύ αναπτυγμένη· γίνεται με μηχανικά μέσα και στηρίζεται σε επιστημονικές μεθόδους. Συνέχεια βελτιώνεται με νέες αποξηράνσεις, άρδεύσεις κ.τ.λ. Η γεωργία απασχολεί το 25%

του πληθυσμού. Καλλιεργούνται δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα, ρύζι. Στη νότια Ίταλία και σε μέρη που προστατεύονται από τις κακοκαιρίες καλλιεργούνται ή ελιά, το ρύζι, το βαμβάκι και στα έσπεριδοειδή (πρώτη στον κόσμο). Ακόμη νοτιότερα συναντούμε φυτά των τροπικών χωρών, όπως φοίνικες και ζαχαροκάλαμα. Η Ίταλία είναι η δεύτερη χώρα σε παραγωγή κρασιού μετά τη Γαλλία. Τελευταία μεγάλη ανάπτυξη παρουσίασε και η άνθοκομία.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη. Εκτρέφονται βόδια, γιδοπρόβατα και χοίροι. Τα γαλακτομικά προϊόντα είναι άφθονα (βούτυρο, γάλα, τυρί). Αναπτυγμένη επίσης είναι η πτηνοτροφία, ή μελισσοκομία και η σπηροτροφία.

Άλεια. Η άλεια είναι πολύ αναπτυγμένη και καλύπτει τις ανάγκες της χώρας. Τα ψάρια είναι άφθονα και από όλα τα είδη της Μεσογείου. Στις λίμνες και τους ποταμούς εκτρέφονται πολλά είδη ψαριών. Γίνεται μεγάλη προσπάθεια, με επιστημονικές μεθόδους, για να γίνει η θάλασσα πιο πλούσια σε ψάρια.

Τα δάση. Τα δάση είναι πολλά, αλλά η ξυλεία που δίνουν δεν καλύπτει τις ανάγκες της χώρας. Καταβάλλεται συστηματική προσπάθεια για την αναδάσωση. Στην περιοχή των Άλπεων κυριαρχούν τα έλατα και τα πεύκα, στην κοιλάδα του Πάδου ή μουριά και στις άκτες, όπου υπάρχουν δάση, επικρατεί το θαλάσσιο πεύκο. Στα δάση των Άλπεων ζουν πολλά ζώα, δμοια με τα ζώα της Κεντρικής Ευρώπης, αλλά και άλλα είδη ζώων των βορείων και νοτίων χωρών (ελάφια, μυγαλή κ.ά.).

Ορυκτός πλούτος. Η Ίταλία δεν είναι πλούσια σε ορυκτά. Κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο σε κοιτάσματα και παραγωγή υδραργύρου και τη δεύτερη σε εξαγωγή θείου. Μεγάλη είναι η παραγωγή γαιαερίου. Στη Σικελία υπάρχουν πετρελαιοπηγές (περιοχές Λαγεύζης, Ζέλα και Φουνταρόσσα), που συγκαταλέγονται στις πλουσιότερες της Ευρώπης. Υπάρχουν ακόμα μεταλλεύματα μολύβδου, ψευδαργύρου, βωξίτου, βολφραμίου κ.ά. Επίσης στην περιοχή Καρράρα βγαίνουν τα καλύτερα μάρμαρα του κόσμου.

Βιομηχανία. Μετά το 1950 η Ιταλική βιομηχανία σημείωσε άλματώδη πρόοδο, ώστε σήμερα να συγκαταλέγεται στις πιο μεγάλες βιομηχανικές χώρες του κόσμου.

Οι σπουδαιότερες βιομηχανίες είναι: Η αυτοκινητοβιομηχανία, η ναυπηγική και η βιομηχανία ηλεκτρικών ειδών. Επίσης αναπτυγμένη είναι η βιομηχανία χαρτιού, χημικών λιπασμάτων, ζυμαρικών, μαλλίνων, βαμβα-

κερών και μεταξωτών ύφασμάτων καθώς και ή βιομηχανία κατασκευής επίπλων.

Επίσης ή Ίταλία παρουσίασε μεγάλη πρόοδο στον εξηλεκτρισμό.

Εμπόριο. **Εξάγει** αυτοκίνητα, ύφαντουργικά είδη, μηχανές, χημικά προϊόντα, θείο, όπωρικά, κρασιά, λάδι κ.ά. **Εισάγει** καύσιμα, βαμβάκι, καφέ, μαλλιά και ξυλεία.

Τουρισμός. Ο Ιταλικός τουρισμός είναι καλά οργανωμένος. Η Ίταλία κατέχει αξιοζήλευτη θέση στον κόσμο από τουριστική άποψη. Αυτό όφείλεται: 1) στο καλό κλίμα, 2) στην καλή συμπεριφορά του λαού προς τους ξένους, 3) στα καλά ξενοδοχεία, 4) στην καλή όργάνωση και ξενάγηση και 5) στις άρχαιότητες της χώρας.

Συγκοινωνία. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο έγινε μεγάλη άνακαίνιση και επέκταση στο συγκοινωνιακό δίκτυο, ώστε να ανταποκρίνεται στο πλήθος των αυτοκινήτων που κατακλύζουν την Ίταλία, περισσότερο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Το σιδηροδρομικό δίκτυο είναι καλό. Η συγκοινωνία εξυπηρετείται επίσης και από τον έπιβατικό στόλο της Ίταλίας που έκτελεί άκτοπολικές συγκοινωνίες, αλλά και διεθνή δρομολόγια. Οί άεροπορικές συγκοινωνίες είναι πυκνές με τίς πόλεις του έσωτερικού και του έξωτερικού.

Πολιτική εξέταση. Οί Ίταλοί κατάγονται από τους άρχαίους Ρωμαίους, αλλά δέχτηκαν την έπιμειξία των διαφόρων λαών που εισέβαλαν κατά καιρούς στην Ίταλία. Οί βόρειοι είναι ξανθοί και περισσότερο σωματώδεις από τους νότιους που είναι μελαχροίνοι και κοντοί. Το βιοτικό επίπεδο είναι ψηλότερο στη βόρεια Ίταλία, από ό,τι είναι στα νότια, όπου ή χώρα τώρα άναπτύσσεται. Οί τέχνες, το θέατρο και ό κινηματογράφος είναι άναπτυγμένα και συντελούν στην άνύψωση του πνευματικού επιπέδου του λαού.

Μεγάλες πόλεις. **Τεργέστη** βρίσκεται στα παράλια του Άδριατικού. **Βενετία** είναι κτισμένη πάνω σε 172 νησάκια που συνδέονται με 378 γέφυρες. Άλλοτε ήταν ή πρωτεύουσα της Ένετικής Δημοκρατίας. Είναι σπουδαίο λιμάνι και έχει έξαιρετική τουριστική κίνηση. **Βερόνα** είναι κέντρο γεωργικής περιοχής με όραία μεσαιωνικά μνημεία και ναούς. **Μιλάνο** είναι ή πρώτη βιομηχανική πόλη της χώρας, κόμβος διεθνών συγκοινωνιών και μεγάλο καλλιτεχνικό κέντρο, με πινακοθήκες, μεγαλοπρεπή καθεδρικό Ναό και Λυρική Σκηνή (Σκάλα-Μιλάνου). **Τουρίνο** είναι βιομηχανικό κέντρο. **Γένουα** είναι σπουδαίο λιμάνι στα παράλια της Λι-

Είκ. 11. Ρώμη· τὸ κάστρο τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου

γούριας. **Πίζα**· ἔχει τὸν «κεκλιμένο πύργο». **Μπολόνια**· ἔχει βιομηχανία τροφίμων, Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν καὶ τὸ ἀρχαιότερο Πανεπιστήμιο τῆς Εὐρώπης. **Λιβόρνο**· εἶναι σπουδαῖο λιμάνι. **Φλωρεντία**· βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς χώρας καὶ εἶναι ἡ πιὸ σπουδαία πόλη τῆς Ἰταλίας μετὰ τὴ Ρώμη. Ἔχει Μουσεῖα καὶ Πινακοθήκες μὲ πολλὰ ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς τῶν πιὸ μεγάλων καλλιτεχνῶν. Ἀπὸ τὴν πόλη αὐτὴ ξεκίνησε ἡ Ἀναγέννηση. **Ρώμη**· εἶναι ἱστορικὴ ὠραιότατη πόλη μὲ καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς ὄλων τῶν ἐποχῶν. Εἶναι κτισμένη πάνω σὲ λόφους στὶς ὄχθες τοῦ Τίβερη. **Νεάπολη**· εἶναι γραφικὴ πόλη καὶ ἔχει ἐξαιρετικὲς

Είκ. 12. Κόλπος Νεαπόλεως. Στο βάθος ό Βεζούβιος

φυσικές καλλονές. **Τάρας**· βρίσκεται στόν όμώνυμο κόλπο. **Βρινδήσιο**, **Μπάρι** και **Άγκώνα**· βρίσκονται στα παράλια του Άδριατικού. **Κατάνη**, **Παλέρμο** και **Συρακοῦσες**· είναι πόλεις τής Σικελίας. **Κάλιαρι**· είναι πόλη τής Σαρδηνίας. Ἡ Ἰταλία έχει πολλά Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία σε πολλές μεγάλες πόλεις.

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Έκταση: 61 Km²

Πληθυσμός: 20.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρησκεία: Καθολικοί

Πρωτεύουσα: Άγιος Μαρίνος με 3.817 κατ.

Βρίσκεται στις πλευρές μιās διακλαδώσεως τών ανατολικών Άπεννίνων σε απόσταση 15 Km από τó Άδριατικό πέλαγος και 85 Km από τή Φλωρεντία.

ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Έκταση: 453 Km²

Σε ιδιαίτερο λόφο πάνω στη βόρεια όχθη του Τίβερη και κοντά στη Ρώμη είναι κτισμένο το Βατικανό, όπου βρίσκεται η έδρα του Άρχηγού (Πάπα) της Καθολικής Εκκλησίας. Το Βατικανό είναι ιδιαίτερο εκκλησιαστικό κράτος και έχει 1.000 κατοίκους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ. Η Ιταλική χερσόνησος αποτελεί ένα μόνο κράτος, το Ιταλικό. Διακρίνεται σε τρία γεωφυσικά τμήματα: α) τη Βόρεια Ιταλία, β) τη Χερσονησιακή Ιταλία και γ) τη νησιωτική Ιταλία. Οι Άλπεις προς τα βόρεια χωρίζουν την Ιταλία από την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα Άπέννινα απλώνονται κατά μήκος της Ιταλικής χερσονήσου.

Ο Βεζούβιος και η Αίτνα είναι ενεργά ήφαιστεια. Οι άκτες της Ιταλίας παρουσιάζουν ποικιλία ως προς το σχήμα και το ύψος. Ο μεγαλύτερος ποταμός είναι ο Πάδος που διασχίζει την ομώνυμη πεδιάδα. Το κλίμα είναι μεσογειακό εκτός από την περιοχή του Πάδου και των Άλπεων. Η Ιταλία είναι βιομηχανική χώρα. Έχει μεγάλη τουριστική κίνηση. Πρωτεύουσα είναι η Ρώμη, ωραία πόλη, καλλιτεχνικό και πνευματικό κέντρο της Ιταλίας. Μιλάνο, κόμβος διεθνών συγκοινωνιών, είναι η πιο βιομηχανική πόλη της Ιταλίας. Φλωρεντία, πόλη με καλλιτεχνικούς θησαυρούς κ.τ.λ.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Έκταση: 316 Km²

Πληθυσμός: 360.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Η Βαλέτα με 18.000 κατ.

Αποτελείται από τρία νησιά, Μάλτα, Γκότσο και Κομίνο. Αυτά βρίσκονται στο κέντρο της Μεσογείου, νότια από τη Σικελία.

Η Μάλτα ήταν άλλοτε σπουδαία ναυτική βάση των Άγγλων που την κατείχαν από το 1814.

Τώρα είναι ανεξάρτητο κράτος και η Αγγλία διατηρεί με ένοικιο ναυτικές βάσεις. Η Μάλτα σήμερα έχει μεγάλη σημασία ως λιμάνι άνεφοδιασμού των πλοίων.

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰσπανικὴ ἢ ἰβηρικὴ ἢ πυρηναικὴ χερσόνησος κατέχει τὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς Εὐρώπης. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἄλλη Εὐρώπη μὲ τὴν ὄροσειρὰ τῶν Πυρηναίων ἀπ' ὅπου πήρε καὶ τὸ ὄνομα. Τὸ ὄνομα ἰβηρικὴ τὸ πήρε ἀπὸ τοὺς Ἴβηρες, τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς, ποὺ ἀπόγονοὶ τους θεωροῦνται οἱ σημερινοὶ Βάσκοι τῆς Ἰσπανίας.

Πρὸς τὰ βόρεια ὀρίζεται ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ νοτιοανατολικά ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, πρὸς τὰ νοτιοδυτικά καὶ δυτικά ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Πρὸς τὰ νότια χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ Γιβραλτάρ ποὺ ἔχει πλάτος 12,5 Km στὸ στενότερὸ του μέρος.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἀποτελεῖται σχεδὸν ἀπὸ ἓνα μεγάλο ὄροπέδιο ποὺ τὸ περιβάλλουν ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Κανταβρικῶν ὄρων**, ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Πυρηναίων** καὶ πρὸς τὰ νότια οἱ ὄροσειρές τῆς **Κορδιλλέρας**, **Σιέρα Μορένα** καὶ **Σιέρα Νεβάδα**. Τὸ ὄροπέδιο αὐτὸ χωρίζεται σὲ δυὸ ἀπὸ τὸ ὄρεινὸ συγκρότημα τῆς **Γκρέντα** καὶ **Γκουανταμάρα**: **στὸ βόρειο ὄρου τὰ ὄροπέδια τῆς Παλιᾶς Καστίλλης, καὶ τὸ νότιο, ὄρου τὰ ὄροπέδια τῆς νέας Καστίλλης.**

Οἱ πεδινὲς περιοχὲς ἀποτελοῦνται: α) ἀπὸ στενὲς γενικὰ πεδιάδες ποὺ σχηματίστηκαν ἀπὸ τὶς προσχώσεις τῶν ποταμῶν καὶ β) ἀπὸ ἐσωτερικὰ λεκανοπέδια ποὺ βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ ὄροπέδια καὶ τὰ ὄρη, ὅπως εἶναι τοῦ Ἔβρου, τοῦ Γκουανταλκιβίρ κ.ἄ.

Ἄκτες. Οἱ ἄκτες εἶναι γενικὰ βραχώδεις μὲ πολλὰ παραλλαγές. Πρὸς τὸ βορρὰ σχηματίζεται ὁ **Γασκωνικὸς ἢ Βισκαϊκὸς κόλπος**. Σπουδαιότερα λιμάνια εἶναι: τοῦ **Μπιλμπάο** καὶ τοῦ **Σαντάντερ**. Στὶς νοτιοδυτικὰς ἄκτες σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ **Κάδιξ**. Οἱ νότιες ἄκτες εἶναι, στὴ μεγαλύτερη τους ἔκτασι, ἀπόκρημνες. Στὰ ἀνατολικά τοῦ Γιβραλτάρ σχηματίζεται ὁ ὄρμος τῆς **Μαλάγας**. Στὸν κόλπο τῆς **Βαλέντσιας** πρὸς τὰ ἀνατολικά σχηματίζονται τρία καλὰ λιμάνια, τῆς **Βαλέντσιας**, τῆς **Καρθαγένης** καὶ τῆς **Βαρκελώνης**. Τὸ ἀκρωτήριον **Πάλλοι** βρίσκεται βορειοανατολικά τῆς Καρθαγένης. Ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον αὐτὸ ξεκίνησε ὁ **Χριστόφορος Κολόμβος** στὶς 3 Αὐγούστου 1492 καὶ ἀνακάλυψε τὴν Ἀμερικὴν.

Ἵδρυγραφία. Τὰ περισσότερα τρεχούμενα νερὰ τῆς χερσονήσου διευθύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, διότι τὸ ἔδαφος παρουσιάζει κάποια

Χάρτης 11. Ίβηρική χερσόνησος

κλίση από τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικά. Στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ χύνονται οἱ ποταμοὶ **Γκουανταλκιβίρ**, **Γκουναντιάνα**, **Τάγος** καὶ **Ντοῦρος**. Ὁ Γκουανταλκιβίρ εἶναι πλωτὸς ὡς τὴ Σεβίλλη. Ὁ Ἐβρος χύνεται στὴ Μεσόγειο.

Λίμνες. Εἶναι περισσότερο λιμνοθάλασσες. Σπουδαιότερες εἶναι ἡ **Χάντα**, ἡ **Μενὸρ** καὶ ἡ **Ἀλκουφέγα** πρὸς τὰ νότια τῆς Βαλέντσιας.

Κλίμα – Βλάστηση. Τὰ ὄροπέδια ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικὸ, διότι δὲν φτάνουν σ' αὐτὰ οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοί. Ὁ χειμώνας εἶναι πολὺ ψυχρὸς με χιονοπτώσεις, ἀνέμους καὶ πάγους. Τὸ καλοκαίρι εἶναι πολὺ ζεστὸ. Ἡ ὑψηλὴ θερμοκρασία καὶ τὸ μικρὸ ὕψος τῆς βροχῆς 30–40cm χαρακτηρίζουν τὰ ὄροπέδια ὡς μεσογειακά. Τὰ ὄροπέδια ἀποτελοῦν στεπώδεις ἐκτάσεις. Αὐτὲς εἶναι τόσο πετρώδεις, πού θυμίζουν Ἀφρικανικὴ ἔρημο. Μόνον στὶς πλαγιὲς τῶν Σιέρα ἢ βλάστηση ἀποτελεῖται ἀπὸ «Μακκίας» καὶ δάση με καχεκτικὲς ἐλιές.

Στὸ βορειοδυτικὸ τμῆμα τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειο. Οἱ ἐλαιῶνες παραχωροῦν τὴ θέση τοὺς στὰ λιβάδια καὶ στὰ δάση με φηγούς καὶ δρῦς.

Οἱ παραλιακὲς περιοχὲς τῆς Πορτογαλίας στὰ δυτικά ἔχουν κλίμα πού

πλησιάζει τὸ ὠκεάνειο μὲ πολλές βροχές (1μ.). Τίς πλαγιές τῶν βουνῶν τῆς περιοχῆς αὐτῆς τίς σκεπάζουν δάση ἀπὸ φελλόδρους.

Οἱ νοτιοανατολικές περιοχές, στὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἔχουν κλίμα μεσογειακὸ μὲ ζεστὸ καλοκαίρι, ποὺ ἔχει διάφανο οὐρανὸ. Εἶναι ἡ περιοχή τῆς ἐλιάς, τοῦ ἀμπελιοῦ, τῶν ἐσπεριδοειδῶν κ.τ.λ. Πρὸς τὰ νότια τὸ κλίμα γίνεται τόσο ξηρὸ, ὅσο περίπου καὶ στὴν Ἔρημο Σαχάρα.

Πανίδα. Ἡ πανίδα τῆς ἰβηρικῆς χερσονήσου εἶναι ἓνα μείγμα ἀπὸ τὴ βορειοαφρικανικὴ καὶ τὴ μεσογειακὴ. Παρουσιάζει τύπους ποὺ σπανίζουν ἢ ποὺ δὲν τοὺς βρίσκουμε στὶς ἄλλες χῶρες τῆς Εὐρώπης, ὅπως εἶναι ὁ λαγὸς ὁ ἔρπυστής, ἡ μυγαλὴ τῶν Πυρηναίων, ὁ πῖθηκας, ὁ ἄκερκος κ.ἄ. Βρίσκουμε ἐπίσης ἰδιαίτερα εἶδη ἔρπετων, μεγάλη ποικιλία ἀπὸ ἔντομα, δ-στρακα καὶ ψάρια. Ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα βρίσκουμε τὸ μακρόμαλλο πρόβατο «μερινός», ἐκλεκτὲς ποικιλίες βουβαλιῶν κ.ἄ.

Πολιτικὴ διαίρεση τῆς Ἰσπανικῆς χερσονήσου. Ἡ Ἰσπανικὴ χερσόνησος διαιρεῖται σὲ δύο κράτη: τὴν **Ἰσπανία** καὶ τὴν **Πορτογαλία**.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἐκταση: 504.750 Km²

Πληθυσμὸς: 34.490.000 κατ.

Πολίτευμα: Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Μαδρίτη μὲ 3.146.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ

Γλῶσσα: Ἰσπανικὴ

Νόμισμα: Πεσέτα

Οἰκονομικὴ ἐξέταση. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἡ περισσότερο γεωργικὴ χώρα τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους οἱ Ῥωμαῖοι θεωροῦσαν τὴν Ἰσπανία ὡς σιτοβολῶνα τῆς αὐτοκρατορίας τους. Σήμερα ἡ γεωργικὴ παραγωγή εἶναι ἀνεπαρκῆς γιὰ τίς ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ της. Τὸ 30% τοῦ ἐδάφους της εἶναι καλλιεργήσιμο. Οἱ καλλιέργειες εὐνοοῦνται ἀπὸ τὸ κλίμα, ἀλλὰ δὲν εὐνοοῦνται ἀπὸ τὴ μορφολογία τοῦ ἐδάφους, διότι δὲν ὑπάρχουν μεγάλες πεδιάδες.

Τὰ κυριότερα προϊόντα εἶναι: τὸ σιτάρι, τὸ κριθάρι, οἱ πατάτες καὶ τὸ βαμβάκι. Εὐδοκίμουν τὰ ἀμπέλια, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ ὄπωροφόρα δέντρα καὶ ἡ ἐλιά. Εἶναι ἡ πρώτη ἐλαιοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἄρκετὰ ἀναπτυγμένη καὶ εὐνοεῖται ἀπὸ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους, ποὺ ἔχει ἄφθονες τροφές. Ἐκτρέφονται: ἄλογα, ἀγελάδες, βουβάλια, χοῖροι καὶ τὰ περίφημα πρόβατα «μερινός», ποὺ τὸ μαλλί τους χρησιμοποιεῖται, γιὰ νὰ κατασκευάζουν πολὺτιμα μάλλινα ὑφάσματα. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι ἄφθονα, ἄρκετὰ γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατανάλωση. Ἐξάγουν μάλιστα διατηρημένα κρέατα, γάλα, τυρί, δέρματα κ.ἄ.

Ἄλιεῖα. Ἡ Ἰσπανία ἔχει ἐκτεταμένα παραλία καὶ στη Μεσόγειο καὶ στὸν Ἀτλαντικὸ. Ἔτσι ἔχει ἀναπτυγμένη τὴν ἄλιεῖα τῆς καὶ διαθέτει σεβαστὸ στόλο ἀπὸ ἄλιευτικὰ σκάφη. Τὰ κυριότερα εἶδη ποὺ ἀλιεύονται στὴ Μεσόγειο θάλασσα εἶναι τὰ λαβράκια, οἱ συναγρίδες, οἱ γλώσσες, διάφορα ὄστρακα, μαλάκια κ.ἄ. Στὸν Ἀτλαντικὸ ἀλιεύονται ἡ σαρδέλα, ἡ ρέγγα καὶ ὁ τόνος. Μεγάλες ποσότητες ἀπὸ ψάρια, κυρίως σολωμοῦ, ἀλιεύονται στοὺς μεγάλους ποταμοὺς τῆς Ἰσπανίας.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἀπὸ τὶς πλουσιότερες χῶρες τῆς Εὐρώπης σὲ ὀρυκτά. Τὸ ἔδαφός τῆς περιέχει ὅλα τὰ γνωστὰ καὶ χρήσιμα στὶς καθημερινὲς ἀνάγκες μέταλλα. Σ' ὅλες σχεδὸν τὶς ἐπαρχίες τῆς Ἰσπανίας ὑπάρχουν μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ πλουσιότερα ὅμως βρίσκονται στὴ Βισκαῖα. Ἐπίσης βγάζουν χαλκὸ, μόλυβδο, ψευδάργυρο, κασίτερο καὶ ἄργυρο. Μεταλλεῖα ὕδραργύρου ὑπάρχουν κοντὰ στὸ Ἀλμαντέν, ἐνῶ στὴν Ἀστουρία καὶ στὴν Ἀραγωνία βρίσκονται πλούσια γαιανθρακωρυχεῖα. Βγάζουν ἐπίσης ἄρκετὲς ποσότητες ἀπὸ πολὺτιμους λίθους. Μετὰ τὴ γεωργία ἡ σπουδαιότερη πηγὴ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος.

Βιομηχανία – Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀναπτυγμένη, μολονότι ὑπάρχει ἄφθονος ὀρυκτὸς πλοῦτος. Οἱ κυριότερες βιομηχανίες εἶναι: ἡ ἐξόρυξη ὀρυκτῶν, ἡ παραγωγὴ χημικῶν προϊόντων, ἡ χαρτοποιία, ἡ κλωστοῦφαντουργία, ἡ ὑαλοουργία, ἡ παραγωγὴ εἰδῶν διατροφῆς (κρασί, λάδι, ἀλίπαστα), αὐτοκινήτων κ.τ.λ.

Ἐξάγα: ἀκατέργαστα μεταλλεύματα, ἐλιές, κρασί, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἀλίπαστα, φελλό, ἐσπεριδοειδῆ καὶ αὐτοκίνητα.

Εἰσόγα: καφέ, ζάχαρη, καπνὸ, σιτάρι, μηχανές κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Οἱ συγκοινωνίες δὲν εἶναι ἄρκετὰ ἀναπτυγμένες. Αὐτὸ ὀφείλεται κυρίως στὶς ἀνωμαλίες τοῦ ἐδάφους. Περισσότερο ἀναπτυγμένη εἶναι ἡ συγκοινωνία μὲ τὸ ἐξωτερικὸ ποὺ γίνεται μὲ τὰ πολλὰ καὶ καλὰ λιμάνια, ὅπως εἶναι τῆς **Μαλάγας, Ἀλικάντης, Κάδιξ, Φερόλ, Μπιλμπάο,**

Εικ. 13. Σεβίλη· τὸ Ἀλκαζάρ καὶ ἡ Μητρόπολη

Σαντάντερ κ.τ.λ. Ἡ ἀεροπορική συγκοινωνία ἀρχισε νὰ ἀναπτύσσεται μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἰσπανίας ἦταν οἱ Ἰβηρες καὶ οἱ Κέλτες. Ἡ Ἰσπανία κατακτήθηκε διαδοχικὰ ἀπὸ διάφορους λαοὺς (Καρχηδόνοι 300 π.Χ., Ρωμαῖοι 200 π.Χ., Γότθοι 500 μ.Χ., Ἀραβες 700 μ.Χ.). Ἀπὸ τὴν ἐπιμειξία δλων αὐτῶν τῶν λαῶν μὲ τοὺς ἐντόπιους προέρχονται οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ ποὺ διακρίνονται σὲ Καστιλιάνους (73%), Καταλανοὺς (24%) καὶ Βάσκους (3%). Οἱ Βάσκοι θεωροῦνται ὡς οἱ ἀπόγονοι τῶν Κελτῶν. Ἀνεξάρτητο κράτος ἡ Ἰσπανία ἐγινε τὸ 1469. Ἡ Ἰσπανία ὑπῆρξε ἰσχυρὴ ναυτικὴ δύναμη καὶ βοήθησε στὶς μεγάλες γεωγραφικὲς ἀνακαλύψεις. Δημιούργησε μεγάλο ἀποικιακὸ κράτος στὴ νότια Ἀμερικὴ καὶ Κούβα, ὅπου σήμερα μιλοῦν τὴν ἰσπανικὴ γλῶσσα, ἐκτὸς ἀ-

πό τους κατοίκους της Βραζιλίας που μιλούν την πορτογαλική. Ἡ Ἰσπανία ἔπαυσε νά εἶναι ἰσχυρή ναυτική δύναμη μετά τήν καταστροφή τοῦ στόλου της ἀπό τοὺς Ἄγγλους τὸ 1588. Ἐπίσης ἔχασε καί τις ἀποικίες της.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Μαδρίτη**, κτισμένη στό κέντρο τῆς χώρας καί σέ ὕψος 650 μ. Εἶναι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας μὲ Πανεπιστήμιο, Μουσεῖα καί παλιούς ναοὺς. Εἶναι βιομηχανικὴ πόλη καί κόμβος συγκοινωνιῶν. Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι: στὴ βόρεια Ἰσπανία ὁ **Ἄγ. Σεβαστιανός**, τὸ **Μπλιμπάο**, **Σαντάντερ**, **Ὀβιέδο**, **Σαραγόσα** στὰ βορειοανατολικά τῆς Μαδρίτης, **Τολέδο**, στὰ νότια τῆς Μαδρίτης, ὅπου ἔζησε ὁ Ἕλληνας ζωγράφος Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (Γκρέκο), ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ζωγράφους τοῦ κόσμου.

Στὴ Μεσογειακὴ παραλιακὴ ζώνη βρίσκονται οἱ πόλεις: **Βαρκελώνη**· εἶναι τὸ πρῶτο λιμάνι καί ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλη τῆς χώρας. **Βαλέντσια**· βρίσκεται μέσα στὴν πιὸ εὐφορὴ περιοχὴ τῆς χώρας καί εἶναι τὸ δεῦτερο λιμάνι μὲ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη. Ἄλλες πόλεις τῆς ζώνης αὐτῆς εἶναι: **Ἄλικάντη**, **Καρθαγένη** καί **Μουρκία**. Στὸ νότιο τμήμα βρίσκονται ἡ **Κόρδοβα**, ἡ **Σεβίλλη** μὲ περίφημο μητροπολιτικὸ ναὸ καί ἀραβικὸ ἀνάκτορο, ἡ **Γρανάδα**, γνωστὴ ἀπὸ τὰ ὑπέροχα ἀραβικὰ ἀνάκτορα «Ἀλάμπρας», ἡ **Ἀλμέρια**, ἡ **Μαλάγα** καί **Κάδιξ**, λιμάνι στὴ νότια πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν περιοχὴ (ἀρχαῖα Γάδειρα). Ἀνατολικά ἀπὸ τὴ Βαλέντσια βρίσκονται τὰ νησιά **Βαlearίδες** (Μαγιόρκα, Μινόρκα, Ἴμπιτσα καί Φαρμεντέρα). Ἡ πρωτεύουσα **Πάλμαν** βρίσκεται στὴ Μαγιόρκα. Οἱ Βαlearίδες ἔχουν ἐξαιρετικὸ κλίμα καί συγκεντρώνουν πολλοὺς παραθεριστὲς καί τουρίστες. Πολλοὶ τουρίστες πηγαίνουν καί στὴν ἡπειρωτικὴ Ἰσπανία γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ σπουδαῖα μνημεῖα της.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἐκταση: 92.082 Km²

Πληθυσμός: 8.590.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λισσαβόνα μὲ 1.335.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καί λίγοι διαμρτυρόμενοι

Γλώσσα: Πορτογαλικὴ

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Νόμισμα: Ἑσκούντο

Είκ. 14. Άποψη του Όπορτο

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι αρκετά αναπτυγμένη. Τα 50% των κατοίκων της ασχολούνται μ' αυτή. Εύδοκιμούν τα δημητριακά, τὸ ρύζι, τὰ δσπρια, οί πατάτες, τὸ ἀμπέλι, ἡ ἐλιά, τὰ ὄπωροφόρα δέντρα καὶ ἡ φελλόδρυς στὰ νοτιότερα. Στὰ λιβάδια της ἐκτρέφονται βοοειδή, χοῖροι καὶ γιδοπρόβατα. Ἡ ἀλιεία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη στὰ παράλια καὶ στὰ ἀνοιχτὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Όρυκτὸς πλοῦτος. Ὁ ὄρυκτὸς πλοῦτος εἶναι ἀξιόλογος. Ὑπάρχουν κοιτάσματα μὲ βηρύλιο, βολφράμιο, μαγγάνιο, κασσίτερο, χαλκὸ, μόλυβδο, σίδηρο, γαϊάνθρακα κ.ἄ.

Βιομηχανία – Ἐμπόριο. Ἡ βιομηχανία εἶναι περιορισμένη καὶ περιλαμβάνει κλάδους ἀλιείας, κονσερβοποιίας, οἴνοποιίας, ὕφαντουργίας κ.τ.λ. **Ἐξάγει:** λάδι, κρασί, ἀλιεύματα, σταφύλια, ὄπωρικά, ὄρυκτὰ, ξυλεία. **Εἰσάγει** ὑφάσματα, ὀχήματα, τρόφιμα.

Συγκοινωνία. Διαθέτει καλὸ ὄδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυο. Ἐξυπηρετεῖται κυρίως μὲ τὴ ναυσιπλοῖα. Τὴ Λισαβώνα συνδέουν τακτικὲς ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες μὲ τὶς μεγαλύτερες πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ, μὲ τὶς ξένες πρωτεύουσες καὶ μὲ τὰ νησιά Ἀζόρες, ποὺ διαθέτουν τοπικὸ ἀεροπορικὸ δίκτυο.

Πολιτική εξέταση. Ὡς ανεξάρτητο κράτος ἡ Πορτογαλία παρουσιάζεται ἀπὸ τὸν 11ο αἰώνα. Οἱ πορτογάλοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Ἴβηρες καὶ τοὺς Κέλτες, ἀλλὰ ἤλθαν σὲ ἐπιμειξία καὶ μὲ ἄλλους λαοὺς, ὅπως τοὺς Ρωμαίους καὶ τοὺς Ἀραβες ποὺ κατέλαβαν τὴ χώρα τους διαδοχικά.

Οἱ πορτογάλοι ἔκαναν μεγάλες γεωγραφικὲς ἀνακαλύψεις.

Ἡ Πορτογαλία παρουσιάζει μόνιμο μεταναστευτικὸ ρεῦμα πρὸς τὴ Βραζιλία, ποὺ ἦταν ἄλλοτε ἀποικία τῆς Πορτογαλίας καὶ ὅπου ἐπίσημη γλώσσα εἶναι ἡ πορτογαλική.

Πόλεις. Ἡ **Λισσαβόνα** εἶναι πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας καὶ βρίσκεται στὸν ὁμώνυμο κόλπο. Εἶναι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς χώρας μὲ Πανεπιστήμιο καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη. Διαθέτει ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἀερολιμένες τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τὴ Λισσαβόνα ἀρχίζει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὴ Μαδρίτη, Παρίσι, Βερολίνο, Μόσχα καὶ καταλήγει στὸ Βλαδιβοστόκ τῆς Ρωσίας. Ἡ Λισσαβόνα τὸ 1775 καταστράφηκε τελειῶς ἀπὸ σεισμό. Ἄλλες μεγάλες πόλεις εἶναι: Ὀπόρτο, σημαντικὸ λιμάνι στὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ Ντοῦρο, **Φάρο**, λιμάνι στὰ νότια μὲ ἐμπόριο φελλοῦ καὶ κρασιοῦ, **Εβόρα**, ἀνατολικά τῆς Λισσαβώνας. Στὴν Πορτογαλία ἀνήκουν καὶ τὰ νησιά **Ἀζόρες** καὶ **Μαδέρα**, ποὺ βρίσκονται στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ κατοικοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους.

ΑΝΔΟΡΑ

Ἐκταση: 453 Km²

Πληθυσμός: 20.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λὰ Βέλλα μὲ 2.000 κατ.

Βρίσκεται στὰ ἀνατολικά Πυρηναῖα καὶ εἶναι ἄνεξάρτητη Δημοκρατία ἀπὸ τὸ 1278. Οἱ κάτοικοί της μιλοῦν τὴν **Καταλανικὴ διάλεκτο** καὶ εἶναι Καθολικοί. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βιοτεχνία καὶ τὴν κτηνοτροφία.

ΓΙΒΡΑΛΤΑΡ

Ἐκταση: 6 Km²

Πληθυσμός: 30.000 κατ.

Βραχώδης χερσόνησος πάνω σὲ ἰσπανικὸ ἔδαφος. Τὴν κατέχουν οἱ Ἀγγλοι ἀπὸ τὸ 1713 μ.Χ. Ἔχει σπουδαία στρατηγικὴ θέση. Ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸ μὲ τὴ Μεσόγειο. Ἡ μικρότερη ἀπόσταση ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ εἶναι 12,5 Km.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γενικά. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ κράτη: 1) **Δυτικὴ Γερμανία**, 2) **Ἀνατολικὴ Γερμανία**, 3) **Ἑλβετία**, 4) **Αὐστρία**, 5) **Οὐγγαρία**, 6) **Τσεχοσλοβακία** καὶ 7) τὸ μικρὸ κράτος **Λιχτενστάιν**, ποὺ βρίσκεται μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. 1. Βόρεια περιοχὴ. Πρὸς τὸ Βορρὰ διακρίνουμε μιὰ πεδιάδα, ἀπὸ τὸ Ρήνο ὡς τὸν Ὀδερ. Αὕτὴ ἀποτελεῖ ἓνα τμήμα τῆς μεγάλης πεδιάδας ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ φτάνει ὡς τὴ Ρωσία. Τὰ ἐδάφη τῆς εἶναι χαμηλά, δὲν ξεπερνοῦν τὰ 300 μέτρα, εἶναι μονότονα καὶ σχηματίστηκαν κατὰ τὴν τεταρτογενὴ περίοδο ἀπὸ τοὺς παγετῶνες ποὺ σκέπαζαν τὴν Σκανδιναυικὴ χερσόνησο καὶ τελείωναν στὴν περιοχὴ αὐτῆ. Ὅταν ὑποχώρησαν οἱ παγετῶνες, τὰ ἀποξηραμμένα λεπτὰ χῶματα παρασύρθηκαν ἀπὸ τοὺς βόρειους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους καὶ σχημάτισαν τὶς πεδιάδες τοῦ Βελγίου, τῆς Βόρειας Γαλλίας καὶ τὶς κοιλάδες τῆς Μέσης καὶ Νότιας Γερμανίας. Ἐτσι στὸ βόρειο τμήμα ἔμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χοντρά χαλίκια μὲ ἀποτέλεσμα ὁλόκληρη ἡ περιοχὴ νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄγονες ἐκτάσεις μὲ λόφους ἀπὸ χαλίκια ἢ ἄμμο καὶ ἀπὸ κοιλότητες μὲ τέλματα ἢ λίμνες.

Οἱ ἀκτὲς εἶναι ὁμαλὲς καὶ στὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται κόλποι σὲ σχῆμα χωνιοῦ.

2. Κεντρικὴ περιοχὴ. Σ' αὕτὴ ἔχουμε κοιλάδες ποὺ ἔγιναν ἀπὸ προσχώσεις, βαθύπεδα ἢ λεκανοπέδια ποὺ τὰ πλαισιώνουν παλιὲς ὄρσειρές μὲ μέσο ὕψος 600 ἕως 1.000 μέτρα καὶ μὲ κορυφὲς ποὺ σπάνια φτάνουν τὰ 1.500 μέτρα ὕψος (Μέλας Δρυμός). Οἱ ὄρεινοὶ ὄγκοι τῆς **Ρηνανίας**, ὁ **Μέλας Δρυμός**, ὁ **Βοημικὸς Δρυμός**, τὰ ὄρη τῶν **Μετάλλων**, τὰ ὄρη **Τάτρα** (2.000 μ.), τὰ μεγάλα λεκανοπέδια τῆς **Βαυαρίας**, **Σαουδοφραγκονίας**, **Ἔσσην**, **Θουριγγίας** καὶ **Βοημίας** δίνουν στὸ κεντρικὸ τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μιὰ πολὺπλοκὴ ἐδαφικὴ ἐμφάνιση.

3. Νότια περιοχή. Στα νότια ή όροσειρά τῶν Ἑλλεων ἀποτελεῖ τὴ σπονδυλικὴ στήλῃ τῆς Εὐρώπης, διότι ἀπὸ τὶς Ἑλλεὶς ξεκινοῦν τὰ ὄρενα τὸζα πού διατρέχουν τὶς τρεῖς χερσονήσους, τὴν Ἰβηρικὴ, Ἰταλικὴ καὶ Βαλκανικὴ. Οἱ Ἑλλεὶς διακρίνονται σὲ τρία τμήματα: 1) **Δυτικὲς** πού φτάνουν πρὸς τὰ βόρεια ὡς τὴ Γενεύη, 2) **Κεντρικὲς** ἢ **Ἑλβετικὲς** καὶ 3) **Ἀνατολικὲς** πού πλαταίνουν καὶ χαμηλώνουν ὄσο πλησιάζουν πρὸς τὸ Οὐγγρικὸ βαθύπεδο. Οἱ κεντρικὲς ὄροσειρὲς ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ ὄρενα συγκροτήματα μὲ κορυφὴ λαξεμὴ ἀμφιθεατρικὰ ἀπὸ τοὺς παγετῶνες. Οἱ περιοχὲς πρὸς τὰ νότια καὶ βόρεια τῶν Ἑλλεων ὀνομάζονται **Προάλλεὶς** καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα· εἶναι χαμηλότερες καὶ σχηματίστηκαν ἀπὸ βίαιες πτυχώσεις. Τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα τῶν Ἑλλεων διαβρώθηκαν στὰ πῖο ψηλὰ μέρη καὶ παρουσιάζουν διάφορα σχήματα, ἐνῶ τὰ κρυσταλλικὰ στρογγυλοποιήθηκαν καὶ σκεπάζονται ἀπὸ χῶμα.

Ἵδρογραφία. Τὰ ὄρη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ οἱ Ἑλλεὶς ἀποτελοῦν σπουδαία ὕδροκριτικὴ ζώνη μεγάλων περιοχῶν. Ὁ **Δούναβης** πηγάζει ἀπὸ τὸ Μέλανα Δρυμό, ὁ **Ἑλβας** καὶ ὁ **Ὁδερ** ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Τσεχοσλοβακίας. Οἱ Ἑλλεὶς μὲ τὰ χιόνια ἀποτελοῦν τεράστια ἀποθήκη νεροῦ. Ἀπὸ τὶς Ἑλλεὶς πηγάζουν πολλοὶ ποταμοί, ὄπως ὁ **Ἰνν**, παραπόταμος τοῦ Δούναβη, ὁ **Ἀδίγης** τῆς Ἰταλίας, ὁ **Ἄαρ**, παραπόταμος τοῦ Ρήνου κ.ἄ. Ὁ **Ρήνος** πηγάζει ἀπὸ τὶς Κεντρικὲς Ἑλβετικὲς Ἑλλεὶς καὶ ἔχει λίγο νερὸ τὸ χειμῶνα, ἐνῶ τὸ καλοκαίρι μὲ τὸ λειώσιμο τοῦ χιονιοῦ ἢ στάθμη του ἀνεβαίνει. Ὁ παραπόταμός του **Μάιν** ἔχει ἀφθονο νερὸ ὄλο τὸ χρόνο καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερη πλωτὴ ὁδὸς τῆς Εὐρώπης.

Λίμνες. Οἱ σπουδαιότερες λίμνες τῆς περιοχῆς σχηματίστηκαν σὲ κοιλάματα ἀπὸ καθιζήσεις καὶ βρίσκονται στὴν Ἑλβετία, ὄπως τῆς **Γενεύης** τῆς **Κωνσταντίας**, τῆς **Ζυρίχης**, τῆς **Νεϊσατέλ** κ.ἄ. Στὴν Οὐγγαρία βρίσκεται ἡ λίμνη **Μπάλατον**.

Κλίμα - Βλάστηση. Χάρη στὴ βόρεια γερμανικὴ πεδιάδα ἢ ἐπίδραση τοῦ ὄκεανοῦ γίνεται αἰσθητὴ σὲ ἀρκετὸ βάθος μὲ ἀποτέλεσμα τὸ κλίμα νὰ παίρνει ἐνδιάμεσο χαρακτῆρα μεταξὺ ἡπειρωτικοῦ καὶ ὄκεάνειου μὲ μικρὲς θερμοκρασίες καὶ κανονικότερες βροχὲς. Ὅσο ὄμως προχωροῦμε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ὕπερισχῦει τὸ ἡπειρωτικὸ κλίμα μὲ χειμῶνες ψυχροὺς καὶ χιόνια, καὶ μὲ λίγες βροχὲς, πού οἱ περισσότερες πέφτουν τὸ καλοκαίρι. Τὸ κλίμα στὶς ψηλὲς κορυφὲς τῶν Ἑλλεων

πεων χαρακτηρίζεται από τους πολικούς χειμῶνες. Οί ανατολικές και νότιες βουνοπλαγιές τῶν Ἑλπεων εἶναι ζεστές και ἠλιόλουστες, ἐνῶ οί δυτικές εἶναι ψυχρές, ὑγρές και κατάφυτες ἀπό δάση.

Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους και τὸ κλίμα εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξη μεγάλων δέντρων (πεῦκα, δρυς, ὄξιές κ.τ.λ.). Στὴν περιοχή τῶν Ἑλπεων ὑπάρχουν ἐκτεταμένα λιβάδια. Γενικότερα, ἐπειδὴ τὸ κλίμα μεταβάλλεται ἀπό τίς χαμηλότερες περιοχές πρὸς τίς ψηλότερες, ἡ βλάστηση εἶναι κλιμακωτή.

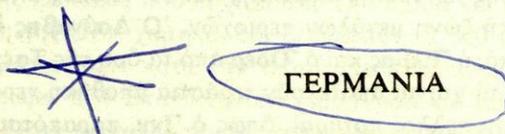
α) 800 – 900 μ. ὑπάρχουν λιβάδια και μικρὰ δάση ἀπό δρυς και καστανιές.

β) 900 – 1.200 μ. ὑπάρχουν φυλλοβόλα δέντρα, δρυς στὰ χαμηλὰ και ὄξιές στὰ ψηλότερα.

γ) 1.200 – 2.000 μ. εὐδοκιοῦν τὰ κωνοφόρα (ἐλατα, ὄρεινὰ πεῦκα).

δ) 2.000 μ. και πάνω δὲν ὑπάρχουν δάση ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι και χλόη.

ε) Πάνω ἀπὸ τὰ 2.600 μ. τὸ χιόνι διατηρεῖται ὄλο τὸ χρόνο και ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατη (Ἑλπική ζώνη).

Ἡ Γερμανία μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο χωρίστηκε σὲ δύο κράτη:
1) τὴ **Δυτικὴ Γερμανία** ἢ **Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας** και
2) τὴν **Ἀνατολικὴ Γερμανία**.

Ἡ γραμμὴ διαχωρισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ, φτάνει ὡς τὴ Βαυαρία, ἀκολουθεῖ τὰ βόρεια σύνορά της και καταλήγει στὴ μεθόριο τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἡ Γερμανία συνορεύει πρὸς τὰ δυτικὰ μὲ τὴν Ὁλλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Γαλλία, πρὸς τὰ νότια μὲ τὴν Ἑλβετία και Ἀυστρία, πρὸς τὰ ανατολικά μὲ τὴν Τσεχοσλοβακία και Πολωνία, τέλος πρὸς τὰ βόρεια βρέχεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ και τὴ Β. Θάλασσα και συνορεύει μὲ τὴ Δανία.

Μορφολογία ἐδάφους. Σύμφωνα μὲ τὴ μορφολογία τοῦ ἐδάφους τὴ Γερμανία τὴ χωρίζουμε: α) στὸ βόρειο τμήμα, ὅπου ἀπλώνεται ἡ μεγάλη Γερμανικὴ πεδιάδα, β) στὸ κεντρικὸ τμήμα, ὅπου ἔχουμε λόφους και πρὸς τὸ κέντρο τὰ ὄρη **Χάρτς**, και γ) στὴ νότια περιοχή, ὅπου περιλαμβάνονται

Χάρτης 12. Δυτικὴ & Ἀνατολικὴ Γερμανία ◊

ὕψιμα πού κλείνονται πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὶς Βαυαρικὲς ἼΑλπεις. Δυτικὰ βρίσκεται ὁ **Μέλας Δρυμὸς** πού σὲ πολλὰ μέρη σκεπάζεται ἀπὸ μελανωπὰ πυκνὰ δάση. Ἀνατολικά ἀπλώνεται ὁ **Θουρίγγιος Δρυμὸς** πού συνεχίζεται μὲ τὸ **Φραγκονικὸ Δρυμὸ** ὡς τὰ **Μεταλλικὰ ὄρη** καὶ μέσα στὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὅπου βρίσκεται ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς ὄλης ὄροσειρᾶς **Κάιλεμπερκ** μὲ ὕψος 1.243 μ. Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ ἔχει ἐκτεταμένα καὶ πλούσια ἐδάφη, πολλές θερμοπηγὲς καὶ πλούσια κοιτάσματα μεταλλευμάτων (οὐράνιο). Πρὸς τὰ ἀνατολικά ὁ Φραγκονικὸς Δρυμὸς πλησιάζει τὸ **Βοημικὸ Δρυμὸ**. Ἐδῶ ἀφθονοῦν τὰ παλαιοντολογικὰ εὐρήματα.

Ἵδρογραφία. Ποταμοί. Ἡ Γερμανία ἔχει συνολικά 160 ποταμοὺς πού οἱ περισσότεροι εἶναι πλωτοί. Στὴ **Βόρεια Θάλασσα** χύνεται ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Γερμανίας, ὁ **Ρῆνος**. Ἐχει μῆκος 1.298 χιλιομ. καὶ δέχεται πολλοὺς παραπόταμους, πού μερικοὶ εἶναι μεγάλοι ποταμοί, ὅπως ὁ **Μοζέλλας** στὰ ἀριστερά του μὲ πολλοὺς παραπόταμους, ὁ **Νέκκαρ** καὶ ὁ **Μάιν** στὰ δεξιὰ. Ὁ παραπόταμος τοῦ Μάιν, **Λέγκνιτς**, μὲ τὴ γνωστὴ διώρυγα τοῦ Λουδοβίκου συνδέθηκε μὲ τὸν **Ἄλτμυλ** τοῦ Δούναβη. Ἔτσι σχηματίστηκε μιὰ συνεχῆς ὑδάτινη ἀρτηρία ἀπὸ τὸν Εὐξεινο Πόντο ὡς τὴ Βόρεια Θάλασσα. Στὴ Βόρεια Θάλασσα χύνονται ἀκόμα ὁ **Βέζερ** καὶ ὁ **Ἐλβας**, πού εἶναι πλωτὸς σ' ὄλη τὴ διαδρομὴ του μέσα στὴ Γερμανία.

Στὴ **Βαλτικὴ** χύνονται ὁ **Τράβε** καὶ ὁ **Ὄδερ**, πού σὲ μεγάλο μέρος τῆς διαδρομῆς του ἀποτελεῖ τὰ γερμανοπολωνικὰ σύνορα. Εἶναι πλωτὸς σ' ὄλη τὴ διαδρομὴ του. Μὲ ἓνα σύστημα ἀπὸ διώρυγες συνδέεται μὲ τὸν Ἐλβα καὶ χάρη σ' αὐτὸν μὲ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς τῆς Γερμανίας. Ἐπίσης μιὰ διώρυγα τὸν ἐνώνει μὲ τὸ Βιστούλα τῆς Πολωνίας.

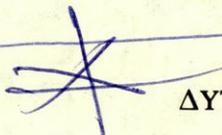
Στὸν Εὐξεινο χύνεται ὁ **Δούναβης**. Ὁ Δούναβης διασχίζει τὴ Γερμανία ἀπὸ τὶς πηγές του ὡς τὴν Αὐστρία, ὅπου ἐνώνεται μὲ τὸν παραπόταμό του **Ἴνν**, πάνω στὰ Γερμανοαυστριακὰ σύνορα.

Λίμνες. Οἱ λίμνες σχηματίστηκαν μὲ τὰ νερά πού γέμισαν τοὺς κρατῆρες σβησμένων ἠφαιστειῶν. Οἱ ὠραιότερες λίμνες βρίσκονται γύρω ἀπὸ τὸ Βερολίνο καὶ Πότσδαμ. Ἡ κυριότερη ὁμοῦς λίμνη εἶναι τῆς **Κωνσταντίας** μεταξὺ τῶν γερμανικῶν, ἑλβετικῶν καὶ αὐστριακῶν συνόρων.

Οἱ ἀκτές. Τὰ παράλια πρὸς τὴ Βόρεια καὶ Βαλτικὴ θάλασσα εἶναι γενικὰ χαμηλὰ καὶ τελματώδη. Προσβάλλονται ἀπὸ δυνατοὺς βόρειους ἀνέμους.

Τὰ λιμάνια ἔχουν πάρει τὸ σχῆμα τοῦ χωνιοῦ ἀπὸ τὶς παλίρροιες καὶ βρῖσκονται στὶς ἐκβολὲς τῶν ποταμῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα στὸ δυτικὸ καὶ βορειοανατολικὸ τμῆμα ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοὺς θαλάσσιους ἀνέμους καὶ ἔχουμε χειμῶνες ἡπιους, ἐνῶ στὸ ἀνατολικὸ ἔχουμε πιὸ ψυχροὺς. Τὸν πιὸ ἡπιο χειμῶνα καὶ ζεστὸ καλοκαίρι ἔχουν οἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Νέκκαρ, Μάιν καὶ Μοζέλλα, ὅπου καλλιεργεῖται καὶ τὸ ἀμπέλι. Οἱ βροχὲς εἶναι σχετικὰ ἀφθονες καὶ οἱ περισσότερες πέφτουν τὸ καλοκαίρι. Στὴν κεντρικὴ καὶ νότια περιοχὴ τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν.

ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἐκταση: 247.973 Km²

Πληθυσμός: 61.670.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία Ὁμοσπονδιακὴ

Πρωτεύουσα: Μπὸν μὲ 141.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ Καθολικοὶ

Γλῶσσα: Γερμανικὴ

Νόμισμα: Μάρκο

Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Τὰ 40% τοῦ ἐδάφους τῆς καλλιεργοῦνται μὲ ἄριστο καὶ ἐπιστημονικὸ τρόπο. Χάρη στὴν ἄρδευση καὶ στὰ λιπάσματα τὰ ἄγρονα ἐδάφη τῆς Δυτικῆς Γερμανίας ἐγίναν ἀποδοτικά. Καλλιεργοῦνται πατάτες, δημητριακὰ, ρύζι, ζαχαρότευτλα, λυκίσκος, ἀμπέλια (περιοχὴ Ρήνου), ὄπωροφόρα καὶ ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη, διότι δημιούργησαν μεγάλα λιβάδια, ἀφοῦ κατέστρεψαν σὲ πολλὲς περιπτώσεις τὴν αὐτοφυῆ χλωρίδα. Ἐκτρέφονται πολλὰ ζῶα: ἄλογα, βοοειδή, πρόβατα, πουλερικὰ κ.ἄ.

Ἡ ἄλιεῖα εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ στὴ Βόρεια θάλασσα.

Δάση – Δασοκομία. Τὰ 28% τοῦ ἐδάφους τῆς σκεπάζονται ἀπὸ δάση. Πολὺ πλούσια σὲ δάση εἶναι ἡ περιοχὴ ποῦ βρίσκεται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἐλβα καὶ Ὁδερ. Τὰ κυριότερα δέντρα εἶναι ἡ μελία, ἡ ὄξια, ἡ δρυς, ἡ φύλλυρα, τὸ σφενδάμι κ.ἄ. Στὰ νοτιοδυτικὰ εὐδοκιμεῖ ἡ καστανιά καὶ

Είκ. 15. Άποψη Χαϊδεμβέργης

στις Άλπεις τὸ ἔλατο. Ἡ ξυλεία ἐπαρκεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας καὶ γίνεται καὶ ἐξαγωγή.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος. Ὑπάρχουν πλούσια κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακες, λιγνίτη, σίδηρο, ψευδάργυρο, χαλκὸ κ.ἄ. Πετρέλαιο ὑπάρχει ἀλλὰ πολὺ λίγο.

Βιομηχανία. Ἡ Δυτικὴ Γερμανία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Γῆς. Σ' αὐτὸ βοήθησαν τὰ πλουσιότατα κοιτάσματα γαιάνθρακα καὶ ἡ μεγάλη παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας. Ἔχει τὴ μεγαλύτερη παραγωγή ἀπὸ ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης σὲ χάλυβα, σίδηρο, μηχανές, χημικὰ προϊόντα καὶ αὐτοκίνητα. Ἐπίσης εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένες οἱ βιομηχανίες πὺ κατασκευάζουν ὄπλα, διάφορα ἐργαλεῖα, ἠλεκτρικὰ εἶδη, ραδιόφωνα, τηλεοράσεις κ.τ.λ. Ἡ κλωστοῦφαντουργία, ἡ χαρτοποιία, ἡ

Χάρτης 13. Οικονομικὸς χάρτης Γερμανίας

ζαλουργία, ή κατασκευή όπτικῶν όργάνων βρίσκονται σέ ύψηλό επίπεδο ός πρός τήν ποιότητα και τήν παραγωγή.

Συγκοινωνία. Ή όδική, αεροπορική, σιδηροδρομική και άκτοπλοϊκή συγκοινωνία είναι πολύ αναπτυγμένη. Πολύ αναπτυγμένη είναι επίσης και ή συγκοινωνία με τίς διώρυγες. Ή συγκοινωνία με τό έξωτερικό είναι καλά όργανωμένη. Ήκατομμύρια ξένοι περιηγητές επισκέπτονται τή Δυτική Γερμανία γιά ψυχαγωγικούς, οίκονομικούς και έπιστημονικούς λόγους.

Έμπόριο. Εισάγει τρόφιμα, καφέ, καπνό, πρώτες ύλες γιά τή βιομηχανία της και γενικά προϊόντα διατροφής. **Έξάγει** βιομηχανοποιημένα είδη, μηχανές, ύφάσματα, φάρμακα, χημικά προϊόντα, ήμικατεργασμένα είδη κ.τ.λ.

Πολιτική εξέταση. Οί Γερμανοί είναι από τούς παλαιότερους λαούς τής Εύρώπης. Ήνέκουν στην Τευτονική φυλή, αλλά ήλθαν σέ έπιμειξία και με άλλους λαούς. Συνέβαλαν στην ανάπτυξη τών έπιστημών και στη δημιουργία του τεχνικού πολιτισμού. Ήνέπτυξαν πολύ τή σύγχρονη μουσική (Μπάχ, Μπετόβεν Μότσαρτ κ.ά.). Δέχτηκαν τήν επίδραση του άρχαίου έλληνικού πολιτισμού και εξέδωσαν πολλούς άρχαίους Έλληνες συγγραφείς στη Λειψία, Βερολίνο και Μόναχο.

Ή Δυτική Γερμανία άποτελεί όμόσπονδο κράτος που έγινε τό Σεπτέμβριο του 1949, μετά τήν ήττα τής Γερμανίας κατά τό Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Περιλαμβάνει τίς έξής παλαιές Γερμανικές χώρες: **Σλέσβιγκ — Χολστάιν, Βαυαρία, Σαξονία, Παλατινάτο, Ρηνανία, Σάαρ, Βάδεν, Βυρτεμβέργη, Βεσφαλία, Έσσην, Μπρουνσβίκη, Όλντεμπουργκ,** τίς ελεύθερες πόλεις **Άμβούργο και Βρέμη** καθώς και ένα μέρος του Βερολίνου (Δυτικό τομέα). Κάθε μιá από τίς περιοχές αυτές έχει τή δική της τοπική κυβέρνηση. Όλος δμως ό πληθυσμός εκλέγει τούς βουλευτές τής Γερμανικής Όμοσπονδίας, από τούς όποιους προέρχεται ή κεντρική κυβέρνηση.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Δυτικής Γερμανίας είναι ή **Μπόν** (Βόννη), που βρίσκεται δίπλα στο Ρήνο και είναι ή πατρίδα του Μπετόβεν. Άλλες πόλεις είναι: τό **Άαχεν** στα δυτικά τής Μπόν, ή **Κολωνία**, κέντρο συγκοινωνιών με πολλά εργοστάσια. Στα βόρεια τής Κολωνίας βρίσκεται ή περιοχή του Ρούρ που είναι πολύ πλούσια σέ γαιάνθρακα. Είναι ή περισσότερο αναπτυγμένη βιομηχανική περιοχή τής Δ. Γερμανίας. Πόλεις τής περιοχής είναι τό **Ντύσσελτορφ**, ή **Βούστερταλ** και τό **Έσσην**. Νοτιοανα-

Είκ. 16. Άποψη Άμβούργου

τολικά τής Μπόν είναι ή **Φραγκφούρτη**, πού βρίσκεται δίπλα στόν ποταμό Μάιν και είναι ή πατρίδα του Γκαίτε, τό **Άμβούργο**, από τά μεγαλύτερα λιμάνια τής Εϋρώπης στις έκβολές του Έλβα, ή **Βρέμη**, λιμάνι στις έκβολές του Βέζερ. Νοτιοανατολικά τής Βρέμης βρίσκεται ή πόλη **Άννόβερο**, πρωτεύουσα τής Κάτω Σαξωνίας. Στη νότια Γερμανία βρίσκεται τό **Μόναχο**, πρωτεύουσα τής Βαυαρίας, ή **Νυρεμβέργη**, όπου έγινε ή δίκη των έγκληματιών του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου, και ή **Στουτγάρδη**. Η Δυτική Γερμανία έχει πολλά Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία και άνώτερα πνευματικά ιδρύματα σέ διάφορες πόλεις της.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Έκταση: 107.901 Km²

Πληθυσμός: 17.040.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία 'Ανατολικής Γερμανίας

Πρωτεύουσα: 'Αν. Βερολίνο με 1.100.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι και Καθολικοί

Γλώσσα: Γερμανική

Νόμισμα: Μάρκο

Τὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς 'Ανατολικῆς Γερμανίας, ὅπως διαμορφώθηκαν μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο, εἶναι οἱ ποταμοὶ Νάισσε - 'Οδερ.

Ἡ 'Ανατολικὴ Γερμανία εἶναι στὴν περισσότερὴ τῆς ἔκταση πεδινή. Πρὸς τὰ νότια ὑψώνονται τὰ χαμηλὰ ὄρη τοῦ **Θουρίγγιου Δρυμοῦ** καὶ τὰ ὄρη τῶν **Μετάλλων**.

Ποταμοί. Ὁ **Ἐλβας**, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία, καὶ ὁ **'Οδερ**. Καὶ οἱ δύο χύνονται στὴ Βαλτικὴ, ὅπου χύνεται καὶ ὁ **Σπρέ** ποὺ διασχίζει τὸ Βερολίνο.

Κλίμα. Γενικὰ ἡπειρωτικό.

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία ἀναπτύσσεται συνέχεια, ἀλλὰ ὑστερεῖ ἀπὸ τὴ γεωργία τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται μὲ μεγάλη ἀπόδοση οἱ πατάτες, τὰ ζαχαρότευτλα, τὸ ρύζι καὶ τὰ δημητριακά. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται ἄλογα, ἀγελάδες, χοῖροι, πρόβατα καὶ πουλερικά.

'Ορυκτὸς πλοῦτος. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς 'Ανατολικῆς Γερμανίας βγαίνουν λιγνίτης, γαιάνθρακας, ὄρυκτὸ ἀλάτι, χαλκός, κασσίτερος, ἄργυρος καὶ νικέλιο. Στὴ Σαξωνία καὶ Θουριγγία ὑπάρχουν ὄρυχεῖα οὐρανίου.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη, ὅπως καὶ στὴ Δυτικὴ Γερμανία ἀλλὰ σὲ μικρότερο βαθμό.

Τὸ ἐμπόριο εἶναι ἀναπτυγμένο κυρίως μὲ τὰ σοσιαλιστικὰ κράτη.

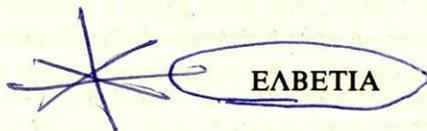
Συγκοινωνία. Ἐχει ἄριστο ὁδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυο. Ἡ 'Ανατολικὴ Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ πολλοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς ('Ἐλβας, 'Οδερ κ.ἄ.), ποὺ συνδέονται μὲ διώρυγες καὶ διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. Ἡ ἀκτοπλοῖα ἔχει μικρὴ κίνηση.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τοῦ Βερολίνου. Ἄλλες

πόλεις είναι ή **Λειψία**, ή **Δρέσδη**, τὸ **Πότσδαμ** κοντὰ στὸ Βερολίνο, τὸ **Ρόστοκ** καὶ ή **Ίένα**, ὅπου βρίσκονται ἐργοστάσια ὀπτικῶν εἰδῶν. Ἡ Ἀνατολική Γερμανία ἔχει πολλὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα σὲ διάφορες πόλεις.

Σημείωση. Ἡ Γερμανία νικήθηκε καὶ στοὺς δύο Παγκόσμιους πολέμους. Κατὰ τὸν Α' (1914–1918) ἔχασε μερικὰ ἐδάφη στὴ Δυτικὴ καὶ στὴν Ἀνατολικὴ περιοχὴ καὶ ὄλεσε τίς ἀποικίες ποὺ εἶχε ἔξω ἀπὸ τὴν Εὐρώπη. Κατὰ τὸ Β' Παγκόσμιο πόλεμο οἱ νικητὲς τὴν κατέλαβαν καὶ τὴ μοίρασαν σὲ 4 ζῶνες: Ἀμερικανική, Βρεταννική, Γαλλική καὶ Ρωσική. Μὲ τὴ Δυτικὴ Γερμανία ὑπογράφηκε προσωρινὴ συνθήκη εἰρήνης ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς, Βρεταννοὺς καὶ Γάλλους. Μὲ τὴ συνθήκη αὐτὴ ἀναγνωρίζεται ή Δυτικὴ Γερμανία ὡς ἀνεξάρτητο κράτος, ἀλλὰ παραμένουν ἐκεῖ ἀρκετὲς στρατιωτικὲς δυνάμεις.

Τὸ Δυτικὸ Βερολίνο, ὅπου σταθμεύουν οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τῶν Ἀμερικανῶν, Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων, διοικεῖται ἀπὸ τοπικὴ Κυβέρνηση. Ἔχει ἔκταση 481 Km². Τὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο ἔχει ἔκταση 404 Km². Ἐδῶ ὑπάρχει ή Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Γερμανίας, περίφημα Μουσεῖα, παλαιὸ Πανεπιστήμιο καὶ ἄλλα πνευματικὰ ἰδρύματα.

Ἔκταση: 41.288 Km²

Πληθυσμός: 6.420.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία Ὁμοσπονδιακή

Πρωτεύουσα: Βέρνη μὲ 244.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Γερμανική, Γαλλική, Ἰταλική

Νόμισμα: Ἐλβετικὸ φράγκο

Ἡ Ἐλβετία βρίσκεται στὴ βορειοδυτικὴ περιοχὴ τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Ἀλπεῶν καὶ ὀρίζεται πρὸς τὰ βόρεια ἀπὸ τὴ Γερμανία, πρὸς τὰ ἀνατολικά ἀπὸ τὴν Ἀυστρία καὶ Ἰταλία, πρὸς τὰ δυτικά ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

Χάρτης 14. Έλβετία

Μορφολογία του εδάφους. Διαιρείται σε τρεις περιοχές: α) **Περιοχή των κυρίως Άλπεων** προς τα νότια. β) **Περιοχή Ίουρα.** Στην περιοχή αυτή βρίσκεται ο Έλβετικός Ίούρας που είναι χαμηλή όροσειρά προς τη μεριά της Γαλλίας. Τήν όροσειρά αυτή διακόπτουν αυχένες και τη διασχίζουν κοιλάδες. γ) **Έλβετικό όροπέδιο.** Αυτό βρίσκεται μεταξύ της Ίούρα και των Έλβετικών Άλπεων.

Υδρογραφία. Ποταμοί. **Ο Ρήνος.** Πηγάζει από τις Άλπεις, χύνεται στη λίμνη της Κωνσταντίας και, καθώς βγαίνει απ' αυτή, σχηματίζει τα βόρεια σύνορα της Έλβετίας. Κοντά στην πόλη της Βασιλείας εισέρχεται στο Γερμανικό έδαφος και ρέει κατά μήκος των συνόρων Γερμανίας και Γαλλίας. **Ο Ρήνος** είναι η πλωτή οδός που ένώνει την Έλβετία με τη Β. Θάλασσα. **Ο Ροδανός** πηγάζει από τις κεντρικές Άλπεις και σχηματίζει τη λίμνη της Γενεύης. Περνά μέσα από τη Γαλλία και χύνεται στη Μεσόγειο. Άλλος ποταμός είναι ο **Άαρ.**

Λίμνες. Οι σπουδαιότερες λίμνες είναι της **Κωνσταντίας**, της **Ζυρίχης**, **Μπιέν**, **Νεσατέλ** και της **Γενεύης (Λέμαν)**. Στις λίμνες αυτές υπάρχει αναπτυγμένη ναυσιπλοΐα.

Είκ. 17. Κουλάδα του Ροδανού στην Έλβετία

Κλίμα. Οι βροχές στην Έλβετία είναι πολλές και τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 0,80 ἕως 1,70 μ. Τὸ κλίμα παρουσιάζει διακυμάνσεις, διότι ὑπάρχει ὕψομετρικὴ διαφορά στὴ χώρα, ἀπὸ 200 ἕως 4.000 μ. Γενικὰ εἶναι ἠπειρωτικὸ μὲ πολὺ ψυχρὸ χειμῶνα καὶ δροσερὸ καλοκαίρι, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινὸ. Πολλὲς τοποθεσίες προφυλάγονται ἀπὸ τὰ δρη καὶ εἶναι κέντρα χειμερινῶν ἀγώνων ἢ σταθμοὶ κλιματοθεραπείας (Νταβὸς).

Οἰκονομικὴ Ζωή. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένες. Οἱ καλλιέργειες γίνονται στὰ χαμηλότερα τμήματα τῆς χώρας ὡς τὴν περιοχὴ πού ἀρχίζουν τὰ μικρὰ δάση (800–900μ.). Παράγονται δημητριακά, πατάτες, κρασί καὶ ἄφθονα ὀπωρικά. Τὴν κτηνοτροφία τὴν εὐνοοῦν τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια πού εἶναι βοσκότοποι μὲ χλόη καὶ ἀκατάλληλα γιὰ τὴ γεωργία. Οἱ περίφημες ἀγελά-

δες αντιπροσωπεύουν τὸ μεγαλύτερο ἀριθμὸ τῶν ζώων, ποὺ ἐκτρέφονται ἐκεῖ, καὶ δίνουν ἀφθονο γάλα. Τὸ συμπυκνωμένο γάλα, τὸ τυρὶ καὶ τὸ βούτυρο τῆς Ἑλβετίας εἶναι γνωστὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἀγελάδες ἐκτρέφονται καὶ γιδοπρόβατα, χοῖροι καὶ πουλερικά.

Δασικὸς πλοῦτος. Ἡ ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν εἶναι ἐντατικὴ καὶ γίνεται μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο, ἀλλὰ ἡ ξυλεία ποὺ παράγεται δὲν ἐπαρκεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ὑπάρχει ὄρυκτὸ ἀλάτι καὶ λίγο σιδηρομετάλλευμα.

Βιομηχανία. Ἡ Ἑλβετία ἔχει καλὴ καὶ συγχρονισμένη βιομηχανία. Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς παράγουν ρολόγια, μηχανές, ὕφαντά, ὑποδήματα, φάρμακα καὶ χημικὰ προϊόντα.

Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια. Οἱ Ἄλπεις προίκισαν τὴν Ἑλβετία μὲ ἀφθονὴ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸ λευκὸ ἄνθρακα, τὸν ὁποῖο σὲ μεγάλες ποσότητες δίνουν οἱ καταρράκτες. Ἔτσι ἀναπληρώνεται ἡ ἔλλειψη τοῦ ὄρυκτοῦ ἄνθρακα.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἑλβετία ἔχει πυκνὸ καὶ σὲ ἀριστη ποιότητα συγκοινωνιακὸ δίκτυο. Ἡ ἠλεκτροκίνηση τῶν σιδηροδρόμων ἔχει ἐπεκταθεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης μὲ ἐξαίρεση τὴ Νορβηγία. Πρὸς τὴν Ἰταλία ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ δύο σήραγγες: τὴ σήραγγα τοῦ Σεμπλόν, ποὺ ἔχει μῆκος 19.800 μ., καὶ τὴ σήραγγα τοῦ Ἀγίου Γοτθάρδου, ποὺ ἔχει μῆκος 15.000 μ. καὶ βρίσκεται σὲ ὕψος 1.100 μ. Πρὸς τὴν Αὐστρία ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ τὴ σήραγγα τῆς Ἀλβέργης ποὺ ἔχει μῆκος 10.240 μ. Ἡ Ἑλβετία χάρη στὸ Ρῆνο ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴ Β. Θάλασσα καὶ χάρη στὸ Ροδανὸ μὲ τὴ Μεσόγειο. Οἱ ἀεροπορικὲς συγκοινωνίες εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένες.

Τουρισμὸς. Ὁ τουρισμὸς εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες πηγὲς ἐθνικοῦ πλοῦτου. Ἡ ἀνάπτυξή του ὀφείλεται στὶς φυσικὲς καλλονές, τὸ ὑγιεινὸ κλίμα καὶ στὸ φιλόξενο ἑλβετικὸ λαό.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει προϊόντα διατροφῆς, γιὰ νὰ ἀναπληρῶνει τὶς ἀνάγκες τῆς καὶ πρῶτες ὕλες. Ἐξάγει βιομηχανοποιημένα κτηνοτροφικὰ προϊόντα, γάλα, τυρὶ, σοκολάτες, κρέας σὲ κονσέρβες, ρολόγια κ.ἄ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ περισσότεροι Ἑλβετοὶ κατάγονται ἀπὸ τὴ γερμανικὴ φυλὴ. Μιλοῦν διάφορες γλώσσες, ἀλλὰ ἔχουν ἰσχυρὴ ἐθνικὴ συνείδηση. Τὸ πολίτευμα εἶναι δημοκρατικόν. Ἡ χώρα διαιρεῖται σὲ 25 αὐτοδιοίκητα διαμερίσματα, ποὺ λέγονται **Καντόνια** καὶ ἀποτελοῦν ὁμόσπονδη Δημοκρατία.

Πόλεις. Ἡ **Βέρνη**· εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ βρίσκεται κοντὰ στὸν ποταμὸ Ἄαρ. Ἡ **Ζυρίχη**· βρίσκεται δίπλα στὴν ὁμώνυμη λίμνη. Ἡ **Βασιλεία** εἶναι κτισμένη στὶς δύο ὄχθες τοῦ Ρήνου καὶ κοντὰ στὰ σύνορα Ἑλβετίας Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ἡ **Γενεύη**· βρίσκεται στὸ νότιο μέρος τῆς ὁμώνυμης λίμνης, στὴν ἐξοδο τοῦ Ροδανοῦ ἀπὸ τὴ λίμνη. Εἶναι ἔδρα πολλῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Ἡ **Λωζάνη**· βρίσκεται στὴ βόρεια περιοχὴ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης. Οἱ πόλεις **Νταβός, Λουκέρνη, Μοντραί** κ.ἄ. εἶναι περὶ φημα τουριστικὰ κέντρα. Ἡ Ἑλβετία ἔχει 7 Πανεπιστήμια καὶ 1 Πολυτεχνεῖο (Ζυρίχη).

ΛΙΧΤΕΝΣΤΑ·Ι·Ν

Εἶναι πριγκιπάτο καὶ βρίσκεται μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας. Ἐχει ἔκταση 157 Km² καὶ πληθυσμὸ 20.000 κατ. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἑλβετία ποὺ παραχώρησε σ' αὐτὸ μερικὰ δικαιώματα ἀνεξαρτησίας γιὰ ἱστορικοὺς λόγους.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Βαντούζ** ἢ **Λιχτενστάιν** μὲ 3.600 κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἐκταση: 83.849 Km²

Πληθυσμὸς: 7.490.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βιέννη μὲ 1.637.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καὶ λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλῶσσα: Γερμανικὴ

Νόμισμα: Σελλίνι

Ἡ Αὐστρία βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Εὐρώπης καὶ ὀρίζεται πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπὸ τὸ πριγκιπάτο τοῦ Λιχτενστάιν, τὴν Ἑλβετία καὶ τὴ Γερμανία. Πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ τὴ Γιουγκοσλαβία. Πρὸς τὰ ἀνατολικά ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία καὶ πρὸς τὰ βόρεια ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία καὶ τὴ Γερμανία.

Χάρτης 15. Αυστρία

Μορφολογία του εδάφους. Το περισσότερο έδαφος της Αυστρίας είναι όρεινο και χωρίζεται σε δύο περιοχές: α) **Την Άλπικη Αυστρία.** Η ψηλότερη κορυφή των ανατολικών Άλπεων είναι 3.800 μ. και βρίσκεται στο κέντρο της όροσειρας. β) Το **πεδινό τμήμα του άνω και κάτω Δούναβη** που απλώνεται στο βορειοδυτικό τμήμα της χώρας.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Δούναβης. Πολλοί είναι οι παραπόταμοι του Δούναβη. Άλλοι διευθύνονται προς τα βόρεια, όπως ο **Ινν**, και άλλοι προς τα ανατολικά, όπως ο **Μούρ** και ο **Δράβος**, που κατεβαίνει ως τις ούγγρικές πεδιάδες.

Λίμνες. Οι λίμνες είναι πολλές και εξαιρετικά ωραίες. Σπουδαιότερες είναι η **Νουζίντλερ**, που βρίσκεται στα σύνορα με την Ουγγαρία, και η λίμνη της **Κωνσταντίας**, που ανήκει και στη Γερμανία και στην Έλβετία.

Κλίμα. Το κλίμα είναι ήπειρωτικό ακόμα και στις κοιλάδες. Οι χειμῶνες έχουν μεγάλη διάρκεια και είναι πολύ ψυχροί. Τα καλοκαίρια είναι σύντομα με αρκετά υψηλή θερμοκρασία (18^ο-21^ο C κατά μέσο όρο). Βροχές και χιόνια πέφτουν αρκετά στο δυτικό τμήμα.

Οικονομική ζωή. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Η γεωργία είναι αναπτυγμένη και οργανωμένη με άριστο τρόπο. Παράγονται δημητριακά και πατάτες. Καλλιεργείται επίσης το άμπέλι και τα όπωροφόρα δέντρα. Η κτηνοτροφία είναι αναπτυγμένη, όπως και στην Έλβετία.

Δασικός πλούτος. Τα δάση, όπως στην Έλβετία, τα εκμεταλλεύονται με προσοχή. Η μεγαλύτερη ποσότητα απ' την παραγόμενη ξυλεία εξάγεται.

Όρυκτος πλούτος. Υπάρχουν σημαντικά κοιτάσματα με σίδηρο, μόλυβδο, όρυκτο άλατι, άνθρακας, ψευδάργυρο, χαλκό, πετρέλαιο, λιγνίτη κ.ά.

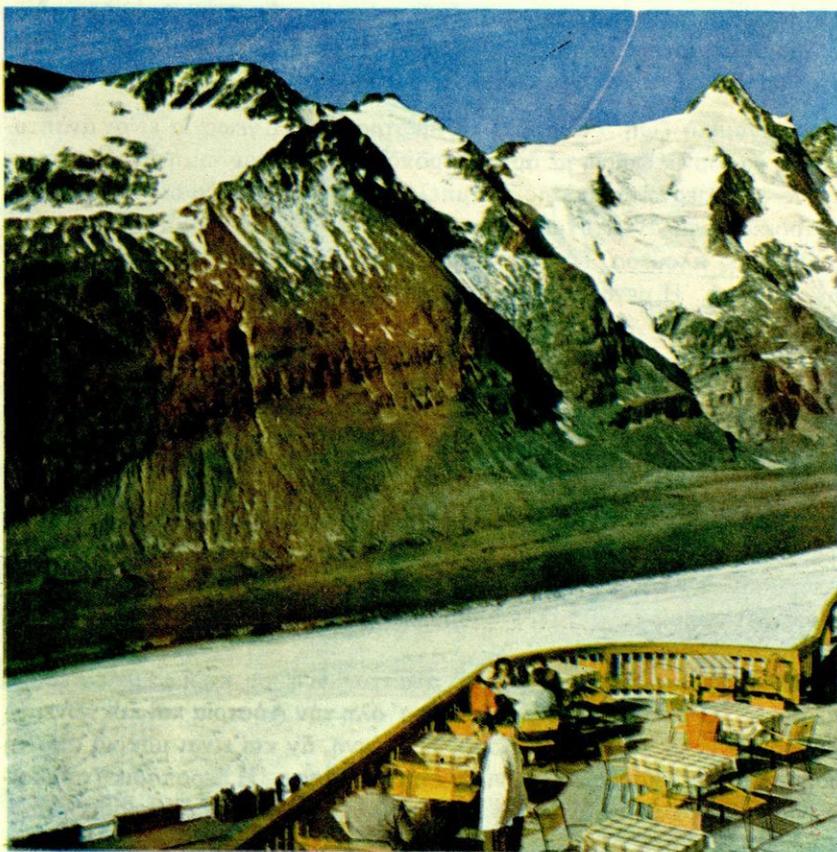
Βιομηχανία. Η βιομηχανία είναι πάρα πολύ αναπτυγμένη και η Αυστρία είναι κυρίως χώρα βιομηχανική. Υπάρχουν πολλά εργοστάσια που επεξεργάζονται την άφθονη ξυλεία ή παράγουν ύφαντά, χημικά προϊόντα, φάρμακα, μηχανές, προϊόντα υαλουργίας κ.τ.λ. Στη Βιέννη και το Λίντς υπάρχουν ναυπηγεία, όπου κατασκευάζονται κυρίως ποταμόπλοια. Η βιομηχανία παίρνει μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας από τους καταρράκτες.

Συγκοινωνία. Είναι πάρα πολύ αναπτυγμένη και κυρίως στις πεδινές περιοχές. Ο Δούναβης είναι πλωτός σ' όλη την Αυστρία και πυκνώνει τη συγκοινωνία με τα ποταμόπλοια. Η Βιέννη, αν και είναι μακριά από τη θάλασσα, έχει σπουδαίες λιμενικές εγκαταστάσεις. Η αεροπορική συγκοινωνία είναι καλά οργανωμένη και η Βιέννη έχει πυκνή αεροπορική συγκοινωνία με το εξωτερικό.

Έμπόριο. Εισάγει τρόφιμα και εξάγει κτηνοτροφικά προϊόντα, ξυλεία και μηχανήματα.

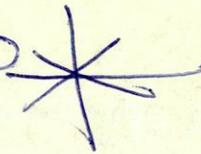
Τουρισμός. Είναι καλά οργανωμένος. Ίδιαίτερη κίνηση παρουσιάζει στη δυτική περιοχή του Τυρόλου με κέντρα το **Ίνσμπρουκ** και **Σάλτσμπουργκ**.

Πολιτική εξέταση. Οι κάτοικοι έχουν γερμανική καταγωγή. Η Αυστρία πρωτοδημιουργήθηκε ως κράτος μετά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο (1914-1918), όταν διαλύθηκε η Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία. Το 1938 την κατέλαβαν οι Γερμανοί. Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο απόκτησε και πάλι την ανεξαρτησία της.

Είκ. 18. Αυστριακές Άλπεις

Πόλεις. **Ἡ Βιέννη**· εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ βρίσκεται στὴ Δυτικὴ δχθὴ τοῦ Δούναβη. Ἡ Βιέννη εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα πνευματικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης, μὲ πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἱστορικὰ μνημεῖα, ἀνάκτορα καὶ μουσεῖα. Ἔχει τὸ μεγαλύτερο κῆπο τῆς Εὐρώπης. Τὸ **Ἴνσμπρουκ**· εἶναι γραφικὴ πόλη στὶς ἄλπεις καὶ σπουδαῖο τουριστικὸ κέντρο τῆς ἐπαρχίας τοῦ Τυρόλου. Τὸ **Σάλτσμπουργκ**· εἶναι ὡραία πόλη μὲ θαυμάσια ἀκρόπολη, πατρίδα τοῦ Μότσαρτ. Ἡ **Λίντς**, κοντὰ στὸ Δούναβη, καὶ τὸ **Γκράτς**, μεγάλο βιομηχανικὸ κέντρο.

Έκταση: 93.030 Km²

Πληθυσμός: 10.400.000 κατ.

Πολίτευμα: Λαϊκή Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βουδαπέστη με 1.900.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Ούγγρική

Νόμισμα: Φλωρίνι

Θέση – Σύνορα. Βρίσκεται στην κεντρική περιοχή της Ευρώπης και συνορεύει προς τα νότια με τη Γιουγκοσλαβία, προς τα δυτικά με την Αυστρία, προς τα βόρεια με την Τσεχοσλοβακία και προς τα ανατολικά με τη Ρουμανία και Ρωσία.

Μορφολογία του εδάφους. Η Ούγγαρία στη μεγαλύτερή της έκταση είναι πεδινή. Μια χαμηλή όροσειρά αρχίζει από τα νοτιοδυτικά της λίμνης Μπάλατον και συνεχίζεται προς τα βορειοανατολικά με απομονωμένα δρη. Η όροσειρά αυτή είναι μια προέκταση των Άλπεων που σχηματίζει τα λεγόμενα **Ούγγρικά δρη (Ούγγρικός Δρυμός)**. Η ούγγρική πεδιάδα καταλαμβάνει το Πανονικό λεκανοπέδιο και απλώνεται στα νότια και ανατολικά της λίμνης Μπάλατον.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο Δούναβης και οι παραπόταμοί του. Από αυτούς οι σπουδαιότεροι είναι: προς τα ανατολικά ο **Τάις (Τίσσας)** και οι παραπόταμοί του και προς τα δυτικά ο **Ράμπι, ο Σάβιτς και ο Δράβος**. Ο Τάις ενώνεται με το Δούναβη στο Γιουγκοσλαβικό έδαφος.

Λίμνες. Η κυριότερη λίμνη είναι η **Μπάλατον** που έχει μήκος 75 Km. Σ' αυτή διεξάγεται ναυσιπλοΐα.

Κλίμα. Στην Ούγγαρία επιδρούν οι κλιματικές συνθήκες της Δυτικής Ευρώπης, της Ανατολικής και της Μεσογείου. Έτσι το κλίμα γίνεται ενδιάμεσο μεταξύ του ωκεάνειου και του ηπειρωτικού. Οι βροχές πέφτουν το Μάιο και Ιούνιο. Οι υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού είναι επικίνδυνες, διότι φυσούν δυνατοί άνεμοι που μεταφέρουν σύννεφα άμμου και καταστρέφουν τη συγκομιδή. Το κλίμα της Ούγγαρίας έχει το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι το φθινόπωρο διαρκεί πολύ και ευνοεί το ώριμασμα των σταφυλιών και των φρούτων.

Χάρτης 16. Ούγγαρια

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία – Άλιεια. Ἡ Ούγγαρια εἶναι κυρίως γεωργικὴ χώρα καὶ ἡ καλλιέργησιμη ἑκτασὴ τῆς φτάνει στὰ 65% τοῦ ἐδάφους τῆς. Κυριότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι τὰ δημητριακά, οἱ πατάτες, τὰ ζαχαρότευτλα, ὁ καπνὸς καὶ τὸ βαμβάκι. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Αὐτὸ οφείλεται στὸ ὅτι τὰ 20% τῆς χώρας εἶναι βοσκότοποι μὲ πυκνὸ χορτάρι. Ἐκτρέφονται μεγαλόσωμα ἄλογα (οὔγγρικὰ ἄλογα), βοοειδῆ, χοῖροι, πρόβατα καὶ πουλερικά. Ἡ ἀλιεῖα εἶναι καλὰ ὀργανωμένη στὴ λίμνη Μπάλατον καὶ στοὺς ποταμοὺς Δούναβη καὶ Τάις. Στὰ δάση (65%) γίνεται ἐμπορικὴ ἐκμετάλλευση.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Ἡ Ούγγαρια δὲν ἔχει πολλὰ ὄρυκτὰ καὶ μέταλλα. Ὑπάρχουν μεγάλες ποσότητες ἀπὸ βωξίτη καὶ μικρὲς ἀπὸ σίδηρο. Βγάζει ἐπίσης πετρέλαια (τέταρτη στὴν Εὐρώπη) καὶ ἔχει κοιτάσματα μὲ λιθάνθρακα καὶ λιγνίτη.

Βιομηχανία. Ὑπάρχει βιομηχανία ζάχαρης καὶ ἄλλων τροφίμων, καπνοῦ, ὑφασμάτων ἀπὸ βαμβάκι, μαλλὶ καὶ τεχνητὸ μετάξι (ραγιόν). Εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένη ἡ βιομηχανία γεωργικῶν μηχανῶν καὶ ἐργαλείων, ἡλεκτρικῶν συσκευῶν κ.τ.λ. Ὁ ἐξηλεκτρισμὸς σημείωσε πρόοδο.

Ἐμπόριο. Ἐξάγει σιτάρη, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, διάφορα ἐργαλεῖα, γεωργικὲς μηχανές κ.ἄ. Εἰσάγει βιομηχανικὲς ὕλες, μηχανήματα κ.ἄ.

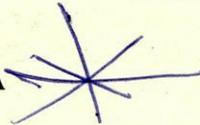
Συγκοινωνία. Τό συγκοινωνιακό δίκτυο είναι πυκνό και συμπληρώνεται με τούς πλωτούς ποταμούς. Στίς αεροπορικές επικοινωνίες κύριος αερολιμένας είναι τό **Φερίχεγκω**, Ξω από τή Βουδαπέστη.

Πολιτική εξέταση. Οί Ούγγροι είναι κράμα Μαγυάρων και Μογγόλων. Οί Μαγυάροι εγκαταστάθηκαν γύρω στά 895 μ.Χ. και οί Μογγόλοι, πού ήλθαν από τήν ΆΑνατολή, γύρω στά 1241.

Τό 1699 άπελευθερώθηκε από τούς Τούρκους πού τήν είχαν καταλάβει τό 1526. Άπό τό 1699 Ξως τό 1918 ήταν μέρος τής Αύστροουγγρικής μοναρχίας και τό 1918 έγινε ανεξάρτητο κράτος. Οί Ούγγροι αγαπούν τή μουσική. Ίδιαίτερη επίδοση σ'αυτή έχουν οί Τσιγγάνοι τής Ούγγαρίας.

Πόλεις. Ή Βουδαπέστη· βρίσκεται στό κέντρο τής χώρας, πάνω στίς όχθες του Δούναβη (ή Βούδα και ή Πέστη). Είναι από τίς ώραιότερες πόλεις τής Εύρώπης με ΆΑκαδημία Ήπιστημών, Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο και άλλα πνευματικά ιδρύματα. Άλλες πόλεις είναι: **Νίσκοκλ, Ζέγκεντ, Ράαπ, Πέκς** κ.ά.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Έκταση: 127.869 Km²

Πληθυσμός: 14.480.000 κατ.

Πολίτευμα: Σοσιαλιστική Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Πράγα με 1.033.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί, άρκετοί Διαμαρτυρόμενοι και λίγοι Ίουδαίοι

Γλώσσα: Τσεχική, Σλοβακική

Νόμισμα: Κορώνα

Θέση—Σύνορα. Ή Τσεχοσλοβακία βρίσκεται στό κέντρο τής Εύρώπης και συνορεύει πρós τά δυτικά με τή Γερμανία, πρós τά νότια με τήν Αύστρια και Ούγγαρία, πρós τά ανατολικά με τή Ρωσία και πρós τά βόρεια με τήν Πολωνία.

Μορφολογία του έδάφους. Ή Τσεχοσλοβακία άποτελείται από ένα όροπέδιο πού έχει μέτριο ύψος και τό περιβάλλον όρη.

Χάρτης 17. Τσεχοσλοβακία

Το νοτιοδυτικό και βορειοδυτικό τμήμα το καταλαμβάνει το Βοημικό οροπέδιο και περιλαμβάνει προς τα νοτιοδυτικά το **Βοημικό Δρυμό** με ψηλότερη κορυφή το **Γιαβόρ** (1.458 μ. ύψος), προς τα βορειοδυτικά τα **Μεταλλικά δρη** με ψηλότερη κορυφή την **Κλίνοβατς** (1.244 μ. ύψος) και τα **Σουδητικά** δρη με ψηλότερη την κορυφή των **Γιγάντων** (1.662 μ.). Το ανατολικό τμήμα το καταλαμβάνουν τα **Καρπάθια** που αρχίζουν από το Δούναβη, κοντά στη Μπρατισλάβα, και καταλήγουν στα Πολωνικά Καρπάθια (δρη **Τάτρα**, μεγαλύτερο ύψος 2.663 μ.). Τα δρη αυτά διασχίζουν στη μέση σχεδόν την Τσεχοσλοβακία και σχηματίζουν τα σύνορα μεταξύ Μοραβίας και Σλοβακίας.

Έτσι διακρίνουμε τρεις περιοχές: α) της **Βοημίας** πρὸς τὰ δυτικά, β) τῆς **Μοραβίας** στὸ κέντρο καὶ γ) τῆς **Σλοβακίας** πρὸς τὰ ἀνατολικά. Ἡ Βοημία ἀποτελεῖ ὄροπέδιο, ἡ Μοραβία ἐκτεταμένη πεδιάδα, πού ἐνώνεται πρὸς τὰ νότια μὲ τὴν οὐγγρική πεδιάδα, καὶ ἡ Σλοβακία τὴν πιὸ ἀγονη καὶ ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς χώρας.

Υδρογραφία. Κυριότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Ἐλβας**, ὁ **᾽Οδερ** καὶ ὁ **Δούναβης** πού σχηματίζει τὸ τμῆμα τῶν συνόρων μὲ τὴν Οὐγγαρία. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Μολδάβας**, παραπόταμος τοῦ Ἐλβα στὴ Βοημία, καὶ ὁ **Μοράβας**.

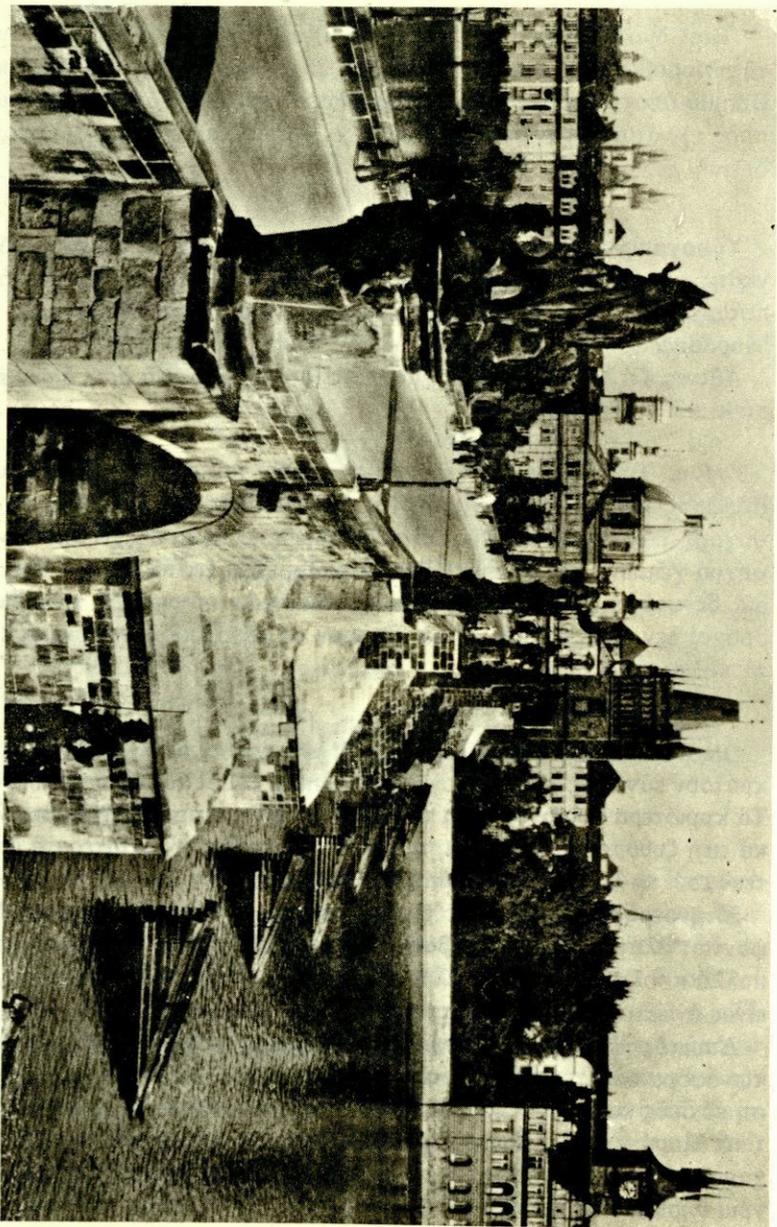
Λίμνες. Οἱ λίμνες εἶναι ἐλάχιστες καὶ βρίσκονται στὰ ὄρη, ὅπως ἡ **Σουμάβα** καὶ ἡ **Τάτρα**.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸ μεταξὺ τοῦ ὠκεάνειου τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς. Ὁ χειμώνας εἶναι πιὸ ψυχρὸς ἀπὸ τὸ χειμῶνα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ἀπέχει ἀπὸ τὸν πολὺ ψυχρὸ χειμῶνα τῆς Ρωσίας. Τὸ καλοκαίρι εἶναι ζεστό, ἀλλὰ ἡ θερμοκρασία δὲ φτάνει τὸ ὕψος τῆς θερμοκρασίας τῶν οὐγγρικῶν πεδιάδων. Οἱ βροχὲς δὲν εἶναι πολλές, ἀλλὰ πέφτουν σὲ κανονικὰ διαστήματα, κυρίως τὸ καλοκαίρι.

Οικονομικὴ ἐξέταση. Γεωργία. Ἡ γεωργία εἶναι ἀναπτυγμένη. Ἐπικρατοῦν εὐνοϊκὲς κλιματολογικὲς συνθῆκες καὶ οἱ πεδιάδες εἶναι εὐφορες. Τὰ κυριότερα προϊόντα εἶναι τὸ κριθάρι, πού χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικὰ στὴ ζυθοποιία, τὸ σιτάρι, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλη, οἱ πατάτες, τὰ ζαχαρότευτλα, τὸ λινάρι, ὁ λυκίσκος καὶ τὰ φρούτα.

Κτηνοτροφία — Ἀλιεΐα. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται: ἄλογα, χοῖροι, πρόβατα καὶ βοοειδῆ, κυρίως στὴ Σλοβακία, καὶ πολλὰ πουλερικὰ καὶ κουνέλια στὴ Βοημία. Στὶς μικρὲς βοημικὲς λίμνες εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ ἰχθυοτροφία.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ δάση καταλαμβάνουν τὸ 1/3 τῆς χώρας. Ἀπὸ τὰ κωνοφόρα ὑπερτεροῦν τὰ δάση μὲ πεῦκα, ἐνῶ ἀπὸ τὰ πλατύφυλλα τὰ δάση μὲ δρυῶς καὶ φηγούς. Ἡ ἐκμετάλλευσή τους γίνεται μὲ τρόπο συστηματικὸ. Παράγεται ξυλεία σὲ μεγάλες ποσότητες, πού τροφοδοτεῖ τὴ βιομηχανία χάρτου, κυτταρίνης κ.τ.λ. Μέσα στὰ δάση διατηροῦνται ἀκόμα ἄγρια θηρία, ὅπως ἡ ἀρκούδα, ὁ ρῆσος (λύγξ), ὁ αἴλουρος, τὰ ἐλάφια, οἱ κάστορες κ.ἄ.

Εικ. 19. Άποψη Πιραιώς

Ύρυκτός πλούτος. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι μὰ ἀπὸ τίς σημαντικότερες χώρες τῆς Εὐρώπης στὸ μεταλλευτικὸ πλοῦτο. Ὑπάρχουν πλούσια κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα, λιγνίτη, χρυσό, ἄργυρο, γραφίτη, σίδηρο, κασίτερο, ὑδράργυρο, κοβάλτιο, νικέλιο, πολύτιμους λίθους καὶ πισουρανίτη, ποὺ δίνει τὸ οὐράνιο ἀπὸ τὸ ὁποῖο παράγεται ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια.

Βιομηχανία. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Ἐχει πολλὰ ἐργοστάσια ποὺ κατασκευάζουν μηχανές, ὑφάσματα, χαρτί. Ἀναπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ὑαλοουργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰδῶν πορσελάνης, δπλων, αὐτοκινήτων κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει ἓνα ἀπὸ τὰ πυκνότερα συγκοινωνιακὰ δίκτυα τῆς Εὐρώπης. Τὸ ὁδικό, σιδηροδρομικὸ καὶ ποταμοπλοικὸ δίκτυο εἶναι ἀναπτυγμένα. Ἐπίσης εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία. Οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ἐσωτερικὲς διώρυγες ἐνώνουν τὴ χώρα μὲ τὸν Εὐξεῖνο πόντο καὶ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Ἐμπόριο. Ἐξάγει σὲ ἄριστη ποιότητα βιομηχανικὰ προϊόντα κάθε μορφῆς καὶ εἰσάγει πρῶτες ὕλες, βαμβάκι, μαλλί, ἐλαστικὸ κόμμι, πετρέλαιο κ.τ.λ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τσέχοι καὶ Σλοβάκοι, σλαβικῆς καταγωγῆς, ποὺ ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ κατὰ τὸν 5ο αἰώνα. Ἦταν ὑποταγμένοι στοὺς Γερμανοὺς ἢ Αὐστριακοὺς γὰ 1.100 ἔτη. Τὸ 1918 ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητο κράτος.

Πόλεις. Ἡ **Πράγα** εἶναι πρωτεύουσα καὶ βρίσκεται στὶς δχθες τοῦ Μολδάβα ποταμοῦ. Εἶναι σπουδαῖο ποτάμιο λιμάνι καὶ βιομηχανικὴ πόλη. Ἐχει μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια, Πανεπιστήμιο καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἱδρύματα. Ἄλλες πόλεις εἶναι: **Μπρατισλάβα**, ποτάμιο λιμάνι στὸ Δούναβη, **Μπρνό**, βιομηχανικὸ κέντρο, **Πύσεν**, κέντρο ζυθοποιίας καὶ πολεμικῆς βιομηχανίας (ἐργοστάσια ΣΚΟΝΤΑ), **Κάρλομπαντ** καὶ **Μάριενμπατ**, περίφημες λουτροπόλεις.

Γενικὴ ἐπισκόπηση καὶ συμπεράσματα Ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι περίπλοκη.

α) Στὸ Νότο εἶναι ἡ ὄροσειρὰ τῶν Ἄλπεων.

β) Στὸ κέντρο εἶναι οἱ πεδιάδες, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τίς προσχώσεις, καὶ τὰ

λεκανοπέδια ή βαθύπεδα που τα πλαισιώνουν οι όροσειρές της πρωτογενούς περιόδου.

γ) Στο Βορρά βρίσκεται μια πλατιά πεδιάδα που σχηματίστηκε από τους παγετώνες κατά τον καινοζωικό αιώνα.

Συγκεντρώνονται λοιπόν στην Κεντρική Ευρώπη όλα τα κύρια στοιχεία της μορφής του εδάφους: οι ψηλές, απόκρημνες και απότομες όροσειρές της Νότιας Ευρώπης, τα παλαιά δρη της Δυτικής Ευρώπης και οι τεράστιες πεδιάδες της Ανατολικής Ευρώπης.

Κάθε περιοχή παίζει και ένα ιδιαίτερο ρόλο στην δλη ανάπτυξη της Κεντρικής Ευρώπης.

Α' Οι Άλπεις: α) με την άφθονη και εξαιρετική βοσκή που έχουν οι πλαγιές τους, β) με την υπέροχη φύση τους, γ) με τους καταρράκτες τους, συντελούν στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, της βιομηχανίας κτηνοτροφικών ειδών, του τουρισμού και στην παραγωγή ύδροηλεκτρικής ενέργειας.

Β' Η κεντρική περιοχή, με τις βαθιές και εύφορες κοιλάδες (Ρήνου, Έσσην, Βοημίας κ.ά.) και τα δάση (Μέλας Δρυμός, δάση Βοημίας κ.τ.λ.), συντελεί στην ανάπτυξη της γεωργίας - δασοκομίας και της βιομηχανίας χάρη στον πλούσιο ορυκτό πλούτο (μόλυβδος, άργυρος, χαλκός, άνθρακας κ.τ.λ.).

Γ' Οι βόρειες πεδινές περιοχές, χάρη στο πλούσιο έδαφος και υπέδαφος τους (ποτάσσα, πετρέλαιο, λιγνίτης, άνθρακας κ.τ.λ.), συντελούν στην ανάπτυξη της γεωργίας - κτηνοτροφίας και βιομηχανίας.

Η πεδιάδα αυτή, οι κοιλάδες των Άλπεων, οι διάφορες άλλες κοιλάδες και τα βαθύπεδα, καθώς και το ποτάμιο σύστημα, επιτρέπουν την εύκολη επικοινωνία των διαφόρων περιοχών της ζώνης αυτής, αλλά και την επικοινωνία με το έξωτερικό (ανάπτυξη συγκοινωνίας έσωτερικού - έξωτερικού, σιδηροδρομική, ποταμοπλοϊκή, αεροπορική, ναυσιπλοϊκή).

Η Κεντρική Ευρώπη είναι ακόμη μια ενδιάμεση ζώνη από την άποψη των λαών. Αρχικά στην περιοχή αυτή εγκαταστάθηκαν οι Γερμανοί, μεταξύ Έλβα και Ρήνου, και ξαπλώθηκαν αργότερα προς τα ανατολικά ως την Έσθονία, Λεττονία και Λιθουανία, στη Βαλτική.

Κατά το Μεσαίωνα έφτασαν στον Έλβα οι Σλάβοι που σιγά σιγά διώχτηκαν και παρέμειναν μόνο στο κέντρο της Κεντρικής Ευρώπης, στη Βοημία και Σλοβακία.

Ἀποτέλεσμα τῶν ἀναταραχῶν αὐτῶν ἦταν ἡ μεγάλη ἀστάθεια τῶν συνόρων, ὅπως συνέβη καὶ κατὰ τὸ Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεταβολὴ τῶν συνοριακῶν στοιχείων τῶν κρατῶν, ἐγίναν καὶ μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμοῦ. Δέκα ἑκατομμύρια Γερμανοὶ ἐκτοπίστηκαν ἀπὸ τὴν Πολωνία, Βοημία καὶ τὰ Βαλτικά κράτη. Τὸ τμῆμα αὐτὸ ἀκόμα καὶ σήμερα εἶναι μριρασμένο στὴ Δύση καὶ Ἀνατολὴ μὲ διάφορα πολιτικοοικονομικὰ συστήματα. Οἱ κάτοικοι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τοῦ σημερινοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ συναγωνίζονται τοὺς Ἀγγλοσάξωνες καὶ τοὺς Βορειοαμερικανούς.

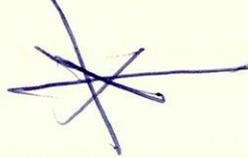
ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Με τόν τίτλο αυτό εξετάζουμε τὸ βρετανικὸ ἀρχιπέλαγος, τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο, τὴν Ὁλλανδία καὶ τὸ Λουξεμβούργο.

Α. Θαλάσσια περιοχή. Οἱ θάλασσες τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι ἀβαθεῖς. Ὁ πυθμένας τους, κυρίως στὴ Βόρεια θάλασσα, εἶναι γεμάτος ἀπὸ ζῶνες ἄμμου, ποὺ ἀποτελοῦν σοβαρὸ ἐμπόδιο στὴ ναυσιπλοΐα. Στὴν περιοχή αὐτὴ γίνονται ἰσχυρὲς παλίρροιες με ἀποτέλεσμα ἡ θάλασσα νὰ κατακλύζει τίς χαμηλὲς ἀκτὲς καὶ νὰ φτάνει ὡς τίς κοιλάδες τῶν ποταμῶν. Ἐτσι δημιουργήθηκαν λιμάνια στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ξηρᾶς καὶ σὲ ἀπόσταση 80-100 Km ἀπὸ τὰ παράλια (Λονδίνο, Ἄμβουργο). Τὸ νερὸ ποὺ εἰσχωρεῖ στὴν ξηρά, στίς ἀκτὲς τῆς Βόρειας θάλασσας φτάνει τὰ 2-6 μ., ἐνῶ στὸ Κάρδιφ τὰ 11 μέτρα. Οἱ θαλάσσιες αὐτὲς περιοχὲς ἀποτελοῦν ἓνα τεράστιο ἰχθυοτροφεῖο, ὅπου ἀλιεῦνται κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες ἀπὸ βακαλάους, μοροῦνες, τόνους, γλῶσσες, ρέγγες, σαρδέλες κ.ἄ.

Β. Πεδιάδες. Οἱ πεδιάδες καταλαμβάνουν τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τὴ Βόρεια Γαλλία καὶ συνεχίζονται πρὸς τὸ Βέλγιο, Ὁλλανδία, Γερμανία κ.τ.λ. Γιὰ τὸ σχηματισμὸ τους μιλήσαμε στὰ γενικὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Προσθέτουμε ὅτι τὸ ὑπέδαφός τους ἀποτελεῖται ἀπὸ θαλάσσιες προσχώσεις, ποὺ ἔγιναν κατὰ τὴ δευτερογενὴ ἢ τριτογενὴ περίοδο, ἐνῶ τὰ ἐπιφανειακὰ στρώματά τους εἶναι σχηματισμοὶ ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς παγετῶνες κατὰ τὴν τεταρτογενὴ περίοδο.

Γ. Τὰ ὄρη ἀποτελοῦνται ἀπὸ χαμηλὲς κορυφὲς ποὺ οἱ περισσότερες εἶναι ἐπίπεδες καὶ σκεπάζονται ἀπὸ στέπες ἢ μέτριες βοσκές. Τὰ ὄρη αὐτὰ σχηματίστηκαν κατὰ τὸν παλαιοζωικὸ αἰῶνα.

Έκταση: 547.026 Km²

Πληθυσμός: 51.700.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Παρίσι, με 7.440.000 κατ. (Παρίσι - Προάστεια)

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Νόμισμα: Φράγκο

Θέση - Σύνορα. Η Γαλλία βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Ευρώπης, βόρεια της Ισπανίας και σε ίση περίπου απόσταση από τον Ίσημερινό και το Βόρειο Πόλο.

Συνορεύει: Προς τα ανατολικά με την Ιταλία, Έλβετία και Γερμανία, προς τα βόρεια με τη Γερμανία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο και βρέχεται από τη θάλασσα της Μάγχης, προς τα δυτικά βρέχεται από τον Άτλαντικό ωκεανό, προς τα νότια ορίζεται από τα Πυρηναία και βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα.

Μορφολογία του εδάφους. Το κυριότερο χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχει στο κέντρο της χώρας ένα μεγάλο γρανιτικό οροπέδιο με ύψος 800-1000 μ. (Κεντρικά δρη). Το κεντρικό οροπέδιο περιβάλλει ήφαιστειογενή υψώματα που η ψηλότερή τους κορυφή είναι το Σανσού (1.886 μ). Το οροπέδιο αυτό έχει έκταση 80.000 Km² και αποτελεί κατά κάποιον τρόπο το υδραγωγείο της Γαλλίας. Σχεδόν όλοι οι μεγαλύτεροι ποταμοί της Γαλλίας τροφοδοτούνται από τα κεντρικά δρη. Προς τα βορειοδυτικά το κεντρικό οροπέδιο ενώνεται με τα δρη της Βρεταννής και τα δρη της Νορμανδίας. Προς τα βορειοανατολικά με οροσειρές και οροπέδια ενώνονται τα Κεντρικά δρη με τα Βόσγια δρη και το οροπέδιο της Λωρραίνης. Προς τα νότια και ανατολικά κλείνουν το γαλλικό οροπέδιο ψηλές οροσειρές, όπως τα Πυρηναία, που βρίσκονται στα ισπανικά σύνορα και φτάνουν στο ύψος των 2.500 μ. έως 3.500 μ., και οι Άλπεις, που βρίσκονται στα ιταλικά σύνορα με ψηλότερη κορυφή τους το Λευκό δρος (4.810 μ.) πάνω στο γαλλικό έδαφος. Προς τα βόρεια των Άλπεων απλώνεται σε σχήμα τόξου ή οροσειρά του Ίούρα που φτάνει τα 1.600-1.800 μ. ύψος.

Πεδινή περιοχή. Προς το νότιο, το δυτικό και βορειοδυτικό τμήμα του οροπεδίου απλώνονται οι πεδιάδες του Γαρούνα, του Λείγνρα και των παραποτάμων τους, καθώς και το λεκανοπέδιο του Παρισιού που διασχίζει ό

Χάρτης 18. Γεωμορφολογικός χάρτης Γαλλίας

ποταμός Σηκουάνας. Προς τα ανατολικά είναι η κοιλάδα του Σών και νοτιότερα του Ροδανού. Όλες οι πεδιάδες είναι ευφορές, εκτός από την πεδιάδα του Γαρούνα, όπου υπάρχουν άμμώδεις άγονες εκτάσεις που λέγονται Λάνδεις.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Το γαλλικό έδαφος το διαρρέουν πολλοί ποταμοί που κατεβαίνουν από τα όρη και τροφοδοτούνται από τις πηγές, τις βροχές και τα παροδικά χιόνια. Ο Ροδανός μόνο τροφοδοτείται από τους παγετώνες των Άλπεων. Οι σπουδαιότεροι ποταμοί είναι: ο Ρήνος, Μοζέλας, Μόζας, Μάρνης, Σηκουάνας, Λείγρας, Γαρούνας, Ροδανός και Σών, που ένώνεται με το Ροδανό. Οι περισσότεροι από τους ποταμούς είναι ήρεμοι και πλωτοί στα μεγαλύτερα τμήματά τους. Άκόμα χάρη στη σύνδεσή τους με διώρυγες ένώνεται η Μεσόγειος με τη Μάγχη (διώρυγα Νάντης - Βρέστης), τον Άτλαντικό (διώρυγα Ροδανού - Γαρούνα) και με το Ρήνο.

Λίμνες. Ἡ Γαλλία δὲν ἔχει μεγάλες λίμνες. Ἀνήκει σ' αὐτὴ τὸ νότιο τμήμα τῆς λίμνης τῆς **Γενεύης**. Ἐπίσης ἡ μεγαλύτερη λίμνη τῆς εἶναι ἡ λίμνη τοῦ **Μπουρζέ** (45 Km² ἔκταση).

Ἄκτες. Ἡ Γαλλία σχηματίζει ἀκανόνιστο ἐξάγωνο ποῦ περιβρέχεται ἀπὸ τὶς τρεῖς πλευρὲς του. Οἱ ἄκτες τῆς Γαλλίας ἔκτεινονται σὲ μῆκος 2.700 Km. Τὸ μεγαλύτερο μῆκος τους βρίσκεται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Ἡ ἀκτὴ ποῦ βρίσκεται πρὸς τὴ Βόρεια θάλασσα εἶναι ἀμμώδης καὶ γεμάτη ἔλη. Ἡ θάλασσα σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ εἶναι ἀβαθῆς. Τὰ κυριότερα λιμάνια αὐτῆς τῆς ἀκτῆς εἶναι τῆς **Δουγκέρκης** καὶ τοῦ **Καλαί**. Στὴ Μάγχη σχηματίζονται δύο μεγάλες χερσόνησοι, τοῦ **Χερβούργου** καὶ τῆς **Βρετάννης**. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ σχηματίζονται τὸ λιμάνι τῆς **Χάβρης**, ὁ κόλπος τοῦ **Σηκουάνα**, τὸ λιμάνι τοῦ **Χερβούργου**, ὁ κόλπος τοῦ **Σαιν-Μαλό** καὶ ὁ βαθὺς γραφικὸς κόλπος τῆς **Βρέστης**. Στὸν κόλπο τοῦ Σαιν-Μαλό καὶ στὸ μυχὸ ποῦ λέγεται **Σαιν-Μισέλ**, τὰ νερά κατὰ τὴν παλίρροια ὑψώνονται ὡς τὰ 15 μέτρα καὶ ἀποσύρονται ἕως τὰ 7 Km. Οἱ ἄκτες τῆς Βρετάννης εἶναι βραχώδεις καὶ διασχίζονται ἀπὸ στόμια ποταμῶν καὶ ἀπὸ μικροῦς κόλπους γεμάτους ἀπὸ νησιά καὶ νησάκια. Στὸν Ἀτλαντικὸ σχηματίζονται τὰ λιμάνια τῆς **Νάντης** καὶ τοῦ **Μπορντώ**. Στὴ Μεσόγειο, οἱ ἄκτες πρὸς τὰ Πυρρηναῖα εἶναι ἀμμώδεις καὶ χαμηλὲς καὶ πλαισιώνονται ἀπὸ μικρὰς λίμνες, οἱ ὑπόλοιπες εἶναι βραχώδεις μὲ πολλὰ ἀκρωτήρια. Τὸ σπουδαιότερο λιμάνι τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ **Μασσαλία**. Ἄλλο λιμάνι εἶναι ἡ **Τουλόν**.

Κλίμα. Ἡ Γαλλία ἀνήκει στὴν εὐκρατη ζώνη καὶ τὸ κλίμα τῆς ποικίλλει στὶς διάφορες περιοχὲς ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπόστασή τους ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἡ περιοχὴ πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ πρὸς τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης ἕως τὸ Βέλγιο ἔχει κλίμα ὠκεάνειο. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ τῆς Ἀτλαντικῆς ζώνης δέχεται βροχὲς σχεδὸν ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔτους. Ἡ παραλιακὴ περιοχὴ τῆς Μεσογείου εἶναι ἀνοιχτὴ στὶς θαλάσσιες ἐπιδράσεις καὶ ἔχει κλίμα μεσογειακὸ μὲ πολὺ ἥλιο χειμῶνα καὶ δροσερὸ καλοκαίρι. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ βρίσκεται ἡ «Κυανὴ ἀκτὴ» μὲ κέντρο τὴ Νίκαια, ὅπου καὶ τὸ χειμῶνα ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἤρεμη καὶ γαλανή.

Τέλος τὸ ἀνατολικὸ καὶ τὸ βορειοανατολικὸ τμήμα, δηλαδὴ οἱ περιοχὲς, ὅπου βρίσκονται τὰ κεντρικὰ ὄρη, οἱ Γαλλικὲς Ἄλπεις καὶ τὰ Βόσγια, ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικὸ μὲ πολλὰς βροχὲς καὶ ἄφθονα χιόνια τὸ χειμῶνα.

Οἰκονομικὴ ἐξέταση. Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα μὲ ἀναπτυγμένη γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Τὰ 45% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀ-

σχολοῦνται μὲ αὐτές. Τὸ 70% ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς εἶναι καλλιεργήσιμα. Ἐφαρμόζονται ἐπιστημονικοὶ τρόποι καὶ μηχανικὰ μέσα στὴν καλλιέργεια.

Παράγονται: Κρασί (Βουργουνδίας – Καμπανίας), σαμπάνια, πατάτες, ὄσπρια, ζαχαρότευτλα καὶ μεγάλες ποσότητες δημητριακῶν. Στὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου εὐδοκμεῖ ἡ ἐλιά. Παράγει ἐπίσης μεγάλες ποσότητες φρούτων. Καλλιεργεῖται ἀκόμα ἡ μουριά γιὰ τὴ σηροτροφία, τὸ καννάβι, ὁ καπνὸς κ.ἄ.

Ἐκτρέφονται βοοειδή, ἄλογα, χοῖροι καὶ πρόβατα σὲ ἐκτεταμένα λιβάδια. Ἀκμάζει ἡ πτηνοτροφία, ἡ μελισσοκομία καὶ ἡ σηροτροφία.

Τὰ κτηνοτροφικὰ τῆς προϊόντα ἔχουν παγκόσμια φήμη, ὅπως τὸ τυρὶ Ροκφόρ κ.ἄ.

Ἡ ἀλιεῖα εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ στὴ Μεσόγειο (σαρδέλες, ρέγγες, βακαλάος).

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ δάση σκεπάζουν τὰ 18% τοῦ ἐδάφους τῆς ἀλλὰ ἡ ξυλεία ποὺ παράγεται ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐπαρκεῖ στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

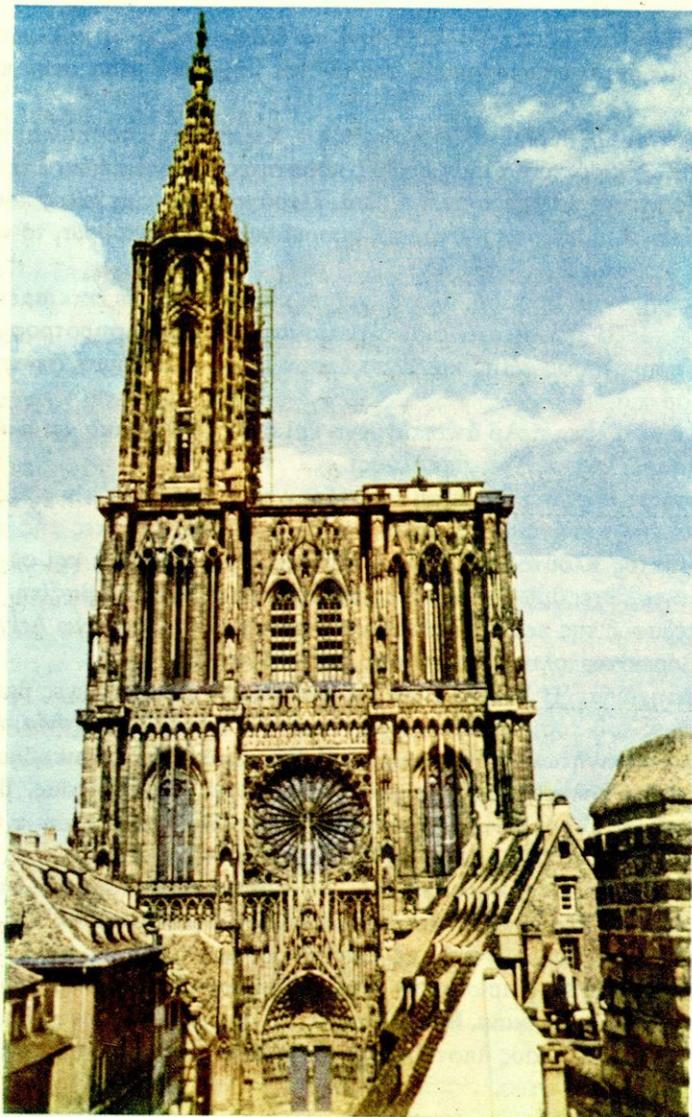
Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Γαλλία δὲν ἔχει πολλὰ ὀρυκτὰ καὶ σὲ μεγάλες ποσότητες, ἔχει ὅμως πλούσια κοιτάσματα μὲ σίδηρο καὶ βωξίτη. Ἐπίσης τὸ ὑπέδαφός τῆς περιέχει λιθάνθρακα στὴν περιοχὴ τοῦ ἄνω Λείγνρα καὶ στὰ βορειοανατολικά, κοντὰ στὰ βελγικὰ σύνορα.

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλία εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πρὸ ἀναπτυγμένες βιομηχανικὰ χῶρες τοῦ κόσμου. Εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ σιδηροβιομηχανία, ἡ βιομηχανία αὐτοκινήτων, ἡ ὑφαντουργία, ἡ βιομηχανία τοῦ φυσικοῦ μεταξιοῦ, τῶν εἰδῶν πολυτελείας, ἀρωματοποιίας, οἴνοπνευματοποιίας, βυρσοδεψίας, εἰδῶν πορσελάνης, ὑαλουργίας, ἠλεκτρικῶν συσκευῶν κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Ἡ Γαλλία διαθέτει τὸ τελειότερο ὁδικὸ δίκτυο τοῦ κόσμου καὶ μεγάλο σιδηροδρομικὸ. Τὸ ποταμοπλοικὸ δίκτυο φτάνει τὶς 15.000 Km. Ἐξαιρετικὰ ἀναπτυγμένη εἶναι ἡ ἀεροπλοικὴ καθὼς καὶ ἡ ἀεροπορικὴ τῆς συγκοινωνία μὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Τουρισμός. Τὸ Παρίσι εἶναι τὸ μεγαλύτερο τουριστικὸ κέντρο τοῦ κόσμου. Οἱ πόλεις Νίκαια, Βισύ, Ντωβίλ κ.ἄ. συγκεντρώνουν πλῆθος ξένων καὶ ὁ τουρισμὸς τοὺς ἀποτελεῖ σπουδαῖο κλάδο τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς Γαλλίας.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ Γάλλοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Κέλτες καὶ τοὺς Γαλάτες, ποὺ ἐγκαταστάθηκαν στὴ Γαλλία γύρω στὰ 600 π.Χ. Αὐτοὶ ἦλθαν

Είκ. 20. 'Η Μητρόπολη τοῦ Στρασβούργου

σὲ ἐπιμειξία μὲ τοὺς Ῥωμαίους, Γότθους καὶ Φράγκους.

Ἡ γλώσσα τους, ἡ Γαλλικὴ, εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ ἐξελιγμένες καὶ πλούσιες γλώσσες. Στὸ θρήσκευμα εἶναι Καθολικοί, ἐκτὸς ἀπὸ λίγους Διαμαρτυρόμενους, Ὁρθόδοξους καὶ Ἑβραίους.

Πόλεις. Παρίσι. Εἶναι κτισμένη πάνω στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα, δπου ὑπάρχουν 30 γέφυρες γιὰ νὰ διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. Τὸ κέντρο τῆς πόλεως, τὸ Ἄστυ, βρίσκεται σὲ νησάκι τοῦ Σηκουάνα. Τὸ Παρίσι εἶναι ἡ ὡραιότερη πόλη τοῦ κόσμου καὶ στολιζέται μὲ πολλὰ καλλιτεχνικὰ κτίσματα, ὅπως εἶναι τὸ περίφημο μουσεῖο τοῦ Λούβρου, ἡ ἀψίδα τοῦ Θριάμβου, τὸ Πάνθεο, ἡ Ὅπερα, ὁ πύργος τοῦ Ἄιφελ καὶ ἄλλα. Τὸ Παρίσι εἶναι τὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς Γαλλίας καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνευματικὰ κέντρα τοῦ κόσμου. Τὸ Πανεπιστήμιό του, Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόνης, ὅπως λέγεται, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ παλαιότερα Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καὶ ἰδρύθηκε τὸ 1.200 μ.Χ. Τὸ Παρίσι εἶναι μεγάλος συγκοινωνιακὸς κόμβος.

Ἡ **Σαιν—Ἐτιέν** εἶναι μεταλλουργικὸ κέντρο. Ἡ **Λυὼν** εἶναι βιομηχανικὸ καὶ ἔμπορικὸ κέντρο, γνωστὴ ἀπὸ τὰ περίφημα μεταξωτὰ τῆς. **Ντιζον, Στρασβούργο**, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Ἀλσατίας. **Νανσύ, Μέτς, Βερντέν, Λέμς, Σεντάν, Ἀμιένη**, ὀνομαστὲς ἀπὸ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον. **Λίλη**, ὕφαντουργικὸ κέντρο. **Δουγκέρκη** μὲ τεχνητὸ λιμάνι. **Καλαί** στὸ στενὸ τῆς Μάγχης μὲ τεχνητὸ λιμάνι. **Ρουέν** μὲ ποτάμιο λιμάνι στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα. **Χάβρη, Χερβούργο, Βρέστη**, σπουδαῖα λιμάνια στὸν Ἀτλαντικόν. **Νάντη**, στὶς ἐκβολὲς τοῦ Λεϊγήρα, **Μπορντώ**, μὲ θαυμάσιο ποτάμιο λιμάνι στὸ Γαρούνα, γνωστὴ ἀπὸ τὸ κρασί «Μπορντώ». **Μπιάριτς**, στὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρο τῆς Γαλλίας καὶ σπουδαῖα λουτρόπολη. **Τουλούζη**, γεωργικὸ καὶ ἔμπορικὸ κέντρο. **Μομπελιέ**.

Στὴ Γαλλία ὑπάρχουν πολλὰ κρατικὰ καὶ ἰδιωτικὰ Πανεπιστήμια καὶ Πολυτεχνεῖα. Σ' αὐτὰ φοιτοῦν πολλὲς χιλιάδες Γάλλων καὶ ξένων φοιτητῶν.

ΜΟΝΑΚΟ

Στὰ ἀνατολικά τῆς Κυανῆς ἀκτῆς βρίσκεται τὸ μικρὸ ἀνεξάρτητο κράτος τοῦ Μονακό, Πριγκιπάτο μὲ ἔκταση 1,5 Km². Τὰ ἔσοδά του προέρχονται ἀπὸ τὸν Τουρισμὸ καὶ τὸ Καζίνο τοῦ Μόντε Κάρλο.

Οί κάτοικοι μιλοῦν τὴ Γαλλικὴ γλῶσσα. Ἀνώτατος ἄρχοντας εἶναι ὁ πρίγκιπας τοῦ Μονακό. Ἔχει τρεῖς κωμοπόλεις: **Τὸ Μονακό**, τὴν **Λακωνταμίν** καὶ τὸ **Μόντε Κάρλο**. Κάτοικοι 20.000.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Ἔκταση: 2.586 Km²

Πληθυσμός: 350.000 κατ.

Πρωτεύουσα: Λουξεμβούργο μὲ 90.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ

Γλῶσσα: Γερμανικὴ, Γαλλικὴ

Τὸ Λουξεμβούργο εἶναι σὲ ἔκταση ἴσο περίπου μὲ τὴν Ἀττικὴ. Βρίσκεται στὰ δυτικὰ τοῦ Μοζέλα καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γαλλία. Τὸ βόρειο τμήμα του εἶναι φτωχό. Τὸ νότιο εἶναι εὐφορο καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου καὶ γαιάνθρακα. Γι' αὐτὸ ἔχει ἀναπτυγμένη μεταλλουργικὴ βιομηχανία. Ἐπίσης ἔχει βιομηχανία δερμάτων, καπνοῦ κ.ἄ.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν.

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀναπτυγμένες. Παράγονται δημητριακὰ καὶ ζαχαρότευτλα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης τὸ ἀμπέλι. Ἐκτρέφονται πρόβατα, χοῖροι καὶ βοοειδή.

Συγκοινωνία. Ἔχει πυκνὸ σιδηροδρομικὸ καὶ ὀδικὸ δίκτυο.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Στὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἦταν μικρὸ γερμανικὸ κράτος. Εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸ 1867.

Οἱ κάτοικοι εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς.

ΒΕΛΓΙΟ

Ἔκταση: 30.513 Km²

Πληθυσμός: 9.710.000 κατ.

Πολίτευμα: Βασιλευδόμενη Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: Βρυξέλλες μὲ 1.450.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Καθολικοὶ καὶ λίγοι Διαμαρτυρόμενοι

Γλῶσσα: Γαλλικὴ, Φλαμανδικὴ

Νόμισμα: Βελγικὸ φράγκο

Θέση — Σύνορα. Βρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Γαλλίας καὶ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Συνορεύει πρὸς τὰ βόρεια μὲ τὴν Ὀλλανδία, πρὸς τὰ ἀνατολικά μὲ τὴ Γερμανία καὶ τὸ Λουξεμβούργο, πρὸς τὰ νότια μὲ τὴ Γαλλία καὶ πρὸς τὰ δυτικά βρέχεται ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου παρουσιάζει μιὰ κλίση ἀπὸ τὰ νοτιοανατολικά πρὸς τὰ βορειοδυτικά, ὅπου βρίσκονται τὰ παράλια τῆς πρὸς τὴ Βόρεια θάλασσα καὶ τὰ Ὀλλανδικὰ σύνορα. **Διαφεύεται σὲ τρεῖς φυσικὲς περιοχῆς:**

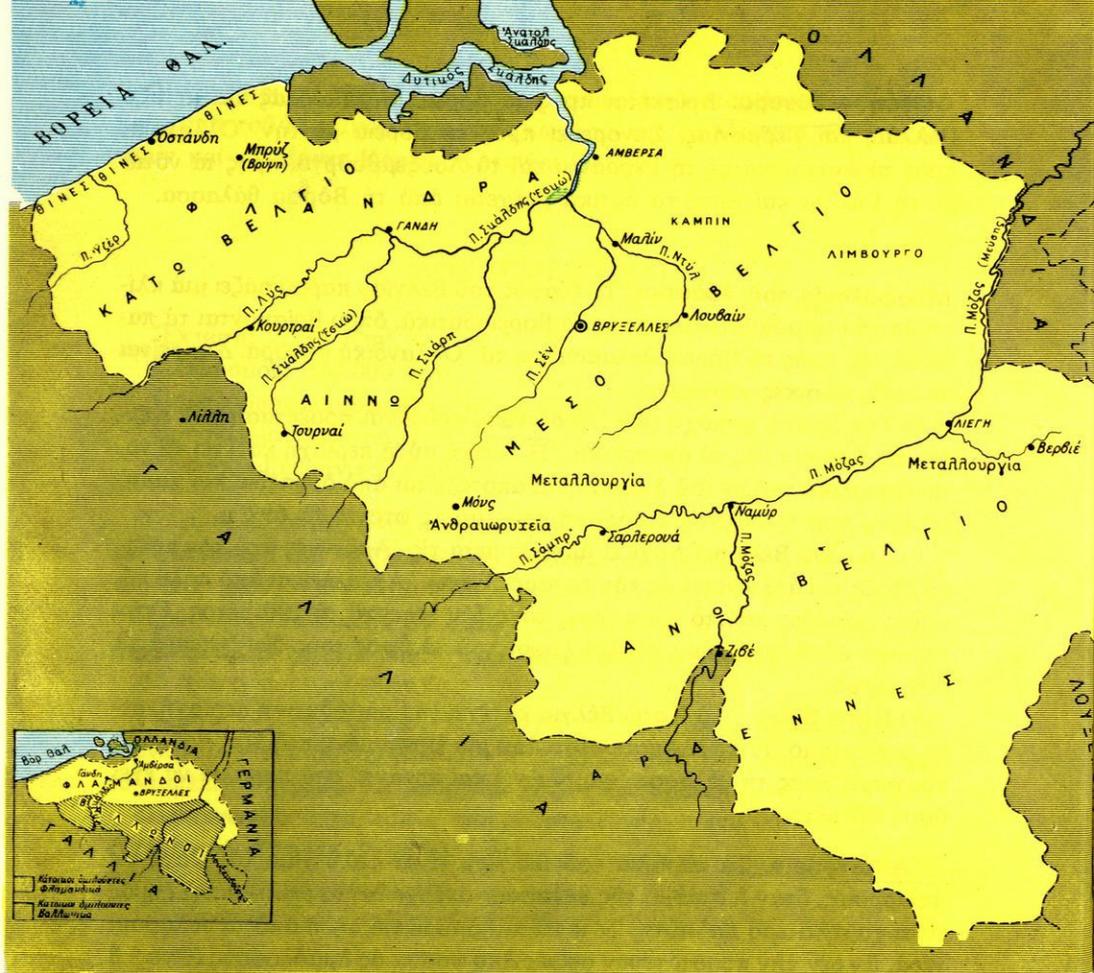
α) **Τὴν ὄρεινὴν περιοχὴ τῶν Ἀρδεννῶν,** ποὺ εἶναι προέκταση τῶν Κεντρικῶν ὄρεων πρὸς τὰ ἀνατολικά. Ἡ ὄρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ κατέχει τὸ νοτιοανατολικὸ τμήμα τοῦ Βελγίου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄροπέδια καὶ χαμηλὰ ὄρη, ποὺ ἡ ψηλότερη κορυφὴ τους μόλις φτάνει τὰ 692 μ.

β) **Τὸ μέσο Βέλγιο.** Ἀρχίζει ἀμέσως μετὰ τὶς Ἀρδέννες ἀπὸ τὸν ποταμὸ Μόζα καὶ ἀπλώνεται ὡς τὸν ποταμὸ Ἑσκά. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολὺ εὐφορες πεδιάδες ποὺ τὸ μέσο ὕψος τους δὲν ξεπερνᾷ τὰ 100 μέτρα. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὑπάρχουν πολλοὶ λόφοι ποὺ τὸ ὕψος τους δὲν ξεπερνᾷ τὰ 200 μέτρα.

γ) **Κάτω Βέλγιο.** Τὸ Κάτω Βέλγιο κατέχει τὴ βορειοδυτικὴν περιοχὴ, μετὰ τὸν ποταμὸ Ἑσκά. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ ἐκτεταμένη πεδιάδα, ποὺ, ὅσο προχωρεῖ πρὸς τὴ θάλασσα, χαμηλώνει καὶ καταντᾷ στὰ παράλια νὰ ἔχει ὕψος 20 μέτρα.

Ἀκτογραφία. Τὰ παράλια τοῦ Βελγίου εἶναι πολὺ χαμηλά. Κατὰ τὶς παλίρροιες, ὅταν ἡ στάθμη τῆς θάλασσας ἀνέρχεται, τὸ ἐπίπεδο τῆς ξηρᾶς εἶναι χαμηλότερο ἀπ' αὐτὴ. Τότε θὰ πλημμυρίζε ἡ ξηρὰ ἀπὸ τὰ θαλάσσια νερά, ἂν δὲν τὴν προστάτευαν σειρὲς ἀπὸ φυσικοὺς ἀμμόλοφους (θίνες) ἢ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα (προκουμαῖες). Ἡ μεγάλη ποσότητα τῆς λεπτῆς ἄμμου, ποὺ ὑπάρχει στὰ παράλια, παρασύρεται ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς ἀνέμους πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Γιὰ νὰ προστατεύεται τὸ ἐσωτερικόν ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄμμο, δημιουργήθηκαν σειρὲς ἀπὸ πυκνόφυλλα δέντρα ποὺ προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἵδρυογραφία. Ποταμοί. Κανένας ἀξιόλογος ποταμὸς δὲν πηγάζει ἀπὸ τὸ Βέλγιο. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ ποὺ διασχίζουν τὴ χώρα εἶναι: ὁ **Μόζας**, ὁ **Ἑσκά** ἢ **Σκάλδος** καὶ ὁ **Υζέρ**. Πηγάζουν ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ ρέουν ἤρεμα· εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μετὰ τὸν ὅσο μετὰ διώρυγες.

Χάρτης 20. Βέλγιο

Κλίμα. Το κλίμα του Βελγίου είναι αρκετά ψυχρό και υγρό. Ο χειμώνας έχει μεγάλη διάρκεια και αλλάζει στα διάφορα διαμερίσματα της χώρας. Είναι ηπιότερος στις δυτικές περιοχές, κοντά στα γαλλικά σύνορα, και γίνεται ψυχρότερος προς τις βόρειες περιοχές, στα παράλια και στην περιοχή των Άρδενων. Το καλοκαίρι έχει μικρή διάρκεια και είναι γενικά δροσερό.

Εικ. 21. Θίνες σε άκτι της Β. Θάλασσας

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Τα έδαφη του Βελγίου είναι εύφορα, εκτός από τα έδαφη της περιοχής του άνω Βελγίου που είναι φτωχά. Και στην περιοχή όμως αυτή υπάρχουν εύφορες κοιλάδες με κλίμα ήπιότερο. Ή σπουδαιότερη από αυτές είναι η κοιλάδα της **Μαΐζης**. Παράγονται δημητριακά σε μεγάλες ποσότητες, αλλά δεν επαρκούν στις ανάγκες της χώρας. Καλλιεργούνται επίσης οι πατάτες, το λινάρι και τα ζαχαρότευτλα. Στα τεχνητά λιβάδια και στα φυσικά βοσκοτόπια εκτρέφονται πολλά γιδοπρόβατα, αγελάδες, χοίροι και άλογα (Φλάνδρας). Επίσης είναι αναπτυγμένες ή κτηνοτροφία και η μελισσοκομία. Ή αλιεία είναι αρκετά αναπτυγμένη και γίνεται με τέλεια μέσα. Κέντρο αλιείας είναι ή ΄Οστάνδη.

΄Ορυκτός πλούτος. Το Βέλγιο έχει πλούσια κοιτάσματα με γαιάνθρακα στους πρόποδες του όροπεδίου. Τα γαιανθρακοφόρα αυτά στρώματα απλώνονται και προς τη Γαλλία (περιοχή Λίλης-Καλαι) και προς τη Γερμανία. ΄Υπάρχουν επίσης κοιτάσματα με σίδηρο, ψευδάργυρο, σφαλερίτη, γύψο και λατομεία με μάρμαρα.

Βιομηχανία. Το Βέλγιο είναι κυρίως βιομηχανικό κράτος. Αυτό εξηγεί και την πυκνότητα του πληθυσμού της χώρας (300 κάτοικοι σε κάθε ένα Km²). Οι σπουδαιότερες βιομηχανίες του είναι: ή σιδηροβιομηχανία (παραγωγή χυτοσιδήρου και χάλυβα), ή κατασκευή μηχανών, οι βιομηχανίες χημικών προϊόντων, φαρμάκων, χρωμάτων, υαλουργίας, ύφαντουργίας, μεταξωτών κ.τ.λ. ΄Εξάγει κατεργασμένο σίδηρο, γαιάνθρακα, υφάσματα και άλλα βιομηχανικά είδη. Εισάγει είδη διατροφής και δημητριακά.

Συγκοινωνία. ΄Η συγκοινωνία είναι πολύ αναπτυγμένη. Το Βέλγιο διαθέτει το πυκνότερο σιδηροδρομικό δίκτυο της Ευρώπης και του κόσμου. Το όδικό δίκτυο είναι και αυτό εκτεταμένο. ΄Επίσης διαθέτει και το ποταμοπλοϊκό δίκτυο που με τις διώρυγες έγινε τέλειο.

Πολιτική εξέταση. Το Βέλγιο έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1831. Παλαιότεροι κάτοικοί του ήταν οι Κέλτες. Το Βέλγιο το είχαν καταλάβει διαδοχικά οι Ρωμαίοι, οι Φράγκοι, οι Αυστριακοί, οι ΄Ισπανοί και οι Γάλλοι. ΄Από το 1815-1831 ήταν ενωμένο με την ΄Ολλανδία. Οι Βέλγοι χωρίζονται σε δύο φυλές: τους **Φλαμανδούς** που μιλούν τη Φλαμανδική, κατοικούν στα πεδινά και έχουν γερμανική καταγωγή, και τους **Βαλλόνους** που μιλούν τη γαλλική, κατοικούν στην περιοχή των ΄Αρδεννών και έχουν γαλλική καταγωγή.

Πόλεις. Βρυξέλλες. Είναι βιομηχανικό, οικονομικό και πνευματικό κέντρο· βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Σέν και είναι κόμβος οδικών, σιδηροδρομικών και αεροπορικών συγκοινωνιών. **Αμβέρσα,** είναι το πρώτο λιμάνι της χώρας και από τα μεγαλύτερα του κόσμου· συνδέεται με τις Βρυξέλλες χάρη σε διώρυγα που έχει μήκος 30 Km και είναι κτισμένη στη δεξιά όχθη του Έσκό. **Γάνδη,** είναι εμπορική και βιομηχανική πόλη και σπουδαίο ποτάμιο λιμάνι στον Έσκό· συνδέεται με διώρυγες με όλα τα εμπορικά κέντρα του Βελγίου. **Λιέγη,** βρίσκεται στις όχθες του Μόζα. **Όστάνδη,** είναι παραθαλάσσια πόλη και έχει πυκνή συγκοινωνία με την Αγγλία.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 40.844 Km²

Πληθυσμός: 13.330.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Άμστερνταμ με 866.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί και Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Ολλανδική, μοιάζει με τη Γερμανική

Νόμισμα: Γκοϋλντεν

Θέση—Σύνορα. Η Ολλανδία κατέχει το βορειοδυτικό τμήμα από το μεγάλο βόρειο βαθύπεδο της Ευρώπης. Συνορεύει προς τα ανατολικά με τη Γερμανία, προς τα νότια με το Βέλγιο και προς τα δυτικά και βόρεια βρέχεται από τη Βόρεια θάλασσα.

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της Ολλανδίας αποτελείται από μια μεγάλη πεδιάδα που χαμηλώνει συνέχεια από το εσωτερικό προς τα παράλια. Έτσι ένα μέρος από τις παραθαλάσσιες περιοχές βρίσκεται χαμηλότερα από το επίπεδο της θάλασσας.

Διαιρείται σε δύο περιοχές: α) την **άνω Ολλανδία** και β) την **κάτω Ολλανδία**.

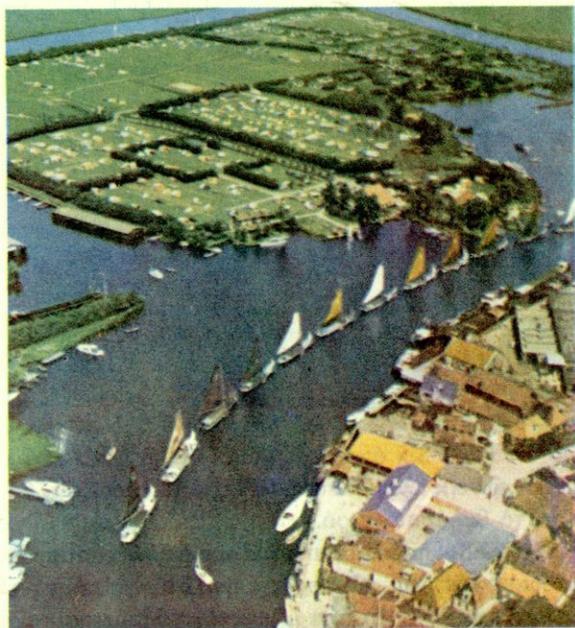
α) Η **άνω Ολλανδία** σχηματίστηκε από τις προσχώσεις των ποταμών, που τη διασχίζουν, και αποτελεί μεγάλη πεδιάδα, όπου υπάρχουν λόφοι μόνο με άνωτερο ύψος 320 μέτρα. Οί σπουδαιότεροι και μεγαλύτεροι ποταμοί είναι ο **Μόζας** και ο **Ρήνος**, που χύνονται στη βόρεια θάλασσα. Στις

Χάρτης 21. 'Ολλανδία

οχθες τῶν ποταμῶν αὐτῶν ἔχουν κατασκευαστεῖ ἀντιπλημμυρικά ἔργα, γιὰ νὰ προστατεύεται ἡ πεδιάδα ἀπὸ τὶς συχνὲς πλημμύρες.

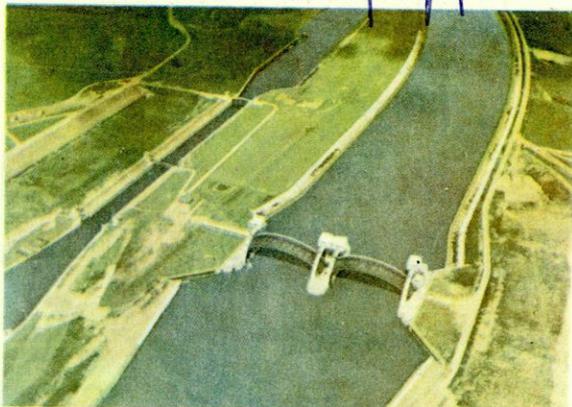
β) **Κάτω 'Ολλανδία.** Τὸ ἔδαφος στὴν κάτω 'Ολλανδία βρίσκεται σὲ ἐπίπεδο χαμηλότερο ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς θάλασσας. Προφυλάγεται ἀπὸ τὴν εἰσβολὴ τῆς θάλασσας μὲ ἀμμουδεροὺς λόφους ἢ μὲ τεχνητὰ προχώματα. Τὰ μεγαλύτερα προχώματα εἶναι ἐκεῖνα ποὺ ἀποτελοῦν τὸ φράγμα τοῦ

Είκ. 22. Πόλντερς

«Χέντλερ». Αυτό βρίσκεται στη βόρεια Ύλλανδία· είναι κατασκευασμένο από γρανίτη και έχει μήκος 10 Km και ύψος 5–8 μέτρα. Με τὰ προχώματα οί Ύλλανδοί προστατεύουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὶς πλημμύρες τῆς θάλασσας, ἀλλὰ μένει ἀπροστάτευτο ἀπὸ τὶς πλημμύρες ποὺ δημιουργοῦν τὰ τρεχούμενα νερά τῆς ξηρᾶς. Γιὰ νὰ τὸ ἀποφύγουν αὐτοί οί Ύλλανδοί καὶ γιὰ νὰ ἀποξηράνουν τὶς λίμνες, τὰ ἔλη κ.τ.λ., κατασκευάζουν τὰ λεγόμενα «Πόλντερς». Τὰ πόλντερ εἶναι μεγάλες ἐπιφάνειες ξηρᾶς ποὺ οί περισσότερες ἔχουν εὐθεῖες πλευρὲς ἢ εἶναι τετράγωνες ἐπιφάνειες καὶ περιβάλλονται ἀπὸ τοιχώματα. Οί ἐπιφάνειες αὐτὲς διασχίζονται ἀπὸ πολλὰ τάφρους, γιὰ νὰ ἀποχετεύονται τὰ νερά ἀπὸ τὰ ἔλη. Στὶς πλευρὲς τῶν τοιχωμάτων ποὺ εἶναι στραμμένες πρὸς τὴ θάλασσα ὑπάρχουν ἐξοδοί ποὺ φράζονται μὲ πύλες. Ἐὰν τὸ Πόλντερ εἶναι χαμηλότερο ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς θάλασσας, τότε τὰ νερά τῆς βροχῆς ποὺ μαζεύονται μέσα σ' αὐτὸ διοχετεύονται στὴ θάλασσα μὲ ἀντλίες. Ἐὰν τὸ ἐπίπεδο τοῦ Πόλντερ βρίσκεται ψηλότερα ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς θάλασσας, τότε, κατὰ τὴν ἀμπωτὴ, ἀνοίγουν τὶς πύλες καὶ τὰ νερά ποὺ συγκεντρώθηκαν στὸ Πόλντερ καὶ στὶς τάφρους χύνονται στὴ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλημμυρίδα, δταν ἡ θάλασσα ἀνεβαίνει

40000000 σαρξέ βρωτα

Εικ. 23. Πόλντερς - φράγμα

(φουσκώνει), κλείνουν τις πύλες και εμποδίζουν το γέμισμα του Πόλντερ από το θαλάσσιο νερό.

Στην άβαθη θάλασσα του Ζουιτερζέ δημιουργήθηκαν 5 πόλντερ και απέδωσαν έκταση 11 φορές μεγαλύτερη από την Κωπαΐδα. Το φράγμα στην περιοχή αυτή έχει μήκος 44 χιλιόμετρα και ύψος 7-7,5 μέτρα. Το πλάτος στον πυθμένα της θάλασσας είναι 140-150 μέτρα και στην επιφάνεια 90 μέτρα. Στις περιοχές που δημιουργήθηκαν μ' αυτό τον τρόπο, δηλαδή τα πόλντερ, υπάρχουν ολόκληρες επαρχίες.

Κλίμα. Το κλίμα της 'Ολλανδίας είναι ώκεάνειο και πολύ υγρό. Οι βροχές είναι πάρα πολλές κατά το καλοκαίρι και το φθινόπωρο. Πάνω από τα τέλματα και τις περιοχές που σκεπάζονται με νερά υπάρχει, πολύ συχνά, όμιχλη, κυρίως κατά τις ζεστές και ξηρές μέρες του καλοκαιριού, όποτε η εξάτμιση είναι μεγαλύτερη.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία - Άνθοκομία - Κτηνοτροφία. Παράγονται δημητριακά, όσπρια, λινάρι, ζαχαρότευτλα. Τα παραγόμενα προϊόντα δέν καλύπτουν την εγχώρια κατανάλωση. Πολύ αναπτύχθηκε η άνθοκομία. Καλλιεργούνται πολλά είδη λουλουδιών και η εξαγωγή τους αποτελεί μεγάλη πηγή της εθνικής οικονομίας της 'Ολλανδίας. Τα 40% του έδαφους της 'Ολλανδίας είναι λιβάδια που χάρη στο υγρό κλίμα έχουν πάντοτε χλόη. Μέσα σ' αυτά τρέφονται πρόβατα, άλογα, χοίροι, πουλερικά και αγελάδες έκλεκτης ποικιλίας, που από το γάλα τους κατα-

σκευάζονται διάφορα είδη τυριού, βούτυρο και γάλα συμπυκνωμένο.

Ή άλεια. Είναι πολύ άναπτυγμένη και άποτελεϊ πλουτοαραγωγική πηγή για τούς Όλλανδούς. Ψαρεύονται μεγάλες ποσότητες άπό σολωμούς και ρέγγες που έξάγονται σ' όλα τά μέρη του κόσμου.

Όρυκτός πλούτος. Ή Όλλανδία δέν είναι πλούσια σέ όρυκτά. Έχει μόνο κοιτάσματα με άνθρακα και πετρέλαιο.

Βιομηχανία — Έμπόριο. Ή βιομηχανία είναι πολύ άναπτυγμένη. Ύπάρχουν ναυπηγεία, εργοστάσια μεταλλουργίας, ύφαντουργίας, παραγωγής τροφίμων, κατεργασίας διαμαντιών και κατασκευής ηλεκτρικών ειδών και ραδιοφώνων.

Έξάγει βιομηχανικά είδη και γαλακτοκομικά προϊόντα. Εισάγει δημητριακά, καπνό, πετρέλαιο, σίδηρο, ξυλεία, βαμβάκι, μαλλι και βιομηχανικές ύλες.

Συγκοινωνία. Ή Όλλανδία έχει ένα άπό τά τελειότερα και πυκνότερα συγκοινωνιακά δίκτυα του κόσμου. Τό σιδηροδρομικό και τό όδικό δίκτυο συμπληρώνεται με τό ποτάμιο. Ή άεροπορική συγκοινωνία είναι πολύ άναπτυγμένη.

Τουρισμός. Τά περίφημα Πόλντερ, τά τεράστια φράγματα, άλλα και πολλά άλλα άξιοθέατα δημιουργούν ζωηρή τουριστική κίνηση, κυρίως κατά τούς καλοκαιρινούς μήνες. Τό **Μαντζούρονταμ**, προάστιο τής Χάγης, είναι ένα είδος μουσείου τής Όλλανδίας. Έκει κτίστηκαν πολλά άξιοθέατα οίκοδομήματα.

Πολιτική εξέταση. Ή Όλλανδία όνομάζεται και κάτω χώρα, επειδή ένα μεγάλο τμήμα του έδάφους της βρίσκεται χαμηλότερα άπό την επιφάνεια τής θάλασσας. Για πρώτη φορά ή Όλλανδία έγινε έλεύθερο κράτος τό 1648 μ.Χ. Κατά καιρούς άπόκτησε μεγάλη ναυτική δύναμη και πολλές άποικίες. Τό 1700-1800 ή δύναμή της έκμηδενίστηκε άπό τούς Άγγλους· τό 1815 μετά την ήττα τής Γαλλίας ιδρύθηκε τό σημερινό όλλανδικό κράτος.

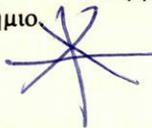
Πόλεις. Χάγη. Είναι παραθαλάσσια πόλη και βρίσκεται στα νότια τών έκβολών του Ρήνου· είναι ή έδρα του Διεθνούς Δικαστηρίου και Διοικητικών ύπηρεσιών. **Άμστερνταμ**· βρίσκεται στον κόλπο του Ζουίντερζε· είναι σπουδαίο βιομηχανικό και έμπορικό κέντρο· εκεί υπάρχουν τά τελειότερα εργοστάσια που κατεργάζονται διαμάντια· με διώρυγες συνδέεται με τή Βόρεια θάλασσα· έχει δύο Πανεπιστήμια και Σχολή Καλών Τεχνών.

Είκ. 24. Απόφραξη της θάλασσας στην Όλλανδία με φράγμα

Ρότερνταμ· είναι μεγάλο λιμάνι εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου και βρίσκεται στις έκβολές του Ρήνου. **Ουτρέχτη**· βρίσκεται σ' ένα βραχίονα του Δέλτα του Ρήνου και έχει παλαιό Πανεπιστήμιο.

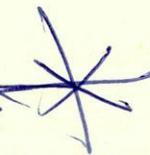
ΜΠΕΝΕΛΟΥΞ

Τα τρία κράτη **Βέλγιο**, **Όλλανδία** και **Λουξεμβούργο** αποτελούν από το 1948 τελωνειακή Ένωση και από το 1958 οικονομική, δηλαδή έχουν καταργήσει τα τελωνειακά σύνορα και έχουν εφαρμόσει ενιαίο δασμολόγιο (φορολογία) για τα εισαγόμενα είδη· ή ένωση αυτή των τριών κρατών ονομάζεται **Μπενελούξ**.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ

Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μ. Βρεταννίας
καὶ Βόρειας Ἴρλανδίας.

Ἐκταση: 244.030 Km²

Πληθυσμός: 55.790.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Πρωτεύουσα: Λονδίνο με 8.172.000 κατ. μαζί με τὰ προάστια

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι καὶ λίγοι Καθολικοὶ

Γλώσσα: Ἀγγλική

Νόμισμα: Λίρα Ἀγγλίας

Θέση. Τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μ. Βρεταννίας εἶναι καθαρὰ νησιωτικὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται: α) ἀπὸ τὸ νησί **Μ. Βρεταννία**, ποῦ εἶναι τὸ μεγαλύτερο, β) ἀπὸ τὸ βόρειο τμῆμα τοῦ νησιοῦ **Ἴρλανδία** καὶ γ) ἀπὸ τὰ νησιά **Ἐβρίδες, Ὀρκάδες, Σχέτλανδ** καὶ ἄλλα μικρότερα. Τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο τῆς Μεγάλης Βρεταννίας βρίσκεται στὰ βορειοδυτικὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ μεγαλύτερο νησί του, ἡ **Μ. Βρεταννία**, χωρίζεται ἀπ' αὐτὴ μετὰ τὴ θάλασσα τῆς Μάγχης (Καλαί - Ντόβερ 34 Km). Ἡ **Μ. Βρεταννία** εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Εὐρώπης καὶ διαιρεῖται σὲ τρεῖς περιοχές: τὴ **Σκωτία** πρὸς τὰ βόρεια, τὴν **Οὐαλία** πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ τὴν **Ἀγγλία** στὸ κέντρο καὶ στὸ νοτιοανατολικὸ τμῆμα. Ἀπὸ τὴν περιοχὴ αὐτὴ ἡ **Μ. Βρεταννία** ὀνομάζεται καὶ Ἀγγλία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Διακρίνουμε: α) τὴν **ὄρεινὴν περιοχὴν** ποῦ ἀπλώνεται στὸ βόρειο καὶ δυτικὸ τμῆμα τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ β) τὴν **πεδινὴν περιοχὴν**.

α) **Ὁρεινὴν περιοχὴν.** Ἡ ὄρεινὴν περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ ὄρη ποῦ εἶναι χαμηλὰ καὶ μετὰ μεγάλο ὄγκο ἐξαιτίας τῆς διαβρώσεως. Στὸ βόρειο τμῆμα, τὴ Σκωτία, βρίσκονται τὰ **ὄρη τῆς Σκωτίας**, τὰ ὄρη **Γκράμπιαν** καὶ τὰ ὄρη **Σεβιότ**. Ἡ ψηλότερη κορυφὴ τῶν Γκράμπιαν καὶ ὀλόκληρης τῆς Ἀγγλίας εἶναι τὰ **Μπέν-Ντεβίς** μετὰ ὕψος 1.343 μέτρα.

Στὴν ὑπόλοιπὴν περιοχὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Οὐαλίας εἶναι τὰ ὄρη **Πέννινα**, τὰ **ὄρη τῆς Οὐαλίας** καὶ **Κορνουαλίας**.

β) **Πεδινὴν περιοχὴν.** Αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τίς χαμηλές περιοχές ποῦ σχηματίστηκαν ἀπὸ τοπικὲς καθιζήσεις. Βρίσκονται ἀνάμεσα στὰ ὄρη καὶ

Ν^οι Σχέτλανδ

Ν^οι ΣΧΕΤΛΑΝΔ

Ν^οι ΟΡΚΑΔΕΣ

Ν.Λιούις

Ν^οι ΕΒΡΙΔΕΣ

Άμπερτν

Έδιμβούργο

Γλασιώδη

Νιουιάστελ

Μπελφάστ

ΒΟΡ. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Λιθέρπουλ

Μάντσεστερ

Σέφφιλντ

Νότιγγαμ

Λέστερ

Μπρίμινχαμ

Καίμπριτς

Νιούπορτ

ΓΚΛΑΣΤΕΡ

Όξφόρδη

π.Τάμσεϋς

ΛΟΝΔΙΝΟ

Γιρηνονίτς

Καντέρμπαϊρυ

Ντόδερ

Μπρίστολ

Σαούδαμπτον

Πόρτσμουθ

Πορθός

Κόρνουαλ

Πλύμουθ

ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΑΓΧΗΣ

Ν^οι Σίλλυ

(Καδβέριδες)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Χάθρυ

διακόπτουν τη συνέχειά τους. Τέτοιες περιοχές είναι: αυτή που βρίσκεται ανάμεσα στα δρη Γκράμπιαν και Σεβιότ και εκείνη που βρίσκεται ανάμεσα στα Πέννινα και στα δρη της Ουαλίας. Οι περιοχές αυτές και το νοτιοανατολικό τμήμα της 'Αγγλίας, δηλαδή το λεκανοπέδιο του Λονδίνου, σχηματίζουν την δλη πεδινή περιοχή.

Οί άκτες. Στη βόρεια και δυτική πλευρά, όπου καταλήγουν οί όροσειρές, οί άκτες είναι βραχώδεις και έχουν πλούσιο και βαθύ διαμελισμό. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν συμπλέγματα από χιλιάδες νησιά που τά μεγαλύτερα είναι: **Σχέτλαντ**, **Όρκάδες** και **Έβριδες**. Στα νότια και στα άνατολικά παράλια οί άκτες είναι όμαλές και σχεδόν εϋθύγραμμες.

Υδρογραφία. Ποταμοί — Λίμνες. Οί ποταμοί δέν είναι μεγάλοι. Οί σπουδαιότεροι είναι: ό **Τάμεσης** στη νότια 'Αγγλία, ό **Σέβερν** νότια από την Ουαλία, ό **Σπэк** και **Τουίντ** στη Σκωτία. Λίμνες υπάρχουν στη βόρεια Σκωτία και στη βόρεια 'Ιρλανδία, αλλά είναι μικρές.

Κλίμα. Το κλίμα δέν είναι όμοιόμορφο σ' όλες τις περιοχές. Στη δυτική όρεινή περιοχή είναι όκαέναιο με μικρές μεταβολές της θερμοκρασίας, περισσότερες βροχές και πολλές όμίχλες. Σ' αυτό συντελεί και τό ζεστό ρεύμα του Γκόλφ-Στρήμ, που περνά δυτικά από την 'Αγγλία. Στη βόρεια Σκωτία και κυρίως στην περιοχή των Γκράμπιαν έπικρατεί υπερβολικό κρύο. Από τό φθινόπωρο φυσούν όρμητικοί δυτικοί άνεμοι και φέρνουν άφθονες βροχές και όμίχλες.

Τό λεκανοπέδιο του Λονδίνου δέχεται λιγότερες βροχές, ότιότι ή όρεινή περιοχή έμποδίζει τους δυτικούς άνέμους. Η περιοχή αυτή έχει λιγότερο ύγρό κλίμα και ζεστότερο καλοκαίρι. Είναι ή σπουδαιότερη γεωργική περιοχή της 'Αγγλίας. Τέλος ή νότια 'Αγγλία έχει κλίμα ήπιο.

Οίκονομική εξέταση. Η Μ. Βρεταννία είναι κυρίως βιομηχανική χώρα. Μόνο τά 5% του έργαζόμενου πληθυσμού της άπασχολούνται με ή γεωργία, από την όποια προέρχεται μόνο τό 4% του έθνικού της εισοδήματος. Τό έδαφος της είναι από τά πιό γόνιμα έδάφη του κόσμου και καλλιεργείται με τις πιό σύγχρονες καλλιεργητικές μεθόδους. Παράγονται δημητριακά, πατάτες και ζαχαρότευτλα. Τά παραγόμενα δημητριακά είναι

τελείως ανεπαρκή. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πιὸ ἀξιόλογη, διότι τὰ λιβάδια τῆς ἔχουν χόρτο ὅλο τὸ χρόνο.

Μὲ διασταυρώσεις δημιουργήθηκαν ἀριστες φυλές ζώων. Ἐκτρέφονται πρόβατα, βόδια, χοῖροι, καθὼς καὶ τὰ περίφημα ἀγγλικά ἄλογα γιὰ τὶς ἱπποδρομίες· ὑπάρχουν ἐπίσης ἄφθονα πουλερικά. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ κτηνοτροφία δὲν καλύπτει τὶς ἀνάγκες τῆς χώρας.

Δάση. Οἱ δασικὲς ἐκτάσεις σκεπάζουν τὰ 6,5% τῆς χώρας, ἀλλὰ ἡ δασικὴ παραγωγή μειώθηκε, ἐξαιτίας τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, καὶ καταβάλλονται προσπάθειες γιὰ τὴν ἀύξησή της.

Ἀλιεΐα. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὴ Νορβηγία στὴν ἀλιεΐα τῆς φάλαινας. Ἡ ἀλιεΐα τῆς εἶναι πάρα πολὺ ἀναπτυγμένη καὶ γίνεται στὴ Βόρεια θάλασσα, ὅπου συγκεντρώνονται πολλὰ ψάρια (σαρδέλες, ἀστακοί, σολωμοί, ρέγγες κ.τ.λ.).

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι πλούσια σὲ ὀρυκτά· στὴν παραγωγή τοῦ γαιάνθρακα εἶναι ἡ τρίτη χώρα στὸν κόσμον, μετὰ τὴν Ἀμερική καὶ τὴ Ρωσία. Εἶναι ἐπίσης πλούσια σὲ σιδηρομεταλλεύματα καὶ σὲ καολίνη ἀπὸ τὴν ὁποία κατασκευάζονται εἶδη πορσελάνης.

Βιομηχανία. Ἡ Μ. Βρεταννία εἶναι κυρίως βιομηχανικὸ κράτος· ἕως τὸ Β' παγκόσμιον πόλεμον ἦταν ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Τὴ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη οἱ Βρεταννοὶ τὴν ὀφείλουν στὰ πλούσια κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα, στὴν ἐνέργεια ποὺ παίρνουν ἀπὸ τοὺς καταρράκτες, στὰ πλούσια σιδηρομεταλλεύματα τῆς χώρας, στὶς ἄφθονες πρῶτες ὕλες ποὺ προμηθεύονταν ἀπὸ τὶς ἀποικίες, στὰ πολλὰ συγκοινωνιακὰ μέσα, στὰ κέντρα καταναλώσεως (ἀποικίες - κτήσεις) καὶ στὸ μεγάλο ἔμπορικὸ καὶ πολεμικὸ στόλον μὲ τὸν ὁποῖο κυριάρχησαν στὶς θάλασσες.

Οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες εἶναι: ἡ ὑφαντουργία, ποὺ παράγει μάλινα καὶ βαμβακερά ὑφάσματα σὲ ἐξαιρετικὴ ποιότητα, ἡ ναυπηγικὴ, ἡ βιομηχανία φαρμάκων, χημικῶν προϊόντων καὶ εἰδῶν πορσελάνης. Εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένη ἡ βιομηχανία αὐτοκινήτων καὶ ἡ βιομηχανία κατασκευῆς σχοινῶν ἀπὸ γιούτα. Ἡ πόλη **Κάλντερ Χόλ** ἠλεκτροφωτίζεται ἀπὸ ἀτομικὴ ἐνέργεια, διότι στὴν πόλη αὕτη λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ 1956 τὸ πρῶτον στὸν κόσμον ἀτομικὸ ἐργοστάσιον.

Ευκοινωνία. Ἡ Μ. Βρεταννία ἔχει πυκνὸ ὁδικὸ καὶ σιδηροδρομικὸ δίκτυον καθὼς καὶ ποταμοπλοικὸ μὲ διώρυγες. Πυκνὴ εἶναι καὶ ἡ ἀεροπορικὴ τῆς συγκοινωνία ποὺ διαθέτει ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ ταχύτερα ἀε-

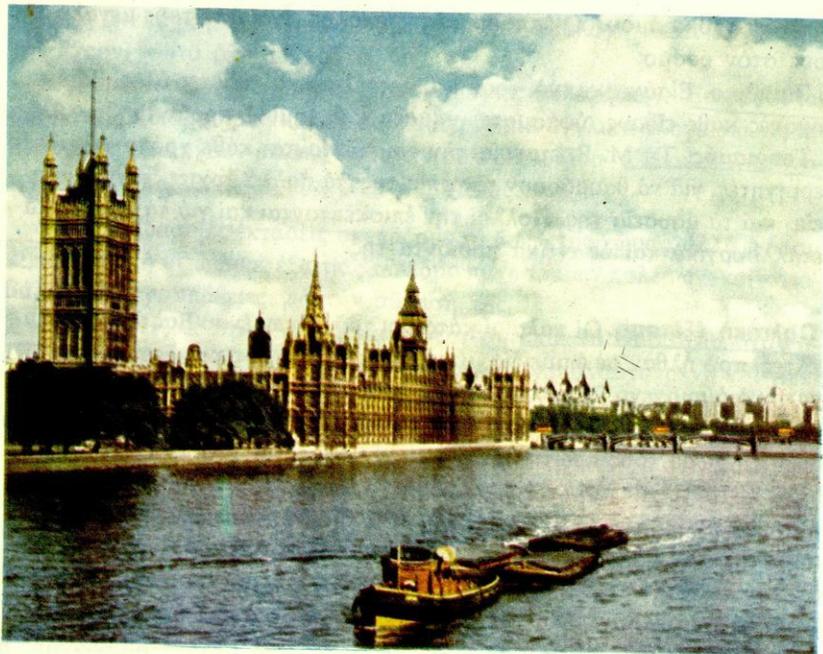
ροπλάνα του κόσμου. Ο έμπορικός της στόλος είναι από τους μεγαλύτερους στον κόσμο.

Έμποριο. Εισάγει καπνό, τρόφιμα, πετρέλαιο και πρώτες ύλες. Έξάγει μηχανές κάθε είδους, ύφασματα, νήματα και χημικά προϊόντα.

Τουρισμός. Τη Μ. Βρεταννία την επισκέπτονται κάθε χρόνο χιλιάδες περιηγητές, γιά να θαυμάσουν τα τοπία της, τα πολλά αρχιτεκτονικά μνημεία και τα μουσεία της. Πολλοί την επισκέπτονται και γιά τα εξαιρετικά μεταλλουργικά και ύφαντικά προϊόντα της.

Πολιτική εξέταση. Οί παλαιοί κάτοικοι του Ήνωμένου Βασιλείου ήταν Κέλτες, που ήλθαν σέ έπικειξία μέ τους Σκανδιναυούς και άπετέλεσαν τό σημερινό όμοιογενή Άγγλοσαξωνικό λαό. Είναι ψηλοί και οί περισσότεροι έχουν ξανθά μαλλιά. Χάρη στην τόλμη και την έργατικότητα τους έκαναν τή χώρα τους πρώτη δύναμη στον κόσμο γιά 300 περίπου χρόνια (1600-1818). Είχαν πολλές και πλούσιες άποικίες που ή μιá μετά την άλλη έγιναν άνεξάρτητες. Ή Άμερική, οί Ίνδιες, ή Αύστραλία, ή Νέα Ζηλανδία κ.ά. ήταν άλλοτε άποικίες τών Άγγλων. Πολλές άποικίες άπόκτησαν την έλευθερία τους, έχουν δική τους Κυβέρνηση και αυτόδιοικούνται, αλλά άποτελούν μέλη τής **Βρεταννικής Κοινοπολιτείας.**

Πόλεις. **Λονδίνο:** είναι ή πρωτεύουσα τής Άγγλίας και ή μητρόπολη τής Κοινοπολιτείας. Είναι ένα από τά μεγαλύτερα βιομηχανικά και έμπορικά κέντρα του κόσμου. Έχει πάρα πολλά πνευματικά ιδρύματα, Πανεπιστήμιο, τό πλουσιότερο άρχαιολογικό Μουσείο του κόσμου και τό γνωστό άστεροσκοπείο του Γκρήνουιτς στο όμώνυμο προάσιό του. Τό Λονδίνο βρίσκεται στις δχθες του Τάμεση ποταμού και σέ άπόσταση 90 Km από τή θάλασσα. Τό Λονδίνο είναι από τά μεγαλύτερα λιμάνια τής Εύρώπης, όπου μπορούν νά προσεγγίζουν, πλέοντας τόν Τάμεση, και ύπερωκεάνεια. **Σαουθάμπτον.** Έχει τίς μεγαλύτερες ναυπηγικές δεξαμενές του κόσμου. **Πόρτσμουθ.** είναι πολεμικός ναύσταθμος. **Πλύμουθ.** είναι έμπορικό και πολεμικό λιμάνι. **Μπρίστολ.** λιμάνι στα παράλια του Άτλαντικού μέ ναυπηγεία, ύφαντουργεία, ύαλουργεία κ.ά. **Όξφόρδη και Κάιμπριτζ.** πόλεις μέ όνομαστά Πανεπιστήμια. **Μπίρμινγχαμ.** Έχει έργοστάσια κατασκευής κάθε είδους μηχανών και χημικών προϊόντων. **Σίεφιλντ.** είναι βιομηχανική πόλη. **Μάντσοστερ.** είναι τό μεγαλύτερο ύφαντουργικό κέντρο τής Μ. Βρεταννίας. **Λίβερπουλ.** είναι έμπορικό λιμάνι και βιομηχανική πόλη. Έχει επίσης και ναυπηγεία. **Νιούκαστλ.** είναι λιμάνι από τό ό-

Είκ. 25. Λονδίνο· άποψη Τάμεση καί Βουλής

ποίο γίνεται κυρίως ή έξαγωγή τοῦ γαιάνθρακα.

Στήν περιοχή τής Ουαλίας είναι οί πόλεις: **Κάρδιφ**, λιμάνι έξαγωγής γαιάνθρακα, καί **Νιούπορτ**, λιμάνι στά βόρεια τοῦ Μπρίστολ με ναυπηγεΐα καί εργοστάσια χάλυβα.

Στήν περιοχή τής Σκωτίας είναι: **Έδιμβούργο**· πρωτεύουσα τής Σκωτίας με σπουδαΐα πνευματικά ιδρύματα. **Γλασκώβη**, ποτάμιο λιμάνι με βιομηχανική ανάπτυξη καί ναυπηγεΐα. **Άμπερντιν**, άλιευτικό κέντρο.

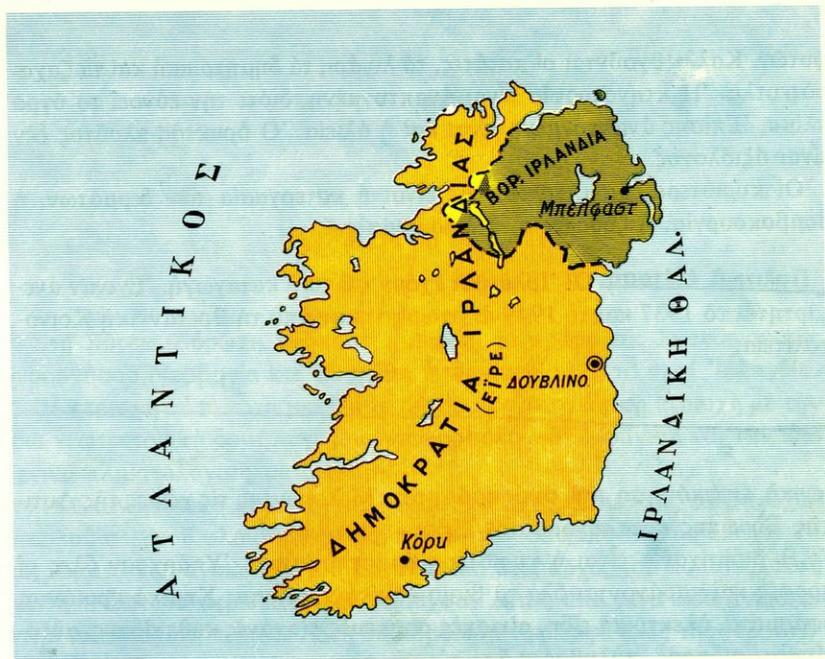
Στή βόρεια Ίρλανδία πρωτεύουσα είναι ή πόλη **Μπέλφαστ**. Έχει μεγάλα ναυπηγεΐα καί είναι βιομηχανικό κέντρο ύφαντουργΐας.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 70.283 Km²

Πληθυσμός: 3.010.000 κατ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Χάρτης 23. Ίρλανδία

Πρωτεύουσα: Δουβλίνο με 647.000 κατ.

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Καθολικοί, οι περισσότεροι

Γλώσσα: Άγγλική, Ίρλανδική

Νόμισμα: Λίρα Ίρλανδίας

Θέση. Βρίσκεται προς τα δυτικά της Μ. Βρεταννίας από την οποία χωρίζεται με την Ίρλανδική θάλασσα. Το βόρειο τμήμα της κατέχεται από τους Άγγλους.

Μορφή του εδάφους. Η περισσότερη έκτασή της είναι πεδινή και περιβάλλεται από χαμηλές όροσειρές.

Ποταμοί: ο Σχάνον.

Κλίμα. Το κλίμα είναι καθαρά ωκεάνειο. Σ' αυτό συντελεί και το ζεστό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού.

Οικονομική ζωή. Η υπερβολική υγρασία και οι όρμητικοί άνεμοι δεν ευνουούν την ανάπτυξη των δασών. Ευνουούν όμως τα λιβάδια και τη δημιουργία της τύρφης που προέρχεται από την άποσύνθεση των υδρόβιων

φυτών. Καλλιεργούνται οι πατάτες, το λινάρι, τα δημητριακά και τα ζαχαρότευτλα. Η κτηνοτροφία είναι άναπτυγμένη, διότι την ευνοεί το υγρό κλίμα. Επίσης άναπτυγμένη είναι και ή άλιεία. Ο όρυκτός πλούτος δέν είναι άξιόλογος.

Οί κυριότερες βιομηχανίες της είναι ή κατεργασία τών δερμάτων, ή βαμβακουργία, ή ζυθοποιία, ή έριουργία κ.ά.

Πολιτική εξέταση. Οί Ίρλανδοί έχουν κελτική καταγωγή. Έγιναν ανεξάρτητοι τό 1937 και τό 1949 άποχωρίστηκαν άπό τη Βρετανική Κοινοπολιτεία.

Γενική έπισκόπηση και συμπεράσματα. Μελετώντας τις χώρες τής Δυτικής Εύρώπης καταλήγομε στα έξής:

Η βιομηχανία είναι ή κυριότερη δραστηριότητα. Υπάρχουν όλες οι μορφές και παράγονται όλα τά βιομηχανικά προϊόντα: Χημικά προϊόντα, ύφάσματα, ηλεκτρικά είδη, οικιακές συσκευές, μηχανές κάθε είδους, αυτοκίνητα, σίδηρος, χάλυβας κ.ά.

Η άνάπτυξη τής βιομηχανίας όφείλεται στον όρυκτό πλούτο πού δίνει διάφορα μεταλλεύματα και κυρίως άνθρακα. Η άνάπτυξη τής βιομηχανίας είχε ως άποτέλεσμα τή δημιουργία μεγάλων πόλεων κατά τό 19ο αιώνα. Τό μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ζει σέ μεγάλες πόλεις (Άγγλία 85%, Βέλγιο 63%).

Η άνάπτυξη τής βιομηχανίας και ή συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις έξανάγκασαν τους κατοίκους τών χωρών αυτών νά αυξήσουν τή γεωργική παραγωγή. Δημιούργησαν νέα έδάφη με άποξηραντικά έργα ή τροποποίησαν τά έδάφη τους για νά γίνουν περισσότερο κατάλληλα για γεωργικές καλλιέργειες. Έτσι στη γεωργία εφαρμόζονται έπιστημονικές μέθοδοι. Παρ' όλα αυτά ή παραγωγή τών τροφίμων δέν καλύπτει τις άνάγκες. Έξάλλου ή μεγάλη βιομηχανική παραγωγή δημιουργεί τήν άνάγκη εισαγωγής πρώτων ύλών (πετρέλαιο, μεταλλεύματα, καουτσούκ, βαμβάκι, μαλλι κ.τ.λ.). Έτσι δημιουργείται ένα τεράστιο έξαγωγικό και εισαγωγικό έμπόριο, πού τό έξυπηρετεί τό τέλειο λιμενικό συγκρότημα.

Μ' αυτές τις προϋποθέσεις δημιουργήθηκε ένας πολιτισμός πού άνέβασε τό βιοτικό επίπεδο τών λαών τής περιοχής και παράλληλα έδωσε σ' αυτούς τήν πρώτη θέση στις έπιστήμες και τά γράμματα.

ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Στη Βόρεια Ευρώπη ανήκουν ή **Δανία**, τὰ κράτη τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου **Νορβηγία καὶ Σουηδία**, ή **Φινλανδία** καὶ τὸ νησί **Ίσλανδία**.

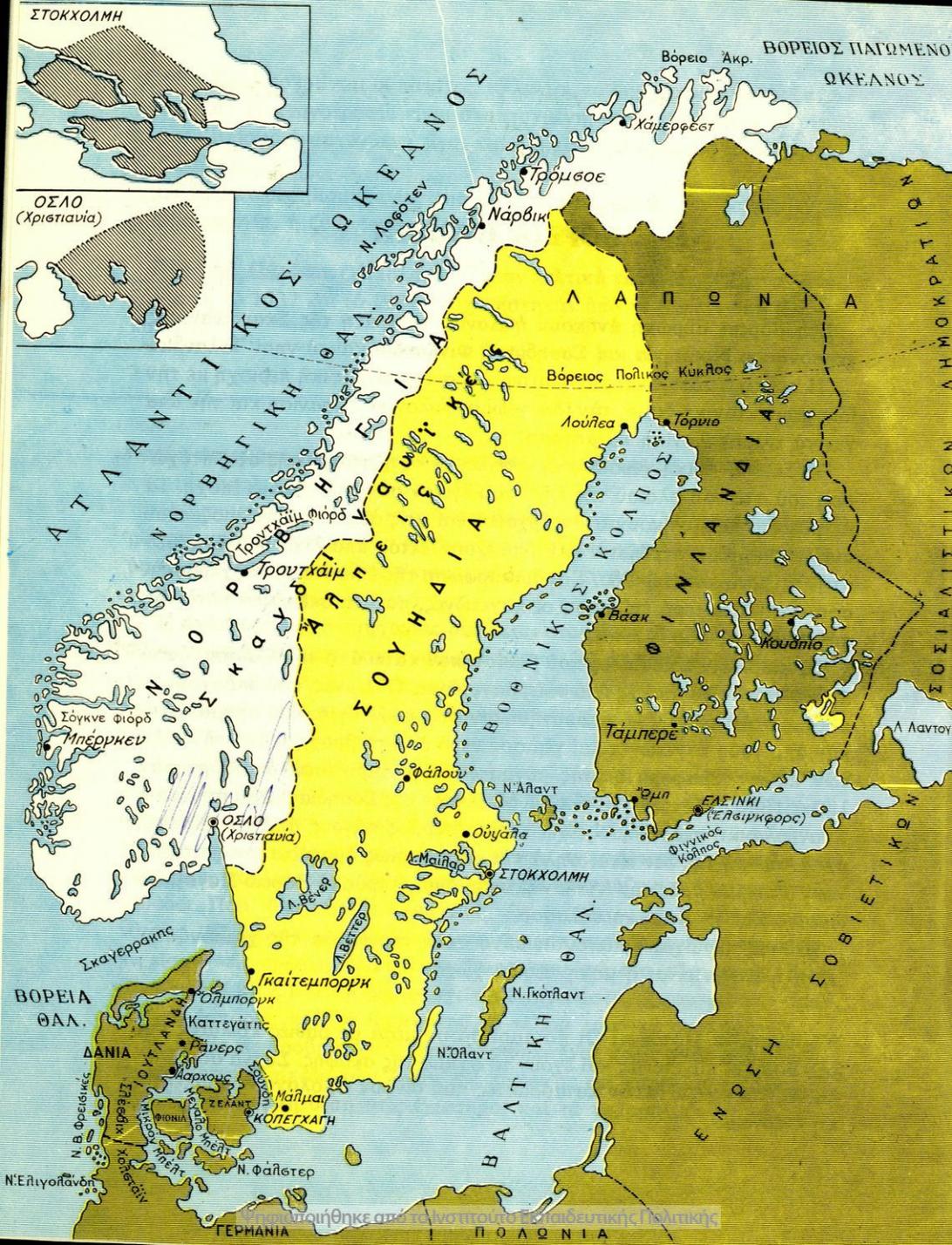
Ἡ περιοχή αὐτὴ εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη φυσικογεωγραφικὴ περιοχή μὲ τὴν ἴδια γεωτεκτονικὴ δομὴ, τὴν ἴδια γεωμορφολογικὴ ἐμφάνιση καὶ τὴν ἴδια γενικὰ κλιματολογικὴ κατάσταση.

Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος ὀφείλει τὸ σχηματισμὸ τῆς στὶς πτυχώσεις τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς, πού ἔγιναν σὲ πολὺ παλαιὰ ἐποχὴ. Τὰ πετρώματά τῆς ἀνήκουν στὸν ἀρχαῖκὸ καὶ στὶς ἀρχές τοῦ παλαιοζωικοῦ αἰώνα. Νεώτερα στρώματα δὲν ὑπάρχουν ἐκτὸς ἀπὸ λίγα πού ἀνήκουν στὴν τεταρτογενὴ περίοδο. Στὴ διαμόρφωση τῆς ἐπιφάνειας τῆς χερσονήσου εἶχαν ἰδιαίτερη ἐπίδραση οἱ παγετῶνες, πού τὴ σκέπασαν κατὰ τὴν παγετώδη περίοδο.

Τὰ φιόρδ εἶναι κοιλάδες πού βυθίστηκαν κάτω ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀφοῦ πρῶτα ἔγιναν πιὸ βαθιές ἀπὸ τοὺς παγετῶνες. Οἱ λίμνες, πού ὑπάρχουν ἀφθονες στὴν περιοχή, δημιουργήθηκαν στὶς κοιλότητες πού σχηματίστηκαν ἀπὸ τοὺς παγετῶνες καὶ γέμισαν νερὸ ἀπὸ τὴ βροχὴ ἢ ἀπὸ τὴν τήξη τῶν πάγων. Διάφορα ἐπίσης ρήγματα καὶ καταβυθίσεις δημιούργησαν λίμνες (Βένερ, Βεττέρν, Μαίλαρ ἢ Μαίλαρεν τῆς Σουηδίας). Καὶ σήμερα ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος ἔχει περισσότερους πάγους ἀπὸ τίς Ἄλπεις, ἀλλὰ τὰ ὄρη τῆς δὲν εἶναι ψηλὰ καὶ εἶναι κυρίως ὄροπέδια πού κατεβαίνουν ἀπότομα πρὸς τὸν Ἄτλαντικὸ καὶ ὀμαλὰ πρὸς τὸ Βόρειο Παγωμένο ὠκεανὸ καὶ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Πεδινές περιοχὲς βρίσκονται μόνο στὴν περιφέρεια τῆς χερσονήσου. Ἔτσι ἡ Δανία εἶναι ἡ μόνη πεδινὴ χώρα.

Ἵδρογραφία. Ποταμοί: Οἱ ποταμοὶ ρέουν μέσα σὲ βαθιές κοιλάδες πού λάξευσαν οἱ παγετῶνες καὶ ἔχουν τὸ σχῆμα τῆς σκάφης. Συχνὰ συνδέουν λίμνες καὶ σχηματίζουν καταρράκτες πού δίνουν ἀξιόλογη ὕδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια.

ΒΟΡΕΙΑ
ΘΑΛ.

ΔΑΝΙΑ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ
ΩΚΕΑΝΟΣ

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ
ΩΚΕΑΝΟΣ

ΝΟΡΒΗΓΙΚΗ
ΘΑΛΑΣΣΑ

ΣΟΥΗΔΙΑ

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Βόρειο Άκρ.

ΛΑΠΟΝΙΑ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΒΑΛΤΙΚΗ ΘΑΛ.

ΠΟΛΩΝΙΑ

Χάιφερεστ

Τρόμσο

Νάρβικ

Βόρειος Πολιτικός Κύκλος

Λούλεα

Βόρειο Άκρ.

Τόρνο

Βασκ

Κουπίο

Ταμπερέ

Σούγκε Φιόρν

Μπερκεν

ΟΣΛΟ
(Χριστιανία)

Σουηδική Φιόρν

Μάλμπε

ΚΟΠΕΧΑΓΗ

Μάλμπε

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ

Ν. Γκότλαντ

Ν. Άλαντ

Ν. Όρλαντ

Ν. Φάλστερ

Μάλμπε

ΚΑΙΤΕΜΠΟΡΚ

ΟΛΜΠΟΡΚ

Καττεγάιτς

Γανερς

Μαρκους

Μαίλμα

ΖΕΛΑΝΤ

Ν. Β. Φοινίκης

Ν. Β. Φοινίκης

Ν. Β. Φοινίκης

Ν. Β. Φοινίκης

ΕΛΣΙΝΚΙ
(Ηelsinki)

Φιννικός Κόλπος

Λ. Άλαντ

Λ. Άλαντ

ΕΝΩΣΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ

ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ

Κλίμα. Ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος καὶ ἡ Φινλανδία βρίσκονται κατὰ τὸ 1/3 πέρα ἀπὸ τὸ βόρειο πολικὸ κύκλο.

Ὅσο προχωροῦμε πρὸς τὰ βόρεια τὸ κλίμα γίνεται ψυχρότερο. Ἡ ἐποχὴ πού κυριαρχεῖ εἶναι ὁ χειμῶνας μὲ μεγάλη διάρκεια, δυνατὸ κρύο καὶ ἄφθονα χιόνια. Στὸν 60ο παράλληλο ἡ χειμωνιάτικη νύκτα διαρκεῖ 18 ὥρες. Τὸ καλοκαίρι εἶναι σύντομο, ἀλλὰ ζεστὸ καὶ ἡ νύκτα του διαρκεῖ λίγες ὥρες. Τὸ πολὺ ψυχρὸ κλίμα μετριάζεται στὴ δυτικὴ περιοχὴ τῆς Σκανδιναυικῆς μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ζεστοῦ ρεύματος τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Ἔτσι τὸ κλίμα στὴν περιοχὴ αὐτὴ γίνεταί ἡπιότερο μὲ πολλὴ ὑγρασία καὶ τὰ νερὰ στὶς ἀκτὲς δὲν παγώνουν ποτέ. Στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ, τῆ Σουηδία καὶ τῆ Φινλανδία, τὸ κλίμα εἶναι καθαυτὸ ἡπειρωτικὸ, περισσότερο ψυχρὸ καὶ ξηρὸ, διότι οἱ ὕγροι ἀνεμοὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ φράγμα τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων (μεγαλύτερο ὕψος 2.600 μ.). Οἱ ἀκτὲς τῆς Βαλτικῆς σκεπάζονται ἀπὸ πάγους γιὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνες τὸ χρόνο.

Βλάστηση. Στὰ ψηλὰ ὄροπέδια καὶ στὸ Βορρὰ ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα, στέπα ἀπὸ βρύα καὶ λειχήνες, δπου τὸ καλοκαίρι βόσκουν κοπάδια ἀπὸ ταράνδους. Νοτιότερα ἀπ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ ἀρχίζει ἡ ζώνη τῶν κωνοφόρων δέντρων πού συνεχίζεται στὴ Ρωσία καὶ Σιβηρία. Εἶναι ἓνα δάσος μὲ πεύκα, ἔλατα κ.λ.π. καὶ μὲ θάμνους τούνδρας. Πιο νότια ὑπάρχουν οἱ ὄξιές καὶ οἱ δρυῖς.

ΔΑΝΙΑ

Ἔκταση: 43.069 Km²

Πληθυσμός: 4.990.000 κατ.

Πολίτευμα: Συνταγματικὴ Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Δανικὴ

Νόμισμα: Κορώνα

Πρωτεύουσα: Κοπεγχάγη μὲ 1.400.000 κατ.

Θέση—Σύνορα. Ἡ Δανία βρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας καὶ

Χάρτης 25. Δανία

ανάμεσα στη Βαλτική και τη Βόρεια θάλασσα. Αποτελείται: α) από την ήπειρωτική Δανία, όπου ανήκουν η Γιουτλάνδη και το βορειότερο τμήμα Σλέσβιχ και β) τη νησιωτική Δανία, που έχει 109 κατοικημένα νησιά και 382 άκατοίχικτα. Τα μεγαλύτερα νησιά είναι: Φιονία, Λάγκελαντ, Λόλλαντ, Φάλστερ και Ζέλαντ. Η Ζέλαντ χωρίζεται από τη Σουηδία με τον πορθμό της Σούνδης. Μεταξύ Δανίας και Σουηδίας προς τα ανατολικά του άκρωτηρίου Σκάγκεν είναι ο πορθμός του Κατεγάτη, μεταξύ Δανίας και Νορβηγίας, στα δυτικά του Σκάγκεν, είναι ο πορθμός Σκαγεράκη. Προς τα νότια η Δανία συνορεύει με τη Γερμανία. Στη Δανία ανήκει και η Γροιλανδία που βρίσκεται κοντά στο Βόρειο Πόλο και είναι το μεγαλύτερο νησί της Γης. Έχει έκταση 2.175.600 Km² και πληθυσμό 30.000 που είναι Έσκιμωδοί. Επίσης στη Δανία ανήκουν και τα νησιά Φερόες που βρίσκονται μεταξύ Ίσλανδίας και Μ. Βρετανίας.

Μορφολογία του έδαφους. Το έδαφος της Δανίας είναι γενικά επίπεδο, διότι έπαθε μεγάλη διαβρωση. Η δυτική περιοχή της Γιουτλάνδης είναι άμμουδερή και σχηματίστηκε από ύλικά που μετέφεραν οι παγετώνες. Το τμήμα αυτό είναι και σχετικά άγονο. Το ανατολικό τμήμα της Γιουτλάνδης έχει λεπτές προσχώσεις από άργιλο και είναι εδφορο.

Οί άκτές. Οί δυτικές άκτές δέν έχουν καθόλου λιμάνια και είναι γεμάτες από υφάλους. Οί ανατολικές σχηματίζουν πολλά φυσικά λιμάνια.

Κλίμα. Στη δυτική περιοχή το κλίμα είναι υγρό και άρκετά ήπιο, διότι είναι έκθεσιμένη στους άνέμους του Άτλαντικού. Το Άνατολικό τμήμα δέχεται λιγότερες βροχές και συχνά επικρατεί σ' αυτό πολύ κρύο.

Οίκονομική εξέταση. Η Δανία είναι χώρα άναπτυγμένη οίκονομικά και έχει έπιστημονικά οργανωμένη γεωργία και κτηνοτροφία. Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι: σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, βρώμη και διάφοροι βολβοί. Έκτρέφονται άλογα, βοοειδή, χοίροι, πρόβατα και πουλερικά.

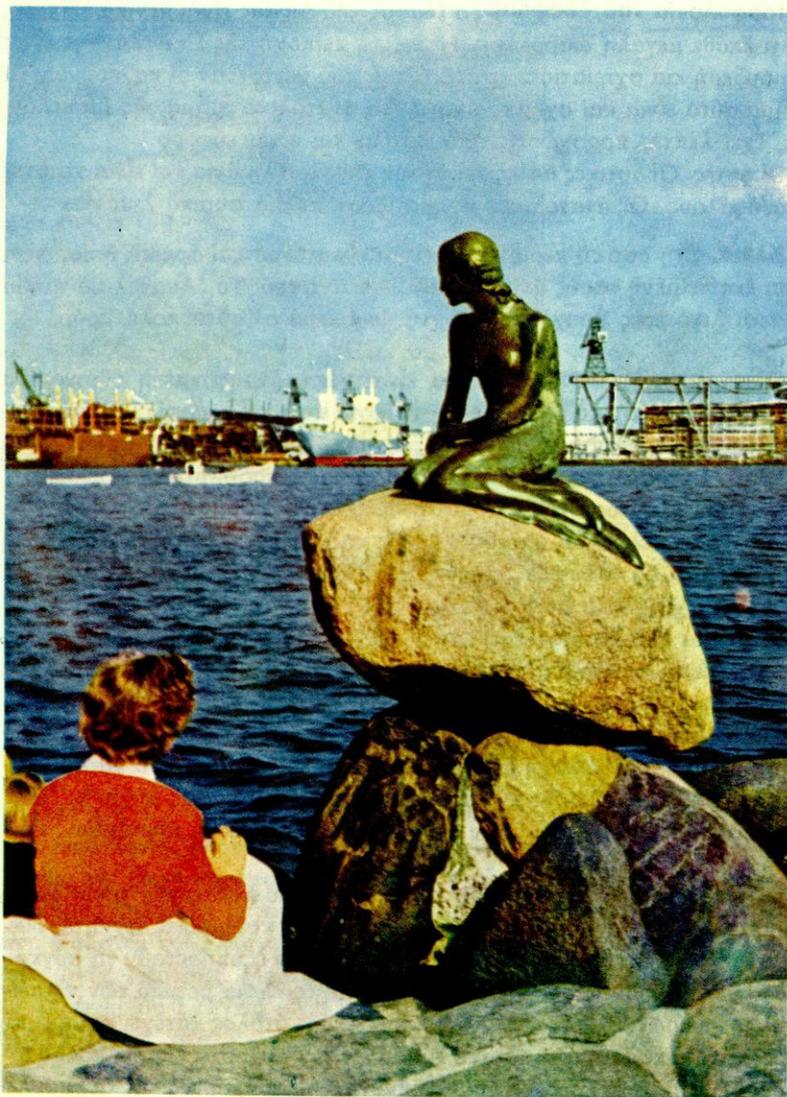
Δασικός πλούτος. Η ύλοτομία ρυθμίζεται από άυστηρους νόμους. Τα δάση της άποτελούνται από όξιές, δρύς και φτελιές. Γίνεται συστηματική άναδάσωση με κωνοφόρα, κυρίως στη Γιουτλάνδη.

Άλιεία. Η άλιεία άποτελεί σημαντικό παράγοντα του έθνικού πλούτου. Γίνεται στα παράλια της, στη Β. θάλασσα και στα πολύ βόρεια πελάγη. Τα ψάρια που άλιεύονται είναι: τόνοι, γάδοι (μουρούνες), γλώσσες, χέλια κ.ά.

Βιομηχανία. Η Δανία μολονότι είναι φτωχή σε πρώτες ύλες και καύσιμα δημιούργησε αξιόλογη βιομηχανία. Έχει έργοστάσια που κατασκευάζουν μηχανές έσωτερικής καύσεως, έργαλεία και ναυτικές μηχανές. Έχει ναυπηγεία και βιομηχανία χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων, κονσερβοποιίας, κεραμουργίας κ.ά.

Συγκοινωνία. Η συγκοινωνία είναι πάρα πολύ άναπτυγμένη και διαθέτει άρτιο όδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο καθώς και πολλές τεχνητές διώρυγες. Τεράστιες γέφυρες πάνω από τη θάλασσα έξυπηρετούν τη συγκοινωνία μεταξύ των νησιών καθώς και τη συγκοινωνία μεταξύ των νησιών και της ήπειρωτικής Δανίας. Ο έμπορικός της στόλος κατέχει σημαντική θέση στο παγκόσμιο μεταφορικό έμπόριο. Η Δανία έχει επίσης πολλά άεροδρόμια που έξυπηρετούν την άναπτυγμένη άεροπορική της συγκοινωνία.

Έμπόριο. Η Δανία έχει μεγάλη έμπορική κίνηση και ύπολογίζεται άνάμεσα στα έμπορικότερα κράτη της Γής. Εισάγει σε μεγάλες ποσότητες

Είκ. 26. Ή σειρήνα τής Κοπεγχάγης

πρώτες ύλες και καύσιμα και εξαάγει βιομηχανοποιημένα προϊόντα και τρόφιμα.

Τουρισμός. Τα μεσαιωνικά κτήρια τής Κοπεγχάγης, όπως ο ναός τής Παρθένου, το άγαλμα τής Νεράιδας στην είσοδο του κόλπου τής Κοπεγχάγης, τά ανάκτορα του Σαρλότενμπορ κ.ά. είναι από τά αξιοθέατα τής Δανίας.

Πολιτική εξέταση. Οί Δανοί είναι τευτονικής καταγωγής. Ή Δανία ως ανεξάρτητο κράτος αναφέρεται για πρώτη φορά τó 950 μ.Χ.

Πόλεις. Κοπεγχάγη. είναι ή πρωτεύουσα τής Δανίας και βρίσκεται πάνω στο νησί Ζέλαντ. Είναι τó σπουδαιότερο βιομηχανικό και πνευματικό κέντρο τής χώρας με ασφαλέςτατο λιμάνι και ζωηρή έμπορική κίνηση.

Άρχους. λιμάνι στη Γιουτλάνδη με έμπορική κίνηση.

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Έκταση: 324.219 Km²

Πληθυσμός: 3.930.000 κάτ.

Πολίτευμα: Συνταγματική Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Νορβηγική

Νόμισμα: Κορώνα

Πρωτεύουσα: Όσλο με 485.000 κατ.

Θέση - Σύνορα. Ή Νορβηγία κατέχει τó βορειοδυτικό μέρος τής Σκανδιναυικής χερσονήσου, όπου άπλώνονται οί Σκανδιναυικές Άλπεις. Βρέχεται από τó Βόρειο Παγωμένο ώκεανό, τή Νορβηγική και τή Β. Θάλασσα. Συνορεύει προς τά ανατολικά με τή Σουηδία και Ρωσία και προς τά νοτιοανατολικά με τή Φινλανδία. Τά νησιά Σπίτσεμπερκ (6.206 Km²) άνήκουν στη Νορβηγία. Βρίσκεται στη βόρεια πολική περιοχή και είναι πλούσια σε κοιτάσματα με άνθρακα.

Μορφολογία του έδάφους. Διακρίνουμε δύο περιοχές: α) τή Δυτική πλευρά των Σκανδιναυικών Άλπεων και β) τó μόνο πεδινό τμήμα στο νοτιοανατολικό άκρο τής χώρας.

Κλίμα. Το κλίμα της Νορβηγίας δέν είναι πολύ ψυχρό ανάλογα με τό γεωγραφικό της πλάτος. Στο δυτικό και νότιο μέρος τό κλίμα είναι ώκεάνειο, διότι τό έπηρεάζει τό ζεστό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού. Στις άλλες περιοχές είναι ήπειρωτικό.

Οικονομική εξέταση. Το έδαφος της χώρας είναι ακατάλληλο για τη γεωργία ή μεθοδική δμως καλλιέργεια και τά λιπάσματα που χρησιμοποιούνται τό κάνουν νά παράγει τό μεγαλύτερο μέρος από τά γεωργικά προϊόντα που είναι άναγκαία στους κατοίκους. Οί καλλιέργειες γίνονται στη νοτιοανατολική περιοχή, όπου βρίσκονται οι εύφορες πεδιάδες στα παράλια του κόλπου του Όσλο. Παράγονται: σιτάρι, βρώμη, κριθάρι και πατάτες.

Κτηνοτροφία. Το 2% του έδάφους της σκεπάζεται από βοσκοτόπια. Έκτρέφονται βοοειδή, γιδοπρόβατα, χοίροι, άλογα και δλων τών ειδών τά πουλερικά. Τά κτηνοτροφικά προϊόντα έπαρκούν στις άνάγκες της χώρας.

Δάση. Τά 25% της επιφάνειας της χώρας σκεπάζονται με δάση που ή έκμετάλλευσή τους άποτελεί βασική πλουτοπαραγωγική πηγή της χώρας. Τά νορβηγικά δάση έχουν κυρίως έλατα, δρυς, ίτιές κ.ά. που δίνουν έκλεκτή οίκοδομήσιμη ξυλεία και πολύ ξύλου για την παρασκευή χαρτιού και κυτταρίνης. Η έκμετάλλευση τών δασών είναι συστηματική και όργανωμένη.

Άλιεία. Η νορβηγική άλιεία είναι ή δεύτερη στον κόσμο και έρχεται άμέσως μετά από την Ιαπωνική. Τά κυριότερα είδη ψαριών που άλιεύονται είναι: ή ρέγγα, που άφθονεί στις δυτικές παραλίες δλο τό χρόνο, ό βακαλάος, ό σολωμός κ.ά. Άλιεύονται επίσης φώκες και φάλαινες.

Γιά τη φαλαινοθηρία υπάρχουν πλωτά εργοστάσια και πολλά φαλαινοθηρικά πλοία.

Όρυκτός πλούτος. Διαθέτει άξιόλογο όρυκτό πλούτο, που τόν άποτελούν ό σίδηρος, ό ψευδάργυρος, ό μόλυβδος, τό νικέλιο και ό χαλκός.

Βιομηχανία. Έπειδή ή χώρα δέν έχει γαιάνθρακα για τίς άνάγκες της βιομηχανίας της, χρησιμοποίησε την ένέργεια που δίνουν τά τρεχούμενα νερά (καταρράκτες). Η άνάπτυξη της βιομηχανίας στηρίζεται στην τεράστια ήλεκτροπαραγωγή που κατά 99% είναι υδροηλεκτρική. Έχει κλάδους μεταποιητικούς: κατεργασίας ξύλου, χαρτοποιίας, παρασκευής διατηρημένων τροφών, ζυθοποιίας. Επίσης κλάδους ήλεκτροχημικούς και ήλεκτρομαγνητικούς καθώς και κλάδους ύφαντουργίας, ύαλουργίας, φαρμακευτικών και χημικών προϊόντων. Η ναυπηγική βιομηχανία είναι από

τις σπουδαιότερες στὸν κόσμον μὲ κυριότερα ναυπηγικὰ κέντρα τὸ Ὅσλο καὶ τὸ Μπέργκεν. Ἡ ποιότητα τῶν νορβηγικῶν προϊόντων εἶναι ἀριστη καὶ ἡ νορβηγικὴ βιομηχανία συναγωνίζεται ὅλες τὶς βιομηχανίες τοῦ κόσμου.

Συγκοινωνία. Ἡ ναυτιλία ἔχει τὴν πρώτη θέση στὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς συγκοινωνίες τῆς Νορβηγίας. Ἡ Νορβηγία εἶναι ἡ ναυτικότερη χώρα τοῦ κόσμου. Ἡ ἐπίδοση τῶν νορβηγῶν στὴ θάλασσα εἶναι μεγάλη καὶ σταθερή. Πυκνὸ ἀκτοπλοϊκὸ δίκτυο συνδέει ὅλα τὰ λιμάνια τῆς χώρας. Παράλληλα μὲ τὶς ναυτικὲς συγκοινωνίες εἶναι ἀναπτυγμένες καὶ οἱ συγκοινωνίες τῆς ξηρᾶς καὶ οἱ ἐναέριας. Οἱ δρόμοι εἶναι ἀριστα κατασκευασμένοι καὶ οἱ περισσότεροι σιδηρόδρομοι εἶναι ἠλεκτροκίνητοι. Ἔχει πολλὰ ἀεροδρόμια καὶ οἱ ἀεροπορικὲς τῆς συγκοινωνίες μὲ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικὸ εἶναι πυκνές.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Οἱ νορβηγοὶ ἀνήκουν στὴν τευτονικὴ φυλὴ καὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Βίκιγγς. Ὡς ἀνεξάρτητο κράτος ἡ Νορβηγία παρουσιάζεται τὸ 850 μ.Χ. Πρὸς τὰ βόρεια τῆς χώρας κατοικοῦν οἱ λάπωνες (20.000), λίγοι Σουηδοὶ (8.800) καὶ Φινλανδοὶ (2.500).

Πόλεις. Ὅσλο· εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ τὸ πνευματικὸ καὶ ὀικονομικὸ κέντρο τῆς χώρας. Βρίσκεται στὸ μυχὸ τοῦ ὁμώνυμου ὄρους. **Μπέργκεν**· βρίσκεται στὴ νοτιοδυτικὴ περιοχὴ τῆς χώρας καὶ ἔχει μεγάλα ναυπηγεῖα καὶ καλὸ λιμάνι. Ἄλλες πόλεις εἶναι: **Τρόντγιεμ**, **Νάρβικ** καὶ **Χάμπερφεστ** ποὺ εἶναι ἡ πρὸ βόρεια πόλη στὸ βόρειο ἡμισφαίριο καὶ βρίσκεται στὸ νησί Κβαλέν, κοντὰ στὸ βόρειο ἀκρωτήριο τῆς Νορβηγίας.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἐκταση: 449.750 Km²

Πληθυσμὸς: 8.120.000 κατ.

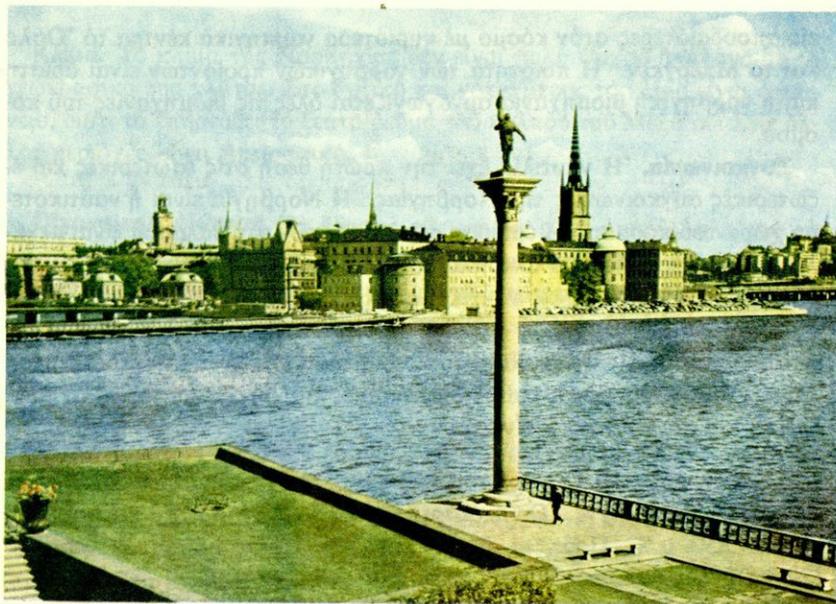
Πολίτευμα: Συνταγματικὴ Βασιλεία

Θρήσκευμα: Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Σουηδική

Νόμισμα: Κορόνα

Πρωτεύουσα: Στοκχόλμη μὲ 1.160.000 κατ.

Εικ. 27. Άποψη Στοκχόλμης

Θέση - Σύνορα. Ἡ Σουηδία κατέχει τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Βρέχεται πρὸς τὰ δυτικὰ ἀπὸ τὴ Βόρεια θάλασσα (πορθμὸς Κατεγάτη), πρὸς τὰ νότια καὶ ἀνατολικά ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ καὶ τὸ Βοθνικὸ κόλπο. Πρὸς τὰ δυτικὰ συνορεύει μὲ τὴ Νορβηγία καὶ πρὸς τὰ βόρεια καὶ ἀνατολικά μὲ τὴ Φινλανδία.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ δυτικὸ τμήμα τῆς Σουηδίας ποὺ βρίσκεται πρὸς τὴ Νορβηγία εἶναι ὄρεινὸ, ἐνῶ τὸ τμήμα ποὺ βρίσκεται πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ νότια εἶναι πεδινὸ μὲ λόφους. Πρὸς τὸ Βορρὰ βρίσκονται παγωμένες καὶ ἄγονες ἐκτάσεις, στὸ κέντρο ὑπάρχουν δάση καὶ στὸ νότιο καὶ ἀνατολικὸ τμήμα τὸ ἔδαφος εἶναι καλλιεργήσιμο.

Κλίμα. Ἡ Σουηδία, ἐπειδὴ ἔχει μεγάλη ἔκταση, παρουσιάζει κλιματικὲς ἐναλλαγές. Ἡ νότια καὶ κεντρικὴ Σουηδία εἶναι ψυχρότερη ἀπὸ τὴ Νορβηγία, ἔχει ὁμως ἡπιότερο κλίμα ἀπὸ πολλὲς ἄλλες περιοχὲς ποὺ βρίσκονται στὸ ἴδιο βόρειο πλάτος. Αὐτὸ ὀφείλεται στοὺς νοτιοδυτικὸς ἀνέμους

πού φυσούν τὸ χειμώνα. Ἡ βόρεια Σουηδία ἔχει κλίμα καθαρά ἡπειρωτικό.

Οἰκονομικὴ εξέταση. Ἡ Σουηδία εἶναι οἰκονομικὰ καὶ τεχνικὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πρὸ ἀναπτυγμένες χώρες τοῦ κόσμου. Ἡ γεωργία της βρίσκεται σὲ ἀκμή. Τὰ κυριότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακὰ, πατάτες, ζαχαρότευτλα καὶ κτηνοτροφές.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένη. Ἐκτρέφονται ἄλογα, ἀγελάδες, πρόβατα καὶ χοῖροι. Τὰ παραγόμενα κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἐπαρκοῦν στὶς ἀνάγκες τῆς χώρας καὶ τὸ πλεόνασμά τους ἐξάγεται.

Ἡ ἄλιεία εἶναι ἀναπτυγμένη καὶ ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ προϊόντα της ἐξάγεται.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ 56% τῆς ἐπιφάνειας τῆς χώρας σκεπάζονται ἀπὸ δάση πού ἡ ἐκμετάλλευσή τους εἶναι μεθοδική. Τὰ δάση της ἔχουν ἔλατα, σημύδες, σφεντάμια, πεῦκα καὶ κυρίως κωνοφόρα. Ἡ ξυλεία πού παράγουν εἶναι ἀριστης ποιότητας καὶ ἡ περισσότερὴ ἐξάγεται.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Στὴ Β. Σουηδία καὶ ὡς τὴ Λαπωνία ὑπάρχουν σιδηρομεταλλεύματα σὲ ἀριστη ποιότητα. Ὑπάρχουν ἐπίσης κοιτάσματα μὲ χαλκὸ, ψευδάργυρο, ἄργυρο, χρυσὸ καὶ στὴ Νότια Σουηδία κοιτάσματα μὲ γαιάνθρακα. Ἐχει καὶ κοιτάσματα μὲ ὄρυκτὸ πισσουρανίτη ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχεται τὸ οὐράνιο.

Βιομηχανία. Ἡ Σουηδία εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Ὅρισμένοι κλάδοι τῆς βιομηχανίας της διεκδικοῦν μὲ τὴν ποιότητά τους τὰ παγκόσμια πρωτεῖα (χαλυβουργία). Σὲ μεγάλη ἀνάπτυξη βρίσκεται ἡ σουηδικὴ ναυπηγικὴ βιομηχανία. Ἐπίσης εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένοι οἱ κλάδοι τῆς ὑφαντουργίας, ξυλουργικῆς, ὑαλουργίας κ.ἄ. Ἡ Σουηδία μιὰ εἶναι ἀπὸ τὶς περισσότερο ἐξηλεκτρισμένες χώρες. Τὰ σουηδικὰ ἐργοστάσια χρησιμοποιοῦν ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια πού προέρχεται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καταρράκτες. Στὴ Σουηδία ἐπίσης λειτουργοῦν τρεῖς μεγάλοι ἀτομικοὶ ἀντιδραστήρες.

Συγκοινωνία. Ἡ Σουηδία ἔχει πυκνὸ καὶ ἀριστὸ συγκοινωνιακὸ δίκτυο, πού γίνεται ἀραιότερο στὴ Μέση Σουηδία καὶ πρὸ ἀραιὸ στὴ Βόρεια. Ὁ ἐμπορικὸς της στόλος εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος καθὼς καὶ ἡ ἀεροπορικὴ της συγκοινωνία.

Ἐμπόριο. Εἶναι πολὺ ἀναπτυγμένο καὶ οἱ ἐξαγωγές της ξεπερνοῦν τὶς εἰσαγωγές. Εἰσάγει ἀποικιακὰ, τρόφιμα, πρῶτες ὕλες, πετρέλαιο, καπνὸ. Ἐξάγει ξυλεία, ἠλεκτρικὰ εἶδη, σπέρτα, διάφορα μηχανήματα, αὐτοκίνητα κ.ἄ.

Πολιτική εξέταση. Οι Σουηδοί είναι τευτονικής καταγωγής.

Πόλεις, Στοκχόλμη. είναι η ωραιότερη πόλη της Β. Ευρώπης, κτισμένη πάνω σε 13 μικρά νησιά. Είναι η «Βενετία του Βορρά» και βρίσκεται προς τα ανατολικά της λίμνης Μαίλαρ στη Βαλτική θάλασσα. Είναι το πνευματικό, εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο της Σουηδίας. **Μαλαί.** βρίσκεται στον πορθμό της Σούνδης. **Γκαίτεμποργκ.** βρίσκεται στο στενό του Κατεγάτη. **Ουψάλα.** βρίσκεται στα βόρεια της Στοκχόλμης και είναι έδρα του αρχιεπισκόπου της Σουηδίας. Έχει παλαιό Πανεπιστήμιο. **Λούλεο.** βρίσκεται στο έσωτερικό του Βοθνικού κόλπου και έχει ασφαλή λιμένα, ο οποίος για 5 μήνες κλείνει από τους πάγους. Έχει εργοστάσιο χαλυβουργίας και ναυπηγεία.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 337.009 Km²

Πληθυσμός: 4.630.000 κάτ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

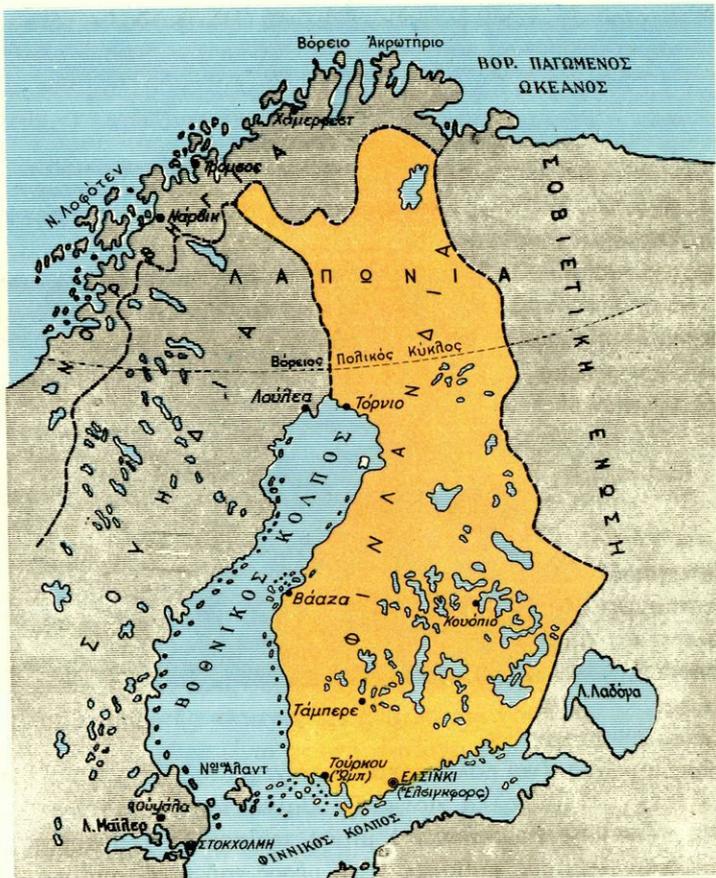
Γλώσσα: Φινλανδική

Νόμισμα: Μάρκο

Πρωτεύουσα: Έλσίνκι με 518.000 κατ.

Θέση - Σύνορα. Βρίσκεται στα ανατολικά της Σκανδιναβικής χερσονήσου. Συνορεύει προς τα βόρεια με τη Νορβηγία, προς τα ανατολικά με τη Ρωσία και προς τα δυτικά με τη Σουηδία. Βρέχεται προς τα νότια από το Φιννικό κόλπο και προς τα δυτικά από το Βοθνικό.

Μορφολογία του εδάφους. Το 1/3 της εκτάσεώς της βρίσκεται στα βόρεια του αρκτικού κύκλου, όπου επικρατεί η τούνδρα. Το περισσότερο εδαφός της είναι πεδινό με μικρούς λόφους από γρανίτη που φτάνουν τα 200-800 μέτρα ύψος και είναι σε διάφορα σημεία της περιοχής. Υπάρχουν πολλές λίμνες, υπολογίζονται σε 60.000 και σκεπάζουν τα 11% του εδάφους της. Οι λίμνες αυτές σχηματίστηκαν από τη διαβρωτική ενέργεια των παγετώνων, ενώ οι λόφοι από τα υλικά (άμμο, χαλίκια, πέτρες) που μετέφεραν και συσσώρευσαν οι παγετώνες. Οι λίμνες συνδέονται συνή-

Χάρτης 26. Φινλανδία

θως με μικρούς ποταμούς. Οι ποταμοί είναι πολλοί και όρμητικοί και σχηματίζουν καταρράκτες που δίνουν λευκό άνθρακα.

Άκτές. Τα παράλια της Φινλανδίας είναι γεμάτα από αναρίθμητα βραχονήσια, ύφαλος και σύρτεις. (Σύρτη λέγουμε μιὰ τοπική άμμώδη άνύψωση του βυθού της θάλασσας που αλλάζει σχήμα και έκταση). Στο νοτιοδυτικό άκρο έχουμε τὸ σύμπλεγμα τῶν νησιῶν Άαλαν ή Άλαντ, από τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλύτερου. Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ 300 περίπου νησιά που μόνο τὰ 80 κατοικοῦνται. Τὰ νησιά αὐτὰ ἀνήκουν στὴ Φινλανδία, μολονότι τὰ 96% τῶν κατοίκων μιλοῦν τὴ Σουηδική.

Είκ. 28. Τοπίο Νότιας Φινλανδίας

Κλίμα. Το κλίμα είναι πολύ ψυχρό και ο χειμώνας έχει μεγάλη διάρκεια με πολύ κρύο και με πολλά χιόνια. Οι λίμνες, τα έλη, ο Βοθνικός και ο Φιννικός κόλπος παγώνουν για 5 μήνες περίπου το χρόνο.

Οικονομική εξέταση. Γεωργία. Ένα μέρος του πληθυσμού της ασχολείται με τη γεωργία, αλλά η παραγωγή είναι μικρή εξαιτίας του κλίματος. Παράγονται σιτάρι, σίκαλη, λινάρι και πατάτες.

Κτηνοτροφία. Η κτηνοτροφία είναι αρκετά αναπτυγμένη χάρη στα πολλά λιβάδια. Εκτρέφονται άλογα, αγελάδες, πρόβατα, χοίροι, πουλερικά και τάρανδοι, που χρησιμοποιούνται στα βορειότερα μέρη για να σέρνουν τα έλκηθρα.

Δάση. Τα δάση σκεπάζουν τα 71% της επιφάνειάς της. Τα κυριότερα δέντρα είναι: το πεύκο, η σημύδα, το έλατο και η λεύκα. Τα δάση αποτελούν τη βάση της εθνικής οικονομίας της Φινλανδίας. Χάρη στα δάση της, η Φινλανδία είναι μια από τις κυριότερες χώρες που παράγουν χαρτί και χαρτοπολτό.

Όρυκτός πλούτος. Η Φινλανδία έχει αρκετά πλούσιο υπέδαφος. Υπάρχουν κοιτάσματα με χαλκό, ψευδάργυρο, τιτάνιο, χρυσό, άργυρο, βανάδιο και μόλυβδο. Τελευταία βρέθηκαν και κοιτάσματα με ούράνιο.

Άλλεία. Τα προϊόντα της αλλείας είναι υπεραρκετά για τις ανάγκες της χώρας.

Βιομηχανία. Εκτός από τους παλιούς και σημαντικούς κλάδους της βιομηχανίας χαρτιού, χαρτοπολοτού, ξυλείας, σπέρτων, τροφών και ύφαντουργίας, μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο δημιουργήθηκαν και νέοι κλάδοι, όπως ο μηχανοποιητικός, μεταλλουργικός κ.ά.

Μεγάλη ποσότητα ενέργειας για την κίνηση των εργοστασίων παίρνουν από τις ύδατοπτώσεις.

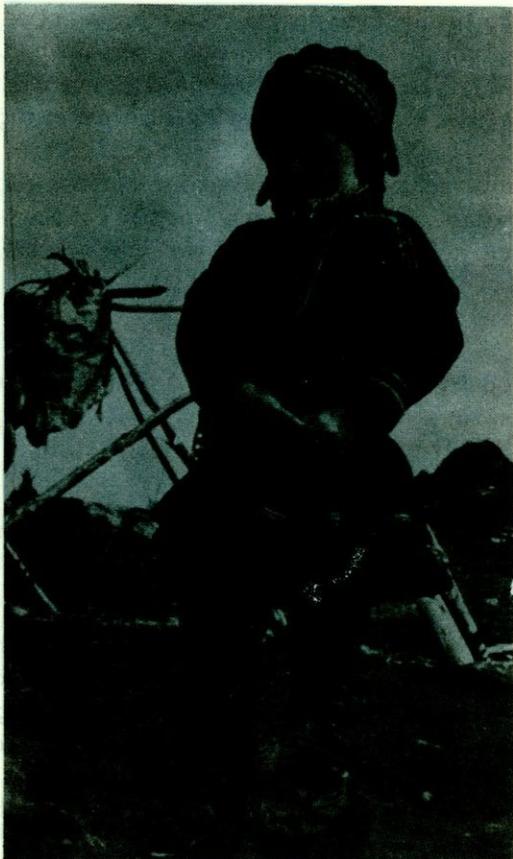
Συγκοινωνία. Το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο της Φινλανδίας είναι γενικά άραιο. Όμως πυκνώνει κάπως στις νότιες περιοχές. Οι έσωτερικές υδάτινες συγκοινωνίες με τις διώρυγες και τις λίμνες έχουν μεγάλη σημασία.

Εμπόριο. Εισάγει τρόφιμα, άποικιακά, πετρέλαιο, καπνό και διάφορα βιομηχανικά προϊόντα. Εξάγει ξυλεία, χαρτομάζα, χαρτί και διάφορα μηχανήματα.

Πολιτική εξέταση. Οι Φινλανδοί έχουν μογγολική καταγωγή. Έγκαταστάθηκαν στη χώρα τους γύρω στα 400-700 μ.Χ. Από τον πληθυσμό το 20% είναι Σουηδικής καταγωγής. Στα βόρεια ζουν και λίγοι Λάπωνες. Έπειδή γενικά η χώρα είναι φτωχή, υπάρχει ένα μόνιμο μεταναστευτικό ρεύμα.

Το κράτος καθιέρωσε ως επίσημες γλώσσες τη φινλανδική που μοιάζει με την ουγγρική και τη σουηδική.

Πόλεις. Σπουδαιότερες πόλεις είναι: **Ελσίνκι** είναι η πρωτεύουσα του κράτους και το βιομηχανικό, οικονομικό και πνευματικό κέντρο της χώρας. **Βάαζα**, λιμάνι στο Βοθνικό κόλπο. **Τούρκου**, λιμάνι στα δυτικά του Έλσίνκι.

Είκ. 29. Νεαρός Λάπωνας

ΛΑΠΩΝΙΑ

Ἡ Λαπωνία εἶναι χώρα τῆς Β. Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Φινλανδίας καὶ τὴ χερσόνησο τοῦ Κόλα τῆς Ρωσίας. Ἔχει ἔκταση 400.000 Km² καὶ 150.000 περίπου κατοίκους. Οἱ Λάπωνες ἔχουν μογγολικὴ προέλευση. Εἶναι οἱ βορειότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης καὶ ζοῦν ζωὴ νομαδική. Εἶναι μικρὸσωμοι (1,51–1,55 μ.) καὶ ἔχουν χρῶμα δέρματος κιτρινωπό. Ἡ γλῶσσα τους εἶναι φιννοουγγρική.

Ἡ Λαπωνία δὲν ἔχει ὀρισμένη **γεωγραφικὴ ἢ πολιτικὴ ἐνότητα**, ἀλλὰ μοιράζεται στὰ τέσσερα κράτη: Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία καὶ Ρωσία.

ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Έκταση: 103.000 Km²

Πληθυσμός: 210.000 κάτ.

Πολίτευμα: Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Ίσλανδική

Νόμισμα: Κορώνα Ίσλανδίας

Πρωτεύουσα: Ρεϋκγιαβίκ με 79.000 κατ.

Θέση—Σύνορα. Η Ίσλανδία είναι νησί του Άτλαντικού. Βρίσκεται ανάμεσα στη Γροιλανδία και την Αγγλία.

Μορφολογία του εδάφους. Το έδαφος της Ίσλανδίας είναι όρεινό και γεμάτο ήφαιστεια. Υπάρχουν 30 περίπου ενεργά ήφαιστεια (ήφαιστειο Έκλας με ύψος 1.558 μ). Σε πολλά μέρη υπάρχουν πίδακες με ζεστό νερό που λέγονται Γκέιζερ.

Κλίμα. Το κλίμα είναι ωκεάνειο, διότι επιδρά στη χώρα το θερμό ρεύμα του κόλπου του Μεξικού.

Οικονομική εξέταση. Μόνο το 10% του εδάφους της είναι καλλιεργήσιμο. Παράγονται ζαχαρότευτλα και πατάτες. Στα λιβάδια εκτρέφονται βοοειδή, μικρόσωμα άλογα και πρόβατα. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την αλιεία. Τα προϊόντα της (βακαλάος, ρέγγες κ.ά.) αποτελούν το εξαγωγικό εμπόριο της χώρας.

Η θέση της Ίσλανδίας είναι σημαντική για την επικοινωνία Ευρώπης και Αμερικής. Γι' αυτό έχει πολλά αεροδρόμια που διευκολύνουν τη συγκοινωνία προς την Αμερική, Ευρώπη και βόρεια πολική περιοχή.

Πολιτική εξέταση. Σύμφωνα με την παράδοση ή ανακάλυψη της Ίσλανδίας έγινε κατά την αρχαιότητα από τον Έλληνα θαλασσοπόρο Πυθέα. Στην αρχή, το 874, κατοικήθηκε από νορβηγούς και το 1380 την κατέλαβαν οι Δανοί. Άνεξάρτητο κράτος έγινε το 1944. Η γλώσσα είναι Ίσλανδική και μοιάζει με τη Γερμανική.

Πόλεις. Πρωτεύουσα είναι η Ρεϋκγιαβίκ με ασφαλέςτατο λιμάνι.

Χάρτης 27. Άρκτική περιοχή

Γενική επίσκεψη. Από την εξέταση των χωρών της Βόρειας Ευρώπης προκύπτουν σε γενικές γραμμές τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ πληθυσμὸς συγκεντρώνεται στὶς παραλιακὲς περιοχές, κυρίως στὰ νότια, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὑποθερτὸ καὶ ὅπου οἱ πεδιάδες ἐπιτρέπουν τὴ γεωργικὴ ζωὴ.

2) Χάρη στὴν εὐφύια καὶ τὴν ἐπιμονὴ τῶν λαῶν αὐτῶν δημιουργήθηκε μιὰ ἄνετη ζωὴ.

Οἱ λαοὶ αὐτοὶ ζοῦν κυρίως:

α) Ἀπὸ τὴ θάλασσα πού τὴν ἐκμεταλλεύονται μὲ τὴ ναυτιλία καὶ τὴν ἀλιεία. Ἔχουν ναυτικὸ στόλο ὄλοι, κυρίως ὁμως οἱ Σκανδιναβοὶ, πού καλύπτουν τὰ 12% τοῦ ἐμπορικοῦ στόλου ὄλου τοῦ κόσμου.

β) Ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν δασῶν. Ἡ ἐκμετάλλευση αὐτὴ γίνεται μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε κατορθώθηκε ἡ φθορὰ σὲ κυβικὰ μέτρα νὰ εἶναι μικρότερη ἀπὸ τὴν ἀξίηση τῶν δέντρων.

γ) Ἀπὸ τὴ γεωργία πού τὴν ἐξασκοῦν μὲ τρόπο ἐπιστημονικὸ καὶ καλύπτει τίς περισσότερες ἀνάγκες τους. Εἰσάγουν μόνο δημητριακὰ καὶ ζάχαρη καὶ ἐξάγουν κτηνοτροφικὰ προϊόντα πού διατηροῦνται θαυμάσια.

δ) Ἀπὸ τὸν ὀρυκτὸ πλοῦτο καὶ κυρίως τὸ σίδηρο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Δανία ὅλες οἱ ἄλλες χῶρες ἔχουν σίδηρο. Ἡ Σουηδία ἔχει τὰ πλουσιότερα κοιτάσματα τοῦ κόσμου.

Οἱ βόρειες χῶρες τῆς Ευρώπης δὲν ἔχουν καύσιμες ὅλες γιὰ τίς βιομηχανίες καὶ γι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦν τοὺς καταρράκτες γιὰ τὴν παραγωγὴ ὑδροηλεκτρικῆς ἐνέργειας. Οἱ περισσότερες βιομηχανίες τους παράγουν εἶδη πού τὰ ἐξάγουν.

Ἔτσι τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ὑψηλὰ τῆς Ευρώπης.

Τὸ ποσοστὸ τῆς θνησιμότητος εἶναι χαμηλὸ χάρη στὸν υγιεινονομικὸ ἐξοπλισμὸ, τὴν ἄνετη κατοικία καὶ τὴν ἀγάπη γιὰ τὴν καθαριότητα.

Ἡ μόρφωση εἶναι γενικὴ καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀγράμματοι.

Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς σὲ περιοχὲς πού γειτονεύουν μὲ τὸν πολικὸ κύκλο εἶναι πραγματικὰ ἓνα μοναδικὸ φαινόμενο στὸν κόσμο.

Οἱ φυσικὲς ὁμορφιὲς καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν κατοίκων τῆς Β. Ευρώπης συντελοῦν στὴ μεγάλη τουριστικὴ κίνησή της.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ἀνατολική Εὐρώπη ἀπλώνεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὡς τὰ Οὐράλια πρὸς τὰ ἀνατολικά καὶ πρὸς τὰ νότια ὡς τὸν Εὐξείνιο καὶ τὸ Δούναβη.

Στὴν ἀπέραντὴ αὐτῆ πεδινῆ περιοχῆ ὑπάρχει ἡ ὄρεινὴ περιοχῆ μετὰ τὰ **Καρπάθια** ὄρη καὶ ἡ περιοχῆ μετὰ τὶς **Τρανσυλβανικὲς Ἄλπεις**. Τὰ Καρπάθια ὄρη εἶναι μιὰ ὄροσειρὰ ἀλπικοῦ σχηματισμοῦ, ἀλλὰ διαφέρουν ἀπὸ τὶς Ἄλπεις. Τὸ ὕψος τοὺς εἶναι μέτριον. Μόνον ἡ ὄροσειρὰ τοῦ **Τάτρα** στὴν Πολωνία ἔχει ὕψος 2.663 μέτρα καὶ θυμίζει τὶς ἀπότομες, ψηλὰ καὶ λαξεμένες ἀπὸ τοὺς παγετῶνες ἀλπικὲς κορυφές. Οἱ Τρανσυλβανικὲς Ἄλπεις ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ νοτιότερον σημεῖον τῶν Καρπαθίων καὶ μετὰ διεύθυνση ἀπὸ τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικὰ φτάνουν ὡς τὶς **Σιδηρὲς Πύλες** τοῦ Δούναβη, στὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας. Οἱ ὄροσειρὲς αὐτὲς διακλαδώνονται σὲ πολλὰς ἄλλες καὶ σχηματίζουν σειρὰ ἀπὸ κορυφὰς καὶ ἀπομονωμένα ὄρεινὰ συγκροτήματα. Τὸ ψηλότερον ὄρος τῶν Καρπαθίων εἶναι τὸ ὄρος **Ρόντινα** στὴ Μολδαβία μετὰ ὕψος 2.305 μέτρα, ἐνῶ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων ἡ **Ναγκόι** μετὰ ὕψος 2.544 μέτρα ποὺ εἶναι καὶ τὸ ψηλότερον ὄρος τῆς Ρουμανίας. Γενικὰ ὅλες οἱ ὄροσειρὲς εἶναι ὀμαλές. Μεγάλαις πλαγίαις σκεπασμένες ἀπὸ δάση φτάνουν ὡς τὶς κορυφὰς ποὺ εἶναι σκεπασμένες ἀπὸ χλόη. Τὸ κεντρικὸν τμήμα τῶν Καρπαθίων ἀνήκει στὴν ΕΣΣΔ. Ἡ πεδινὴ περιοχῆ μοιράζεται στὴν Πολωνία, τὴ Ρουμανία καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Στὴν Πολωνία σχηματίζεται μιὰ πολὺ πλατιά πεδιάδα ποὺ συνεχίζει τὸ βαθύπεδον τῆς Β. Εὐρώπης. Τὸ ὕψος τῆς πεδιάδας αὐτῆς ἀδξάνει ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια, ὥσπου στοὺς πρόποδες τῶν Καρπαθίων καὶ σὲ πλάτος 200 Km σχηματίζονται ὄροπέδια μετὰ ἕδαφος εὐφορον, διότι ἐγενε ἀπὸ προσχώσεις. Στὴ Ρουμανία ἡ πεδινὴ περιοχῆ βρίσκεται στὸ δυτικὸν τμήμα τῆς χώρας, στὸ νότιον, τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ βορειοανατολικόν. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς ἀνατολικῆς πεδιάδας τῆς Εὐρώπης ἀνήκει στὴν ΕΣΣΔ καὶ τὸ περιβάλλουν ἀπὸ τὰ ἀνατολικά τὰ Οὐράλια ὄρη, ἀπὸ τὰ νότια ὁ Καύκασος καὶ τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας καὶ ἀπὸ τὰ δυτικὰ τὰ Καρπάθια.

Κανένα σημείο της περιοχής αυτής δέν έχει ύψος μεγαλύτερο από τα 450 μέτρα. Προς τα βόρεια της Μόσχας το τμήμα της πεδιάδας έχει πολλές μικρές λίμνες, μικρά ύψώματα και άμμουδερές εκτάσεις, ενώ προς τα νότια οι περιοχές σκεπάζονται από προσχώσεις και είναι εύφορες. Στόν Καύκασο βρίσκεται ή ψηλότερη κορυφή της Εύρώπης (Έλμπρούτ).

Έκταση: 312.677 Km²

Πληθυσμός: 33.070.000 κάτ.

Πολίτευμα: Λαϊκή Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Όρθόδοξοι, Καθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι

Γλώσσα: Πολωνική

Νόμισμα: Ζλότυ

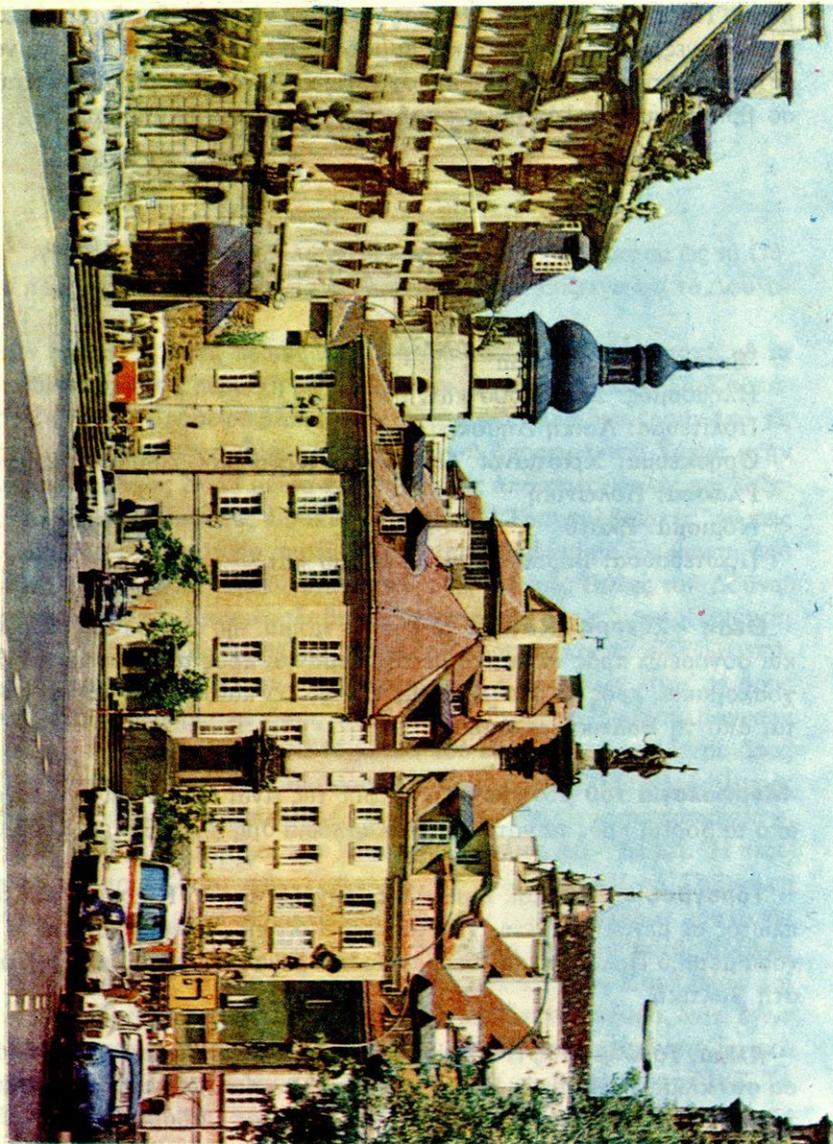
Πρωτεύουσα: Βαρσοβία με 1.241.000 κατ.

Θέση - Σύνορα. Κατέχει τό δυτικό τμήμα της ανατολικής Εύρώπης και συνορεύει προς τα δυτικά με τη Γερμανία, προς τα νότια με τήν Τσεχοσλοβακία, προς τα ανατολικά με τήν ΕΣΣΔ και προς τα βόρεια βρέχεται από τή Βαλτική θάλασσα.

Μορφολογία του έδάφους. Τό έδαφος της είναι πεδινό και άνυψώνεται από τα βόρεια προς τα νότια ώς τα **Καρπάθια** όρη (όρος Τάτρα 2.663 μ.).

Υδρογραφία. Ποταμοί. Βιστούλας· πηγάζει από τα Καρπάθια και είναι πλωτός σε μεγάλη έκταση· χύνεται στη Βαλτική. **Όδερ·** αποτελεί τα σύνορα μεταξύ Πολωνίας και Γερμανίας στο μεγαλύτερο τμήμα και χύνεται στη Βαλτική.

Κλίμα. Τό κλίμα της Πολωνίας είναι μιá μεταβατική κατάσταση ανάμεσα στο κλίμα της δυτικής Εύρώπης και της Ρωσίας και χαρακτηρίζεται ώς ήπειρωτικό. Οι βροχές γίνονται πιό συχνές προς τα βόρεια καθώς και τα χιόνια. Οι ποταμοί παγώνουν από τα μέσα του Δεκεμβρίου ώς τα μέσα του Μαρτίου.

Εικ. 30. Πλάτεια Βαρσοβίας

Χάρτης 28. Πολωνία

Οικονομική ζωή. Γεωργία. Ἡ Πολωνία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική καὶ κτηνοτροφική. Παράγει σὲ μεγάλες ποσότητες σιτάρι, κριθάρι, πατάτες, σίκαλη, ζαχαρότευτλα, λυκίσκο κ.ἄ. Ἐκτρέφονται ἄλογα, χοῖροι, βοοειδή, πρόβατα καὶ πουλερικά.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ 23% ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς σκεπάζονται μὲ δάση ποὺ τὰ περισσότερα ἀποτελοῦνται ἀπὸ πεύκα. Ἡ ἀπόδοσή τους σὲ ξυλεία εἶναι μεγάλη.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Πολωνία εἶναι πλούσια σὲ γαιάνθρακα, σιδηρο-

μεταλλεύματα, ψευδάργυρο, μόλυβδο και πετρέλαιο.

Βιομηχανία. Οι σπουδαιότερες από τις βιομηχανίες της είναι: η μεταλλουργία, η κατασκευή μηχανών, η έπεξεργασία της ξυλείας κ.ά. Κατασκευάζουν επίσης αυτοκίνητα, άμαξώματα σιδηροδρόμων, τρακτέρ, άλωιστικές και θεριστικές μηχανές και παράγουν όρυκτέλαια.

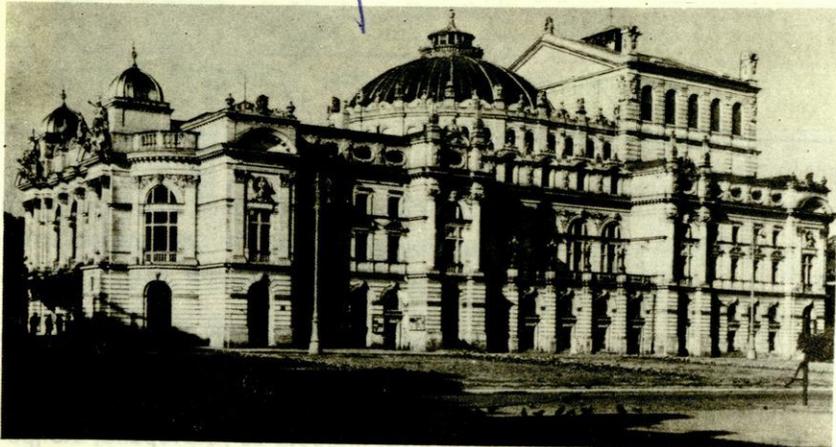
Συγκοινωνία. Ή συγκοινωνία είναι άναπτυγμένη και συμπληρώνεται από τó ποτάμιο συγκοινωνιακό σύστημα.

Έμπόριο. Έξάγει γαιάνθρακα, μηχανές, αυτοκίνητα, άμαξώματα σιδηροδρόμων, δασικά προϊόντα, μεταλλεύματα, ζάχαρη και κτηνοτροφικά προϊόντα. Εισάγει βαμβάκι, καφέ, ρύζι κ.ά.

Πολιτική εξέταση. Οι Πολωνοί άνήκουν στη Σλαβική οικογένεια. Τó μεγαλύτερο μέρος τής Πολωνίας ώς τó 1918 τó κατείχαν οι Ρώσοι, από τó 1830. Άπό τó 1918 έγινε άνεξάρτητη Δημοκρατία. Άπό τó 1945 είναι Λαϊκή Δημοκρατία.

Πόλεις. Βαρσοβία. βρίσκεται στις όχθες τού Βιστούλα, είναι ή πρωτεύουσα τού κράτους και τó κυριότερο πνευματικό, βιομηχανικό και έμπορικό κέντρο τής χώρας. **Λόντζ.** είναι βιομηχανικό κέντρο. Άλλες πόλεις είναι: **Κρακοβία**, παλαιά πρωτεύουσα, **Βρότολαη** (Μπρεσλάου), άλλοτε γερμανική πόλη, **Στσεσίν** (Στεττίνο), λιμάνι, **Γκνιάνοκ** (Δάντσιχ), άλλοτε γερμανική πόλη, λιμάνι στη Βαλτική, και **Γδύνια**, λιμάνι στη Βαλτική.

Είκ. 31. Τó θέατρο τής Κρακοβίας

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Έκταση: 237.500 Km²

Πληθυσμός: 20.770.000 κάτ.

Πολίτευμα: Σοσιαλιστική Δημοκρατία

Θρήσκευμα: Χριστιανοί Όρθόδοξοι, οι περισσότεροι

Γλώσσα: Ρουμανική (85%) και Ούγγρική (10%)

Νόμισμα: Λέι

Πρωτεύουσα: Βουκουρέστι με 1.370.000 κατ.

Θέση – Σύνορα. Η Ρουμανία βρίσκεται προς τα βόρεια της Βαλκανικής χερσονήσου και προς τα δυτικά παράλια του Εξεινίου Πόντου. Συνορεύει προς τα νότια με τη Βουλγαρία (Δούναβης), προς τα δυτικά με τη Γιουγκοσλαβία και Ούγγαρία, προς τα βόρεια με την ΕΣΣΔ, και προς τα ανατολικά με την ΕΣΣΔ και τον Εξεινίο Πόντο.

Μορφολογία του εδάφους. Το δυτικότερο τμήμα της χώρας, το νότιο, το ανατολικό και το βορειοανατολικό είναι πεδινό. Το υπόλοιπο τμήμα αποτελείται από τα όρεινά συγκροτήματα που σχηματίζουν τα Καρπάθια όρη και οι Τρανσυλβανικές Άλπεις. Τα όρη αυτά σκεπάζονται με απέραντα δάση από κωνοφόρα και δρύς.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Ο Δούναβης, που το τελευταίο τμήμα του, 1.100 Km, βρίσκεται μέσα στο ρουμανικό έδαφος. Από τα Καρπάθια πηγάζουν οι ποταμοί Σερέθ και Προύθος. Ο Άλούτας πηγάζει από τις Τρανσυλβανικές Άλπεις. Όλοι αυτοί οι ποταμοί χύνονται στο Δούναβη

Κλίμα. Το κλίμα είναι ήπειρωτικό. Το πεδινό τμήμα που βρίσκεται ανάμεσα στα Βαλκάνια, τις Τρανσυλβανικές Άλπεις και τα Καρπάθια είναι απροστάτευτο από τους βορειοανατολικούς ανέμους, που φυσούν από τις ρωσικές στέπες και τον Εξεινίο. Έτσι παρουσιάζονται εδώ απότομες μεταβολές του κλίματος.

Όρισμένα έτη οι βροχές είναι πολλές και όρισμένα πάλι επικρατεί μεγάλη ξηρασία. Οι χειμώνες άλλοτε είναι πολύ ψυχροί και άλλοτε πάλι ήπιοι, που θυμίζουν μεσημβρινές χώρες. Οι βροχές γενικά είναι λίγες και οι περισσότερες πέφτουν το καλοκαίρι. Στη δυτική περιοχή οι περισσότερες πέφτουν την άνοιξη. Οι άκτες του Εξεινίου έχουν κλίμα πόντιο, δηλαδή ψυχρό και υγρό χειμώνα και δροσερό καλοκαίρι.

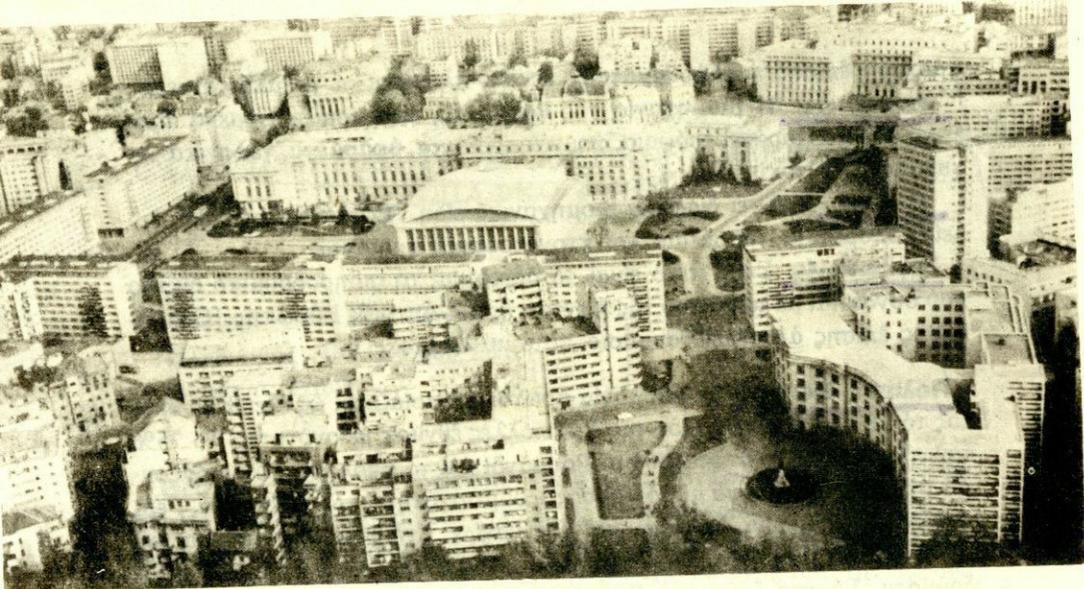
Χάρτης 29. Ρουμανία

Οικονομική εξέταση. Γεωργία – Κτηνοτροφία. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα με πλούσιο ἔδαφος. Παράγει σιτάρι, ἀραβόσιτο, πατάτες, κρασί, καπνό, ζαχαρότευτλα, ὀπωρικά, ρύζι κ.ά. Ἐκτρέφονται βοοειδή, γιδοπρόβατα, ἄλογα καὶ πολλοὶ χοῖροι.

Ἄλις. Στὸς ποταμοὺς, τὶς λίμνες καὶ τὶς ἀκτὲς ἀλιεύονται κυρίως σολωμοὶ καὶ γλῶσσοι.

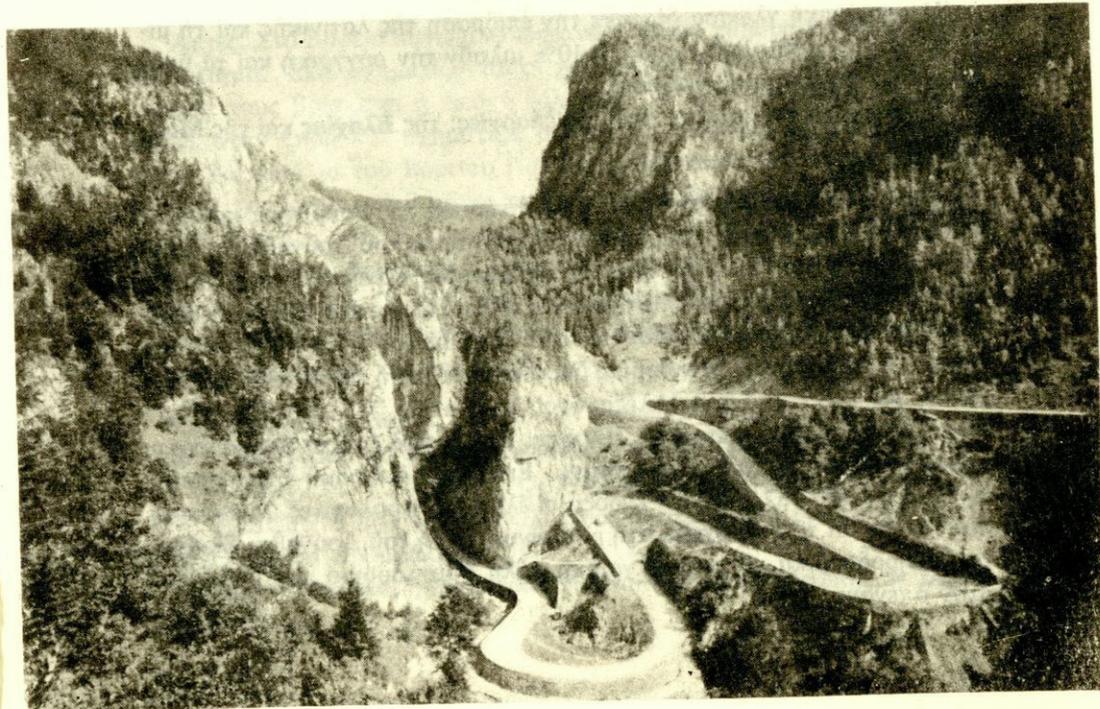
Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ δάση τῆς Ρουμανίας σκεπάζουν τὶς ὄρεινες περιοχές· εἶναι πυκνά καὶ ἀραιώνουν ὅσο κατεβαίνουν πρὸς τὶς πεδιάδες. Ἀπ' αὐτὰ παίρνουν μεγάλες ποσότητες ξυλείας.

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ρουμανίας εἶναι πολὺ πλούσιο σὲ μεταλλεύματα. Τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου ἀποτελοῦν μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες πηγές τοῦ ἔθνικοῦ πλούτου. Μετὰ τὸ πετρέλαιο ἀκολουθοῦν τὰ κοιτάσματα με γαιάνθρακα (ἀνθρακίτης – λιγνίτης). Ἄλλη πηγή ὄρυκτοῦ πλούτου τῆς Ρουμανίας εἶναι τὸ ὄρυκτὸ ἀλάτι στὴν ἐξωτερικὴ ζώνη τῶν Καρπαθίων. Ὑπάρχουν ἐπίσης κοιτάσματα με χρυσό, ἄργυρο, χαλκό, μόλυβδο, ἀρσενικὸ ἀντιμόνιο, σίδηρο, μαγνήσιο καὶ θεῖο. Στὴ Ρουμανία ὑ-

Εικ. 32. Άποψη Βουκουρεστίου

Εικ. 33. Άνατολικά Καρπάθια στην Ρουμανία

πάρχουν επίσης πολλές ιαματικές πηγές, πλούσιες σε μεταλλικά νερά.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Ρουμανίας παρουσιάζει σήμερα ἀξιο-
λογη ἀνοδο. Παράγει τρόφιμα, χημικά προϊόντα, υφάσματα, γεωργικά μη-
χανήματα, αὐτοκίνητα κ.ά.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει διάφορα βιομηχανικά εἶδη. Ἐξάγει δημητριακά, ξυ-
λεία, σπορέλαια, πετρέλαιο καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

Συγκοινωνία. Σημαντικὸ εἶναι τὸ ὁδικὸ καὶ τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο
ποῦ συνδέεται μὲ τὸ δίκτυο τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης. Ὁ Δού-
ναβης ἐπίσης ἀποτελεῖ θαυμάσιο ποτάμιο δρόμο.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Ἡ Ρουμανία πρωτοπαρουσιάζεται ὡς ἐλεύθερο κρά-
τος τὸ 1877. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἔχει πολλὰς ἐθνικὰς μειονότητες. Τὸ 75%
τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ἀποτελοῦν οἱ Ρουμάνοι καὶ τὸ ὑπόλοιπο τὸ μοιράζον-
ται στὴ σειρά, ἀνάλογα μὲ τὸ ποσοστὸ, οἱ μειονότητες τῶν Οὐγγρων, Γερ-
μανῶν, Βουλγάρων, Ἑβραίων καὶ Τσιγγάνων. Στὴ Ρουμανία γιὰ ἑκατον-
τάδες χρόνια ὑπῆρχαν ἑλληνικὰς παροικίες καὶ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰ-
δρύματα. Σήμερα ζοῦν στὴ Ρουμανία περίπου 10.000 Ἕλληνες.

Ἡ Ρουμανία γιὰ 1000 περίπου χρόνια ἦταν ἐπαρχία τοῦ Βυζαντινοῦ
κράτους.

Ἡ ρουμανικὴ γλῶσσα δέχτηκε τὴν ἐπίδραση τῆς λατινικῆς καὶ τὴ μι-
λοῦν τὰ 85% τοῦ πληθυσμοῦ· τὰ 10% μιλοῦν τὴν οὐγγρικὴ καὶ τὰ ὑπό-
λοιπα τίς ἐθνικὰς τους γλῶσσας.

Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἐπαρχίες: τῆς **Βλαχίας** καὶ τῆς **Μολ-
δαβίας**.

Πόλεις. Τὸ **Βουκουρέστι**· εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας καὶ εἶναι
κτισμένη στὶς δὺθες τοῦ Δαμποβίτα, παραπόταμου τοῦ Δούναβη, σὲ πεδι-
νὴ περιοχὴ· βρίσκεται στὴν ἐπαρχία τῆς Βλαχίας καὶ εἶναι τὸ πνευματικὸ
κέντρο τῆς χώρας μὲ Πανεπιστήμιο καὶ ἄλλα πνευματικὰ ἱδρύματα. **Κω-
στάντζα**· εἶναι λιμάνι καὶ βρίσκεται στὰ παράλια τοῦ Εἰξείνου. **Γαλάτσι**,
Ἰάσι· εἶναι πόλεις τῆς Μολδαβίας δπου κηρύχθηκε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανά-
σταση τοῦ 1821 ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη. Ἄλλες πόλεις εἶναι:
Κλούζ, **Τέμεσβαρ**, **Κροστάνδη**, **Πλοέστι**. Στὰ δυτικὰ ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι
βρίσκεται ἡ μικρὴ πόλη **Δραγατσάνι**. Ἐκεῖ στὴν ἑλληνικὴ ἐπανάσταση,
τὸν Ἰούνιο τοῦ 1821, ἔπесαν ἐνδοξα οἱ Ἕλληνες Ἱερολοχίτες. Σημαντικὴ
πόλη εἶναι καὶ τὸ **Γιούργεβο** στὴ ρουμανικὴ δὺθη τοῦ Δούναβη. Συνδέε-
ται σιδηροδρομικὰ μὲ τὴ βουλγαρικὴ πόλη Ρουχτσούκιο ποῦ βρίσκεται
στὴν ἀπέναντι δὺθη.

ΕΝΩΣΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΜΗΜΑ

Έκταση: 5.571.000 Km²
Πληθυσμός: 179.000.000 κάτ.
Νόμισμα: Ρούβλι.

Θέση — Σύνορα. Το ευρωπαϊκό τμήμα της Ένώσεως των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, (ΕΣΣΔ), ορίζεται προς τα βόρεια από το Βόρειο παγωμένο ωκεανό, προς τα ανατολικά από τα Ουράλια όρη, τον ποταμό Ουράλη και την Κασπία θάλασσα, προς τα νότια από την όρσειρά του Καυκάσου και τον Εύξεινο Πόντο, προς τα δυτικά από τη Ρουμανία, Πολωνία, Βαλτική θάλασσα και Φινλανδία.

Άκτες. Στο Βόρειο παγωμένο ωκεανό οι άκτες παρουσιάζουν πλούσιο διαμελισμό. Εκεί σχηματίζονται οι χερσόνησοι **Κόλα** και **Κανίν**, που ανάμεσά τους βρίσκεται η Λευκή θάλασσα. Η Λευκή θάλασσα εισχωρεί βαθιά στην ξηρά και σχηματίζει διάφορους κόλπους, λιμάνια, δρμους κ.τ.λ. Τα παράλια του Βόρειου Παγωμένου ωκεανού και της Λευκής θάλασσας παγώνουν για 7 μήνες το χρόνο. Στη Βαλτική τα παράλια είναι γεμάτα από έλη που το χειμώνα σκεπάζονται με πάγους. Στο βάθος του Φιννικού κόλπου βρίσκεται η **Κροστάνδη** που είναι και ο κεντρικός ναύσταθμος της ΕΣΣΔ. Οι άκτες της ΕΣΣΔ στον Εύξεινο δέν παγώνουν ποτέ και σχηματίζουν καλά λιμάνια, όπως της **Όδησσοῦ**, **Σεβαστουπόλεως** και **Ροστώβ** στο βάθος της Άζοφικής.

Υδρογραφία. Ποταμοί. Στο Βόρειο Παγωμένο ωκεανό χύνονται οι ποταμοί: **Πετοχώρας** και **Βόρειος Ντβίνας**. Στη Βαλτική ο **Δυτικός Ντβίνας** και ο **Νιέμεν**. Στον Εύξεινο : **Ο Δνειστερος**, ο **Δνειπερος** και ο **Ντόν**. Στην Κασπία: **Ο Βόλγας**, ο μεγαλύτερος ποταμός της Ευρώπης με μήκος 3.685 Km, και ο **Ουράλης**.

Λίμνες: ή **Όνέγκα**, ή **Λαντόγκα**, ή μεγαλύτερη της Ευρώπης, ή **Άλμεν**, ή **Πειπούς** κ.ά.

Κλίμα. Το κλίμα της ΕΣΣΔ είναι καθαυτό ήπειρωτικό. Ο χειμώνας είναι ψυχρότερος από το χειμώνα της άλλης Ευρώπης. Οι βροχές είναι λίγες και πέφτουν κυρίως το καλοκαίρι. Το χιόνι σκεπάζει κατά το χειμώνα όλες τις περιοχές με σχετικά λεπτό στρώμα, ενώ οι ποταμοί και οι λίμνες παγώνουν. Έπειδή η ΕΣΣΔ απλώνεται σε μεγάλη έκταση από το Βορρά προς το Νότο, το κλίμα αλλάζει ανάλογα με την απόσταση από το Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό. Γι' αυτό με βάση τις κλιματολογικές συνθήκες και τη βλάστηση διαιρούμε τη χώρα σε 4 ζώνες.

α) **Η ζώνη της Τούνδρας.** Η ζώνη αυτή κατέχει την περιοχή του Βόρειου Παγωμένου Ωκεανού που είναι άδεντρη και γεμάτη τέλματα. Το κρύο είναι πολύ δυνατό, ο χειμώνας διαρκεί 7-8 μήνες και η βλάστηση περιορίζεται σε ποώδη φυτά και λειχήνες.

β) **Η ζώνη των δασών.** Η ζώνη αυτή απλώνεται στα νότια της ζώνης της Τούνδρας, φτάνει ως τη Μόσχα και σκεπάζεται από κωνοφόρα δέντρα. Ο χειμώνας διαρκεί 6-7 μήνες. Η περιοχή αυτή είναι άραιοκατοικημένη.

γ) **Η ζώνη της μαύρης στέπας.** Η ζώνη αυτή απλώνεται στο κεντρικό μίσημα της πεδιάδας και είναι πάρα πολύ εύφορη. Αρχίζει από τα νότια της ζώνης των δασών και από τα Καρπάθια και φτάνει ως τα Ουράλια. Το έδαφος είναι μαύρο και αποτελείται από χώμα λεπτό και χλόη που ξηράθηκε. Ο χειμώνας διαρκεί 5-6 μήνες.

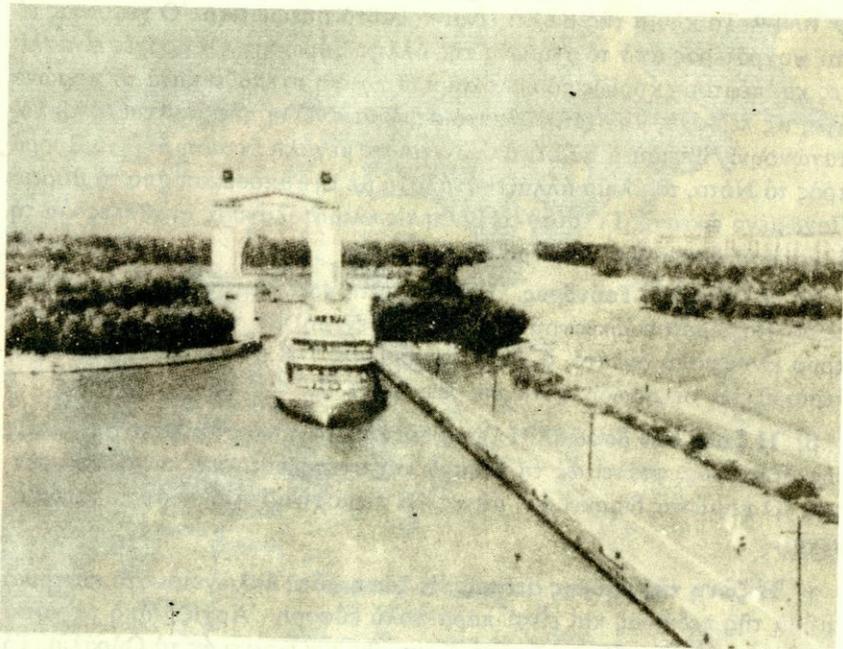
δ) **Η ζώνη της φαῖς στέπας.** Απλώνεται νοτιότερα ανάμεσα στην Άζοφική και την Κασπία θάλασσα· είναι άγονη και άδεντρη, κατάλληλη μόνο για την κτηνοτροφία. Η περιοχή αυτή δέχεται πολύ λίγες βροχές.

Στα παράλια του Εβξεινου το κλίμα είναι εδκρατο και ευχάριστο, κυρίως στα παράλια της Κριμαίας.

Οικονομική ζωή. Οι καλλιέργειες γίνονται με έπιστημονικό τρόπο και με μηχανικά μέσα. Παράγονται σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, άραβόσιτος, πατάτες, καννάβι, βαμβάκι, ζαχαρότευτλα, όπωρικά κ.ά.

Έκτρέφονται βοοειδή, άλογα, χοίροι και πρόβατα. Άξιόλογη είναι η πτηνοτροφία και η σηροτροφία.

Η άλιεία είναι πολύ αναπτυγμένη. Οι ποταμοί και οι λίμνες δίνουν ψάρια σε μεγάλες ποσότητες. Από το ψάρι «άκηπήσιο» βγαίνει το μαύρο χαβιάρι.

Είκ. 34. Σύνδεση Βόλγα και Ντόν με διώρυγα

Τὰ δάση προσφέρουν άφθονη ξυλεία και τὰ άγρια ζώα πού ζούν μέσα σ' αυτά δίνουν τό πολύτιμο τριχωτό δέρμα τους (νιφίτσες, κουνάβια, σκίουροι, έρμίνες κ.ά.).

Όρυκτός πλούτος. Υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα με γαιάνθρακα πού τής δίνουν τήν πρώτη θέση στόν κόσμο. Τά πετρέλαια τής δίνουν τήν πρώτη θέση στην Εύρώπη. Έχει άκόμα κοιτάσματα με βωξίτη, ψευδάργυρο, κασίτερο, χαλκό, χρυσό, μόλυβδο, άργυρο, πλατίνα, γραφίτη κ.ά.

Βιομηχανία. Χάρη στόν όρυκτό πλούτο, τὰ καύσιμα ύλικά και τήν ύδροηλεκτρική ένέργεια πού παράγει άπό τὰ μεγάλα φράγματα, όπως είναι τών ποταμών Βόλγα, Δνείπερου κ.ά., ή ΕΣΣΔ έχει άναπτυγμένη βιομηχανία. Οί μεγαλύτερες βιομηχανίες είναι: ή μεταλλουργία, ή βιομηχανία χημικών προϊόντων, κλωστοϋφαντουργίας, αυτοκινήτων, τρακτέρ, όπλων, άεροπλάνων, πλοίων κ.τ.λ.

Συγκοινωνία. Οί ποταμοί και οί λίμνες συνδέονται συνήθως με διώρυγες και άποτελούν πλωτούς δρόμους, πού διευκολύνουν τή συγκοινωνία. Η άεροπορική επίσης συγκοινωνία είναι άναπτυγμένη. Ό έμπορικός της

στόλος εξυπηρετεί τη διακίνηση τῶν ἐμπορευμάτων μὲ τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ σιδηροδρομικὸ δίκτυο εἶναι ἐπίσης ἀναπτυγμένο.

Ἐμπόριο. Εἰσάγει μερικὰ εἶδη βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἐξάγει πετρέλαιο, γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, μηχανὲς κάθε εἴδους, βαγόνια σιδηροδρόμων κ.ἄ.

Πολιτικὴ ἐξέταση. Ἡ Ἑνωσις Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν -ΕΣΣΔ- ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 ὁμόσπονδες Δημοκρατίες. Ἀπλώνεται ἀπὸ τὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸς ὡς τὸν Εὐξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα) καὶ τίς ὄροσειρὲς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ ὡς τὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανόν. Κατοικοῦν σ' αὐτὴ πᾶνω ἀπὸ 100 ἔθνη καὶ λαοί: Ρῶσοι 50%, Οὐκρανοὶ 28%, Λευκοῤῥοσοί, Οὐζμπέκοι, Τάταροι, Γεωργιανοί, Λιθουανοί, Ἑσθονοί, Ἀρμένιοι κ.τ.λ. Μιλοῦνται πάρα πολλὰς γλώσσες καὶ διάλεκτοι. Οἱ Ρῶσοι εἶναι ὁμάδα Σλαβικῶν φυλῶν.

Πολίτευμα: Σοβιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία.

Θρησκεία: Οἱ κάτοικοι τῆς ΕΣΣΔ εἶναι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί. Ἡ ἐκκλησία εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος καὶ αὐτοδιοικεῖται.

Στὸ εὐρωπαϊκὸ τμῆμα τῆς ΕΣΣΔ περιλαμβάνονται:

1) Ἡ **Ρωσικὴ Ὀμόσπονδη Σοβιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία** ποὺ κατέχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς πεδιάδας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ μέρος τῆς Ἀσίας· περιλαμβάνει καὶ ἄλλες αὐτόνομες Σοβιετικὲς Σοσιαλιστικὲς Δημοκρατίες καὶ οἱ σπουδαιότερες πόλεις στὸ εὐρωπαϊκόν τῆς τμῆμα εἶναι: Ἡ **Μόσχα**, πρωτεύουσα, κτισμένη στὶς δεξιὰς τοῦ ποταμοῦ Μόσχοβα. Εἶναι τὸ βιομηχανικόν, ἐμπορικόν, πολιτικόν καὶ πνευματικόν κέντρο τῆς ΕΣΣΔ. Στὴ Μόσχα ὑπάρχουν ἐκκλησίες μὲ μεγάλη ἱστορικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀξία, ὅπως ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τὸ Κρεmlίνο, ἀνάκτορον τῶν Τσάρων κ.ἄ. Τὸ **Λένινγκραντ**, ἡ παλαιὰ Πετρούπολη, στὸ μυχὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου στὸν ποταμὸ Νέβα. Κτίστηκε ἀπὸ τὸ Μέγα Πέτρο καὶ ἔχει Ναοὺς, Μουσεῖα, Βιβλιοθήκας κ.τ.λ. Τὸ **Βόλγκογκραντ** (Στάλινγκραντ) στὸ Βόλγα ποταμὸ, γνωστὸ ἀπὸ τὸ Β' παγκόσμιον πόλεμον.

2) Ἡ **Ἑσθονία** μὲ πρωτεύουσα τὸ **Ταλλίν**. 3) Ἡ **Λεττονία** μὲ πρωτεύουσα τὴ **Ρίγα**. 4) Ἡ **Λιθουανία** μὲ πρωτεύουσα τὴ **Βίλνα**. Οἱ Ἑσθονοὶ ἀνήκουν στὴν κίτρινη φυλὴ. Οἱ Λιθουανοὶ καὶ οἱ Λεττονοὶ στὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴ. Ἡ Ἑσθονικὴ γλῶσσα συγγενεὴ μὲ τὴ Φινλανδική. Μετὰ τὸ Β' παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἑσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία, τὰ βαλτικὰ αὐτὰ κράτη, ἐνσωματώθηκαν στὴν ΕΣΣΔ καὶ ἀπετέλεσαν αὐτόνομες Σοσιαλι-

Είκ. 35. Άποψη Μόσχας

στικές Δημοκρατίες τής ΕΣΣΔ. 5) Ἡ **Λευκορωσία** με πρωτεύουσα τὸ **Μίνσκ**. 6) Ἡ **Οὐκρανία** με πρωτεύουσα τὸ **Κίεβο** στὶς δὺες τοῦ Δνείπερου. Ἄλλες πόλεις τής Οὐκρανίας εἶναι ἡ **Ὁδησσός**, τὸ μεγαλύτερο λιμάνι

νι τῆς ΕΣΣΔ στὸν Εὔξεινο Πόντο, ὅπου ἄλλοτε ἔμεναν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ ὅπου ἰδρύθηκε ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία τὸ 1814, τὸ **Χάρκοβο**, μεγάλο συγκοινωνιακὸ καὶ βιομηχανικὸ κέντρο. 7) Ἡ **Μολδαβία** μὲ πρωτεύουσα τὸ **Κίσινοφ**. Σ' αὐτὴ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Βεσσαραβία. 8) Ἡ **Γεωργία**, μὲ πρωτεύουσα τὸ **Τμπλίσι** (Τιφλίδα). 9) Ἡ **Ἀρμενία**, πρωτεύουσα **Ἐριβάν**. 10) Τὸ **Ἀζερμπαϊτζάν**, πρωτεύουσα **Μπακού**.

Γενικὴ ἐπισκόπηση: Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπλώνεται ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα ὡς τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὸν Εὔξεινο πόντο. Οἱ χῶρες τῆς Πολωνίας, Ρουμανίας, καὶ ΕΣΣΔ (Εὐρωπαϊκὸ τμήμα) ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ πεδιάδες. Τὸ κλίμα τους εἶναι ἡπειρωτικόν. Ἐξαιτίας αὐτοῦ οἱ χῶρες αὐτὲς παρουσιάζουν κοινὰ χαρακτηριστικὰ πού τις ξεχωρίζουν ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπὴ Εὐρώπη.

Κοινὸ γνώρισμα ἐπίσης εἶναι ὅτι ἔχουν τὸ ἴδιο πολιτικοοικονομικὸ σύστημα.

Τὰ ἔλη πού ἀποξηράθηκαν καὶ οἱ περιοχὲς πού ἐκχερσώθηκαν ἔδωσαν στὴν καλλιέργεια μεγάλες ἐκτάσεις. Ἡ γεωργία βρίσκεται σὲ μεγάλη ἀνοδο, διότι ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γίνεται μὲ ἐπιστημονικὸ καὶ μεθοδικὸ τρόπο.

Ὁ ἄνθρακας, τὸ πετρέλαιο, οἱ ἀτομικοὶ ἀντιδραστῆρες, οἱ καταρράκτες καὶ τὰ μεγάλα φράγματα τῶν ποταμῶν δίνουν ἀφθονὴ ἐνέργεια πού μαζὶ μὲ τὸν ὀρυκτὸ πλοῦτο βοήθησαν στὴ γρήγορη ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. Τὰ γράμματα, οἱ ἐπιστῆμες καὶ οἱ τέχνες βρίσκονται σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο. Ἔτσι ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη, πού ἄλλοτε ἦταν καθαρὰ γεωργικὴ περιοχὴ, σήμερα βρίσκεται σὲ ὑψηλὸ βιομηχανικὸ καὶ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΙ ΛΑΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Πληθυσμός τής Εύρώπης. Στην ευρωπαϊκή ήπειρο κατοικούν σήμερα 651.668.000 άνθρωποι. Όλες βέβαια οι περιοχές της δεν είναι κατοικημένες ομοιόμορφα.

Διαμόρφωση έθνοτήτων. Οι λαοί τής Εύρώπης προέρχονται από τη λεγόμενη Ινδοευρωπαϊκή όμοεθνία, την όποία αποτελούν πολλοί και διάφοροι λαοί τής Γης, όπως οι Ίνδοί, οι Άφγανοί, οι Πέρσες, οι Σλάβοι, οι Αρμένιοι, οι Γερμανικοί λαοί, οι Λατίνοι, οι Κέλτες, οι Ίλλυριοί, οι Έλληνες κ.ά. Οι λαοί αυτοί προήλθαν από τη διάσπαση του ίδιου λαού που κατά τους προϊστορικούς χρόνους αποτελούσε μια έθνική και γεωγραφική ένότητα. Η πρώτη πατρίδα των Ινδοευρωπαϊκών λαών ήταν ή βόρεια και κεντρική Εύρώπη. Έκει διασπάστηκαν και άλλοι προχώρησαν προς τά ανατολικά ως την Περσία και τις Ίνδιες, άλλοι προς τά δυτικά και άλλοι προς τά νότια. Έγκαταστάθηκαν σε χώρες που ήταν άσφαλεις, διότι προστατεύονταν από όρη, μεγάλους ποταμούς ή θάλασσα και σιγά σιγά συγχωνεύτηκαν με τους εντόπιους ή με εκείνους που ήλθαν αργότερα. Έτσι δημιουργήθηκαν νέοι λαοί, που έγιναν έθνη, δηλαδή είχαν κοινά, εκτός από τη γη που κατοικούσαν, τη γλώσσα, τη Θρησκεία, την οίκονομία, την ιστορία και γενικά τον πολιτισμό. Όσοι όμως Ινδοευρωπαίοι έγκαταστάθηκαν σε χώρες όπου δεν υπήρχαν άσφαλή φυσικά όρια, πολεμούσαν συχνά με διάφορους λαούς. Έτσι σ' αυτές τις χώρες γεννήθηκαν και εξαφανίστηκαν διάφορα κράτη κατά τις διάφορες έποχές και από κάθε μια έποχή έμειναν μνημεία και ένθύμια λιγότερο ή περισσότερο σπουδαία.

Οι σημερινοί λαοί. Η Εύρώπη είναι χώρα τής λευκής φυλής. Έπομένως από ανθρωπολογική πλευρά ή Εύρώπη είναι όμοιογενής όσο καμιά

· άλλη περιοχή του κόσμου. Στην Ευρώπη οι άλλες φυλές έχουν ελάχιστους αντιπροσώπους.

Οι Λάπωνες, οι Φίννοι (Φινλανδοί), οι Έσθονοί, οι Μαγυάροι της Ουγγαρίας και οι Τούρκοι προέρχονται από τη μογγολική φυλή (κίτρινη) και οι γλώσσες τους δε μοιάζουν με τις ευρωπαϊκές.

Οι ινδοευρωπαϊκοί λαοί, ανάλογα με τη φυσική τους εμφάνιση, τη γλώσσα και τις παραδόσεις, χωρίζονται σε τέσσερεις ομάδες.

Α. Τὴν ἑλληνική. Σ' αὐτὴ ἀνήκουν οἱ Ἕλληνες ποὺ εἶναι κληρονόμοι τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Β. Τὴ νεολατινική. Σ' αὐτὴ ἀνήκουν οἱ Ἴταλοί, οἱ Ἴσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, ἓνα μέρος ἀπὸ τοὺς Βέλγους καὶ οἱ Ρουμάνοι. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ λαοὶ εἶναι κληρονόμοι τοῦ ἀρχαίου ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Γ. Τὴ γερμανική. Σ' αὐτὴ ἀνήκουν οἱ Ἀγγλοσάξωνες, δηλαδή οἱ Ἄγγλοι, Σκῶτοι καὶ Ἴρλανδοί, οἱ Δανοί, οἱ Νορβηγοί, οἱ Σουηδοί, οἱ Αὐστριακοί, οἱ Γερμανοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Ἴσλανδοί καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἑλβετοὺς. Οἱ λαοὶ αὐτοὶ βοήθησαν στὴν ἐξάπλωση τοῦ ἐυρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὶς ἀποικίες ποὺ ἴδρυσαν. Ἀκόμα προόδευσαν πάρα πολὺ στὶς ἐπιστῆμες, τὴ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριο.

Δ. Τὴ σλαβική. Στὴν ομάδα αὐτὴ ἀνήκουν οἱ Γιουγκοσλάβοι, Βούλγαροι, Τσεχοσλοβάκοι, Πολωνοὶ καὶ Ρῶσοι. Οἱ λαοὶ αὐτοὶ δὲν ἀκολούθησαν τὸ γρήγορο ρυθμὸ τῆς ἐυρωπαϊκῆς προόδου ἐπειδὴ δὲ δέχτηκαν τὴν ἐπίδραση τοῦ λατινικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐπειδὴ ὑπέφεραν ἀπὸ κατακτήσεις ἀσιατικῶν λαῶν, λιγότερο πολιτισμένων.

Γλώσσες. Σήμερα οἱ Ἑυρωπαῖοι μιλοῦν γλώσσες καὶ διαλέκτους ποὺ φτάνουν τὶς 120. Μερικὲς μάλιστα ἀπ' αὐτὲς τὶς μιλοῦν σ' ὅλο τὸν κόσμο. Τὰ 9/10 τῶν ἐυρωπαϊκῶν γλωσσῶν προέρχονται ἀπὸ τὴν ινδοευρωπαϊκὴ γλώσσα. Παρουσιάζουν πολλὲς ὁμοιότητες μεταξύ τους ποὺ ἐρευνᾷ ἡ Συγκριτικὴ Γλωσσολογία καὶ ποὺ δείχνουν τὴν κοινὴ καταγωγὴ πολλῶν ἐυρωπαϊκῶν λαῶν.

Στὴ διαμόρφωση τῶν γλωσσῶν τῆς Ἑυρώπης μεγάλο ρόλο ἔπαιξαν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ ἡ λατινικὴ.

Τὶς ἐυρωπαϊκὲς γλώσσες μπορούμε νὰ τὶς χωρίσουμε στὶς ἐξῆς βασικὲς.

Α. Νέα ἑλληνική. προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ.

Ἡ οἰκονομία τῆς Εὐρώπης. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ περισσότερο πυκνοκατοικημένη ἡπειρός, μολοντί δὲν εἶναι ἡ πλουσιότερη. Εἶναι ἡ ἡπειρός πού κατέχει καί σήμερα δεσπόζουσα θέση στήν οἰκονομική ζωὴ τῆς Γῆς.

Ἡ εὐρωπαϊκὴ γεωργία εἶναι τὸ ὑπόδειγμα μιᾶς πολὺ ἀναπτυγμένης καὶ σύγχρονης γεωργίας. Ὁ βασικὸς χαρακτήρας τῆς εἶναι μιὰ πολύμορφη καλλιέργεια πού συνδυάζεται μετὴν κτηνοτροφία. Σὲ πολλὰς περιοχὰς γίνονται ὑποδειγματικὲς καὶ ἐντατικὲς καλλιέργειες πού δίνουν, κατὰ μέσο ὄρο, τίς καλύτερες συγκομιδὲς τοῦ κόσμου. Ἡ Εὐρώπη παράγει ὄλα ἐκεῖνα πού μποροῦν νὰ καλλιεργηθοῦν στήν Εὐκράτη ζώνη καὶ μερικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού καλλιεργοῦνται στίς θερμὲς χῶρες, ὅπως ρύζι, βαμβάκι, ἐσπεριδοειδῆ κ.ἄ. Καλλιεργεῖται τὸ σιτάρι, πού ἡ καλλιέργειά του στίς εὐφορότερες περιοχὰς συνδυάζεται μετὴν καλλιέργεια τῶν τεύτλων. Στὰ φτωχότερα ἐδάφη καλλιεργεῖται ἡ σίκαλη σὲ συνδυασμὸ μετὴν καλλιέργεια τῆς τατάτας. Ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργεῖται κυρίως στὴ νότια Εὐρώπη καὶ μόνο κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἄρχισε νὰ καλλιεργεῖται καὶ πρὸς τὰ βόρεια. Πολὺ μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἔχουν οἱ συχνὲς καλλιέργειες τῶν κηπευτικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων καθὼς καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας.

Παρ' ὄλα αὐτὰ ἡ Εὐρώπη δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ θρέψει τὸν πληθυσμὸ τῆς καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι πυκνός, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ οἱ Εὐρωπαῖοι βελτιῶνουν συνέχεια τὴ διατροφή τους.

Εἰσάγει λοιπὸν γιὰ τίς ἀνάγκες τῆς δημητριακὰ, ζάχαρη, κρέατα καὶ διάφορα τροπικὰ προϊόντα, ὅπως καφέ, τσάι, κακάο, καρποὺς τροπικῶν χωρῶν κ.ἄ. Εἰσάγει ἀκόμα γεωργικὰ προϊόντα πού προορίζονται γιὰ τὴ βιομηχανία, ὅπως καουτσούκ, βαμβάκι, μαλλιά κ.ἄ.

Ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότητα κυριαρχεῖ στήν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Εὐρώπης. Τὰ βιομηχανικὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα ξεχωρίζουν γιὰ τὴν ποιότητά τους. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη τῆς Εὐρώπης ὀφείλεται: α) **στον ὀρυκτὸ πλοῦτο τῆς**, β) **σὴν ἀφθονία τοῦ ἀνθρακὰ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ** καὶ γ) **στο μεγάλο ἀριθμὸ ἐργατῶν.**

Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα: μεταλλουργικὰ, ὕφαντικά, χημικὰ κ.τ.λ. εἶναι ὑπεραρκετὰ γιὰ τίς ἀνάγκες τῆς Εὐρώπης καὶ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἐξάγονται σὲ μεγάλες ποσότητες. Αὐτὸ μετὴν πάροδο τοῦ χρόνου γίνεται δυσκολότερο, διότι καὶ οἱ ἄλλες περιοχὰς τῆς Γῆς ἐκβιομηχανίζονται με ἀποτέλεσμα νὰ προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη λιγότερα βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ ἡ Εὐρώπη περιορίζεται στὴ δική της ἀγορὰ καὶ

ή κατανάλωσή της μπορεί να αυξηθεί με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όρισμένων χωρών.

Ἡ οικονομική συνεργασία τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Οἱ διάφορες οικονομικές δυσχέρειες, πού συναντᾶ ἡ Εὐρώπη, καθὼς και οἱ δυσκολίες γιὰ τὴν προμήθεια πρώτων ὑλῶν και τὴν ἐξεύρεση ἐργατῶν, δημιούργησαν τὴν ἰδέα τῆς Εὐρωπαϊκῆς οικονομικῆς ἐνότητας (Κοινὴ Ἀγορά). Γίνονται μεγάλες προσπάθειες γιὰ μιὰ οικονομικὴ ἐνοποίηση ἀπὸ ὁμάδες κρατῶν. Μ' αὐτὴ ἐπιδιώκουν τὴν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων και τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸ προϋποθέτει τὴν κατάργηση τῶν δασμῶν μὲ τοὺς ὁποίους κάθε κράτος προστατεύει τὰ βιομηχανικά και γεωργικά του προϊόντα.

Οἰκονομικοὶ συνασπισμοί. Ἡ Γαλλία, ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Δυτικὴ Γερμανία, ἡ Ἰταλία, τὸ Βέλγιο, ἡ Ὁλλανδία και τὸ Λουξεμβούργο ἀπετέλεσαν στὴν ἀρχὴ τὴν ὁμάδα τῶν ἑξι, πού ἱδρύσε τρεῖς οικονομικὲς κοινότητες.

1. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1953 τὴν **Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα Ἀνθρακῶν και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ)**. Βασικὸς σκοπὸς τῆς Ε.Κ.Α.Χ. εἶναι ἡ δημιουργία κοινῆς ἀγορᾶς γιὰ τὰ προϊόντα τῆς δικαιοδοσίας της. Κάθε μέλος μπορεί νὰ προμηθευτεῖται ἀνθρακὰ και μεταλλεύματα πού ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῶν χωρῶν πού ἐνώθησαν στὴν κοινότητα. Ἐπίσης ἔχει δικαίωμα νὰ πωλήσει ἐλεύθερα τὸ χάλυβά του ἢ τὸ χυτοσίδηρό του χωρὶς ὑπόχρεωση δασμοῦ.

2. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1958 ἱδρύθηκε ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Κοινοπραξία Ἀτομικῆς Ἐνέργειας (Εὐρατόμ)**. Τὰ ἑξι κράτη ὑποχρεώθηκαν νὰ θέσουν σὲ κοινὴ χρῆση τὰ κοιτάσματα τοῦ Οὐρανίου και νὰ δημιουργήσουν ἀτομικὰ ἐργοστάσια και ἐργαστήρια, ὥστε μελλοντικὰ νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα τῆς παραγωγῆς ἐνέργειας.

3. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1958 ἱδρύθηκε ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.)**, ἢ **Εὐρωπαϊκὴ Κοινὴ Ἀγορά**. Μ' αὐτὴ ἐπιδιώκεται ἡ πολιτικὴ και οικονομικὴ ἐνοποίηση τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Πρωταρχικὸς σκοπὸς της εἶναι ἡ διαρκὴς βελτίωση τῶν ὄρων διαβίωσης και ἀπασχολήσεως τῶν λαῶν τῶν κρατῶν-μελῶν.

Ἡ Ε.Ο.Κ. ἔχει σκοπὸ νὰ ἐξασφαλίσει μιὰ συνεχῆ και ἰσόρροπη οικονομικὴ ἐπέκταση, νὰ ὀδηγήσει στὴν ἀνύψωση τοῦ βιοτικού επιπέδου και νὰ

δημιουργήσει πiό στενές σχέσεις μεταξύ τiών κρατiών-μελiών.

Γιὰ νὰ επιτύχουν αὐτοὶ οἱ σκοποὶ τῆς Ε.Ο.Κ. προβλέπεται: 1) ἡ κατάργηση τiών τελωνειακῶν δασμῶν μεταξύ τiών κρατiών-μελiών, 2) ἡ καθιέρωση κοινοῦ δασμολογίου καὶ κοινῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς πρὸς τὰ ἄλλα κράτη, 3) ἡ κἀταργηση μεταξύ τiών κρατiών-μελiών τiών ἐμποδίων πού ὑπάρχουν στὴν ἐλεύθερη κυκλοφορία τiών προσώπων, 4) ἡ καθιέρωση κοινῆς πολιτικῆς στὸν τομέα τῆς γεωργίας, 5) ἡ καθιέρωση κοινῆς πολιτικῆς στὸν τομέα τiών μεταφορῶν κ.τ.λ.

Ἡ Ἑλλάδα ἔγινε μέλος τῆς Κοινότητας τὴν 1η Νοεμβρίου τοῦ 1962. Ἀπὸ τότε ὁμως καθυστέρησε ἡ πλήρης ἔνταξή της στὴν Ε.Ο.Κ. Σήμερα μετὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς Δημοκρατίας ἀποφασίστηκε νὰ ἀρχίσουν οἱ διαδικασίες πού εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ὀριστικὴ ἔνταξή της ὡς πλήρους μέλους. Αὐτὸ δὲ θὰ βραδύνει.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμάδα τiών κρατiών πού ἀναφέραμε μιὰ ἄλλη ὁμάδα ἀπὸ ἑπτὰ κράτη (Ἀυστρία, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Ἑλβετία, Πορτογαλία καὶ Μ. Βρετανία) ἴδρυσε τὸ 1960 τὴν **Εὐρωπαϊκὴ Ζώνη Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν (Ε.Ζ.Ε.Σ.)**. Σκοπὸς της εἶναι ἡ βαθμιαία κἀταργηση τiών ποσοτικῶν περιορισμῶν καὶ τοῦ δασμολογίου. Στὸ συνασπισμὸ αὐτὸ προσχώρησε καὶ ἡ Φινλανδία τὸ Μάρτιο τοῦ 1961. Οἱ δασμοὶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1963 εἶχαν ἐλαττωθεῖ κατὰ 50%.

Τέλος οἱ σοσιαλιστικὲς χῶρες ἴδρυσαν τὴν ΚΟΜΕΚΟΝ, μιὰ οικονομικὴ ὀργάνωση πού συνδυάζεται μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τεχνικῆς καὶ οικονομικῆς πείρας καὶ μετὰ ἀμοιβαία βοήθεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Ἡ σειρά τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν σύμφωνα με τὸν πληθυσμὸ καὶ τὴν ἔκταση

Σύμφωνα με πληθυσμὸ	Σύμφωνα με τὴν ἔκταση	Κράτη	Πληθυσμὸς	Ἔκταση σὲ Km ²	Κάτοικοι σὲ κάθε Km ²
1	1	Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία	179.000.000	5.571.000	32,1
2	10	Δυτικὴ Γερμανία	61.000.000	248.557	245,4
3	11	Ἡνωμένο Βασίλειο	56.427.000	244.013	231,2
4	8	Ἰταλία	55.023.000	301.225	182,6
5	2	Γαλλία	52.913.000	547.026	96,7
6	3	Ἰσπανία	35.433.000	504.750	70,19
7	7	Πολωνία	33.841.000	312.677	108,22
8	9	Γιουγκοσλαβία	21.323.000	255.804	83,55
9	13	Ρουμανία	21.178.000	237.500	89,17
10	17	Ἀνατολικὴ Γερμανία	17.193.000	108.178	158,93
11	15	Τσεχοσλοβακία	14.757.000	127.869	115,40
12	24	ὀλλανδία	13.599.000	40.844	332,94
13	19	Οὐγγαρία	10.534.000	93.030	113,23
14	25	Βέλγιο	9.846.000	30.513	322,68
15	14	Ἑλλάδα	8.930.000	131.944	67,68
16	16	Βουλγαρία	8.739.000	110.912	79,21
17	20	Πορτογαλία	8.762.000	92.082	95,15
18	4	Σουηδία	8.291.000	449.750	18,43
19	21	Αὐστρία	7.538.000	83.849	89,89
20	23	Ἑλβετία	6.420.000	41.288	155,49
21	22	Δανία	5.026.000	43.069	116,69
22	5	Φινλανδία	4.652.000	337.009	13,80
23	6	Νορβηγία	4.007.000	324.219	12,35
24	22	Ἴρλανδία	3.131.000	70.283	44,54
25	26	Ἀλβανία	2.482.000	28.748	86,33
26	27	Λουξεμβούργο	342.000	2.586	132,25
27	28	Μάλτα	329.000	316	1041,13
28	18	Ἰσλανδία	216.000	103.000	2,9
Σύνολον			651.668.000	10.442.041	62,408

Πρόγραμμα

Τρίτη 22 Μαθηματ. Τεχνικά

Πέμπτη 24 Γεωγραφία Επιστ

Σάββατο Ανθρωπολογία = Πρω

Διαφορικά Σεμ 250
Αφαιρούσαν
⊙ - 210

112 - 127

215 - 231

~~112~~

